

ശ്രീമദ്ഭഗവത്ഗीത

(അർത്ഥസംഗ്രഹം)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାବିରାମ

പാർമായ പ്രതിബോധിതാം ഭഗവതാ നാരാധാരണ സ്രയം

വ്യാസേന ശ്രമിതാം പുരാണമുനിനാ മദ്യേ മഹാഭാരതം

അദ്ദേഹതാമൃതവർഷിണിം ഭഗവതീമഷ്ടാദശാധ്യായിനിം

അംബ ത്രാമനുസന്ധാമി ഭഗവദ്ഗീതേ ഭവേദ്യോഷിണിം

ഭഗവാൻ നാരാധാരണ സ്രയം അർജുനനോടുപദേശിച്ചതും, പാരാണികമുനിയായ വേദവ്യാസ മഹർഷി മഹാഭാരതത്തിന്റെ മദ്യത്തിൽ കോർത്തത്തും, അദ്ദേഹതമാകുന്ന അമൃതം വർഷിക്കുന്നതും, പതിനെട്ട് അദ്യാധാരണങ്ങളോടുകൂടിയതും ഭഗവതിയുമായ ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതേ, അമേ, തൊൻ സംസാരനാശിനിയായ അവിടുത്തെ അനുസ്ഥരിക്കുന്നു.

നമോസ്തുതേ വ്യാസ വിശാലബ്യുദ്ധേ

മുല്ലാരവിനാധതപത്രനേത്ര

യേന ത്രയാ ഭാരതത്തെലപ്പുർണ്ണഃ

പ്രജ്വാലിതോ ഇതാനമയഃ പ്രദീപഃ

മഹാഭാരതമാകുന്ന ഏണ്ണ നിരച്ച ഇതാനമയമായ ദീപം ജ്യലിപിച്ച ലോകത്തിനു വെളിച്ചും പകർന്നവനും, വിടർന്ന താമരജുവിന്റെ ഇതളുകൾ പ്രോലുള്ള കണ്ണുകളുള്ളവനും, വിശാലബ്യുദ്ധിയുമായ വേദവ്യാസമഹർഷിയ്ക്ക് നമസ്കാരം.

പ്രപന്നപാരിജാതായ തോത്വേത്രകപാണയേ

ജനാനമുദ്രായ കൃഷ്ണായ ശിതാമൃതദുഹേ നമഃ

ശരണാർധമികളുടെ അഭിലാഷങ്ങളെയെല്ലാം നിറവേറുന്നവനും, ചമട്ടിയും കോലും കൈയ്യിലേന്തിയവനും, അനാനമുദ്ര
പിടിച്ചവനും ശിതാമൃതം കറന്നവനുമായ ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണനു നമസ്കാരം.

സർവ്വോപനിഷദോ ശാഖോ ദോഖ്യാ ഗ്രാഹാലനന്നഃ

പാർമോ വത്സഃ സുധിർഭോക്താ ഭൂഗ്രം ശിതാമൃതം മഹത്

എല്ലാ ഉപനിഷത്തുകളും പശുകളും, കരവക്കാരൻ ശ്രീകൃഷ്ണനും, പശുക്കിടാവ് അർജുനനും, പാൽ
ശിതാമൃതവുമാണെന്നു കരുതിയാൽ അത് ഭൂജിക്കുന്നവർ ബുദ്ധിമാനാരാക്കുന്നു.

വസുദേവസുതം ദേവം കംസചാണുരമർദ്ദനം

ദേവകീപരമാനന്ദം കൃഷ്ണം വനേ ജഗദ്ഗുരും

വസുദേവൻ്റെ പുത്രനും, കംസചാണുരമാരെ വധിച്ചവനും, ദേവകിയ്ക്ക് പരമാനന്ദം നല്കുന്നവനും, ജഗദ്ഗുരുവുമായ
ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണനെ താൻ വന്നിക്കുന്നു.

ബീജ്ഞദ്രോണതാ ജയദ്രമജലാ ഗാഡ്യാരനീലോത്തുലാ

ശല്യഗ്രാഹവതീ കൃപേണ വഹനി കർണ്ണന വേലാകുലാ

അശ്രത്മാമവികർണ്ണ ഷ്ലാരമകരാ ദുര്യോധനാവർത്തിനി

സോത്തിർണ്ണാ വലു പാണ്യവെവ രണന്തി കൈവർത്തകഃ കേശവഃ

ബീജ്ഞൻ, ദ്രോണൻ എന്ന രണ്ടു കരകളും, ജയദ്രമനാകുന്ന ജലവും, ഗാഡ്യാരനെന്ന കരുത്ത പാരിയും, ശല്യനെന്ന മുതലയും, കൃപനെന്ന ഷ്ടുകളും, കർണ്ണനെന്ന വേലിയേറ്റവും, അശ്രത്മാമാവ്, വികർണ്ണൻ എന്നി ഭയക്കരസാവുകളും, ദുര്യോധനന് എന്ന ചുഴിയും കൊണ്ട് ഇരങ്ങാൻ വയ്യാത്ത പടകളെമാകുന്ന പെരുംപുഴ, കടത്തുകാരനായ ഭഗവാന്റെ കനിവുമാത്രം കൊണ്ട് ആ പാണ്യവന്മാർ കടന്നു കര പറ്റി.

പാരാശര്യവചഃ സരോജമമലം ഗീതാർമ്മഗന്യോത്തം

നാനാവ്യാനകക്ഷേരം ഹരികമാസംബോധനാബോധിതം

പ്രോക്ഷ സജ്ജനഷ്ട്ടദൈഹരഹരഹഃ പ്രേപിയമാനം മുദാ

ദുയാദ്ദാരതപക്ഷം കലിമലപ്രയാംസി നഃ ശ്രേയസേ

പരാശരമഹർഷിയുടെ പുത്രനായ വ്യാസന്റെ വാക്കുകളാകുന്ന നിർമ്മലമായ സരസ്വിലുണ്ടായതും, ഗീതയുടെ പൊരുളാകുന്ന സുഗന്ധം പരത്തുന്നതും, പലവിധത്തിലുള്ള ആവ്യാനങ്ങളാകുന്ന അല്ലികളുള്ളതും, ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ കമകളെ നന്നായി ബോധിപ്പിച്ച് വിടര്ന്നു നില്ക്കുന്നതും, പ്രോക്ഷത്തിലെ സജ്ജനങ്ങളാകുന്ന വഞ്ഞുകൾ ദിവസവും വന്നു തേൻ കുടിക്കുന്നതും, മഹാഭാരതമാകുന്ന താമരജുവ് നമ്മുടെ കലിമലത്തെയക്കറുന്നതാകട്ടെ.

മുകം കരോതി വാചാലം പംഗും ലംഘയതേ ശിരിം

യത്കൃപാ തമഹം വന്നേ പരമാനന്ദമായവം

ആരുടെ ക്ഷുപയാലാണോ മുകൻ വാശ്മിയാകുന്നതു, മുടന്തൻ മല കയറുന്നതും, പരമാനന്ദസ്രൂപനായ ആ മാധ്യവനെ തൊൻ വന്നിക്കുന്നു.

ഗീതാമാഹാത്മ്യം

ഗീതാശാസ്ത്രമിദം പുണ്യം യഃ പഠേതുയതഃ പുമാന്
വിജ്ഞാഃ പദമവാപ്നോതി ഭയശോകാദിവർജ്ജിതഃ

പരിത്രമായ ഈ ഗീതാശാസ്ത്രത്തെ പ്രയത്നപൂർവ്വം പഠിക്കുന്നവർ ഭയശോകങ്ങളിൽ നിന്നു മുക്തനായി വിജ്ഞാവിന്റെ പദം പുകുന്നു.

ഗീതാധ്യയന്ശിലസ്യ പ്രാണാധ്യാമപരസ്യ ച
നെനവ സന്തി ഹി പാപാനി പൂർവ്വജമകൃതാനി ച

നിത്യവും ഗീത വായിക്കുകയും പ്രാണാധ്യാമം ശിലിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവർ പൂർവ്വജമകൃതപാപങ്ങളും നശിക്കുകയും പുതുതായി പാപങ്ങൾ ഉണ്ടാകാതിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

മലനിർമ്മോചനം പുംസാം ജലസ്താനം ദിനേ ദിനേ
സകൃദ്ധിതാംഭസി സ്താനം സംസാരമലനാശനം

ശരീരത്തിലെ അഴുകൾ മാറുവാനായി മനുഞ്ഞർ ദിവസവും കൂളിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഗൈവദ്ധിതയാകുന്ന പുണ്യജലത്തിൽ ഒരിക്കൽ മാത്രം കൂളിച്ചാൽ അത് സംസാരമലത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നു.

ഗിതാ സുഗിതാ കർത്തവ്യാ കിമനെന്യഃ ശാസ്നവിസ്തരേഃ
യാ സ്രയം പദ്മനാഭസ്യ മുവപദ്മാദ്രിനിഃസ്യതാ

ഭഗവദ്ഗീത വളരെ നന്നായി പറിക്കേണ്ടതാണ്. വിജ്ഞുവിന്റെ മുവപത്മത്തിൽ നിന്ന് നിർഗ്ഗളിച്ച ഭഗവദ്ഗീതയുള്ളപ്പോൾ മറ്റ് അനേകം ശാസ്നങ്ങൾ എന്തിന്?

ഭാരതാമൃതസർവ്വസ്യം വിജ്ഞാർവ്വക്ത്രാദ്രിനിഃസ്യതം
ഗിതാഗംഗോദകം പീത്രാ പുനർജ്ജന ന വിദ്യതേ

മഹാഭാരതത്തിന്റെ സാരവും, ഭഗവാൻ വിജ്ഞുവിന്റെ തന്നെ ഉപദേശവുമായ ഗീതയുടെ പവിത്രമായ ഗംഗാജലം കൂടിച്ചാൽ പുനർജ്ജനം ഉണ്ടാകുന്നതല്ല.

എകം ശാസ്നം ദേവകിപുത്രഗീത-
മേകോ ദേവോ ദേവകിപുത്ര എവ
എകോ മന്ത്രസ്യ നാമാനി യാനി
കർമ്മാപ്യകം തസ്യ ദേവസ്യ സേവാ

ഒരേ ഒരു ശാസ്നം കൃഷ്ണപദ്മശിച്ച ഗീതയും, ഒരേ ഒരു ഇഷ്ടശരാൻ ശ്രീകൃഷ്ണനും, ഒരേ ഒരു മന്ത്രം അവൻ്റെ നാമവും, ഒരേ ഒരു സേവ അവൻ്റെ സേവയുമാകുന്നു.

ശാന്താകാരം ഭൂജഗശയനം പദ്മനാഭം സുരേശം

വിശ്വാധാരം ഗഗനസദ്യം മേഘവർണ്ണം ശുഭാംഗം

പക്ഷ്മീകാന്തം കമലനയനം യോഗിഭിർ യാനഗമ്യം

വനേ വിജ്ഞം ഭവദ്യഹരം സർവ്വലോകകനാമം

ശാന്തസ്രൂപനും, സർഷ്ടത്തിനേല്പ് ശയിക്കുന്നവനും, നാഭിയിൽ താമരപ്പുവുള്ളവനും, ദേവമാരുടെ ഇംശ്വരനും, ലോകത്തിനാധാരവും, ആകാശസദ്യശനും, മേഘവർണ്ണനും, സുന്ദരങ്ങളായ ശരീരാവയവ അളുള്ളവനും, ലക്ഷ്മീപതിയും, പക്ഷജനേത്രനും, യോഗികൾ യാനത്തിലുടെ പ്രാപ്തിക്കുന്നവനും, സകലലോകങ്ങളുടെയും ഒരേ ഒരു രക്ഷകനും, ഭവദ്യത്തെ അകറ്റുന്നവുമായ വിജ്ഞവിനെ താൻ വന്നിക്കുന്നു.

ബേഥാ വരുണ്ണേന്നരുദ്രമരുതഃ സ്തുന്നതി ദിവൈഃ സ്തവവഃ

വേദൈഃ സാംഗപദ്മകമോപനിഷദൈർ ഗായത്രി യം സാമഗാഃ

ധ്യാനാവസ്ഥിതത്തംഗതേന മനസാ പശ്യതി യം യോഗിനോ

യസ്യാന്തം ന വിദ്യഃ സുരാസുരഗണാ ദേവായ തന്നെ നമഃ

യാതൊരു ദേവനെയാണോ ബേഥാവ്, വരുണൻ, രുദ്രൻ, വായു എന്നിവർ ദിവ്യങ്ങളായ സ്തവങ്ങളാൽ സ്തുതിക്കുന്നത്, സാമഗാനം ചെയ്യുന്നവർ ആരേക്കുറിച്ചാണോ വേദോപനിഷത്തുകളുടെ പദ്മകമപാംങ്ങളാൽ പാടുന്നത്, ധ്യാനത്തിൽ തംഗതമനസ്ത്രായ യോഗികൾ ആരേയാണോ ദർശിക്കുന്നത്, ആരുടെ മഹത്രമാണോ ദേവമാരും അസുരമാരും അറിയാത്തത് ആ ദേവനെ താൻ നമസ്ത്രിക്കുന്നു.

അദ്യായം 1

അർജുനവിംശാദ ധ്യാഹഃ

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അമ പ്രമോഡ്യായഃ

അർജുനവിജാദയോഗഃ

ധൃതരാജ്ഞി ഉവാച

ധർമ്മക്ഷേത്ര കുരുക്ഷേത്ര സമവേതാ യുധുത്സവഃ

മാമകാഃ പാണ്യവാശേഖവ കിമകുർവ്വത സജ്യ (1)

ധൃതരാജ്ഞി ചോദിച്ചു: സജ്യ, ധർമ്മ ക്ഷേത്രമായ കുരുക്ഷേത്രത്തിൽ ഒരുമിച്ചു ചേർന്നവരും യുദ്ധം ചെയ്യാൻ കൊതിക്കുന്നവരുമായ എൻ്റെ പുത്രൻമാരും പാണ്യവൻമാരും എന്ത് ചെയ്യു?

സജ്യ ഉവാച

ദൃഷ്ടാ തു പാണ്യവാനികം വ്യുഡം ദുര്യോധനസ്താ

ആചാര്യമുപസംഗമ്യ രാജാ വചനമഖൈത് (2)

സജ്യൻ പറഞ്ഞു: അണിനിരന്ന പാണ്യവ സെന്യത്തെ കണ്ടിട്ട് രാജാവായ ദുര്യോധനൻ ഭ്രാന്താചാര്യരെ സമീപിച്ചു പറഞ്ഞു.

പാണ്ഡിതാം പാണ്ഡിതാണാമാചാര്യ മഹതീം ചമും

വ്യക്തിം ഭൂപദപുത്രത്വം തവ ശിഖ്യാണ യീമതാ (3)

ഹേ ആചാര്യാ, അങ്ങയുടെ ശിഷ്യനും ബുദ്ധിമാനുമായ ഭൂപദപുത്രനാല് അണിനിരത്തഷ്ട പാണ്ഡിതാം മഹതീം വലിയ സെന്റ്രത്തെ ദർശിച്ചാലും.

അതു ശുരാ മഹേശ്വരാണാ ഭീമാർജുനസമാ യുധി

യുധുധാനോ വിരാംശ്വ ഭൂപദശ്വ മഹാരമാഃ (4)

ധൃഷ്ടകേതുശ്വകിതാനഃ കാശിരാജശ്വ വീര്യവാൻ

പുരുജിത്തുന്തിഭോജശ്വ ശ്രേബ്യശ്വ നരപുംഗവഃ

യുധാമന്യുശ്വ വിക്രാന്ത ഉത്തമഭജാശ്വ വീര്യവാൻ

സൗഭദ്രോ ഭൂപദദേഹാശ്വ സർവ ഏവ മഹാരമാഃ (5)

പാണ്ഡിത സെന്റ്രത്തിൽ ഭീമാർജുനതുല്യരും ശുരരും വലിയ വില്ലാളികളുമായ യുധുധാനനും വിരാംനും മഹാരമനായ ഭൂപദനും ധൃഷ്ടകേതുവും ചേകിതാനനും വീര്യവാനായ കാശിരാജാവും പുരുജിത്തും കൃന്തിഭോജനും നരശ്രേഷ്ഠനായ ശ്രേബ്യനും വിക്രമിയായ യുധാമന്യുവും വീര്യവാനായ ഉത്തമഭജസും സുഭദ്രാതനയനായ അഭിമന്യുവും ഭൂപദപുത്രമാരും ഉണ്ട്. അവർ എല്ലാവരുംതന്നെ മഹാരമനാരാണല്ലോ.

അസ്താകം തു വിശിഷ്ടാ യേ താനിബോധ ദ്രിജോത്തമ
നായകാ മമ സൈന്യസ്യ സംജ്ഞത്വാർത്ഥം താൻ ബൈവിമി തേ (6)

ബോഹമണ്ണേഷ്ടു! ഇനി നമുക്കു വിശിഷ്ടന്മാരായി ആരോക്കയുണ്ടോ അവരെ അറിഞ്ഞുകൊൾക്ക. എന്തേ സൈന്യത്തിൽ നായകന്മാരായ അവരുടെ പേരുകൾ അങ്ങയെ ഒരു മിശ്രിക്കുവാനായി താൻ പറയാം.

ഭവാൻ ഭീഷ്മശ്വ കർണ്ണശ്വ കൃപശ്വ സമിതിജ്ഞയഃ
അശ്രത്യാമാ വികർണ്ണശ്വ സഹമദത്തിസ്തുമെവ ച (8)

അന്യേ ച ബഹവഃ ശൂരാ മദർമ്മ ത്യക്തജീവിതാഃ
നാനാശസ്ത്രപ്രഹരണാഃ സർവ്വേ യുദ്ധവിശാരദാഃ (9)

ഭവാനും, ഭീഷ്മരും, കർണ്ണനും, ജയശാലിയായ കൃപരും, അശ്രത്യാമാവും, വികർണ്ണനും, ഭൂരിശ്വരസ്തും, ജയദ്രമനും മറ്റേനേകം ശൂരന്മാരും എനിക്കുവേണ്ടി ജീവനുപേക്ഷിക്കാൻ സന്നദ്ധരാണ്. എല്ലാവരും പലവിധം ആയുധങ്ങൾ പ്രയോഗിക്കുന്നവരും യുദ്ധംചെയ്യാൻ സമർമ്മരുമാണ്.

അപരാഖം തദസ്താകം ബലം ഭീഷ്മാഭിരക്ഷിതം

പര്യാഖം ത്രിഭമേതേഷാം ബലം ഭീമാഭിരക്ഷിതം

(10)

അതുകൊണ്ട് ഭീഷ്മരക്ഷിതമായ നമ്മുടെ സെസന്യം അപരിമിതമെങ്കിലും അപരാഖവും ഭീമൻ രക്ഷിക്കുന്ന അവരുടെ സെസന്യം പരിമിതമെങ്കിലും പര്യാഖവും ആണ്.

അയനേഷ്വു ച സർവ്വേഷ്വു യമാദാഗമവസ്ഥിതാഃ

ഭീഷ്മമേവാഭിരക്ഷിതു ഭവതഃ സർവ്വ ഷ്ടുവ ഹി

(11)

എല്ലായ്മാനത്തും അവരവരുടെ പകനുസരിച്ചു നിലയുറപ്പിച്ചു നിങ്ങൾ എല്ലാവരും തന്നെ ഭീഷ്മരത്തെന്ന കാത്തു രക്ഷിക്കണം.

തസ്യ സജ്ജനയന്ക് ഹർഷം കുരുവ്യാദ്യഃ പിതാമഹഃ

സിംഹനാദം വിനദ്യോച്ചേഃ ശംഖം ദയമഹ പ്രതാപവാന്ത് (12)

ദുര്യോധനന്ക് സന്തോഷം ഉള്ളവാക്കിക്കൊണ്ട് പ്രതാപിയും കുരുക്കലിൽവച്ചു വ്യദ്യന്നുമായ പിതാമഹൻ ഭീഷ്മർ ഉച്ചത്തിൽ സിംഹഗർജ്ജനം ചെയ്ത് ശംഖു വിളിച്ചു.

തതഃ ശംഖാശ്വ ഭേദ്യശ്വ പണവാനകഗ്രാമുഖാഃ

സഹസ്രസവാഭ്യഹന്യന്ത സ ശബ്ദസ്മുലോറവത് (13)

അനന്തരം ശംഖുകളും പെരുമ്പരകളും പലതരം വാദ്യങ്ങളും പെട്ടനുത്തനന്ന മുഴക്കണ്ണട്ടു. ആ ശബ്ദം ദിക്കങ്ങളും നിറഞ്ഞു.

തതഃ ശ്രോതൈരൈ ഹയയർയുക്തേ മഹതി സ്യന്ദന സ്ഥിതാഃ

മാധവഃ പാണ്യവശ്രേഖവ ദിവ്യാം ശംഖ പ്രദയ്മതുഃ (14)

അതിനുശേഷം വെളുത്ത കുതിരയെ പൂട്ടിയ വലിയ തേരിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ട് ശ്രീകൃഷ്ണനും അർജുനനും ദിവ്യ ശംഖങ്ങൾ മുഴക്കി.

പാഠവജന്യം ഹൃഷീകേശോ ദേവദത്തം ധനംജയഃ

പാഠാണ്യം ദയമാം മഹാശംഖം ഭീമകർമ്മാ വ്യക്താദരഃ (15)

കൃഷ്ണൻ പാഠവജന്യവും അർജുനന് ദേവദത്തമെന്ന ശംഖം മുഴക്കി. ഉഗ്രകർമ്മങ്ങളും ചെയ്യുന്നവനായ ഭീമസേനൻ പാഠാണ്യമെന്ന മഹാ ശംഖം മുഴക്കി.

അനന്തവിജയം രാജാ കുന്തിപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ

നകുലഃ സഹദേവശു സുഖ്യോഷമണിപുഞ്ചകൗ (16)

രാജാവും കുന്തിപുത്രനുമായ യുധിഷ്ഠിരൻ അനന്തവിജയവും നകുലന് സുഖ്യോഷത്തേയും സഹദേവന് മണിപുഞ്ചകത്തേയും മുഴക്കി.

കാശ്യശ്വ പരമേഷ്വരാസഃ ശിവണ്ണീ ച മഹാരമഃ

ധ്യാഞ്ചദ്യുമ്രോ വിരാട്ശ്വ സാത്യകിശ്വാപരാജിതഃ (17)

ദ്രുപദോ ദ്രൗപദേയാശു സർവ്വരംശഃ പുമിവീപതേ

സംഭ്രദ്രശ്വ മഹാബാഹുഃ ശ്രംഖാന്വയമുഃ പുമക്ഷ്മക് (18)

ഹേ രാജാവേ, വില്ലാളി വീരനായ കാശി രാജാവും, മഹാരമനായ ശിവണ്ണീയും, ധ്യാഞ്ചദ്യുമ്രനും, വിരാടനും, തോൽക്കാത്ത സാത്യകിയും, പാഞ്ചാലനും, പാഞ്ചാലീപുത്രമാരും, കയ്യുക്കുള്ള അഭിമന്യുവും അവിടവിട നിന്നു പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ശംഖവും മുഴക്കി.

സ ജോൺ യാർത്തരാഖ്ഷാണാം ഹൃദയാനി വ്യദാരയത്

നഭശ്വ പുമിവീം ചെവ തുമുലോവ്യനുനാദയൻ (19)

ആ ശ്രദ്ധകോലാഹലം ആകാശത്തെയും ഭൂമിയെയും പ്രതിയരനിപ്പിച്ചു കൊണ്ടു യൂതരാഖ്ഷ പുത്രമാരുടെ ഹൃദയം പിളർന്നു.

അമ വ്യവസ്ഥിതാന്യാഖ്യാ യാർത്തരാഖ്ഷാന് കപിയരജഃ

പ്രവൃത്തേ ശസ്ത്രസമ്പാദതേ ധനുരുദ്ധര്യ പാണ്യവഃ

ഹൃഷികേശം തദാ വാക്യമിദമാഹ മഹീപതേ (20)

ഹേ മഹാരാജാവേ, പിന്നീട് ആയുധപ്രയോഗം തുടങ്ങിയപ്പോൾ ശരിയ്ക്കുരാച്ചു നില്ക്കുന്ന യൂതരാഖ്ഷപുത്രമാരെ കണ്ക്
വില്പുയർത്തിപ്പിടിച്ച് അർജുനന് കൃഷ്ണനോട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

സേനയോരുഭയോർമദ്യേ മെ. സ്ഥാപയ മേച്ചുത (21)

യാവദേതാനിരീക്ഷ്യഹം യോദ്യുകാമാനവസ്ഥിതാൻ

കൈർമയാ സഹ യോദ്യവ്യമസ്തിന് രണന്മുദ്യമേ (22)

യോസ്യമാനാനവേക്ഷ്യഹം യ ഏതേരുതെ സമാഗതാഃ

ധാർത്തരാഖ്ഷിസ്യ ദുർബുദ്ധേർയുദ്ധേ പ്രിയചികീർഖവഃ (23)

അർജുനന് പറഞ്ഞു: അച്ചുതാ, രണ്ടു സേനക്കും നടുവിൽ എൻ്റെ തേർ നിർത്തുക. പോരാടാൻ കൊതിച്ചു നില്ക്കുന്ന ഇവരെ താൻ ഓന്നു കണ്ടുകൊള്ളടെ. എനിക്ക് ആരോടാണോ ഈ യുദ്ധത്തിൽ പോരാഞ്ഞേത്, ദുർബുദ്ധിയായ ദുർധ്യാധനനു പോരിൽ പ്രിയം ചെയ്യാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നവരായി ആരോക്കയാണോ ഈവിടെ വന്നിരിക്കുന്നവർ യുദ്ധാഭിലാഷികളായ അവരെ താൻ കാണു.

സംജയ ഉവാച

എവമുക്കേതാ ഹൃഷിക്കേശോ ഗുഡാക്കേശൻ ഭാരത
സേനയോരുഭയോർമ്മയേ സ്ഥാപയിത്രാ രമോത്തമം (24)

ഭീഷ്മദ്രോണപ്രമുഖതഃ സർവ്വേഷാം ച മഹീക്ഷിതാം
ഉവാച പാർമ്മ പശ്യതാന് സമവേതാന് കുരുനിതി (25)

സംജയൻ പറഞ്ഞു: ഭരത വംശജനായ രാജാവേ, അർജുനനാല്ലെങ്കിൽ പരയപ്പട്ടണ്ണോള്ള് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉത്തമമായ രമത്തെ
രണ്ടു സെസന്യത്തിന്റെയും നടുവിൽ നിർത്തി, ഭീഷ്മർ ദ്രോണർ തുടങ്ങിയ എല്ലാ ഭൂപാലകരും നിൽക്കേ, "അർജുനാ,
കുട്ടംചേർന്നു നില്ക്കുന്ന ഈ കൗരവന്മാരെ കണ്ടുകൊൾക്ക" എന്നു പറഞ്ഞു.

തത്രാപശ്യത്സ്മിതാന് പാർമ്മ പിതൃനമ പിതാമഹാന്
ആചാര്യാമാതൃലാന് ഭ്രാതൃന്ന് പുത്രാന് സവിംസ്ത്രമാ
ശ്രദ്ധരാന് സുഹൃദശ്രേവ സേനയോരുഭയോരവി (26)

അവിടെ രണ്ടു സെസന്യങ്ങളിലായി നില്ക്കുന്ന പിതാക്കമൊരെയും പിനെ പിതാമഹമൊരെയും ഗുരുക്കാമൊരെയും
അമ്മാവമൊരെയും സഹോദരമൊരെയും പുത്രമൊരെയും അതുപോലെ കുട്ടുകാരെയും ശ്രദ്ധരമൊരെയും
സുഹൃത്തുക്കലെയും അർജുനന് കണ്ടു.

കൃപയാ പരയാവിജ്ഞാ വിഷാദനിദമഖവീത്

ആ കുന്തിപുത്രൻ ബന്ധുക്കളെ എല്ലാം നന്നായി നോക്കിക്കണ്ട്, അത്യന്തം കൃപയോടെ വിഷാദിച്ചുകൊണ്ട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

ദൃഷ്ടാമം സ്വജനം കൃഷ്ണ യുധ്യത്സും സമുപ്പന്നിതം. (28)

സീദന്തി മമ ഗാത്രാണി മുഖം ച പരിശുശ്യതി
വേപമുഖം ശരീരേ മേ രോമഹർഷശ്ച ജായതേ (29)

ഗാണ്യിവം സ്നംസതേ ഹസ്താത്തരക്കച്ചൈവ പരിഭ്രഹ്യതേ
ന ച ശക്കാമ്യവസ്ഥാതും ഭ്രമതീവ ച മേ മനഃ (30)

നിമിത്താനി ച പശ്യാമി വിപരീതാനി ക്ഷേവ
ന ച ശ്രേയോനുപശ്യാമി ഹത്രാ സ്വജനമാഹവേ (31)

അർജുനന് പറഞ്ഞതു: കൃഷ്ണ, യുദ്ധം ചെയ്യാൻ ഒരുണ്ടി നില്ക്കുന്ന ഈ സ്വജനങ്ങളെ കണ്ടിട്ട് എൻ്റെ ശരീരമാസകലം തളരുന്നു; വായ് വരളുകയും ചെയ്യുന്നു. എൻ്റെ ശരീരം വിറയ്ക്കുകയും രോമാഞ്ചവും ഉണ്ടാകുന്നു. ഗാണ്യിവം കൈയ്യിൽ നിന്നും വഴുതുന്നു. ദേഹം ചുട്ടുനീറുകയും ചെയ്യുന്നു. നിൽക്കാൻ എനിക്ക് കഴിയുന്നില്ല. എൻ്റെ മനസ്സു സംഭ്രമിക്കുന്നതു പോലെ തോന്നുന്നു. പല ദുർന്മിതങ്ങളും കാണുന്നു. യുദ്ധത്തിൽ സ്വജനത്തെ കൊന്നിട്ട് ഒരു ശ്രേയസ്സും ഞാൻ കാണുന്നില്ല.

ന കാംക്ഷി വിജയം കൃഷ്ണ ന ച രാജ്യം സുവാനി ച
കിം നോ രാജ്യന ഗ്രാവിന കിം ഭോഗേഗർജിവിതേന വാ (32)

കൃഷ്ണാ, വിജയവും രാജ്യവും സുവാദാളും താൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ല. ഗ്രാവിനാ, നമുക്കു രാജ്യം കൊണ്ടു എന്തു കാര്യം? ഭോഗങ്ങളെ കൊണ്ടോ ജീവിതം കൊണ്ടു തന്നെയോ എന്തു ഫലം?

യേഷാമർമ്മേ കാംക്ഷിതം നോ രാജ്യം ഭോഗാഃ സുവാനി ച
ത ഇമേരവസ്മിതാ യുദ്ധേ പ്രാണാംസ്യകത്രാ ധനാനി ച (33)

ആചാര്യാഃ പിതരഃ പുത്രാണ്മൈവ ച പിതാമഹാഃ
മാതുലാഃ ശ്രശുരാഃ പാത്രാഃ ശ്രാലാഃ സംബന്ധിനസ്യമാ (34)

ആർക്കുവേണ്ടിയാണോ രാജ്യവും ഭോഗങ്ങളും സുവാദാളും നാം ആഗ്രഹിച്ചത്, ആ ആചാര്യമാരും, പിതാക്കളും, പുത്രമാരും, അതുപോലെ മുത്തച്ചൻമാരും, അമ്മാവമാരും, ശ്രശുരമാരും, പാത്രൻമാരും, അളിയമാരും, അതുപോലെ ബന്ധുകളും പ്രാണനും, ധനവും ഉപേക്ഷിച്ചു യുദ്ധക്കുള്ളിൽ യുദ്ധസന്ധ്യരായി നില്കുന്നു.

എതാന ഹനുമിച്ചാമി ഐതോരവി മധുസുദന

അവി തെന്തോക്കരാജ്യസ്യ ഹനോഃ കിം നു മഹീകൃതേ (35)

മധുസുദനാ, എന്ന കൊന്നാൽ പോലും മുന്നു ലോകത്തിന്റെയും ആധിപത്യത്തിനു വേണ്ടിപ്പോലും ഇവരെ കൊല്ലാൻ താൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ല. പിന്നുയാണോ ഈ ഭൂമിക്കു വേണ്ടി?

നിഹത്യ ധാർത്തരാശ്ചാനഃ കാ പ്രീതിഃ സ്യാജജനാർദന

പാപമേവാശ്രയേദസ്താനം ഹതെത്താനാതത്തായിനഃ (36)

ഹേ ജനാർദ്ദനാ!, ധൃതരാശ്ചപുത്രന്മാരെ കൊന്നിട്ട് നമുക്കു എന്തു സന്തോഷമുണ്ടാകാനാണ്? ആതതായികളായ ഇവരെ കൊന്നാല്പ് പാപം മാത്രമാണ് നമുക്കു മിലം.

തസ്മാനാർഹാ വയം ഹനും ധാർത്തരാശ്ചാന്ത് സ്രബാന്യവാനം

സ്രജനം ഹി കമം ഹത്രാ സുവിനഃ സ്യാമ മായവ (37)

അതുകൊണ്ട് നമ്മൾ സ്രവം ബന്ധുകളായ ധൃതരാശ്ചപുത്രന്മാരെ കൊല്ലാൻ പാടില്ലാത്തതാണ്. മായവാ! സ്രജനങ്ങളെ കൊന്നിട്ട് നാം എങ്ങനെ സുവികളായിതീരും?

യദ്യപ്രേതേ ന പശ്യന്തി ലോഭോപഹതചേതസഃ

കുലക്ഷയകൃതം ദോഷം മിത്രദ്രോഹേ ച പാതകം

(38)

കമം ന ജ്ഞതയമസ്താഭിഃ പാപാദസ്താനിവർത്തിതും

കുലക്ഷയകൃതം ദോഷം പ്രപശ്യദിർജനാർദ്ദന

(39)

ജനാർദ്ദന!, അത്യാഗ്രഹം കൊണ്ടു ബുദ്ധികെട്ട് ഇവർ കുലനാശം കൊണ്ടുള്ള ദോഷവും മിത്രങ്ങളെ ദ്രോഹിക്കുന്നതിലുള്ള പാപവും കാണുന്നില്ലെങ്കിലും കുലക്ഷയം കൊണ്ടുള്ള ദോഷം കാണുന്ന നമ്മൾ, ഈ പാപത്തിൽ നിന്നു പിന്തിരിയണമെന്ന് മനസ്സിലാക്കേണ്ടതല്ലോ?

കുലക്ഷയേ പ്രണശ്യന്തി കുലധർമ്മാഃ സനാതനാഃ

ധർമ്മേ നഷ്ടി കുലം കൃഷ്ണമധർമ്മാരാഭിഭവത്യുത

(40)

കുലം നശിക്കുമ്പോൾ സനാതനങ്ങളായ കുലധർമ്മങ്ങൾ നശിക്കുന്നു, ധർമ്മം നശിക്കുമ്പോൾ കുലത്തെ മുഴുവന് അധർമ്മം ബാധിക്കുന്നു.

അയർമ്മാഡിവോത്രാജ്ഞി പ്രദുഷ്യന്തി കുലസ്തിയഃ

സ്തോഷ്യം ദുഷ്ടാസ്യ വാർണ്ണയ ജായതേ വർണ്ണസകരഃ (41)

വാജ്ഞിവംശജനായ കാജ്ഞാ, അയർമ്മം ബാധിക്കുമ്പോൾ കുല സ്തീകൾ ദുഷ്ടിക്കുന്നു. സ്തീകൾ ദുഷ്ടിക്കുമ്പോൾ വർണ്ണസകരം സംഭവിക്കുന്നു.

സകരോ നരകാദൈവ കുലജ്ഞാനാം കുലസ്യ ച

പതന്തി പിതരോ ഹ്രേഷ്ടാം ലുപ്തപിണ്ണോദകക്രിയാഃ (42)

വർണ്ണസകരം കുലനാശകമാർക്കും കുലത്തിനും നരകത്തിനായിത്തന്നെ തീരുന്നു. ഇവരുടെ പിത്യകൾ പിണ്ണഭാനവും ഉടക്ക്രിയയും ലഭിക്കാതെ നിലപതിച്ചു പോകുന്നു.

ദോഹഷരേതേഃ കുലജ്ഞാനാം വർണ്ണസകരകാരകൈഃ

ഉത്സാദ്യനേ ജാതിയർമ്മാഃ കുലധർമ്മശ്വ ശാശ്രതാഃ (43)

കുലജ്ഞാതകമാരുടെ വർണ്ണസകരം ഉള്ളവാക്കുന്ന ഈ ദോഹാദേഹാല്പ് ശാശ്രതങ്ങളായ ജാതിയർമ്മങ്ങളും കുലധർമ്മങ്ങളും നശിച്ചു പോകുന്നു.

ഉത്സന്നകുലധർമ്മാണം മനുഷ്യാണം ജനാർദ്ദന

നരകേ നിയതം വാസോ ഭവതിത്യനുശുശ്രൂമ (44)

ജനാർദ്ദനാ!, കുലധർമ്മം ക്ഷയിച്ചുപോയ മനുഷ്യരുടെ വാസം എന്നെന്നും നരകത്തിലാണ് എന്നു നാം കേട്ടിട്ടുണ്ടാലോ.

അഹോ ബത മഹത്താപം കർത്തും വ്യവസിതാ വയം

യദ്രാജ്യസുവലോനേ ഹന്തും സ്രജനമുദ്യതാഃ (45)

അഹോ കഷ്ടം! വലിയ പാപം ചെയ്യാൻ നാം ഒരുങ്ങിയിരിക്കുന്നു. രാജ്യലാഭത്തിലും സുവത്തിലുമുള്ള അത്യാഗ്രഹം കൊണ്ടു സ്രജനങ്ങളെ കൊല്ലാൻ നാം ഒരുങ്ങിയില്ലോ.

യദി മാമപ്രതീകാരമശസ്ത്രം ശസ്ത്രപാണയഃ

ധാർത്തരാഞ്ചാ രണേ ഹന്യുസ്ത്രേ ക്ഷേമതരം ഭവേത് (46)

എതിർക്കാതെയും ആയുധമടുക്കാതെയും ഇരിക്കുന്ന എന്ന, ആയുധമേന്തിയ ധന്തരാഞ്ചപുത്രമാർ പോരിൽ കൊല്ലുമെങ്കിൽ അതെനിക്ക് കൂടുതൽ ക്ഷേമകരമായിരിക്കും.

ഓവമുക്തരാർജ്ജുനഃ സംഖ്യേ രമോപസ്മ ഉപാവിഷത്

വിസൃജ്യ സശരം ചാപം ശ്രോകസംവിശമാനസഃ (47)

സംജ്ഞയൻ പറഞ്ഞു: ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞതിൽ അർജ്ജുനന് യുദ്ധക്ക്ലേ തതിൽ അമ്പും വില്ലും ഉപേക്ഷിച്ച് തേർത്തട്ടില് ശ്രോകാകുല ചിത്തനായി ഇരുന്നു.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു

ബേഘവിദ്യായാം യോഗശാസ്നേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുനസംവാദേ

അർജ്ജുനവിഷാദയോഗോ നാമ പ്രമമോധ്യാധഃ

അദ്യായം 2

സംഖ്യയോഗഃ

അമ പ്രിതീയോധ്യായഃ

സാംഖ്യയോഗഃ

സംജയ ഉവാച

തം തമാ കൃപയാവിഷ്ടമശ്രൂപ്തം സാകു ലേക്ഷണം ॥

വിഷീദനമിദം വാക്യമുവാച മധുസുദനഃ (1)

സംജയൻ പറഞ്ഞു: അങ്ങനെ മനസ്സുലിംഗത്വനും, കണ്ണിൽ നിന്നെന്തെ കണ്ണുകളോടുകൂടിയവനും ദൃഃവിക്രൂന്നവനുമായ അർജുനനോടു ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

ശ്രീഭഗവാനുവാച

കുതസ്ത്രാ കഴുപമിദം വിശമേ സമുപസ്ഥിതമം ॥

അനാര്യജുഷ്ടമസർഗ്യമകീര്ത്തികരമർജുന (2)

ശ്രീ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: അർജുനാ, വിശമഘട്ടത്തിൽ ആര്യമാർക്ക് ചേരാത്തതും സ്വർഗ്ഗം നൽകാത്തതും അകീർത്തി ഉള്ളവക്കുന്നതുമായ ഈ ബുദ്ധിമേം നിനക്കു എവിടെ നിന്നുണ്ടായി?

കൈബ്യം മാ സു ഗമഃ പാർമ ഗൈതത്രയ്യുപവദ്യതേ
ക്ഷുദ്രം ഹൃദയദളർബ്യല്യം ത്യക്തേരാത്തിഷ്ഠ പരന്നപ (3)

പാർത്താ, പാരുംമില്ലായു നിനക്കു വന്നു കൂടാ. ഇതു നിനക്കു ചെരിഡി. ശത്രുനാശകാ, നികുംജമായ ഹൃദയ ദഖിലയും കൈവിട്ടു നീ ആഴ്ചനേത്രക്കു.

അർജുന ഉവാച

കമം ഭീഷ്മഹം സംവേദന്മാണം ച മധുസൃദന
ഈഷ്വരിഃ പ്രതിയോത്സ്യാമി പുജാർഹാവരിസൃദന (4)

അർജുനന് ചോദിച്ചു: ഹേ ശത്രുഗ്ദാതക! മധുസൂധനാ, പുജാർഹരായ ഭീഷ്മരേയും ദ്രോണരേയും മുർച്ചയുള്ള അമ്പുകള് കൊണ്ടു താൻ യുദ്ധത്തിൽ എങ്കിനെ എതിരിട്ടും?

ഗുരുനഹത്രാ ഹി മഹാനുഭാവാൻ

ശ്രദ്ധയോ ഭോക്തും ദൈക്ഷയമപീഡ ലോകേ

ഹത്രാർമ്മകാമാംസ്യ ഗുരുനിഹൈവ

ഭൂജീയ ഭോഗാൻ രൂധിരപ്രദിഗ്നാൻ

(5)

മഹാത്മാകല്ലായ ഗുരുക്കന്നാരെ ഹനിക്കുന്നതിനേക്കാൾ ഈ ലോകത്തിൽ ഭിക്ഷയെടുക്കുന്നത് പോലും ശ്രദ്ധയ്ക്കുമാണ്. ഗുരുക്കന്നാരെ ഹനിച്ചിട്ട് അർത്ഥകാമസ്വരൂപങ്ങളും രക്തം പുരണ്ടതുമായ ഭോഗങ്ങളെ ഈ ലോകത്തിൽവെച്ചുതന്നെ ഭൂജിക്കണ്ണോ?

ന ചെച്തവിദ്വാന്മഃ കതരന്നോ ഗർഭയോ

യദ്രാ ജയേമ യദി വാ നോ ജയേയുഃ

യാനേവ ഹത്രാ ന ജിജീവിഷാമഃ

ത്രേവസ്ഥിതാഃ പ്രമുഖേ ധാർത്തരാഞ്ചാഃ

(6)

രണ്ടിലേതാണ് നമുക്കു കൂടുതൽ ശ്രദ്ധയ്ക്കും. എന്ന് അറിഞ്ഞുകൂടാ. ഓന്നുകിൽ നാം ജയിക്കും. അല്ലെങ്കിൽ ജയിക്കാതിരിക്കും. ആരെ കൊന്നിട്ട് നാം ജീവിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ലയോ ആ ധ്യാതരാഞ്ചപുത്രനാരാണ് മുമ്പിൽ വന്നു നില്കുന്നത്.

കാർപ്പണ്യദോഷാപഹരസ്യാഭാവഃ

പാച്ചാമി ത്രാം ധർമ്മസമുഖ്യചേതാഃ

യച്ചേയഃ സ്യാന്നിശ്വിതം ബ്രൂഹി തനേ

ശ്രിഷ്യസ്ന്യേരഹം ശാധി മാം ത്രാം പ്രപനം

(7)

ഭൈന്യത കൊണ്ടു ബുദ്ധികെട്ടവനും ധർമ്മ വിഷയത്തിൽ വിവേകം നശിച്ചവനുമായി അങ്ങയോടു താൻ ചോദിക്കുന്നു. യാതൊന്നു തീർച്ചയായും ശ്രേയസ്ത്രമാകുമോ അതെനിക്ക് പറഞ്ഞു തരിക. താൻ അങ്ങയുടെ ശ്രിഷ്യനാണ്. അങ്ങയെ ശരണം പ്രാപിച്ചു എന്ന വേണ്ടവല്ലോ. ഉപദേശിച്ചാലും.

ന ഹി പ്രപശ്യാമി മമാപനുദ്യാദ്ധ

യച്ചോകമുച്ചോഷണമിന്നിയാണാം

അവാപ്യ ഭൂമാവസപതമുദ്യം

രാജ്യം സുരാണാമഹി ചാധിപത്യം

(8)

ഭൂമിയിൽ ശത്രുകളെല്ലാത്തതും സമൃദ്ധിയുള്ളതുമായ രാജ്യവും ദേവമാരുടെ മേൽ പോലും ആധിപത്യവും ലഭിച്ചാലും. ഇന്നിയങ്ങളെ ശ്രാഷിപ്പിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്ന എൻ്റെ ദുഃഖത്തെ അകറ്റുന്ന യതൊന്നും താൻ കാണുന്നില്ല.

സജ്യ ഉവാച

എവമുക്തരാ ഹൃഷീക്ഷം ഗുഡാക്ഷഃ പരമപ

ന യോദ്ധ ഇതി ഗോവിന്ദമുക്തരാ തുണ്ണിം ബദ്ധവ മി (9)

സജ്യൻ പരിത്തു: ശത്രുനാശകനായ അർജുനന് കൃഷ്ണനോട് താൻ യുദ്ധം ചെയ്യില്ല എന്ന് പരിത്തു മറന്നു. അവലംബിച്ചു.

തമുവാച ഹൃഷീക്ഷഃ പ്രഹസനിവ ഭാരത

സേനയോരുഭയോർമധ്യ വിഷീദനമിദം വചഃ (10)

ഹേ ഭരതവംശജാ, രണ്ട് സേനയ്ക്കിടയിലും വിഷ്ണനായി നില്ക്കുന്ന അവനോടു മന്ദസിച്ചുകൊണ്ടനവണ്ണം. ഹൃഷീക്ഷനായ ഭഗവാൻ ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു.

ശ്രീഭഗവാനുവാച

അശോച്യാനന്നശോചസ്ത്രം പ്രജന്താവാദാംശവ ഭാഷസേ

ഗതാസ്യനഗതാസ്യംശവ നാനുശോചന്തി പണ്യിതാഃ (11)

ശ്രീ ഭഗവാൻ പരിത്തു: ദുഖിക്കേണ്ടാത്തവരെക്കുറിച്ച് നീ ദുഖിച്ചു പണ്യിതന്റെ മടിലുള്ള വാക്കുകൾ പറയുകയും ചെയ്യുന്നു. പണ്യിതന്മാർ മരിച്ചവരെ കുറിച്ചും മരിക്കാത്തവരെക്കുറിച്ചും അനുശോചിക്കുന്നില്ല.

ന ത്രോവാഹം ജാത്യു നാസം ന ത്രം നേമേ ജനാധിപാഃ

ന ചെചവ ന ഭവിഷ്യാമഃ സർവോ വയമതഃ പരം (12)

ഞാൻ ഒരിക്കലും ഇല്ലാതിരുന്നിട്ടില്ല. നീയും ഇല്ലാതിരുന്നിട്ടില്ല. ഈ രാജാക്കന്നാരും ഇല്ല. ഈനി മേൽ നമ്മളെല്ലാവരും ഉണ്ടാകാതിരിക്കുകയുമില്ല.

ദേഹിനോർസ്സിന്യമാ ദേഹേ കാമാരം യാവനം ജരാ

തമാ ദേഹാന്തരപ്രാപ്തിർജ്ജിരസ്ത ന മുഹ്യതി (13)

മനുഷ്യന് ഈ ദേഹത്തിൽ എങ്ങനെന്നയാണോ കാമാരവും യാവനവും ജരയും, അങ്ങനെന്തനെന്നയാണ് ദേഹാന്തരപ്രാപ്തിയും ഉണ്ടാകുന്നത്. ധീരൻ അതിൽ മോഹിക്കുന്നില്ല.

മാത്രാസ്ത്രശാസ്ത്ര കാന്തേയ ശീതോജ്ജ്വസുവദുഃഖദാഃ

ആഗമാപായിനോർനിത്യാസ്താംസ്തിക്ഷസ്യ ഭാരത (14)

കുന്തീപുത്രാ, ഇന്തിയങ്ങളും വിഷയങ്ങളും തമിലുള്ള സ്ത്രശങ്ങള് ശീതോജ്ജ്വങ്ങളെയും സുവദുഃഖദങ്ങളെയും നൽകുന്നവയും, വന്നും പോയും ഇരിക്കുന്നവയും അനിത്യങ്ങളുമാണ്. ഭരതവംശത്തിൽ ജനിച്ചവനെ, അവ നിർവ്വികാരനായി സഹിച്ചു കൊള്ളുക.

യം ഹി ന വ്യമയന്ത്രതേ പുരുഷം പുരുഷർഷ്ണം

സമദുഃഖസുഖം ധീരം സോംമാത്രായ കല്ലതേ

(15)

പുരുഷശ്രേഷ്ഠം, സമദുഖസുഖനും ധീരനുമായ ഏതൊരു പുരുഷനെ ഇവ ദുഖിപ്പിക്കയെല്ലായോ അവൻ അമാതത്രത്തിനു അധികാരിയായിത്തീരുന്നു.

നാസതോ വിദ്യതേ ഭാവോ നാഭാവോ വിദ്യതേ സതഃ

ഉദയോഹി ദൃജ്ഞാരന്തസ്ത്രനയോസ്ത്രദർശിഭിഃ

(16)

ഇല്ലാത്തതിന് (അസത്തിന്) ഉണ്മയില്ല. ഉള്ളതിന് (സത്തിന്) അഭാവവും അറിയപ്പെടുന്നില്ല. ഈ രണ്ടിന്റെയും (സത്തിന്റെയും അസത്തിന്റെയും) യാമാർത്ഥ്യം തത്രദർശികള് കണ്ടരിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

അവിനാശി തു തദ്വിഭി യേന സർവ്വമിദം തതം

വിനാശമവ്യയസ്യാസ്യ ന കഷ്ണിത് കർത്തുമർഹതി

(17)

എതൊനിനാൽ ഇതെല്ലാം വ്യാഴമായിരിക്കുന്നുവോ, അത് നാശരഹിതമാണെന്നറിയുക. അനശ്വരമായ അതിനെ നശിപ്പിക്കുവാൻ ആർക്കും കഴിയുകയില്ല.

അന്തവന്ത ഇമേ ദേഹാ നിത്യസോക്താഃ ശരീരിണഃ

അനാശിനോ പ്രമേയസ്യ തസ്മാദ്യുദ്ധ്യസ്യ ഭാരത

(18)

നിത്യനും അവിനാശിയും, അവിജ്ഞാനയുമായ ആത്മാവിനുള്ള ഇ ദേഹങ്ങൾ നാശമുള്ളവയാണെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. അതുകൊണ്ട് അർജ്ജുനാ, നീ യുദ്ധം ചെയ്യുക.

യ ഏനം വേതതി ഹന്താരം യദ്ദെശ്വനം മന്യതേ ഹതം

ഉദ്ദേ താ ന വിജാനിതോ നായം ഹന്തി ന ഹന്യതേ (19)

യാതൊരാൾ ഇ ആത്മാവിന കൊല്ലുന്നവനെന്ന് ധരിക്കുന്നുവോ യാതൊരാൾ ഇവരെ കൊല്ലപ്പെട്ടവനായി ശണിക്കുന്നുവോ, ആ രണ്ടു പേരും വാസ്തവം അറിയുന്നില്ല. ആത്മാവു ആരെയും കൊല്ലുന്നില്ല. ആത്മാവിന ആരും കൊല്ലുന്നുമില്ല.

ന ജായതേ മീയതേ വാ കദാചിട്ട്

നായം ഭൂത്രാ ഭവിതാ വാ ന ഭൂയഃ

അജോ നിത്യഃ ശാശ്രതോര്യം പുരാണോ

ന ഹന്യതേ ഹന്യമാനേ ശരീരേ

(20)

ഈ ആത്മാവ് ഒരിക്കലും ജനിക്കുന്നില്ല. മരിക്കുന്നുമില്ല. ജനിച്ചിട്ട് വീണ്ടും ജനിക്കാതിരിക്കുന്നുമില്ല. ജമമില്ലാത്തവനും നിത്യനും ഡിരനും പണ്ണേ ഉള്ളവനുമായ ഇവൻ ശരീരം ഹതമാകുമ്പോൾ ഹനിക്കപ്പെടുന്നുമില്ല.

വേദാവിനാശിനം നിത്യം യ ഏനമജമവ്യയം

കമം ന പുരുഷഃ പാർമ കം ജ്വാതയതി ഹനി കം

(21)

പാർത്ഥ, ഈ ആത്മാവിനെ നാശരഹിതനും നിത്യനും ജനനരഹിതനും മാറ്റമില്ലാത്തവനുമായി അറിയുന്നവോ അങ്ങിനെയുള്ള പുരുഷൻ ആരെയെങ്കിലും കൊല്ലിക്കുന്നതെങ്ങെന്ന? കൊല്ലുന്നതെങ്ങെന്ന?

വാസാംസി ജീർണ്ണാനി യമാ വിഹായ

നവാനി ശ്രദ്ധാതി നരോപരാണി

തമാ ശരീരാണി വിഹായ ജീർണ്ണാ-

ന്യന്യാനി സംയാതി നവാനി ദേഹി

(22)

മനുജ്യൻ എങ്ങിനെ കീറിയ വസ്തുങ്ങൾ വെടിത്തു വേരെ പുതിയവ സ്വീകരിക്കുന്നുവോ, അതുപോലെ ആത്മാവ് ജീർണ്ണിച്ച ദേഹങ്ങൾ വെടിത്തു വേരെ ദേഹങ്ങൾ കൈകൊള്ളുന്നു.

നെന്നം ചരിന്നതി ശസ്ത്രാണി നെന്നം ഭഹതി പാവകഃ

ന ചെന്നം ക്ഷേദയന്ത്യാപോ ന ശ്രാംക്യതി മാരുതഃ (23)

ഈ ആത്മാവിനെ ആയുധങ്ങൾ മുറിവ് എൽജിക്കുന്നില്ല. ഇവനെ തീ ഭഹിപ്പിക്കുന്നില്ല. ഇവനെ വെള്ളം നന്ത്യകുന്നില്ല. കാർ ഉണക്കുന്നുമില്ല.

അച്ചുദോധ്യമദാഹ്യാധ്യമക്ഷുദ്ധാധ്യശ്രാംക്യ എവ ച

നിത്യഃ സർവ്വഗതഃ സ്ഥാണുരചലോധ്യം സനാതനഃ (24)

ഇവൻ ചേറിക്കപ്പെടാത്തവനാണ്. ഇവൻ ഭഹിപ്പിക്കപ്പെടാൻ കഴിയാത്തവനാണ്. നന്നയാത്തവനാണ്.

ഉണങ്ങാത്തവനുമാണ്. ഇവൻ നിത്യനും സർവ്വവ്യാപിയും ധമിരസ്വഭാവനും ശാശ്രതനുമാണ്.

അവ്യക്താർധചിത്ര്യാർധവികാരോർധമുച്യതേ

തസ്മാദേവം വിദിതത്വം നാനുശ്രാചിതുമർഹസി (25)

ഇവൻ (ഈ ആത്മാവ്) ഇന്ത്യാദിക്ഷാശ്രീക്കും മനസ്സിനും അഗ്രാചരനും, മാറ്റമില്ലാതവനുമാണെന്നു പറയജെടുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഇങ്ങിനെയുള്ളവനായി ഇവനെ അറഞ്ഞിട്ടിട്ടും നീ അനുശ്രാചികാതിരിക്കുക.

അമ ചെചനം നിത്യജാതം നിത്യം വാ മന്യസേ മൃതം

തമാപി ത്വം മഹാബാഹോ ദൈവം ശ്രാചിതുമർഹസി (26)

കൈയ്യുക്കുള്ളവനെ, ഈനി ഇവനെ നിത്യം ജനിക്കുന്നവനും നിത്യം മരിക്കുന്നവനുമായി നീ വിചാരിക്കുന്നുവെങ്കില് തന്നെയും നീ ഇവനെക്കുറിച്ച് ദുഖിക്കേണ്ടതില്ല.

ജാതസ്യ ഹി ധ്യുവോ മൃത്യുർധ്യുവം ജന മൃതസ്യ ച

തസ്മാദപരിഹാരോർമ്മേ ന ത്വം ശ്രാചിതുമർഹസി (27)

ജനിച്ചവന് മരണം നിശ്ചിതമാണ്. മരിച്ചവന് ജനനവും നിശ്ചിതമാണ്. അതുകൊണ്ട് പരിഹാരമില്ലാത്ത കാര്യത്തിൽ ദുഃഖിക്കുന്നത് നിനക്ക് ഉചിതമല്ല.

അവ്യക്താഭീനി ഭൂതാനി വ്യക്തമയ്യാനി ഭാരത

അവ്യക്തനിയനാന്യേവ തത്ര കാ പരിഭ്രഹ്മനാ

(28)

ജീവികൾ ജനനത്തിനു മുൻപ് അവ്യക്തമായ അവധിയോട്കൂടിയവയാണ്. മദ്യയുള്ള ജീവിതകാലം മാത്രം വ്യക്തവും, മരണാനന്തരമുള്ള ധ്യിതി അവ്യക്തവുമാണ്. ഹേ ഭാരതാ, അതിൽ എന്തിന് വിലപിക്കണം?

ആശ്വര്യവത്സ്യത്തി കശ്വിദേനം

ആശ്വര്യവദ്ധത്തി തമൈവ ചാന്യഃ

ആശ്വര്യവച്ചുനമന്യഃ ശൃംഖാതി

ശൃംഗാപ്രാപ്യനം വേദ ന ചൈവ കശ്വിത് (29)

ഒരാൾ ഇവന (ആത്മാവിന) ഒരു അത്ഭുതവസ്തു പോലെ കാണുന്നു. മറ്റാരാൾ അതുപോലെ അത്ഭുതവസ്തുപോലെ ഇവനക്കുറിച്ച് പറയുന്നു. വേരാരാൾ അത്ഭുതവസ്തു പോലെ ഇവനക്കുറിച്ച് കേൾക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ശ്രവിച്ചിട്ടും ഒരാളും വേണ്ടവണ്ണം ഇവന അറിയുന്നില്ല.

ദേഹി നിത്യമവധ്യാര്യം ദേഹേ സർവ്വസ്യ ഭാരത
തസ്മാത്സർവ്വാണി ഭൂതാനി ന ത്രം ശ്രാചിതുമർഹണി (30)

അർജുനാ, എല്ലാവരുടെയും ദേഹത്തിലുള്ള ഈ ദേഹി ഒരിക്കലും വധിക്കപ്പെടാവുന്നവനല്ല. അതിനാൽ യാതൊരു ജീവിയെക്കുറിച്ചും നീ ദുഖിക്കേണ്ടതില്ല.

സ്വയർമ്മമവി ചാവേക്ഷ്യ ന വികമ്പിതുമർഹണി
ധർമ്മാദ്ധി യുദ്ധാച്ഛ്രയോന്യത്ക്ഷതിയസ്യ ന വിദ്യതേ (31)

സ്വയർമ്മത്തെക്കുറിച്ച് ആലോചിച്ചിട്ടും നീ കുലുങ്ങേണ്ടതില്ല. എത്തനാൽ ക്ഷതിയന്ന് ധർമ്മ സംഗതമായ യുദ്ധത്തെക്കാർ ശ്രദ്ധയുണ്ടായി മറ്റാനുമില്ല.

യദ്യാച്ഛയാ ചോപപനം സ്വർഗ്ഗദാരമപാവൃതം
സുവിനഃ ക്ഷതിയാഃ പാർമ്മ ലഭന്തേ യുദ്ധമീദ്യശം (32)

ഈ യുദ്ധം അപ്രതീക്ഷിതമായി തുറന്നുകിട്ടിയ സ്വർഗ്ഗവാതില്ല പോലെയാണ്. ഹേ പാർത്ത, ഭാഗ്യവാനാരായ ക്ഷതിയർക്ക് മാത്രമാണ് ഈ വിധമുള്ള യുദ്ധം ലഭിക്കുന്നത്.

അമ ചേത്തരമിമം ധർമ്മം സംഗ്രാമം ന കരിഞ്ഞസി

തതഃ സ്രയർമ്മം കീർത്തിം ച ഹിത്രാ പാപമവാള്ളുസി (33)

ഇനി ഇള യുദ്ധം നീ ചെയ്യില്ലെങ്കിൽ അത് കാരണം സ്രയർമ്മവും കീർത്തിയും കൈവിട്ടു നീ പാപം സമ്പാദിക്കേണ്ടിവരും.

അകീർത്തിം ചാപി ഭൂതാനി കമയിഞ്ഞതി തേരവ്യയാം

സംഭാവിതസ്യ ചാകീർത്തിർമരണാദതിരിച്ചയതേ (34)

തന്നെയുമല്ല, നിനക്കു ഒടുങ്ങാത്ത ദുഷ്കീർത്തി പറഞ്ഞു പരത്തുകയും ചെയ്യും. ബഹുമാനം നേടിയവന് ദുഷ്കീർത്തി മരണത്തെക്കാൾ അത്യധികം കഷ്ടമാണ്.

ഭ്രാദ്രണാദുപരതം മംസ്യനേ ത്രാം മഹാരമാഃ

ധ്രോഷാം ച ത്രാം ബഹുമതോ ഭൂത്രാ യാസ്യസി ലാജ്വവം (35)

ഭയംകൊണ്ടു യുദ്ധത്തിൽനിന്നും പിന്തിരിഞ്ഞവനായി മഹാരമ്മാർ നിന്നെ കണക്കാക്കും. അവർക്കെല്ലാം ബഹുമാന്യനായി ഇരിക്കുന്ന നീ അങ്ങിനെ നിസ്സാരനായി തീരും.

അവാച്യവാദാംശു ബഹുന്രാഡിഷ്യന്തി തവാഹിതാഃ

നിന്നന്തസ്തവ സാമർമ്മം തതോ ദുഃവതരം നു കിം (36)

നിന്റെ ശത്രുക്കൾ നിന്റെ സാമർമ്മത്തെ നിന്നിച്ചുകൊണ്ടു വളരെ ദുഷ്ടണം പറയുകയും ചെയ്യും. അതിനേക്കാൾ കൂടുതൽ ദുഃവകരമായി എന്നുണ്ട്.

ഹതോ വാ പ്രാഘ്യസി സ്വർഗ്ഗം ജിത്രാ വാ ഭോക്ഷ്യസേ മഹീം

തസ്മാദുത്തിഷ്ഠ കൗതേയ യുദ്ധായ കൃതനിശ്വയഃ (37)

മരിച്ചാൽ സ്വർഗ്ഗം നേടാം, ജയിച്ചാലോ ഭൂമിയെയും അനുഭവിക്കാം. അതുകൊണ്ട് അർജ്ജുനാ, യുദ്ധത്തിന് നിശ്വയിച്ചു നീ എഴുന്നേൽക്കും.

സുവദുഃഖേ സമേ കൃത്രാ ലാഭാലഭേ ജയാജയാ

തതോ യുദ്ധായ യുജ്യസ്മ നെനവം പാപമവാഘ്യസി (38)

സുവദുഃഖങ്ങളും ലാഭനഷ്ടങ്ങളും ജയപരാജയങ്ങളും തുല്യമായികരുതി യുദ്ധത്തിന് നീ ഒരുങ്ങുക. ഇങ്ങിനെയായാൽ പാപം നിന്നെ ബാധിക്കുകയില്ല.

എംബാ തോഡിഹിതാ സാംഖ്യ ബുദ്ധിർയോഗേ തിമാം ശൃംഗാ

ബുദ്ധാ യുക്തോ യയാ പാർമ കർമബന്ധം പ്രഹാസ്യസി (39)

നിനക്കു പറഞ്ഞുതന്നു കഴിത്തെ അണാനനിഷ്ട സാംഖ്യത്തി ലുള്ളതാണ്. കർമയോഗത്തിനുള്ള ഈ ബുദ്ധിയെയും കേടു കൊള്ളുക. പാർത്ഥ, ഈ ബുദ്ധി നേടിയാൽ കർമബന്ധം ഒഴിച്ചുവയ്ക്കാൻ നിനക്കു സാധിക്കും.

സേഹാദികമനാശോരസ്സി പ്രത്യവായോ ന വിദ്യതേ

സ്രഘ്നമപ്യസ്യ ധർമ്മസ്യ ത്രായതേ മഹതോ ഭയാത് (40)

ഈ കർമയോഗനിഷ്ടയില് തുടങ്ങി വെച്ച കർമ്മത്തിനൊന്നും നാശമില്ല. പാപം സംഭവിക്കുകയുമില്ല. ഈ ധർമ്മത്തിന്റെ അത്യർഥം ശമായ (വളരെ ചെറിയ തോതിലുള്ള) ആചരണം പ്രോലും വലിയ ഭയത്തിൽ നിന്നും രക്ഷിക്കുന്നു.

വ്യവസായാത്മികാ ബുദ്ധിരേകേഖര കുരുന്നന

ബഹുശാഖാ ഹ്യനന്താശു ബുദ്ധയോവ്യവസായിനാം (41)

സമചിത്തനായ യോഗി തന്റെ ലക്ഷ്യത്തിൽ എകാഗ്രമനസ്തുനാണ്. സമചിത്തരല്ലാത്തവരുടെ ബുദ്ധി ഒന്നും നിശ്ചയിക്കാൻ കഴിയാതെ പല വിഷയങ്ങളിൽ അനന്തമായി വ്യാപാരിക്കും.

യാമിമാം പുണ്ണിതാം വാചം പ്രവർദ്ധന്യവിപശ്ചിതഃ

വേദവാദരതാഃ പാർമ നാന്യദസ്മീതി വാദിനഃ (42)

കാമാത്മാനഃ സ്വർഗ്ഗപരാ ജനകർമ്മഹലപ്രദാം

ക്രിയാവിശേഷബഹുലാം ഭോഗേഗ്രാര്യഗതിം പ്രതി (43)

ഭോഗേഗ്രാര്യപ്രസക്താനാം തയാപഹൃതചേതസാം

വ്യവസായാത്മികാ ബുദ്ധിഃ സമാധാ ന വിഡിയതേ (44)

പാർത്ഥ, വേദത്തിൽ പറയുന്ന കാര്യത്തിൽ തല്ലുരമാരും അതിൽക്കവിഞ്ഞു മറ്റാനുമില്ല എന്ന് പറയുന്നവരും, ഭോഗചിത്തരും, സ്വർഗ്ഗം കാംക്ഷിക്കുന്നവരുമായവർക്ക്, പുനർജ്ജമവും കർമ്മഹലവും നൽകുന്നതും സുഖാനുഭവത്തെയും എല്ലാരുതെയും ലക്ഷ്യമാക്കിയുള്ളതും അനേകം സകാമകർമ്മ ആളെ പ്രതിപാദിക്കുന്നതുമായ വാക്കുകൾ കേട്ട് മനസ്സുപരിക്കേ ഷട്ടിരിക്കയോല്ല സമാധിയില്ല ഏകാഗ്രത ലഭിക്കുകയില്ല.

ത്രൈഗുണ്യവിഷയാ വേദാ നിശ്ചൈഗുണ്യാ ഭവാർജ്ജുന

നിർദ്ദരാന്വോ നിത്യസത്ത്രാന്മോ നിർധ്യാഗക്ഷമ ആത്മവാൻ (45)

അർജ്ജുനാ, വേദങ്ങൾ ത്രിഗുണാത്മകങ്ങളാണ്. നീ ത്രിഗുണാതീതനും ദ്രാവരഹിതനും സത്യനിഷ്ഠനും യോഗക്ഷമങ്ങൾ ഗണിക്കാത്തവനും ആത്മനിഷ്ഠനും ആയിത്തീരുക.

യാവാനർമ്മ ഉദ്പാനേ സരവതഃ സംഘുതോദകേ

താവാന്നസർവ്വേഷു വേദേശു ബ്രാഹ്മണസ്യ വിജാനതഃ: (46)

എല്ലായിട്ടും വെള്ളം കൊണ്ടു നിറന്തരിക്കുമ്പോൾ കിണറു കൊണ്ട് എത്ര പ്രയോജനം ഉണ്ടോ അതെയ്ക്കു പ്രയോജനം മാത്രമേ അതാനിയായ ബ്രാഹ്മണന് വേദങ്ങളാസകലം കൊണ്ടുണ്ടാകും.

കർമ്മണ്യവാധികാരണ്ണേ മാ മലേഷു കദാചന

മാ കർമ്മഹൈതുര്ഭുർമാ തേ സംഗോര്ണ്ണകർമ്മാണി (47)

പ്രവൃത്തിയിൽമാത്രമേ നിനക്കു അധികാരമുള്ളു. ഒരിക്കലും ഹലങ്ങളില് (അതു ലഭിച്ചാലും ലഭിച്ചില്ലെങ്കിലും) ഇല്ല. (അതായതു ഹലം നിന്ന് സ്വാതന്ത്ര്യത്തിലുള്ളതല്ല). നീ ഹലമുദ്ദേശിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുന്നവനാകരുത്. അകർമ്മത്തില് നിനക്കു ആസക്തിയു മരുത്.

യോഗസ്മഃ കുരു കർമ്മാണി സംഗം ത്യക്ത്വാ ധനജ്ജയ

സിദ്ധ്യസിദ്ധ്യാഃ സമോ ഭൂത്വാ സമത്വം യോഗ ഉച്യതേ (48)

ധനജ്ജയ! യോഗനിഷ്ഠനായി, ആസക്തിവെടിഞ്ഞു ഹലം ലഭിക്കുന്നതിലും ലഭിക്കാതിരിക്കുന്നതിലും സമചിത്തത പാലിച്ച് കർമ്മങ്ങള് അനുഷ്ഠിക്കുക. സമചിത്തതയാണ് യോഗമെന്ന് പറയണ്ടുന്നത്.

ദുരോന്ന ഹ്യവരം കർമ ബുദ്ധിയോഗാദ്യനജയ

ബുദ്ധ ശ്രണമന്ത്രിച്ച കൃപണാഃ മലഹേതവഃ (49)

യന്ത്രജയാ, കർമയോഗത്തക്കാള് വളരെ നികുഞ്ജമാണ് മലാപേക്ഷയോടുകൂടി ചെയ്യുന്ന കർമം. ബുദ്ധിയോഗത്തിൽ അതായത് സമചിത്തതയോട് കൂടിയ കർമ്മത്തില് ശ്രണം തെടുക. മലത്തിനുവേണ്ടി കർമം ചെയ്യുന്നവർ ദീനമാരാണ്.

ബുദ്ധിയുക്താ ജഹാതീഹ ഉടേ സുകൃതദുഷ്ടാതേ

തസ്മാദ്യോഗായ യുജ്യസ്ര യോഗഃ കർമസു കൗശലം (50)

സമബുദ്ധിയുള്ളവൻ ഈ ലോകത്ത് വച്ചുതന്നെ പുണ്യ പാപങ്ങള് രണ്ടും ത്യജിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് കർമ്മയോഗത്തിനായി ഒരുദ്ദേശ്യക. യോഗം പ്രവൃത്തിയിലുള്ള സാമർത്ഥ്യം തന്നെയാകുന്നു.

കർമജം ബുദ്ധിയുക്താ ഹി മലം ത്യക്തരാ മനീഷിണഃ

ജനബ്യവിനിർമ്മകതാഃ പദം ഗച്ഛത്യനാമയം (51)

സമബുദ്ധിയുള്ളവരായ വിവേകികൾ കർമം കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന മലം ത്യജിച്ചിട്ടും ജനബ്യത്തിൽനിന്നു മോചനം നേടി ദോഷലോഗമില്ലാത്ത ധ്യാനത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

യദാ തേ മോഹകലിലം ബുദ്ധിർവ്യതിരിഷ്യതി

തദാ ശന്താസി നിർവ്വോദം ശ്രോതവ്യസ്യ ശ്രൂതസ്യ ച (52)

എപ്പോൾ നിന്തു ബുദ്ധി മോഹരൂപമായ വൈഷ്ണവത്തെ കടക്കുമോ അപ്പോള്ക്കു കേൾക്കേണ്ടതിനെയും കേട്ടതിനെയും കുറിച്ചു നീ ഉദാസീനനായിത്തീരും.

ശ്രൂതിവിവ്രതിപനാ തേ യദാ സ്ഥാസ്യതി നിശ്വലാ

സമാധാവചലാ ബുദ്ധിസ്താ യോഗമവാള്യസി (53)

പലതരം ഉപദേശങ്ങൾ കേട്ടതു മുലം പതരിപ്പോയ നിന്തു ബുദ്ധി എപ്പോൾ ഇളക്കമെറ്റ് സമാധിയിൽ ധ്യിരമായി നിൽക്കുമോ അപ്പോൾ യോഗത്തെ നീ പ്രാപിക്കും.

അർജുന ഉവാച

സ്ഥിതപ്രജ്ഞതസ്യ കാ ഭാഷാ സമാധിസ്മസ്യ ക്രൈവ

സ്ഥിതയീഃ കിം പ്രഭാഷേത കിമാസിത വ്രജേത കിം (54)

അർജുനന് ചോദിച്ചു: ഹേ ക്രൈവാ, സമാധിയമനായ സ്ഥിതപ്രജ്ഞതൻ്റെ ലക്ഷണമെന്താണ്? സ്ഥിതപ്രജ്ഞതൻ എന്ത് സംസാരിക്കും? എങ്ങിനെ ധ്യിതിചെയ്യും? എങ്ങിനെ സഞ്ചരിക്കും?

പ്രജഹാതി യദാ കാമാന്തി സർവ്വാന്തി പാർമ മനോഗതാന്തി
ആത്മനോവാത്മനാ തുഷ്ടഃ സ്ഥിതപ്രജ്ഞത്സ്ത്വോച്യതേ (55)

ശ്രീ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: ഹേ പാർത്ഥ, മനുഷ്യൻ എപ്പോൾ ആത്മാവിൽത്തനെ സന്തുഷ്ടനായി മനസ്സിലുള്ള എല്ലാ ആഗ്രഹങ്ങളെയും (വാസനകളേയും) ഉപേക്ഷിക്കുന്നുവോ, അപ്പോൾ അവൻ ധ്യിതപ്രജ്ഞതന്തി എന്ന് പറയപ്പെടുന്നു.

ദു:ഖാനുഭവിശമനാഃ സുഖാനുഖാഹഃ
വീതരാഗഭയക്രോധഃ സ്ഥിതയീർമുനിരുച്യതേ (56)

ദു:ഖങ്ങളിൽ കുലുങ്ങാത്തവനും സുഖങ്ങളിൽ താല്പര്യമില്ലാത്തവനും രാഗം, ഭയം, കോപം, ഇവയില്ലാത്തവനുമായ പുരുഷൻ ധ്യിതപ്രജ്ഞതനായ മുനി എന്നറിയപ്പെടുന്നു.

യഃ സർവ്വത്രാനഭിസ്തുഷ്ടത്തും ശുഭാശുഭം
നാഭിനന്തി ന ദേഹി തസ്യ പ്രജ്ഞതാ പ്രതിഷ്ഠിതാ (57)

എതോരാൾ എല്ലാത്തിലും ആസക്തി വിട്ടവനായി അതാതു ശുഭാശുഭങ്ങൾ ലഭിച്ചു സന്തോഷിക്കുകയും ദേഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നില്ലയോ അവൻ പ്രജ്ഞത പ്രതിഷ്ഠിതമാണ്.

യദാ സംഹരതേ ചായം കുർമോംഗാനീവ സർവ്വഃ

ഇന്തിയാണിന്തിയാർമ്മേഡ്യസ്സ്യ പ്രജനാ പ്രതിഷ്ഠിതാ (58)

ആമ തന്റെ അവധിവാദങ്ങളെ പ്രതികുലസാഹചര്യങ്ങളില് എങ്കിനെ എല്ലാവിധത്തിലും ഉൾവലിക്കുന്നവോ, അതുപോലെ എപ്പോഴോനോ ഓരാൾ തന്റെ ഇന്തിയങ്ങളെ ശബ്ദസ്സർശാദികളായ ഇന്തിയാർത്ഥങ്ങളിൽനിന്ന് എപ്പോൾ പിന്നവലിക്കുന്നത് അപ്പോൾ അവരെ പ്രജരെ പ്രതിഷ്ഠിതമായിത്തീരുന്നു.

വിഷയാ വിനിവർത്തനേ നിരാഹാരസ്യ ദേഹിനഃ

സവർജ്ജം രസോഡ്യസ്യ പരം ദ്വാഷ്ട്രാ നിവർത്തനേ (59)

ഇന്തിയങ്ങൾ കൊണ്ടു വിഷയങ്ങൾ അനുഭവിക്കാത്ത മനുഷ്യന് വിഷയങ്ങൾ അകന്നു പോകുന്നു. എന്നാൽ ആസക്തി അവശേഷിക്കുന്നു. പരമാത്മാവിനെ പ്രാപിക്കുമ്പോൾ അവരെ ആസക്തിയും വിടുപോകുന്നു.

യത്തോ ഹ്യപി ക്രാനേയ പുരുഷസ്യ വിപശ്വിതഃ

ഇന്തിയാണി പ്രമാമീനി ഹരന്തി പ്രസഭം മനഃ (60)

ഹേ കുന്തിപുത്രാ, ഇന്തിയനിഗ്രഹത്തിനായി പ്രയത്നിക്കുന്ന വിദ്യാനായ പുരുഷരെ മനസ്സിനെപ്പോലും ക്ഷാദിച്ചിരിക്കുന്ന ഇന്തിയങ്ങള് ബലാൽക്കാരമായി വശത്താക്കുന്നു.

താനി സർവ്വാണി സംയദ്യ യുക്ത ആസീത മത്തരാഃ

വശേ ഹി യസ്യൈന്ദ്രിയാണി തസ്യ പ്രജനാ പ്രതിഷ്ഠിതാ (61)

അവയെല്ലാം സംയമനം ചെയ്യു യോഗയുക്തനായി എന്നിൽ ഭക്തിയോടുകൂടി ഇരിക്കുക. ആർക്കു ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ വശത്താണോ അവൻ്റെ പ്രജനാ പ്രതിഷ്ഠിതമാണ്.

ധ്യായതോ വിഷയാർ പുംസഃ സംഗ്രഹിഷ്ടപജായതേ
സംഗാതശജായതേ കാമഃ കാമാത്രോധ്യാരഭിജായതേ (62)

ക്രോധാദ്ധവതി സമോഹഃ സമോഹാത്സമ്പതിവിഭ്രേഃ

സ്ത്രിഭ്രേംശാദ് ബുദ്ധിനാശോ ബുദ്ധിനാശാത്മാശ്രയതി (63)

വിഷയങ്ങളെ ധ്യാനിക്കുന്ന പുരുഷനു അവയിൽ ആസക്തി ഉണ്ടാകുന്നു. ആസക്തിയിൽനിന്നും ആഗ്രഹം ഉണ്ടാകുന്നു. ആഗ്രഹത്തിൽ നിന്നും കോപം ജനിക്കുന്നു. കോപത്തിൽനിന്നും അവിവേകം ഉടലെടുക്കുന്നു. അവിവേകത്തിൽനിന്നും ഓർമ്മക്കേടും. ഓർമ്മക്കേടിൽനിന്നും ബുദ്ധിനാശവും ഉണ്ടാകുന്നു. ബുദ്ധിനാശം മൂലം മനുഷ്യൻ നശിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

രാഗദേശവിയുക്തത്തിലും വിഷയാനിന്ത്യിയെ ശ്വരന്

ആത്മവശ്യർവ്വിയേയാത്മാ പ്രസാദമധിഗ്രാഹി

(64)

എന്നാൽ യാതൊരുവർഗ്ഗം രാഗദേശമില്ലാത്ത, ആത്മവശ്യങ്ങളായ ഇന്ത്യാധിനി കൊണ്ടു വിഷയങ്ങളെ
അനുഭവിക്കുന്നുവോ ആത്മവിജയിയായ ആ പുരുഷൻ മനഃപ്രസാദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

പ്രസാദേ സർവ്വദാഃബാനാം ഹാനിരസ്യാപജായതേ

പ്രസന്നചേതനോ ഹ്യാശു ബുദ്ധിഃ പര്യവതിഷ്ഠതേ

(65)

മനഃ പ്രസാദം ലഭിച്ചുകഴിയുമ്പോൾ അവനു എല്ലാ ദുഃഖങ്ങളുടെയും നാശം സംഭവിക്കുന്നു. പ്രസന്നചിത്തത്തിൽ ബുദ്ധി
ഉടനെ സുപ്രതിഷ്ഠിതമായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നു.

നാഞ്ചി ബുദ്ധിരയുക്തസ്യ ന ചായുക്തസ്യ ഭാവനാ

ന ചാഭാവയതഃ ശാന്തിരശാന്തസ്യ കുതഃ സുവം

(66)

ഇന്ത്യാധിനി വശത്താകാത്തവന് സമബുദ്ധിയില്ല. ഏകാഗ്രതയുമില്ല. ഏകാഗ്രതയില്ലാത്തവനു ശാന്തിയില്ല.
ശാന്തിയില്ലാത്തവനു എവിടെയാണ് സുവം?

ഇന്ത്യാണം ഹി ചരതാം യമനോനുവിധിയെ

തദസ്യ ഹരതി പ്രജതാം വായുർനാവമിവാംഭസി

(67)

വിഷയങ്ങളിൽ ചരികുന്ന ഇന്ത്യങ്ങൾക്കു ഏതൊരാളുടെ മനസ്സു കീഴ്ശേട്ടുനുവോ ആ മനസ്സു അവർന്തെ ബുദ്ധിയെ കാറ്റ് വെള്ളത്തിലിരക്കിയ തോണിയെ എന്നപോലെ വലിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്നു.

തസ്വാദ്യസ്യ മഹാബാഹോ നിഗ്നഹീതാനി സർവ്വരഃ

ഇന്ത്യാണിന്ത്യാർമ്മദ്യസ്സ്യ പ്രജതാ പ്രതിഷ്ഠിതാ

(68)

അതുകൊണ്ട് യാതൊരുവർന്തെ ഇന്ത്യങ്ങൾ എല്ലാ വിഷയങ്ങളിൽ നിന്നും നിശ്ചേഷം പിൻവലിക്കണ്ടിരിക്കുന്നുവോ അവർന്തെ പ്രജതെ പ്രതിഷ്ഠിതമായിരിക്കുന്നു.

യാ നിശാ സർവ്വദ്വതാനാം തസ്യാം ജാഗർത്തി സംയമി

യസ്യാം ജാഗ്രതി ഭൂതാനി സാ നിശാ പശ്യതോ മുനേഃ

(69)

യാതൊന്ന് സർവ്വപ്രാണികൾക്കും രാത്രിയായിരിക്കുന്നുവോ, അവിടെ (ആ ബേഹത്തിൽ) ജിതേന്ത്രിയൻ ഉണർന്നിരിക്കുന്നു. ഏതൊരു വിഷയാനുഭവത്തില് സർവ്വപ്രാണികളും ഉണർന്നിരി കുന്നുവോ അത് സത്യദർശിയായ മുനികൾ രാത്രിയാകുന്നു.

ആപുരുഷാണമചലപ്രതിജ്ഞം

സമുദ്രമാപഃ പ്രവിശന്തി യദ്രത്

തദ്രത്താമാ യം പ്രവിശന്തി സർവ്വേ

സ ശാന്തിമാഘോതി ന കാമകാമീ

(70)

സദാ നിരിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നാലും സമുദ്രം അക്ഷേണാദ്യമായിരി കുന്നുവോ അതുപോലെ കാമങ്ങൾ കടന്നുകൂടിമ്പോൾ യാതൊരുവൻ അക്ഷേണാദ്യനായിരിക്കുന്നുവോ അവൻ ശാന്തിയെ പ്രാപിക്കും. വിഷയാഭിനിവേശം വിടാത്തവൻ ശാന്തി നേടുന്നില്ല.

വിഹായ കാമാന്യഃ സർവ്വാന്ന് പുമാംശ്വരതി നിഃസ്നാഹഃ

നിർമ്മോ നിരഹകാരഃ സ ശാന്തിമധിഗ്രാതി

(71)

യാതൊരു പുരുഷൻ എല്ലാ കാമങ്ങളും വെടിഞ്ഞു ഒന്നിലും ആഗ്രഹമില്ലാത്തവനും മമതാബുദ്ധിയും അഹന്തയും ഇല്ലാത്തവനുമായി ലോകത്തിൽ വർത്തിക്കുന്നുവോ അവൻ ശാന്തി പ്രാപിക്കുന്നു.

എംബേഡിംഗ് സ്ഥിതി: പാർമ കെന്നാം പ്രാപ്യ വിമുഹ്യതി

സ്ഥിത്രാസ്യാമന്തകാലേപി ബേമനിർവ്വാണമാച്ചതി (72)

പാർത്ഥാ, ഇതാണ് ബേമനിഷ്ട്, ഇതു കൈവരിച്ചാൽ സംസാരാസക്തി ഉണ്ടാവുന്നില്ല. അന്ത്യകാലത്തെക്കിലും ഈ അവധിയിൽ ആത്തിയാൽ ബേമനിർവ്വാണം സിദ്ധിക്കുകയും ചെയ്യും.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസൂപ്തിഖണ്ഡം ബേമവിദ്യായാം യോഗശാസ്നേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുനസംവാദേ സാംഖ്യയോഗോ നാമ ദ്വിതീയോ/യായഃ

അദ്യായം 3

കർമയാഗഃ

അമ തൃതീയോ/ധ്യായഃ

കർമയോഗഃ

അർജുന ഉവാച

ജ്യായസി ചെതുർമണസ്തോ മതാ ബുദ്ധിരജനാർദ്ദന

തത്തിം കർമ്മണി ശ്ലോരേ മാം നിയോജയസി ക്രൈവ (1)

അർജുനന് പറഞ്ഞു: ഹേ ജനാർദ്ദനാ, കർമ്മത്തെ അപേക്ഷിച്ച് കർമ്മയോഗമാണ് ശ്രേഷ്ഠമെന്നു അങ്ങേയ്ക്ക് അഭിപ്രായമുണ്ടെങ്കിൽ പിന്ന എന്തിനാണ് ശ്ലോരമായ ഈ കർമ്മത്തിലെ എന്ന നിയോഗിക്കുന്നത്?

വ്യാമിശ്രണേവ വാക്യന ബുദ്ധിം മോഹയസീവ മേ

തദേകം വദ നിശ്ചിത്യ യേന ശ്രദ്ധയോഹമാപ്നുയാം (2)

പരസ്പരവിരുദ്ധമെന്ന് തോന്നുന്ന വാക്കുകൾ കൊണ്ട് എൻ്റെ ബുദ്ധിയെ അങ്ങ് ഭേദിപ്പിക്കുന്നതുപൊലെ തോന്നുന്നു. അതുകൊണ്ട് എന്താനുക്കൊണ്ടു താൻ ശ്രദ്ധയ്ക്ക് നേടുമോ അതുമാത്രം എനിക്ക് ഉപദേശിച്ചു തരിക.

ലോകേരസീന്ദ ദിവിധാ നിശ്ചാ പുരാ പ്രോക്താ മയാനഘ
ജതാനയോഗേന സാംഖ്യാനാം കർമയോഗേന യോഗിനാം (3)

ശ്രീ ഭഗവാന് പറഞ്ഞു: ഹേ അനഘ (പാപങ്ങളില്ലാത്തവൻ), ഈ ലോകത്തിൽ സംഖ്യമാർക്ക് വേണ്ടി ജതാനയോഗം കൊണ്ടും യോഗികൾക്കു വേണ്ടി കർമ്മയോഗം കൊണ്ടും രണ്ടുവിധം നിശ്ചകൾ മുമ്പ് താന് പറഞ്ഞു.

ന കർമണാമനാരംഭാനൈജ്ഞർമ്മം പുരുഷോർഗ്ഗുതേ

ന ച സംന്യസനാദേവ സിദ്ധിം സമധിഗ്രാഹി (4)

കർമ്മങ്ങള് ചെയ്യാതിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു മനുഖ്യൻ ഒരിക്കലും നൈജ്ഞർമ്മത്തെ പ്രാപിക്കുന്നില്ല. കർമ്മസന്ധാസം കൊണ്ടു മാത്രം സിദ്ധി ലഭിക്കുന്നുമില്ല.

ന ഹി കഷ്ണിത്ക്ഷണമപി ജാതു തിശ്ചത്യകർമകൃത്

കാര്യതേ ഹ്യവശഃ കർമ സർവഃ പ്രകൃതിജൈജർഗ്ഗണഃ (5)

ഒരാളും ഒരിക്കലും അല്ലനേരത്തെക്കുപോലും പ്രവർത്തിക്കാതെ ഇരിക്കുന്നില്ല. എല്ലാവരും പ്രകൃതി ഗുണങ്ങളാൽ നിർബന്ധിതരായി കർമ്മം ചെയ്യുപോകുന്നു.

കർമ്മേന്ത്രിയാണി സംയദ്യ യ ആസ്തേ മനസാ സ്ഥരൻ

ഇന്ത്രിയാർമ്മാന്നവിമുഖാത്മാ മിധ്യാചാരഃ സ ഉച്യതേ (6)

കർമ്മേന്ത്രിയങ്ങളെ അടക്കിനിർത്തി യാതൊരുവൻ വിഷയങ്ങളെ മനസ്സുകൊണ്ട് സദാ സൂരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുവോ മുഖാത്മാവായ അവൻ മിധ്യാചാരൻ എന്ന് പറയണ്ടുന്നു

യസ്ത്രിന്ത്രിയാണി മനസാ നിയമ്യാരഭത്രേർജ്ജുന

കർമ്മേന്ത്രിയേഃ കർമ്മയോഗമസക്തഃ സ വിശിഷ്യതേ (7)

അർജ്ജുനാ, യാതൊരുവന്ന് ഇന്ത്രിയങ്ങളെ മനസ്സുകൊണ്ട് അടക്കിനിർത്തിയിട്ടു കർമ്മേന്ത്രിയങ്ങളെക്കാണ്ട് നിഷ്ടകാമകർമ്മ ആരംഭിക്കുന്നുവോ അവൻ ശ്രേഷ്ഠനാകുന്നു.

നിയതം കുരു കർമ ത്രം കർമ ജ്യായോ ഹ്യകർമ്മണഃ

ശരീരയാത്രാപി ച തേ ന പ്രസിദ്ധേയദകർമ്മണഃ (8)

നീ മനസ്സിനാൽ നിയന്ത്രിതമായ കർമ്മം ചെയ്യുക. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ കർമ്മമാണ് അകർമ്മത്തകാള് ശ്രേഷ്ഠം. കർമ്മം ചെയ്യാത്ത പക്ഷം നിന്നക്കു ശരീരനിർവ്വഹണം പോലും സാധ്യമാകയില്ല.

യജ്ഞത്വാർമ്മാന്യത്വ ലോകാര്യം കർമ്മബന്ധനഃ

തദർമ്മം കർമ്മ ക്രാന്തേയ മുക്തസംഗഃ സമാചര (9)

അർജുനാ, യജ്ഞത്തിനുള്ള കർമ്മം ഒഴിച്ച് മറ്റു കർമ്മങ്ങളാല് ബന്ധിക്കപ്പെട്ടതാണ് ഈ ലോകം. സംഗരഹിതനായി നീ കർമ്മം ആചരിക്കുക.

സഹയജ്ഞതാഃ പ്രജാഃ സ്വാശ്ചിം പുരോവാച പ്രജാപതിഃ

അനേന പ്രസവിഷ്യയമേഷ വോസ്ത്രിഷ്ടകാമധുക് (10)

യജ്ഞത്തേതാടുകൂടി പ്രജകളെ സ്വാശ്ചിച്ച് പണ്ഡ പ്രജാപതി പറഞ്ഞു, ഇതുകൊണ്ടു നിങ്ങൾ വർദ്ധിക്കുവിന്; ഇതു നിങ്ങൾക്ക് ഇഷ്ടം തരുന്ന കാമധേനുവായിരിക്കേണ്ടു.

ദേവാന്ത ഭാവയതാനേന തേ ദേവാ ഭാവയന്തു വഃ

പരസ്പരം ഭാവയന്തഃ ശ്രേയഃ പരമവാസ്ത്വം (11)

ദേവമാരെ ഇതുകൊണ്ടു ആരാധിക്കുവിന്. ആ ദേവമാർ നിങ്ങളെ വർദ്ധിപ്പിക്കേണ്ടു. പരസ്പരം താഴ്വിപ്പെടുത്തി കൊണ്ടു പരമമായ ശ്രേയസ്ത്വിനെ പ്രാപിക്കുവിന്.

ഇഷ്ടാന്മ ഭോഗാന്മ ഹി വോ ദേവാ ദാസ്യന്തേ യജതഭാവിതാഃ

തെര്ത്താനപ്രദായൈദ്യോ യോ ഭുക്ഷി സ്നേഹ ഏവ സഃ (12)

എന്തനാൽ ഇഷ്ടപ്രദാന സുവാദങ്ങൾ നിങ്ങൾക്ക് യജതംകൊണ്ടു സന്തുഷ്ടരായ ദേവമാർ തരും. അവർ തന്ന വസ്തുക്കളെ അവർക്കു കൊടുക്കാതെ ഭൂജിക്കുന്നവനാരോ അവൻ കള്ളൻതന്നയാണ്.

യജതശിഷ്ടാശിനഃ സന്തോ മുച്യന്തേ സർവകില്പിശ്ചൈഃ

ഭുജ്ഞതേ തേ ത്രാലം പാപാ യേ പചന്ത്യാത്മകാരണാത് (13)

യജതത്തിൽ ശ്രേഷ്ഠിക്കുന്നത് മാത്രം. യജതം. ചെറ്റു ശ്രേഷ്ഠിചൃതായ വസ്തുക്കളെ നുഭവിക്കുന്ന സജ്ജനങ്ങൾ എല്ലാ പാപങ്ങളിൽ നിന്നും മുക്തി നേടുന്നു. എന്നാല്ലത്തങ്ങൾക്കുവേണ്ടിത്തന്നെ ഭോഗസഞ്ചയം. ചെയ്യുന്നവർ പാപത്തെത്തന്നെ ഭൂജിക്കുകയാണ്.

അനാദ്ദേവതി ഭുതാനി പർജന്യാദന്നസംഭവഃ

യജതാദ്ദേവതി പർജന്യോ യജതഃ കർമസമുദ്ദേവഃ (14)

അന്തത്തിൽനിന്നു ഭുതങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നു. മശയിൽനിന്നു അന്നവും ഉദ്ദേവിക്കുന്നു. യജതത്തിൽ നിന്നു മശയുണ്ടാകുന്നു. യജതം. കർമ്മത്തിൽനിന്നുണ്ടാകുന്നു.

കർമ ബഹോദ്ദേവം വിദ്യി ബഹോക്ഷരസമുദ്ദേവം

തസ്മാത്സർവ്വഗതം ബഹ നിത്യം യജ്ഞതേ പ്രതിഷ്ഠിതം 15)

കർമ്മം ബഹ (വേദം) തതിൽ നിന്നും ഉണ്ടാകുന്നു എന്നറയുക. ബഹം (വേദം) അക്ഷരത്തിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്നു. അതുകൊണ്ടു സർവ്വപ്രകാശമായ വേദം എപ്പോഴും യജ്ഞത്താൽ പ്രതിഷ്ഠിതമായിരിക്കുന്നു.

എവം പ്രവർത്തിതം ചക്രം നാനുവർത്തയതീഹ യഃ

അജ്ഞായുരിന്തിയാരാമോ മോജ്യം പാർമ സ ജീവതി 16)

ഹേ പാർത്ഥ, ഇപ്രകാരം പ്രവത്തിക്കുന്ന കർമ്മചക്രത്തെ ഈ ലോകത്തിൽ എവനൊരുവൻ അനുവർത്തിക്കുന്നില്ലയോ പാപിയും വിഷയങ്ങളെന്നുമായ അവൻ്റെ ജീവിതം നിഷ്പലമത്രേ.

യസ്ത്രാത്മരതിരേവ സ്യാദാത്മത്യഘ്നശ്ച മാനവഃ

ആത്മന്യോവ ച സന്തുഷ്ടിസ്തസ്യ കാര്യം ന വിദ്യതേ 17)

എന്നാൽ എത്താരു മനുഷ്യൻ തന്നിൽ തന്നെ രമിക്കുന്നവനും തന്നിൽ സംത്യാളനും സന്തുഷ്ടനുമായിരിക്കുന്നുവോ അവനു കരണിയമായി ഒന്നുമില്ല.

നെനവ തസ്യ കൃതേനാർമ്മോ നാകൃതേനേഹ കശ്വന

ന ചാസ്യ സർവാദ്വൈതേഷു കശ്വിദർമവ്യപാശ്രയഃ (18)

അവനു ഈ ലോകത്തിൽ കർമ്മം ചെയ്തു കൊണ്ടു കാര്യമില്ല തന്നെ. ചെയ്യാത്തതുകൊണ്ടും ഒന്നുമില്ല. ജീവികളിൽ ഒന്നിനോടും അവന് സ്വപ്രയോജനകരമായ ബന്ധം ഒന്നും തന്നെയില്ല.

തസ്യാദസക്തഃ സതതം കാര്യം കർമ സമാചര

അസക്തോ ഹ്യാചരൻ കർമ പരമാപ്ലാതി പുരുഷഃ (19)

അതുകൊണ്ട് നിസ്സംഗനായി എപ്പോഴും കർത്തവ്യമായ കർമ്മം ചെയ്യുക. എന്തുകൊണ്ടോന്തു നിസ്സംഗനായി കർമ്മം ചെയ്യുന്നയാള് പരമപദം പ്രാപ്തിക്കുന്നു.

കർമ്മബന്നവ ഹി സംസിദ്ധിമാസ്മിതാ ജനകാദയഃ

ലോകസംഗ്രഹമേവാപി സമ്പദ്യൻ കർത്തുമർഹസി (20)

എന്തുകൊണ്ടോന്തു കർമ്മം കൊണ്ടുതന്നെയാണ് ജനകാദികള് സിദ്ധിയെ പ്രാപ്തിചെയ്യുന്നത്. ലോകസംരക്ഷണത്തെ ഓർത്തിട്ടായാലും നീ പ്രവർത്തിക്കേണ്ടതാണ്.

യദ്യദാചരതി ശ്രേഷ്ഠസ്തതദേവതരോ ജനഃ

സ യത്തുമാണം കുരുതേ ലോകസ്തനുവർത്തതേ (21)

ശ്രേഷ്ഠന് എന്നെല്ലാം ചെയ്യുന്നുവോ അതു തന്നെയാണ് മറുള്ള ജനങ്ങളും ചെയ്യുന്നത്. അവൻ എന്തിനെ പ്രമാണമായി കരുതുന്നുവോ ലോകവും അതിനെന്തനെ അനുകരിക്കുന്നു.

ന മേ പാർമ്മാസ്തി കർത്തവ്യം ത്രിഷ്വ ലോകേഷ്വ കിഞ്ചന

നാനവാഷ്മവാഷ്മവ്യം വർത്ത ഏവ ച കർമ്മണി (22)

ഹേ പാർത്ഥാ എനിക്ക് മുന്നു ലോകത്തിലും കർത്തവ്യമായി ഒന്നുമില്ല. എനിക്കു പ്രാപിക്കേണ്ടതായി ഒന്നും തന്നെയില്ല. എനിട്ടും ഞാൻ കർമ്മം ചെയ്യുകൊണ്ടു തന്നെയാണിരിക്കുന്നത്.

യദി ഹ്യഹം ന വർത്തേയം ജാതു കർമ്മണ്യത്ര്യാതി:

മമ വർത്തമാനുവർത്തനേ മനുഷ്യാഃ പാർമ്മ സർവ്വരാഃ (23)

പാർത്ഥാ, ഞാൻ ഒരിക്കലെല്ലാം മടിവിട്ടു പ്രവൃത്തിയിൽ ഏർപ്പെടാതിരുന്നാല് എല്ലാ മനുഷ്യരും എന്തെ മാർഗ്ഗം അവലംബിക്കും.

ഉണിഡേയുരിമേ ലോകാ ന കുര്യാം കർമ ചേദഹം

സകരസ്യ ച കർത്താ സ്യാമുപഹന്യാമിമാഃ പ്രജാഃ (24)

ഞാൻ കർമ്മം ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ ഈ ലോകം മുഴുവൻ നശിക്കും. ഞാൻ വർണ്ണസകരത്തിന്റെയും കർത്താവാക്കും. പ്രജകൾ ദുഷ്കിട്ടുകയും ചെയ്യും.

സകതാഃ കർമണ്യവിദ്രാംസോ യമാ കുർവ്വതി ഭാരത
കുര്യാദ്വിദ്രാംസ്തമാസകതശ്വികീർജ്ജുർലോകസംഗ്രഹം (25)

ഹേ ഭാരതാ, അപണ്ണിതനാർ കർമ്മത്തില്പ് ആസക്തരായി എങ്ങിനെയെല്ലാം പ്രവർത്തിക്കുന്നുവോ പണ്ണിതൻ ലോകത്തിന്റെ നിലനിൽപ്പ് കാംക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു നിസ്സംഗനായി അതേവിധം പ്രവർത്തിക്കണം.

ന ബുദ്ധിദേം ജനയേദജ്ഞതാനാം കർമസംഗിനാം

ജോഷയേത്സർവകർമാണി വിദ്രാന്യുക്തഃ സമാചരൻ (26)

സകാമകർമ്മത്തില്പ് ആസക്തരായ മുഖജനങ്ങളുടെ ബുദ്ധിയെ വിദ്രാന്ന് ഓരിക്കലും ഇളക്കരുത്. വിദ്രാൻ എല്ലാ കർമങ്ങളും യോഗയുക്തനായി വഴിപോലെ ആചരിച്ച് മറ്റുള്ളവരെക്കൊണ്ടും ആചരിപ്പിക്കണം.

പ്രകාශෙ: කියමාණාණි ගුලෙස්: කර්මාණි සර්වරු: අභ්‍යකාරවිමුද්‍යාත්මා කර්තාහමිති මඟුතේ (27)

പ്രക്കാതിജന്യമായ ഗുണങ്ങളാൽ കർമ്മങ്ങളും എങ്ങും ചെയ്യപ്പെടുന്നു. അഹന്തയാൽ മോഹിതനായവാൻ താനാണ് കർത്താവെന്നു വിചാരിക്കുന്നു.

തത്രവിത്തു മഹാബാഹോ ഗുണകർമവിഭാഗയോ
ഗുണാ ഗുണേഷു വർത്തന ഇതി മത്യാ ന സജ്ജതേ

ഹോ മഹാബാഹോ, ഗുണകർമ്മവിഭാഗങ്ങളുടെ തത്പരിയുന്ന വനാക്കട്ട ഗുണപരിണാമങ്ങളായ ഇന്ത്യങ്ങൾ ഗുണപരിണാമങ്ങളായ വിഷയങ്ങളിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നവും ധരിച്ചിട്ട് അവയിൽ ആസക്തനാകുന്നില്ല.

പ്രക്രियേക്കുന്നമുഖ്യാഃ സജ്ജനേ ഗുണകർമ്മസു
താനകൃത്യവിനോ മനാൻ കൃത്യവിന വിചാലയേത് (29)

പ്രക്യാതിയുടെ ഗുണങ്ങളാൽ മുഖചിത്തരായിത്തീരുന്നവർ ഗുണകർമ്മങ്ങളില് സക്തരാകുന്നു. സർവജ്ഞത്വരഹ്യാത്ത ആ മനബുദ്ധികളെ സർവജ്ഞതന്ന് വഴി തെറ്റിക്കരുത്.

മയി സർവ്വാണി കർമാണി സംന്യസ്യാധ്യാത്മചേതസാ

നിരാശിർന്മമോ ഭൂത്രാ യുധ്യസ്വ വിഗതജ്ജരഃ (30)

സർവകർമ്മങ്ങളും എന്നിൽ സമർപ്പിച്ചു ആധ്യാത്മിക ബുദ്ധിയോടെ നിഷ്ഠാമനും നിർമ്മമനുമായി ഭവിച്ചിട്ടു ദുഃഖം കളഞ്ഞു നീ യുദ്ധം ചെയ്യുക.

യേ മേ മതമിദം നിത്യമനുതിഷ്ഠന്തി മാനവാഃ

ശദ്ധാവന്തോ നസുയന്തോ മുച്യന്തേ ത്രേപി കർമഭിഃ (31)

എൻ്റെ ഇള അഭിപ്രായം നിത്യവും ശദ്ധയോടും അസുയ കൂടാതെയും യാതൊരു മനുഷ്യർ അനുഷ്ഠിക്കുന്നവോ അവരും കർമ്മബന്ധത്തിൽനിന്നും വിമുക്തരായിത്തീരുന്നു.

യേ ത്രേതദ്ദ്യസുയന്തോ നാനുതിഷ്ഠന്തി മേ മതം

സർവജ്ഞതാനവിമുഖാംസ്നാനവിഭൂം നഷ്ടാനചേതസഃ (32)

എന്നാൽ എൻ്റെ ഇള അഭിപ്രായത്തെ അസുയാലുകളായി ഏവരാണോ അനുഷ്ഠിക്കാതിരിക്കുന്നത്, കേവലം അജ്ഞതരായ അവർ നശിച്ചവരും ബുദ്ധിഹീനരുമെന്നു മനസ്സിലാക്കുക.

സദ്ഗം ചേഷ്ടകേ സ്വസ്യാഃ പ്രകൃതേർജ്ജതാനവാനപി
പ്രകൃതിം യാനി ഭൂതാനി നിഗ്രഹഃ കിം കരിഷ്യതി (33)

അറിവുള്ളവൻ പ്രോലും തന്റെ സ്വഭാവത്തിനു ചേർന്ന വിധത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നു. ജീവികൾ സ്വപ്രകൃതിയെ പിന്തുടരുന്നു. അതിനെ അടക്കി വെയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ടു പ്രയോജനമൊന്നും ഉണ്ടാവില്ല.

ഇന്നിയസ്യന്നിയസ്യാർമ്മേ രാഗദോഷഃ വ്യവസ്ഥിതഃ
തയോർന വശമാഗച്ഛത്തഃ ഹ്യസ്യ പരിപമിനഃ (34)

ഓരോ ഇന്നിയത്തിന്റെയും അതതിന്റെ വിഷയങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ രാഗദോഷങ്ങൾ നിശ്ചിതങ്ങളാണ്. അവയ്ക്ക് വശപ്രഭാവാണ്. എന്തുകൊണ്ടോക്കുന്നും അവ ഇവൻ്തെ ശത്രുക്കളോകുന്നു.

ശ്രേയാന്മ സ്വയർമ്മോ വിഗുണഃ പരയർമ്മാസ്രനുജ്ജിതാത്
സ്വയർമ്മേ നിയനം ശ്രേയഃ പരയർമ്മോ ഭയാവഹഃ (35)

വിധിപ്രകാരം അനുജ്ഞിച്ച പരയർമ്മത്തെക്കളും ഗുണഹീനമായ സ്വയർമ്മമാണ് ശ്രേയസ്കരം. സ്വയർമ്മാനുജ്ഞാനത്തില് സംഭവിക്കുന്ന മരണവും ശ്രേയസ്കരമാണ്. പരയർമ്മം ഭയാവഹമാകുന്നു.

അർജുന ഉവാച

അമ കേന പ്രയുക്തോധം പാപം ചരതി പുരുഷഃ

അനിച്ചനവി വാർജ്ജയ ബലാദിവ നിയോജിതഃ (36)

അർജുനന് ചോദിച്ചു: ഹേ കൃഖ്ലാ, പിന്ന ആർ പ്രേരിഷിച്ചിട്ടാണ് ഈ പുരുഷൻ താന് ഇച്ഛിക്കാതെയിരുന്നിട്ടും ബലമായ ആത്മാ ശക്തിയാൽ നിയുക്തനെന്നപോലെ പാപകർമ്മങ്ങൾ അനുശ്ചിക്കുന്നത്.

ശ്രീഗവാനുവാച

കാമ ഏഷ ക്രോധ ഏഷ രജോഗുണസമുദ്ഭവഃ

മഹാശനോ മഹാപാപമാ വിദ്യേഃനമിഹ വൈരിണം (37)

ശ്രീ ഭഗവാൻ പാഠത്തു: രജോഗുണത്തിൽ നിന്നു ജനിച്ച ഈ കാമം, ഈ ക്രോധം തൃഷ്ണിപ്പെടുത്താൻ കഴിയാത്തത്തും മഹാപാപകാരണ വുമാണ് ഇക്കാര്യത്തിൽ ഇതിനെ ശത്രുവായി അറിയുക.

ധൂമേനാഹ്വിയതേ വഹിരേമാദർശോ മലേന ച

യമോല്പവേനാവുതോ ഗർഭസ്മാ തേനേദമാവുതം (38)

പുകയാൽ അണിയും, മാലിന്യത്താൽ കണ്ണാടിയും, ഗർഭപാത്രത്താല് ഗർഭവും എങ്ങിനെ ആവരണം ചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവോ അതുപോലെ ആ കാമത്താൽ ഈ ജനാനം ആവുതമായിരിക്കുന്നു.

ആവൃതം ജ്ഞാനമേതേന ജ്ഞാനിനോ നിത്യവൈവരിണാ

കാമരുപേണ കൗന്തേയ ദുഷ്ടരേണാനലേന ച (39)

ഹേ കൗന്തേയ, ജ്ഞാനിയുടെ നിത്യവൈവരിയും കാമരുപവും അത്യാളവും ഒരിക്കലും തൃക്കിപ്പെടാത്ത അണിക്ക് തുല്യവും ആയ ഈ കാമത്താൽ ജ്ഞാനം ആവൃതമാകുന്നു.

ഇന്ത്യാണി മനോ ബുദ്ധിരസ്യാധിഷ്ഠാനമുച്യതേ

എതെർവിമോഹയത്യേഷ ജ്ഞാനമാവൃത്യ ദേഹിനം (40)

ഇന്ത്യാജ്ഞാനം മനസും ബുദ്ധിയും ഈ കാമത്തിന്റെ ഇരിപ്പിടമായി പരയപ്പെടുന്നു. കാമം ജ്ഞാനത്തെ മരച്ചിട്ടു ഇവയെക്കാണ്ടു ദേഹിയെ വ്യാമോഹിപ്പിക്കുന്നു.

തസ്മാത്തരമിന്ത്യാജ്ഞാദഭ നിയമ്യ ഭരതർഷഭ

വാപ്മാനം പ്രജഹി ഹോനം ജ്ഞാനവിജ്ഞാനനാശനം (41)

ഹേ ഭാരതഗ്രേഷ്മാ, അതുകൊണ്ട് നീ ആദ്യം ഇന്ത്യാജ്ഞാലൈ നിയന്ത്രിച്ചിട്ട് ജ്ഞാനത്തെയും വിജ്ഞാനത്തെയും നശിപ്പിക്കുന്ന ഈ പാപരുപമായ കാമത്തെ നിഃശ്വേഷം നശിപ്പിക്കുക.

ഇന്ത്യാണി പരാബ്യാഹുരിന്തിയേഭ്യഃ പരം മനഃ

മനസ്സു പരാ ബുദ്ധിർയോ ബുദ്ധേഃ പരതസ്സു സഃ (42)

വിഷയങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച് ഇന്ത്യാണിയും സുക്ഷ്മങ്ങളാണ് എന്ന് പറയജ്ഞനും. ഇന്ത്യാണിയും കാർണ്ണ സുക്ഷ്മമാണ് മനസ്സ്. മനസ്സിനെക്കാളും സുക്ഷ്മമാണ് ബുദ്ധി. ബുദ്ധിയെക്കാളും സുക്ഷ്മമായത് ആത്മാവാണ്.

എവം ബുദ്ധേഃ പരം ബുദ്ധാ സംസ്ക്രാതമാനമാത്മനാ

ജഹി ശത്രും മഹാബാഹോ കാമരൂപം ദുരാസദം (43)

മഹാബാഹോ, ഇപ്രകാരം ബുദ്ധിയെക്കാർണ്ണ സുക്ഷ്മമായ ആത്മാവിനെ അറിഞ്ഞിട്ട് ബുദ്ധിക്കൊണ്ട് മനസ്സിനെ അടക്കിയിട്ട് കീഴടക്കാൻ എളുപ്പമല്ലാത്ത കാമരൂപനും ദുർജ്ജയനുമായ ഈ ശത്രുവിനെ നശിപ്പിക്കുക.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു

ബൈഹിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രൈ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുനസംവാദേ

കർമ്മയോഗോ നാമ തൃതീയോ/ധ്യായഃ

അദ്യായം 4

ഇതാനകർമ സന്ധാസയോഗഃ

അമ ചതുർമ്മോധ്യാധഃ

ജ്ഞാനകർമസംജ്ഞാസയോഗഃ

ശ്രീഗീവാനുവാച

ഇമം വിവസ്വതേ യോഗം പ്രോക്തവാനഹമവ്യയം

വിവസ്വാനനവേ പ്രാഹ മനുരിക്ഷ്വാകവേബൈവിത് (1)

ശ്രീ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: അവ്യയമായ ഈ യോഗത്തെ ഞാൻ ആദിത്യൻ ഉപദേശിച്ചു. ആദിത്യൻ മനുവിനും ഉപദേശിച്ചുകൊടുത്തു. മനു ഇക്ഷ്വാകുവിനും ഉപദേശിച്ചു.

എവം പരമ്പരാപ്രാപ്തമിമം രാജർഷയോ വിദുഃ

സ കാലേനേഹ മഹതാ യോഗോ നഷ്ടഃ പരന്തപ (2)

ശത്രുനാശകാ, ഇപ്രകാരം പരമ്പരാഗതമായ ഈ യോഗത്തെ രാജർഷികളും അറിഞ്ഞിരുന്നു. ആ മഹത്തായ ശാസ്ത്രം വലുതായ കാലഭേദർജ്ജത്തിലെ നഷ്ടപ്പെട്ടുപോയി.

സ ഏവായം മയാ തേദ്യ യോഗഃ പ്രോക്തഃ പുരാതനഃ
ഭക്താർസി മേ സവാ ചേതി രഹസ്യം ഹ്രസ്വത്തമം (3)

അപ്രകാരമുള്ള ആ പുരാതനമായ യോഗം തന്നെയാണ് നീ എൻ്റെ ഭക്തനും, തോഴനുമായതു കൊണ്ട് നിനക്കു ഞാൻ ഇന്നു ഉപദേശിച്ചത്. ഈ യോഗം ഉത്തമമായ രഹസ്യമാണ്.

അർജുന ഉവാച
അപരം ഭവതോ ജന പരം ജന വിവസ്യതഃ
കമമേതദ്വിജാനീയാം ത്രമാദൗ പ്രോക്തവാനിതി (4)

അർജുനന് ചോദിച്ചു: ആദിത്യൻ്റെ ജനം മുൻപും അങ്ങയുടെ ജനം പിൻപുമാണ്ണോ. അങ്ങിനയിരിക്കെ, ആദ്യം അങ്ങാണ് ഇതു പറഞ്ഞതെന്ന് എങ്ങിനെ ഞാൻ മനസ്സിലാക്കും?

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ബഹുനി മേ വ്യതീതാനി ജനാനി തവ ചാർജുന
താന്യഹം വേദ സർവ്വാണി ന ത്രം വേതമ പരഞ്ഞപ (5)

ശ്രീ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: അർജുനാ, എൻ്റെ വളരെയേറെ ജനങ്ങൾ കഴിഞ്ഞു പോയി. നിനക്കും അങ്ങനെ തന്നെ. അവയെല്ലാം എനിക്കരിയാം. നീ അറിയുന്നില്ല.

അജോറ്പി സന്നവ്യയാത്മാ ഭൂതാനാമീശരരോപി സൻ

പ്രകൃതിം സ്വാമധിഷ്ഠായ സംഭവാമ്യാത്മമായയാ

(6)

ഞാൻ ജനനമില്ലാത്തവനും നാശമില്ലാത്തവനും സർവ്വഭൂതങ്ങളുടെ ഇളശ്രദ്ധനുമാണ് എക്കിലും സ്വന്തം പ്രകൃതിയെ അധിഷ്ഠാനമാക്കി സ്വന്തം മായയാൽ ഞാൻ സ്വാഖ്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

യദാ യദാ ഹി യർമസ്യ ഗ്രാനിർഭവതി ഭാരത

അദ്യുത്ഥാനമധർമസ്യ തദാത്മാനം സ്വജാമ്യഹം

(7)

ഹേ ഭാരതാ, എപ്പോഴെല്ലാം ധർമ്മത്തിനു തളർച്ചയും അധർമ്മത്തിനു ഉയർച്ചയും സംഭവിക്കുന്നുവോ അപ്പോഴെല്ലാം ഞാൻ സ്വയം അവതരിക്കുന്നു.

പരിത്രാണായ സാധുനാം വിനാശായ ച ദുഷ്ക്ഷാതാം

ധർമസംസ്ഥാപനാർധായ സംഭവാമി യുഗേ യുഗേ

(8)

സജ്ജനങ്ങളുടെ സംരക്ഷണത്തിനും ദുഷ്ക്ഷമാരുടെ സംഹാരത്തിനും ധർമ്മം നിലനിർത്തുന്നതിനും വേണ്ടി യുഗം തോറും ഞാൻ അവതരിക്കുന്നു.

ജന കർമ ച മെ ദിവ്യമേവം യോ വേതതി തത്ത്വതഃ

ത്യക്ത്വാ ദേഹം പുനർജ്ജന നൈതി മാമേതി സോർജ്ജുന (9)

ഇങ്ങിനെയുള്ള എൻ്റെ ദിവ്യമായ ജനവും കർമ്മവും യാതൊരുവൻ അറിയുന്നുവോ അവൻ ശരീരം വിട്ടാൽ പുനർജ്ജനം പ്രാപിക്കുന്നില്ല. ഹേ അർജ്ജുനാ, അവൻ എന്നത്തെന പ്രാപിക്കുന്നു.

വിതരാഗദയക്കാധാ മന്ത്രാ മാമുപാശിതാഃ

ബഹവോ ജ്ഞാനതപസാ പുതാ മദ്ഭാവമാഗതാഃ (10)

രാഗം, ഭയം, കോപം ഇവ കൈവിട്ടവരും എൻ്റെ ഭക്തമാരും എന്ന ആശയിച്ചവരുമായ വളരെപേരുൾ ജ്ഞാനമാകുന്ന തപസ്വകാണ്ഡു പരിശുദ്ധരായിത്തീർന്നു എന്ന പ്രാപിച്ചിട്ടുണ്ട്.

യേ യമാ മാം പ്രപദ്യന്തേ താംസ്തമേവ ഭജാമ്യഹം

മമ വർത്തമാനുവർത്തന്തേ മനുഷ്യാഃ പാർമ സർവ്വരാഃ (11)

എവർ എങ്ങിനെ എന്ന ഭജിക്കുന്നുവോ അവരെ അതേവിധം തന്ന താൻ അനുഗ്രഹിക്കുന്നു. ഹേ പാർത്തമ, എങ്ങും മനുഷ്യർ എൻ്റെ മാർഗത്തെ പിന്തുടരുന്നു.

കാംക്ഷിന്റെ കർമ്മാം സിദ്ധിം യജന്ത ഇഹ ദേവതാഃ

ക്ഷിപ്രം ഹി മാനുഷേ ലോകേ സിദ്ധിർഭവതി കർമജാ (12)

കർമ്മങ്ങളുടെ സിദ്ധി കാംക്ഷിക്കുന്നവർ ഇവിടെ ദേവമാരെ പുജിക്കുന്നു. എന്തുകൊണ്ടും മനുഷ്യലോകത്തിൽ കർമ്മപാലം വേഗത്തിൽ സിദ്ധിക്കുന്നു.

ചാതുർവർണ്ണം മധ്യ സ്വാഞ്ചം ഗുണകർമ്മവിഭാഗങ്ങൾ

തസ്യ കർത്താരമഹി മാം വിദ്യകർത്താരമവ്യയം (13)

ഗുണങ്ങളുടെയും കർമ്മങ്ങളുടെയും വിഭാഗമനുസരിച്ചു ചാതുർവർണ്ണം താൻ സ്വാഞ്ചിച്ചിരിക്കുന്നു. നിഷ്ഠിയനും അന്വരനുമായ എന്നത്തനെ അതിഞ്ചും ചാതുർവർണ്ണത്തിഞ്ചും സ്വാഞ്ചാവായി അറിയുക.

ന മാം കർമാണി ലിവ്പത്തി ന മേ കർമ്മഹലേ സ്വഹാ

ഇതി മാം യോരാഭിജാനാതി കർമഭിർന സ ബധ്യതേ (14)

എന്ന കർമ്മം ബാധിക്കുന്നില്ല. എനിക്ക് കർമ്മപാലത്തിലെ ആഗ്രഹമില്ല. ഈ വിധം എന്ന എവന് അറിയുന്നുവോ അവൻ കർമ്മങ്ങളാലെ ബന്ധനാകുന്നില്ല.

എവം ജ്ഞാത്രാ കൃതം കർമ പുർവ്വവൈപി മുമുക്ഷുഭിഃ

കുരു കർമ്മേവ തസ്മാത്ത്രം പുർവ്വവൈഃ പുർവ്വതരം കൃതം (15)

ഈ തത്രത്തെ അറിയുന്നവരായ പുർവ്വികരായ മുമുക്ഷുകൾക്കുടി, നിഷ്ഠാമ ബുദ്ധിയോടുകൂടി കർമ്മം അനുഷ്ഠിച്ചു. അതുകൊണ്ട് പുർവ്വികരാർ പണ്ഡു ചെയ്തുപോലെ നീയും കർമ്മം ചെയ്യുക തന്ന വേണു.

കിം കർമ കിമകർമ്മേതി കവയോപ്യത്ര മോഹിതാഃ

തത്തേ കർമ പ്രവക്ഷ്യാമി യജ്ഞജ്ഞാത്രാ മോക്ഷ്യസ്യശുഭാത് (16)

കർമ്മമെന്ത് അകർമ്മമെന്ത് എന്ന കാര്യത്തിൽ ക്രാന്തദർശികളും പ്രോലും ഭേദമുള്ളവരാണ്. യാതോന്നറിഞ്ഞാൽ നീ പാപത്തിൽ നിന്നു മുക്തനാകുമോ ആ കർമ്മത്തെ നിനക്കു തൊൻ പറഞ്ഞു തരാം.

കർമ്മണാ ഹ്യവി ബോദ്ധവ്യം ബോദ്ധവ്യം ച വികർമ്മണഃ

അകർമ്മണശ്വ ബോദ്ധവ്യം ഗഹനാ കർമ്മണാ ഗതിഃ (17)

കർമ്മത്തിന്റെ സ്വരൂപം അറിയേണ്ടതുണ്ട്. വികർമ്മത്തിന്റെ സ്വരൂപവും അകർമ്മത്തിന്റെ സ്വരൂപവും അറിയേണ്ടതുണ്ട്. എന്ത് കൊണ്ടെന്നാൽ കർമ്മത്തിന്റെ ഗതി (പ്രോക്ക്) അറിയാൻ വളരെ വിഷമുള്ളതാണ്.

കർമണ്യകർമ യഃ പശ്യോകർമണി ച കർമ യഃ

സ ബുദ്ധിമാനനുജ്ഞാ സ യുക്തഃ കൃത്സ്നകർമകൃത് (18)

കർമ്മത്തില് അകർമ്മവും അകർമ്മത്തില് കർമ്മവും യാതൊരുവന്ന് കാണുന്നുവോ അവനാണ് മനുഷ്യരിൽ വച്ചു ബുദ്ധിമാന്. അവനാണ് യോഗിയും എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും അനുശ്ചിക്കുന്നവനും.

യസ്യ സർവ്വേ സമാരംഭാഃ കാമസകല്പവർജ്ജിതാഃ

ജ്ഞാനാശിഭ്രകർമാണം തമാഹുഃ പണ്ഡിതം ബുധാഃ (19)

എതൊരുവൻ്തെ സർവകർമ്മങ്ങളും ഹലേച്ചു വിട്ടതാണോ, ജ്ഞാനാശിയിൽ കർമ്മം ദഹിച്ചുപോയ അവനെ വിദ്വാന്മാർ പാണ്ഡിതനെന്ന് വിളിക്കുന്നു.

ത്യക്തരാ കർമഹലാസംഗം നിത്യത്യജ്ഞാ നിരാശയഃ

കർമണ്യഭിപ്രവൃത്തേതാർവി നൈവ കിണ്ണിത്തുരോതി സഃ (20)

കർമഹലത്തിലുള്ള ആസക്തിവെടിഞ്ഞ് നിത്യത്യജ്ഞനായി ഓന്നിനെന്നയും ആശയിക്കാതിരിക്കുന്നവൻ കർമ്മത്തില് എർപ്പട്ടിരുന്നാലും അവൻ ഒന്നും ചെയ്യുന്നില്ലതനെ.

നിരാശീരുചിത്താത്മാ ത്യക്തസർവ്വപരിഗ്രഹഃ

ശാരീരം കേവലം കർമ്മ കുർവ്വന്നാപ്പോതി കില്പിഷം. (21)

അഭിലാഷങ്ങളില്ലാതെ മനോനിയന്ത്രണത്തോടെ എല്ലാ ബന്ധങ്ങളും നിശ്ചോഷം കൈവിട്ടു ശരീരം കൊണ്ടു മാത്രമുള്ള പ്രവൃത്തി ചെയ്യുന്നവനെ പാപം ബാധിക്കുന്നില്ല.

യദ്യച്ഛാലാഭസന്തുഷ്ടി ദ്രാവാതീതോ വിമതഃ:

സമഃ സിദ്ധാവസിദ്ധാ ച കൃത്രാഹി ന നിബയതേ (22)

യാദ്യച്ഛയാ ലഭിക്കുന്നതുകൊണ്ട് സന്തുഷ്ടനും സുവദുഃഖാഭി ദ്രാവങ്ങളെ അതിജീവിച്ചവനും നിർമ്മതണനും ജയപരാജയങ്ങളിൽ സമചിത്തനും ആയവൻ കർമ്മം ചെയ്യാലും ബദ്ധനാകുന്നില്ല.

ഗതസംഗസ്യ മുക്തസ്യ ജ്ഞാനാവസ്ഥിതചെതസഃ:

യജ്ഞാനാധരതഃ കർമ്മ സമഗ്രം പ്രവിലിയതേ (23)

സംഗരഹിതനും മുക്തനും ജ്ഞാനനിഷ്ടനും യജ്ഞത്തിനായി കർമ്മം അനുഷ്ടിക്കുന്നവനുമായ അവൻ്നെ എല്ലാ കർമ്മവും നശിച്ചു പോകുന്നു.

ബേഹാർപ്പണം ബേഹ ഹവിർബേഹാണം ബേഹണാ ഹുതം

ബേഹേവ തേന ശനവ്യം ബേഹകർമസമാധിനാ (24)

അർജണം ബേഹം, ഹവിസ്സ് (ഹവനദ്വയങ്ങള്) ബേഹം, ബേഹമാകുന്ന അശ്വിയിൽ ബേഹത്താൽ ഹോമിക്ക്രഷ്ടുന്നു. ഇങ്ങിനെ സകല കർമ്മങ്ങളിലും ബേഹബുദ്ധിയുള്ളവായവനു ബേഹം തന്ന പ്രാപ്യമായിത്തീരുന്നു.

ദൈവമേവാപരേ യജതം യോഗിനഃ പര്യുപാസതേ

ബേഹാണാവപരേ യജതം യജ്ഞത്തെനവോപജുഹരതി (25)

വേരെച്ചില യോഗികൾ ദേവമാരെയുദ്ധേശിച്ചുള്ള യജത്തമനുഷ്ടിക്കുന്നു. മറ്റുച്ചിലർ ബേഹാണിയിൽ ആത്മാവുകൊണ്ടു ആത്മാവിനെ സമർപ്പിക്കുന്നു.

ശ്രോതാദിനീന്ദ്രിയാണ്യന്യേ സംയമാണിഷു ജുഹരതി

ശബ്ദാദിനിഷയാനന്യ ഇന്ദ്രിയാണിഷു ജുഹരതി (26)

വേരെ ചിലർ ശ്രോതാദികളായ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ സംയമരൂപമായ അശ്വിയിൽ ഹോമിക്കുന്നു. മറ്റു ചിലർ ശബ്ദാദി വിഷയങ്ങളെ ഇന്ദ്രിയരൂപമായ അശ്വിയിൽ ഹോമിക്കുന്നു.

സർവാണിഗ്രിയകർമാണി പ്രാണകർമാണി ചാപരേ

ആത്മസംയമയോഗാശ്വ ജുഹ്രതി അംഗാന്തിപിതേ (27)

വേരെ ചിലർ എല്ലാ ഇന്ത്രിയകർമ്മങ്ങളെയും പ്രാണകർമ്മങ്ങളെയും അംഗാന്തിപിതമായ ആത്മസംയമയോഗാശ്വിൽ ഹോമിക്കുന്നു.

ദ്രവ്യജ്ഞതാസ്ത്വപോയജ്ഞതാ യോഗയജ്ഞതാസ്ത്വമാപരേ

സ്രാവ്യായജ്ഞതാനയജ്ഞതാശ്വ യതയഃ സംശിതവതാഃ (28)

അപ്രകാരം ദ്രവ്യംകൊണ്ടു യജ്ഞതം ചെയ്യുന്നവരും തപസ്സിനെ യജ്ഞതമായി കരുതുന്നവരും യോഗത്തെ യജ്ഞതമാക്കിയവരും വേദാധ്യായനത്തെയും അംഗാനാർജ്ജനത്തെയും യജ്ഞതമായി അനുജ്ഞിക്കുന്നവരുമായ ദ്രവ്യവൃത്തരായ മറ്റു യതികളുമുണ്ട്.

അപാനേ ജുഹ്രതി പ്രാണം പ്രാണേപാനം തമാപരേ

പ്രാണാപാനഗതി രൂദ്ധരാ പ്രാണാധാമപരാധാണാഃ (29)

അങ്ങിനെ മറ്റു ചിലർ പ്രാണാധാമ തൽപരരാധി ദേഹത്തിലുള്ള വായുവിന്റെ ഉർധ്യമുവവും അധ്യാമുവവുമായ ചാലനത്തെ തടഞ്ഞിട്ട് അപാനനിൽ പ്രാണനെയും പ്രാണനിൽ അപാനനെയും ഹോമിക്കുന്നു.

അപരേ നിയതാഹാരാഃ പ്രാണാൻ പ്രാണേഷു ജുഹരതി
സർവ്വോപ്യതേ യജതവിദോ യജതക്ഷപിതകല്പജാഃ (30)

മറു ചിലർ ആഹാരത്തെ നിയന്തിച്ചു പ്രാണങ്ങളെ പ്രാണങ്ങളിൽ തന്ന ഹോമിക്കുന്നു. ഇവരെല്ലാവരും
യജതത്തരമറിഞ്ഞവരും യജതംകൊണ്ടു പാപമകന്നവരുമാകുന്നു.

യജതശിഷ്ടാമൃതദ്വജോ യാന്തി ബ്രഹ്മ സനാതനം
നായം ലോകോറസ്യയജതസ്യ കുതോര്യഃ കുരുസത്തമ (31)

യജതശിഷ്ടമായ അമൃതം ഭൂജിക്കുന്നവർ പരബ്രഹ്മത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. യജതം ചെയ്യാത്തവന്ന് ഈ ലോകം തന്നെയില്ല.
ഹേ കുരുശ്രേഷ്ഠാ, പിന്നയാണോ പരലോകം?

ദ്രവം ബഹുവിധാ യജതാ വിതതാ ബ്രഹ്മണോ മുവേ
കർമജാന്വരിഭി താന്ത്സർവ്വാനേവം ജതാത്രാ വിമോക്ഷ്യണേ (32)

ഇങ്ങിനെ പലതരം യജതങ്ങൾ ബ്രഹ്മാവിനാൽ വിവരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അവയെല്ലാം കർമ്മത്തിലെ നിന്നുള്ളവകുന്നവയാണ്
എന്ന് അറയുക. അതെല്ലാം ഇങ്ങിനെ മനസ്സിലാക്കുമ്പോൾ നീ മുക്തനായിത്തീരും.

ശ്രേയാന്വധ്യമയാദ്യജ്ഞതാനയജ്ഞതഃ പരന്തപ

സർവാം കർമാവിലം പാർമ ജ്ഞാനേ പരിസമാപ്യതേ (33)

ഹേ ശത്രുനാശകാ, ദ്രവ്യമയമായ യജ്ഞത്തെന്തകാളും ജ്ഞാനയജ്ഞത്തമാണ് ശ്രേഷ്ഠം. ഹേ പാർത്ഥ, എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും പൂർണ്ണമായി ജ്ഞാനത്തിൽ പര്യവസാനിക്കുന്നു.

തദ്വിഭി പ്രണിപാതേന പരിപ്രശ്നന സേവയാ

ഉപദേക്ഷ്യന്തി തേ ജ്ഞാനം ജ്ഞാനിനസ്ത്രദർശനഃ (34)

സത്യം കണ്ടരിഞ്ഞ ജ്ഞാനികൾ നിനക്കു ജ്ഞാനം ഉപദേശിച്ചു തരും. അത് നീ നമസ്കാരം കൊണ്ടും ചോദ്യം കൊണ്ടും സേവകാണും ശ്രദ്ധിക്കുക.

യജ്ഞതാത്രാ ന പുനർമോഹമേവം യാസ്യസി പാണ്യവ

യേന ഭൂതാന്യഗ്രഹണണ ദ്രക്ഷ്യസ്യാത്മന്യമോ മയി (35)

ഹേ പാണ്യവാ, അതരിഞ്ഞതാൽ പിന്നയിങ്ങനെ ഭേദം നിനക്കുണ്ടാവില്ല. ഇതു മുലം ഭൂതങ്ങളെയെല്ലാം തന്നിലും പിന്ന എന്നിലും നീ കാണും.

അപി ചേദസി പാപോദ്യഃ സർവ്വോദ്യഃ പാപകൃത്തമഃ

സർവാം അതാന്പ്ലവേനെവ വൃജിനം സന്തരിഷ്യസി

(36)

നീ എല്ലാ പാപികളിലും വെച്ച് ഏറ്റവും വലിയ മഹാപാപിയാണെങ്കിൽപ്പോലും അതാനമാകുന്ന തോണികൊണ്ടു എല്ലാ പാപസമുദ്ദേശ്യങ്ങളെയും നീ കടക്കുക തന്നെ ചെയ്യും.

യമേധാംസി സമിദോഡണിർഭസ്താത്തുരുതേരജുന

അതാനാണിഃ സർവകർമ്മാണി ഭസ്താത്തുരുതേ തമാ

(37)

അർജുനാ, കത്തിയെരിയുന്ന അണി എങ്ങിനെയാണോ എല്ലാ വിനകിനെയും ഭസ്താമാകുന്നത് അതുപോലെ അതാനാണി എല്ലാ കർമ്മങ്ങളെയും നശിപ്പിക്കും.

ന ഹി അതാനേന സദ്യശം പവിത്രമിഹ വിദ്യതേ

തത്സ്രയം യോഗസംസിദ്ധഃ കാലേനാത്മനി വിന്ദതി

(38)

ഈ ലോകത്തിൽ അതാനം പോലെ പവിത്രമായി ഒന്നും തന്നെയില്ല തന്നെ. യോഗം കൊണ്ടു സിദ്ധനായവാന് ഈ അതാനം. കാലക്രമത്തിൽ തനിയെ നേടുന്നു.

ശ്രദ്ധാവാംഘ്രതേ അതാനം തത്ത്വരഃ സംശയത്രൈയിയഃ

ജ്ഞാനം ലഘുരാ പരാം ശാന്തിമചിരേണാധിഗച്ഛതി

(39)

ജ്ഞാനത്തിൽ തന്നെ മനസ്സുന്നിയവനും ജീത്രൈയിയനും ശ്രദ്ധയുള്ളവനുമായ ആർ ജ്ഞാനം നേടുന്നു. ജ്ഞാനം നേടിയാൽ പരമമായ ശാന്തിയെ ഉടൻ പ്രാപിക്കുന്നു.

അജ്ഞതശ്വാശദ്വാനശ്വ സംശയാത്മാ വിനശ്യതി

നായം ലോകോറസ്സി ന പരോ ന സുവം സംശയാത്മനഃ

(40)

ആജ്ഞനും ശ്രദ്ധയില്ലാത്തവനും സംശയം തീരാത്തവനും നശിക്കുന്നു. സംശയിക്കുന്നവന് ഈ ലോകവും, പരലോകവും സുവിവും ഇല്ല.

യോഗസംന്യസ്തകർമ്മാണം ജ്ഞാനസഞ്ചരിന്നസംശയം

ആത്മവനം ന കർമ്മാണി നിബാധ്യതി ധനജ്ഞയ

(41)

ധനജ്ഞയാ, യോഗത്താൽ കർമ്മങ്ങളുള്ള ഉപേക്ഷിച്ചവനും ജ്ഞാനംകൊണ്ടു സംശയങ്ങൾ നിഃശ്വേഷം തീർന്നവനും ആത്മനിജ്ഞനുമായവനെ കർമ്മങ്ങളുള്ള ഒരുവിധത്തിലും ബന്ധിക്കുന്നില്ല.

തസ്വാദജ്ഞതാനസംഭൂതം ഹൃത്സ്മം ജ്ഞതാനാസിനാത്മനഃ

ചരിത്രത്രാനം സംശയം യോഗമാതിഞ്ചും ഭാരത (42)

ഹേ ഭാരതാ, അതുകൊണ്ട് അജ്ഞതാനം കൊണ്ടു ഉണ്ടായതും മനസിലുള്ളതുമായ നിംബൾ ഈ സംശയത്തെ ജ്ഞാനമാക്കുന്ന വാളുകൊണ്ടു ചേരുച്ചിട്ടു യോഗത്തെ അനുശ്ചിക്കുക, ഏഴുനേത്രക്കുക.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസൂപ്തിഷ്ടു

ബൈഹിഡ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുനസംവാദേ

ജ്ഞാനകർമ്മസംന്യാസയോഗോ നാമ ചതുർമ്മോധ്യായഃ

അദ്യായം 5

സന്ത്വനയോഗഃ

അമ പത്വമോധ്യാധഃ

സന്യാസയോഗഃ

അർജുന ഉവാച

സംന്യാസം കർമണാം കൃഷ്ണ പുനർധ്യോഗം ച ശംസസി
യച്ചേയ ഏതധ്യാരേകം തനേ ബേഖി സുനിശ്ചിതം । (1)

അർജുനന് പറഞ്ഞു: ഹേ കൃഷ്ണ, സന്യാസവും പിന്ന കർമ്മധ്യോഗവും അങ്ങ് ഉപദേശിക്കുന്നു. ഈ രണ്ടിൽ ഏതാണ് ശ്രേയസ്സും എന്നത് നിശ്ചിതമായി എനിക്ക് പറഞ്ഞു തരിക.

ശ്രീഗവാനുവാച

സംന്യാസഃ കർമധ്യോഗശ്ച നിഃശ്രേയസകരാവുഭൗ
തധ്യാസ്സു കർമസംന്യാസാത്മർധ്യോഗോ വിശിഷ്യതേ । (2)

ശ്രീ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: സന്യാസവും കർമധ്യോഗവും രണ്ടും മുക്തിപ്രദമാണ്. എന്നാൽ ആ രണ്ടിൽ കർമ്മസന്യാസത്തെ അപേക്ഷിച്ച് കർമ്മ ധ്യാഗമാണ് ശ്രേഷ്ഠം.

ജേയേഃ സ നിത്യസംന്യാസി യോ ന ദേശ്ശി ന കാംക്ഷതി
നിർദ്ദന്വോ ഹി മഹാബാഹോ സുവം ബന്ധാത്മുച്യതേ (3)

മഹാബാഹോ, ഏതൊരുവൻ ദേശികുകയും കാംക്ഷികുകയും ചെയ്യുന്നില്ലയോ അവൻ നിത്യസന്യാസി എന്നറിയുക. എന്തുകൊണ്ടോൽ ദ്രാവാതീതൻ ബന്ധത്തിൽനിന്ന് നിശ്ച്പ്രയാസം മുക്തനാകുന്നു.

സാംഖ്യയോഗം പുമഗ്ംബാലാഃ പ്രവദന്തി ന പണ്ഡിതാഃ
എകമപ്യാസ്മിതഃ സമ്യഗ്രഭയോർവിന്തേ മലം (4)

സാംഖ്യവും യോഗവും വെവ്വേറെയായി അജ്ഞതമാർ പറയുന്നു. പണ്ഡിതന്മാർ അങ്ങനെ പറയുന്നില്ല. ഒന്നക്കിലും വേണ്ടവിധി അനുജ്ഞിക്കുന്ന പക്ഷം രണ്ടിന്റെയും മലം ലഭിക്കും.

യത്സാംഖ്യൈ പ്രാപ്യതേ സ്ഥാനം തദ്യാഗ്രഹരവി ഗമ്യതേ
എകം സാംഖ്യം ച യോഗം ച യഃ പശ്യതി സ പശ്യതി (5)

എത്ത് ധ്യാനം സാംഖ്യമാർ നേടുമോ അത് യോഗികളും നേടും. സാംഖ്യവും യോഗവും ഒന്നുതന്നെയെന്ന് കാണുന്നവന്തെ സത്യത്തെ കാണുന്നവന് !

സംസ്കാരം മഹാബാഹോ ദു:ഖമാളുമയോഗതഃ

യോഗയുക്തോ മുനിർബേഹ നചിരേണായിഗച്ഛതി (6)

ഹോ മഹാബാഹോ: എന്നാൽ സന്യാസം യോഗം കൂടാതെ പ്രാപിക്കാൻ പ്രയാസമാണ്. യോഗനിഷ്ഠനായ മുനി വേഗത്തിൽ ബേഹത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

യോഗയുക്തോ വിശുദ്ധാത്മാ വിജിതാത്മാ ജിതേന്ദ്രിയഃ

സർവ്വഭൂതാത്മഭൂതാത്മാ കുർവ്വന്നപി ന ലിപ്യതേ (7)

യോഗയുക്തനും പരിശുദ്ധാത്മാവും മനോജയം നേടിയവനും ജിതേന്ദ്രിയനും സർവ്വഭൂതങ്ങളെയും ആത്മതുല്യനായി കാണുന്നവനും ആയവൻ കർമ്മം ചെയ്യുന്നകിലും ബദ്ധനായിത്തീരുന്നില്ല.

നെനവ കിഞ്ചിത്തുരോമീതി യുക്തോ മന്യേത തത്ത്വവിത്
പശ്യൻ ശൃംഗ സ്നേഹജിപ്രാന്ധ്രൻ ഗച്ഛൻസ്രവന് ശ്രസ്ത (8)

പ്രലപന്നിസ്യജൻ ഗൃഹനുമിഷനിമിഷനപി
ഇന്ത്രിയാണിന്ത്രിയാർമേഷു വർത്തതന ഇതി ധാരയൻ (9)

യോഗയുക്തനായ തത്രജ്ഞന്നന് കാണുക, കേൾക്കുക, സ്വർഖിക്കുക, മണക്കുക, ഭക്ഷിക്കുക, നടക്കുക, ഉറങ്ങുക,
ശ്രസ്തകുക, സംസാരിക്കുക, മലമുത്രവിസർജനം ചെയ്യുക, ഏടുക്കുക, കണ്ണുതുറക്കുക, കണ്ണടയ്ക്കുക, ഇവയെക്കെ
ചെയ്യാലും ഇന്ത്രിയങ്ങൾ വിഷയങ്ങളിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന എന്ന് അറിഞ്ഞുകൊണ്ടുതന്നെ താൻ ഒന്നും ചെയ്യുന്നില്ല എന്ന്
കരുതുന്നു.

ബേഘ്രണ്യാധായ കർമ്മാണി സംഗം ത്യക്ത്രാ കരോതി യഃ
ലിപ്യതേ ന സ പാപേന പദ്മപത്രമിവാമ്ഭസാ (10)

യാതൊരുവൻ ആസക്തി കൈവിട്ടു ബേഘ്രത്തിൽ സമർപ്പിച്ച് കർമ്മം അനുശ്ചിക്കുന്നുവോ അവൻ വെള്ളത്താല് നനക്കാന്
പറ്റാത്ത താമരയിലയെ പോലെ പാപത്താൽ മലിനമാക്കണംണില്ല.

കായേന മനസാ ബുദ്ധ്യാ കേവലൈനിനിയൈരപി

യോഗിനഃ കർമ കുർവ്വന്തി സംഗം ത്യക്ത്രാത്മശുദ്ധയേ (11)

ശരീരംകൊണ്ടും മനസ്സുകൊണ്ടും ബുദ്ധികൊണ്ടും ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ മാത്രം കൊണ്ടും ആത്മാശുദ്ധിക്ക് വേണ്ടി യോഗികൾ നിസ്സംഗരായി കർമ്മങ്ങളും അനുശ്ചിക്കുന്നു.

യുക്തഃ കർമഹലം ത്യക്ത്രാ ശാന്തിമാപ്നാതി നെന്ത്രികീം

അയുക്തഃ കാമകാരേണ ഹലേ സക്തോ നിബധ്യതേ (12)

യോഗയുക്തൻ കർമ്മഹലം ഉപേക്ഷിച്ചു ദ്വാധ്യപ്രതിഷ്ഠമായ ശാന്തി കൈവരിക്കുന്നു. യുക്തനല്ലാത്തവൻ കാമം മുലം ഹലത്തിൽ ആസക്തനായി ബദ്ധനായിത്തീരുന്നു.

സർവകർമ്മാണി മനസാ സംന്യസ്യാണ്ണ സുവം വശി

നവദ്രാരേ പുരേ ദേഹി നെവ കുർവ്വന കാരയൻ (13)

സർവ കർമ്മങ്ങളും മനസ്സ് കൊണ്ടു ഉപേക്ഷിച്ച് ഇന്ദ്രിയ മനോജയം നേടിയ ദേഹധാരിയായ ജീവാത്മാവ് പ്രവർത്തിക്കാതെയും പ്രവർത്തിപ്പിക്കാതെയും ഒൻപതു വാതിലുള്ള പുരത്തിൽ (ശരീരത്തിൽ) സുവമായി വസിക്കുന്നു.

ന കർത്ത്യത്രം ന കർമാണി ലോകസ്യ സ്വജതി പ്രഭുഃ

ന കർമഹലസംയോഗം സ്വഭാവസ്സു പ്രവർത്തനേ (14)

ഇംഗ്രേസ് പ്രാണികൾക്ക് കർമ്മങ്ങളെയോ, അവയുടെ കർത്ത്യത്രത്തെയോ സ്വജ്ഞിക്കുന്നില്ല. അവരെ കർമഹലത്തോടു സംയോജിപ്പിക്കുന്നുമില്ല. സ്വഭാവമാണ് പ്രവർത്തിക്കുന്നത്.

നാദത്തേ കസ്യചിത്താപം ന ചെവാ സുകൃതം വിഭുഃ

അജ്ഞാനേനാവൃതം ജ്ഞാനം തേന മുഹ്യന്തി ജനവഃ (15)

ഇംഗ്രേസ് ആരുടേയും പാപവും സുകൃതവും സ്വീകരിക്കുന്നില്ല. ജ്ഞാനം അജ്ഞാനത്താൽ മറയ്ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ജീവികൾ മോഹത്തിലാണ്ടുപോകുന്നു.

ജ്ഞാനേന തു തദജ്ഞാനം യേഷാം നാശിതമാത്മനഃ

തേഖാമാദിത്യവർജ്ജ ജ്ഞാനം പ്രകാശയതി തത്ത്വം (16)

എന്നാൽ ആരുടെ ഈ അജ്ഞാനം ആത്മജ്ഞാനത്താല് നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവോ അവർക്ക് ആദിത്യൻ വസ്തുക്കളെയെന്ന പോലെ ജ്ഞാനം പരമമായ ബഹുമതത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു.

തദ്ദീശ്വരത്വാന്തരാജിഷ്വാസ്ത്രരാധാ:

ഗച്ഛത്യപുനരാവൃത്തിം അതാനനിർധ്യൂതകല്പജാ:

(17)

ബേഹത്തിൽ മനസ്സുനിയവരും ബേഹതാദാത്മ്യം പ്രാപിച്ചവരും ബേഹനിഷ്ടരും ബേഹത്തെക്കുറിച്ചലാതെ മറ്റാരു ചിന്തയില്ലാത്തവരു മായവർ അതാനത്താൽ പാപമകനു മോക്ഷപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

വിദ്യാവിനയസമ്പന്നേ ബോഹമ്മേ ഗവി ഹസ്തിനി

ശുനി ചെചവ ശ്രവാകേ ച പണ്ഡിതാഃ സമദർശിനഃ

(18)

വിദ്യാദ്യാസവും വിനയവുമുള്ള ബോഹമ്മണനിലും, പശുവിലും, ആനയിലും, നായയിലും, ചണ്ണാളനിലും ബേഹജ്ഞതാനികൾ സമദ്വാഷികളാകുന്നു.

ഇഹൈവ തെർജ്ജിതഃ സർഗ്ഗോ യേഷാം സാമ്യേ സ്ഥിതം മനഃ

നിർദ്ദോഷം ഹി സമം ബേഹ തസ്മാദ്ദ് ബേഹണി തേ സ്ഥിതാഃ (19)

ആരുടെ മനസ്സാണോ സമഭാവനയിൽ പ്രതിഷ്ഠിതമായിരിക്കുന്നത് ഇവിടെ വച്ചു തന്നെ അവർ സംസാരത്തെ ജയിച്ചിരിക്കുന്നു. എന്തുകൊണ്ടോന്നാൽ ബേഹം നിർദ്ദേശവും സമവുമാകുന്നു. അതുകൊണ്ടു അവർ ബേഹത്തിൽ ധ്യിതിചെയ്യുന്നവരായേ.

ന പ്രഹ്രാഞ്ചേരുമിയം പ്രാപ്യ നോദ്ദീജേരുമാപ്യ ചാപിയം

സ്ഥിരബുദ്ധിരസമുഖ്യോ ബൈഹിംഗ് ബൈഹിം സ്ഥിതഃ (20)

പിയം നേടി സന്നോഷിക്കുകയും, അപ്രിയം വന്നുചേർന്നാല് ദുഖിക്കുകയും ചെയ്യാത്തവനും, ധമിരബുദ്ധിയും, മോഹമില്ലാത്തവനും ആയവൻ ബൈഹിംഗതനും ബൈഹിംഗതിൽത്തനെ വർത്തിക്കുന്നവനുമാണ്.

ബാഹ്യസ്ത്രശേഷ്യസക്താത്മാ വിന്ദത്യാത്മനി യത്സുവം

സ ബൈഹിംഗയുക്താത്മാ സുവമക്ഷയമണ്ണുതേ (21)

ബാഹ്യവിഷയങ്ങളിൽ അനാസക്തനായവൻ ആത്മാവിൽ ഏതു സുവം അനുഭവിക്കുന്നുവോ അത് ബൈഹിംഗയോഗയുക്താത്മാവായിട്ടുള്ളവൻ എന്നും അനുഭവിക്കുന്നു.

യേ ഹി സംസ്ത്രശജാ ഭോഗാ ദുഃഖയോനയ ഏവ തേ

ആദ്യന്തവന്തഃ കൗതേയ ന തേഷ്യു രമതേ ബുധഃ (22)

ഹേ കൗതേയാ, ഏതു വിഷയസുവങ്ങളാണോ ഇന്ത്യങ്ങളുടെ വിഷയസമ്പർക്കം കൊണ്ടു ഉണ്ടാകുന്നത് അത് ദുഃഖപ്രദം തനെ. അവ ആദിയും അന്തവും ഉള്ളവയുമാണ്. വിദ്യാർഥി അവയിൽ രമിക്കുന്നില്ല.

ശക്കാതീഹൈവ യഃ സോഡ്യും പ്രാക്കുരീവിമോക്ഷണാത്

കാമക്രോധ്യാദ്വാം വേഗം സ യുക്തഃ സ സുവി നരഃ (23)

ആരാണോ ഇവിടെ വച്ചു തന്നെ ശരീര നാശത്തിനു മുമ്പ് കാമക്രോധ്യാദ്വാം ഉള്ളവാക്കുന്ന ക്ഷോഭത്തെ നിയന്ത്രിക്കാൻ ശക്തനാകുന്നത് അവൻ യോഗയുക്തനും സുവമനുഭവിക്കുന്നവനു മാകുന്നു.

യോഗഃസുവോഗന്തരാരാമസ്തമാനർജ്ജ്യാതിരേവ യഃ

സ യോഗി ബ്രഹ്മനിർവ്വാണം ബ്രഹ്മദ്വതോധിഗച്ഛതി (24)

യാതൊരുവൻ ഉള്ളിൽ സുവംകണ്ണത്തുകയും, ഉള്ളിൽതന്നെ രമികയും, അതുപോലെ ഉള്ളിൽ തന്നെ ജ്ഞാനം. കണ്ണത്തുകയും ചെയ്യുന്നുവോ, ആ യോഗി ബ്രഹ്മമായി തീർന്ന് ബ്രഹ്മനിർവ്വാണം പ്രാപിക്കുന്നു.

പദ്മന ബ്രഹ്മനിർവ്വാണമുഖ്യഃ ക്ഷീണകല്പിഷാഃ

ചരിന്നദൈര്യാ യതാത്മാനഃ സർവ്വദ്വൈതഹിതേ രതാഃ (25)

കല്പിഷം ക്ഷയിച്ചവരും സംശയഹീനരും മനോജയം. നേടിയവരും സർവ്വദ്വൈതങ്ങളുടെയും ക്ഷേമത്തിൽ തൽപരരുമായ ജീഷിമാർ ബ്രഹ്മാനന്ദം നേടുന്നു.

കാമക്രോധവിയുക്താനാം യതീനാം യതചേതസാം

അഭിതോ ബേഹനിർവ്വാണം വർത്തതേ വിദിതാത്മനാം (26)

ആത്മജ്ഞതരും, കാമക്രോധങ്ങളില്ലാത്തവരും മനസിനെ നിയന്ത്രിച്ചുവരും ആയ യോഗികൾക്ക് ഇഹത്തിലും പരത്തിലും ബേഹനിർവ്വാണം പ്രാജ്ഞമാകുന്നു.

സ്വർശാംകൃത്രാ ബഹിർബാഹ്യാംശുക്ഷുശ്രേഖാന്തരേ ഭോവോഃ

പ്രാണാപാനം സമാ കൃത്രാ നാസാഭ്യന്തരചാരിണാം (27)

യത്രേനിയമനോബുദ്ധിർമുനിർമോക്ഷപരായണഃ

വിശ്വതേച്ഛാഭ്യക്രോധ്യാ യഃ സദാ മുക്ത ഷ്വവ സഃ (28)

ബാഹ്യവിഷയങ്ങളെ പുറത്താക്കി നോട്ടം ഭൂമധ്യത്തിലും ശിച്ച് മുക്കിനുള്ളിൽ സത്വരിക്കുന്ന പ്രാണരൂപങ്ങളും അപാനരൂപങ്ങളും ഗതി സമീകരിച്ച് ഇന്ത്യയാദ്ദേശത്തിലും മനസ്സിനെയും ബുദ്ധിയെയും നിയന്ത്രിച്ച് ഇച്ചു, ഭയം, ക്രോധം ഇവ വെടിത്തത് മോക്ഷത്തില്ല തന്നെ തൽപരനായിരിക്കുന്ന മുനി എപ്പോഴും മുക്തനായി ഭവിക്കുന്നു.

ഭോക്താരം യജ്ഞത്തപസാം സർവ്വലോകമഹേശ്വരം

സുഹൃദം സർവ്വദ്വൈതാനാം അതാത്രാ മാം ശാന്തിമൃച്ഛതി

(29)

യജ്ഞത്തിന്റെയും തപസ്സിന്റെയും ഭോക്താവും ലോകങ്ങളുടെയെല്ലാം നാമനും എല്ലാ ജീവികളുടെയും സുഹൃത്തുമായി എന്ന അറിയുന്നവൻ ശാന്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസൂപ്തിഷ്ഠു ബേഹമവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുനസംവാദേ സംന്യാസയോഗോ നാമ
പഞ്ചമോധ്യാധ്യായഃ

അദ്യായം 6

അത്മസംയമ
യോഗഃ

അമ ഷണ്ടാധ്യായഃ

ആത്മസംഘടയോഗഃ

ശ്രീഭഗവാനുവാച

അനാശ്രിതഃ കർമ്മഹലം കാര്യം കർമ കരോതി യഃ

സ സംന്യാസി ച യോഗി ച ന നിരണിർന്ന ചാക്രിയഃ (1)

ശ്രീ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: കർമ്മഹലത്തെ ആശ്രയിക്കാതെ കർത്തവ്യമായ കർമ്മം ആരു ചെയ്യുന്നുവോ അവൻ സന്യാസിയും യോഗിയുമാണ്. അല്ലാതെ അശ്വിഹോത്രാദികളെ ചെയ്യാത്തവനും, കർമ്മത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു സ്വയംനായിരിക്കുന്നവനുമല്ല.

യം സംന്യാസമിതി പ്രാഹൃദയോഗം തം വിദ്യി പാണ്യവ

ന ഹ്യസംന്യസ്തസകല്ലോ യോഗി ഭവതി കശ്ചന (2)

ഹേ പാണ്യവാ, സന്യാസമന്നു പറയുന്നത് ഏതോ അതു തന്നെയാണ് യോഗമെന്നറിയുക. മലേച്ച വിടാതെ ഒരാളും യോഗിയായിത്തിരുന്നില്ല.

ആരുരുക്കോർമുന്നേരോഗം കർമ കാരണമുച്യതേ

യോഗാരുഡിസ്യ തസൈവ ശമഃ കാരണമുച്യതേ

(3)

കർമയോഗത്തെ പ്രാപിക്കുവാനിച്ചിക്കുന്ന മുനിക്ക് കർമം മാർഗ്ഗമെന്നു പറയജെടുന്നു. പിന്നീട് യോഗസിദ്ധി നേടികഴിത്തെ അവന് ശമം കാരണമെന്നും പറയജെടുന്നു.

യദാ ഹി നേന്ത്രിയാർമ്മേഷു ന കർമസ്യനുശജ്ജതേ

സർവസകല്പസംന്യാസി യോഗാരുഡിസ്യസ്ത്വോച്യതേ

(4)

വിഷയങ്ങളിലും കർമങ്ങളിലും ആസക്തിയില്ലാതെ എല്ലാ മനോവ്യാപാരവും ത്യജിച്ചവനെ യോഗാരുഡിസ്യൻ (യോഗത്തെ പ്രാപിച്ചവൻ) എന്നു വിളിക്കുന്നു.

ഉദ്ധരേഡാത്മനാത്മാനം നാത്മാനമവസാദയേത്

ആത്മത്വവ ഹ്യാത്മനോ ബന്ധുരാത്മത്വവ രിപുരാത്മനഃ

(5)

ഒരുവൻ തന്നെ സ്വയം ഉദ്ധരിക്കേണ്ടതാണ്, തന്നെ സ്വയം താഴ്ത്തരുത്, താൻ തന്നെയാണ് തന്റെ ബന്ധു. താൻ തന്നെയാണ് തന്റെ ശത്രുവും.

ബന്ധുരാത്മാത്മനസ്യ യേനാതെമവാത്മനാ ജിതഃ

അനാത്മനസ്യ ശത്രുതേ വർത്തേതാതെമവ ശത്രുവത് (6)

യാതൊരുവൻ സ്വയം തന്നെ ജയിച്ചിരിക്കുന്നവോ അവന്ന് താൻ തന്നെ തന്റെ ബന്ധുവാണ്. തന്റെ മേൽ നിയന്ത്രണമില്ലാത്തവനു താൻ തന്നെ ശത്രുവിനെപ്പോലെ ശത്രുത്രത്തിൽ വർത്തിക്കുന്നു.

ജിതാത്മനഃ പ്രശാന്തസ്യ പരമാത്മാ സമാഹിതഃ

ശീതോജ്ഞസുവദുഃഖേഷു തമാ മാനാപമാനയോഃ (7)

ജ്ഞാനവിജ്ഞാനത്യാളാത്മാ കൃടസ്ഥോ വിജിതേന്ത്രിയഃ

യുക്ത ഇത്യുച്യതേ യോഗി സമലോജ്ഞാഗ്രകാണ്വനഃ (8)

മനോജയം സിദ്ധിച്ചവനും പ്രശാന്തമായിരിക്കുന്നവനും ആത്മാവ് ശീതോജ്ഞങ്ങളിലും സുവദുഃഖങ്ങളിലും അതുപോലെ മാനാപമാന അങ്ങളിലും ഏറ്റവും സമഭാവനയോടുകൂടിയവനും, അദ്യാത്മജഞ്ഞതാനവും ശാസ്ത്രജ്ഞതാനവും കൊണ്ടു സംത്യാളനും നിർവ്വികാരനും ഇന്ത്യിയജയം നേടിയവനും മൺകട്ട്, കല്പ്, പൊന്ന് ഇവ തുല്യമായി ഗണിക്കുന്നവനുമായ യോഗി യോഗയുക്തൻ എന്ന് പറയണ്ടുന്നു.

സുഹൃത്താരുദാസിനമയ്യസ്ത്രബന്ധുജ്ഞ

സാധുജ്ഞപി ച പാപേജ്ഞ സമബുദ്ധിർവിശിഷ്യതേ

(9)

സുഹൃത്തുകൾ, മിത്രങ്ങൾ, ശത്രുകൾ, ഉദാസിനർമ്മാർ, വെറുകപ്പേഡേണ്ടവർ, ബന്ധുകൾ ഇവരിലും നല്ലവരിലും പാപികളിലും സമബുദ്ധിയായിരിക്കുന്നവർ വിശിഷ്ടനാകുന്നു.

യോഗി യുജീത സതതമാത്മാനം രഹസി സ്ഥിതഃ

എകാകി യതചിത്താത്മാ നിരാശീരപരിഗ്രഹഃ

(10)

യോഗി വിജനതയിൽ ധ്യിതിചെയ്യ് എകാകിയും ഇന്ത്യമനസുകളെ നിയന്ത്രിച്ച് നിഷ്ടാമന്നും ആരിൽനിന്നും ഒന്നും സ്വീകരിക്കാത്തവനുമായി സർവദാ ആത്മാവിനെ യോജിപ്പിക്കണം.

ശുച്ച ദേശേ പ്രതിഷ്ഠാപ്യ സ്ഥിരമാസനമാത്മനഃ

നാത്യുച്ഛിതം നാതിനീചം ചെലാജിനകുശോത്തരം (11)

തത്രതകാഗ്രം മനഃ കൃത്രാ യതചിത്രേന്ത്രിയക്രിയഃ

ഉപവിശ്വാസനേ യുഞ്ജ്യാദ്യോഗമാത്മവിശുദ്ധയേ (12)

ശുചിത്രമുള്ളിടത്ത് അധികം ഉയർച്ചയോ അധികം താഴ്ചയോ ഇല്ലാത്തതും ദർഭപുല്ല്, കാഞ്ഞമുഗത്തിന്റെ തോൽ ഇവ മേൽക്കുമേല് വിരിച്ചതുമായ തന്റെ ഇരിപ്പിടം ധ്യിരമാക്കി അതിലിരുന്ന് മനസ്സ് എകാഗ്രമാക്കി മനസ്സിന്റെയും ഇന്ത്യാദിനും വ്യാപാരങ്ങളെ നിരോധിച്ച് ആത്മശുദ്ധിക്കുവേണ്ടി യോഗം അഭ്യസിക്കണം.

സമം കായശിരോഗ്രീവം ധാരയന്നചലം സ്ഥിരഃ

സംപ്രേക്ഷ്യ നാസികാഗ്രം സ്വം ദിശശ്വാനവലോകയൻ (13)

പ്രശാന്താത്മാ വിഗതഭീർബേഹചാരിവതേ സ്ഥിതഃ

മനഃ സംയദ്യ മച്ചിത്രേതാ യുക്ത ആസീത മത്രഃ (14)

ശരീരം, കഴുത്ത്, തല ഇവ ഒരു ദിശയിൽ ഇളക്കാതെ വച്ച് ധ്യിരമായി തന്റെ നാസികാഗ്രത്തിൽ ദ്വാഷ്ടിയുന്നി ദിക്കുകളിലേക്ക് നോക്കാതെ മനഃശാന്തിയോടെ നിർഭയനായി ദ്വാഷമായ ബേഹചര്യത്തോടു കൂടിയവനായി മനസിനെ നിയന്തിച്ച് എന്നിൽതന്നെ ഉറപ്പിച്ച് എന്ന മാത്രം ചിന്തിക്കുന്നവനായി യോഗയുക്തനായി ധ്യിതിചെയ്യണം.

യുണ്ടനേവം സദാത്മാനം യോഗി നിയതമാനസഃ

ശാന്തിം നിരാണപരമാം മതംസ്ഥാമധിഗച്ഛതി (15)

ഇപ്പകാരം യോഗി സർവദാ മനോനിയന്ത്രണത്തോടെ തന്നെ യുക്തനാക്കിയിട്ട് അതായത് ഇംഗ്രേസിൽ താദാത്മ്യദാവന ചെയ്ത് ആന്തിൽ പ്രതിജ്ഞിതവും പരമനിർവ്വാണ രൂപവുമായ ശാന്തി പ്രാപിക്കുന്നു.

നാത്യശ്ലഭത്തിം യോഗോധ്വി ന ചെക്കാന്തമന്ത്രതഃ

ന ചാതിസ്രപ്ലശിലസ്യ ജാഗ്രതോ നൈവ ചാർജുന (16)

ഹേ അർജുനാ, അധികം ആഹാരം കഴിക്കുന്നവനും, ഒടും ആഹാരം കഴിക്കാത്തവനും യോഗമില്ല. അധികം ഉറങ്ങുന്നവനും എണ്ണോഴും ഉണർന്നിരിക്കുന്നവനും യോഗം സംഭവിക്കുകയില്ല.

യുക്താഹാരവിഹാരസ്യ യുക്തചേഷ്ടസ്യ കർമസു

യുക്തസ്രപ്ലാവബോധസ്യ യോഗോ ഭവതി ദുഃഖഹാ (17)

വേണ്ടയളവിൽ മിതമായി ആഹാരവും വിഹാരവും നിർവ്വഹിക്കുന്നവനും പ്രവൃത്തികളിൽ സമചിത്തയോടെ വ്യാപരിക്കുന്നവനും ഉറക്കവും ഉണർന്നിരിക്കലും ഉചിതമായ അളവിൽ നിർവ്വഹിക്കുന്നവനുമായ യോഗിയ്ക്ക് യോഗം ദുഃഖനാശകമായിത്തീരുന്നു.

യദാ വിനിയതം ചിത്തമാത്മന്യേവാവതിജ്ഞതേ

നിഃസ്മാഹഃ സർവകാമേഭ്യോ യുക്ത ഇത്യുച്യതേ തദാ (18)

എപ്പോൾ ധ്യിരമായിത്തീർന്ന ചിത്തം സർവകാമങ്ങളില്ല നിന്നും അകന്ന് ആത്മാവിൽ തന്നെ ഉറച്ചുനിൽക്കുന്നുവോ അപ്പോൾ അവൻ യുക്തനെന്നു പറയശേഡുന്നു.

യമാ ദീപോ നിവാതണ്യോ നോഗതേ സോപമാ സ്മാതാ

യോഗിനോ യതചിത്തസ്യ യുജ്ജതോ യോഗമാതമനഃ (19)

കാറ്റില്ലാത്തിട്ടത്ത് ധ്യിതിചെയ്യുന്ന ദീപത്തിന്റെ നിശ്ചലാവധ്യയാണ് ആത്മയോഗം അഭ്യസിക്കുന്ന മനോനിയന്ത്രണമുള്ള യോഗിയുടെ ഉപമയായി സ്ഥരിക്കാശേഡുന്നത്.

യത്രോപരമതേ ചിത്തം നിരുദ്ധം യോഗസേവയാ

യത്ര ചെചവാത്മനാത്മാനം പശ്യന്നാത്മനി തുഷ്യതി

(20)

സുവമാത്യന്തികം യത്തദ്ദ് ബുദ്ധിഗ്രാഹ്യമതീന്ത്രിയം

വേതതി യത്ര ന ചെചവായം സ്ഥിതശ്വലതി തത്ത്വതഃ (21)

യം ലബ്ധാ ചാപരം ലാഭം മന്യതേ നാധികം തതഃ

യസ്തിന്നമിതോ ന ദുഃഖേന ഗുരുണാപി വിചാല്യതേ (22)

തം വിദ്യാദ്ദ് ദുഃഖസംയോഗവിയോഗം യോഗസംജ്ഞതിതം

സ നിശ്ചയേന യോക്തവോ യോഗോനിർവ്വിജ്ഞചേതസാ (23)

എത്വധ്യയിൽ നിയന്ത്രിതമായ മനസ്സ് യോഗപരിശീലനത്താൽ സന്തുഷ്ടമായിരിക്കുന്നുവോ, എത്വധ്യയിൽ ആത്മാവിനെ ആത്മാവിൽ ആത്മാവുകൊണ്ടു ദർശിച്ച് സന്നോഷം കൈകൈകളുന്നുവോ, എത്വധ്യയിൽ ബുദ്ധിഗ്രാഹ്യവും ഇന്ത്യാതീതവുമായ ആത്യന്തിക സുവത്തെ അറിയുന്നുവോ, എത്വധ്യയിൽ ധ്യിതിചെയ്യുമ്പോൾ അവൻ സത്യദർശനത്തില് നിന്നും വിചലിക്കുന്നില്ലയോ, എത്തൊന്ന് ലഭിച്ചിട്ട് മറ്റാരുലാഭത്തെ അതിൽ കവിത്തതായി ശണിക്കുന്നില്ലയോ, എതോരവധ്യയിൽ ധ്യിതനായാൽ വലിയ ദുഃഖത്താൽ പോലും ക്ഷാഭമേൽക്കുന്നി ല്ലയോ അതാണ് ദുഃഖസ്വർശമില്ലാത്ത യോഗമെന്ന് അറിയണം. തളരാത്ത മനസ്സാട്ട് ധ്യിരന്നിശ്വയത്തോടുകൂടി ആ യോഗം അഭ്യസിക്കണം.

സകല്പപ്രവോଳകാമാംസ്യക്രാ സർവ്വാനശേഷതഃ

മനസ്സേവന്നിയഗ്രാമം വിനിയമ്യ സമന്തതഃ (24)

ശരനഃ ശരനരുപരമേഃ ബുദ്ധ്യാ ധൃതിഗ്രഹിതയാ

ആത്മസംസ്ഥം മനഃ കൃത്രാ ന കിഞ്ചിഭവി ചിന്തയേത് (25)

സകല്പജനിതങ്ങളായ എല്ലാ കാമങ്ങളും പുർണ്ണമായി ത്യജിച്ച് മനസ്സുകൊണ്ട് തന്നെ ഇന്നിയങ്ങളെ എല്ലായിടത്തുനിന്നും നിയന്ത്രിച്ച് ഒരുക്കി ക്രമേണ ദൈര്യം തിക്കണ്ണ ബുദ്ധിയോടുകൂടി വർത്തിക്കണം. മനസ്സ് ആത്മാവിലുറപ്പിച്ച് മറ്റാണും ചിന്തിക്കാതെയിരിക്കണം.

യതോ യതോ നിശ്ചരതി മനശ്വഞ്ചലമസ്മിരം

തതസ്തോ നിയമൈതദാത്മന്യേവ വശം നയേത് (26)

ചാഞ്ചലവും അധ്യാരവുമായ മനസ്സ് എവിടെയോക്കെ ചെല്ലുന്നുവോ അവിടെ നിന്നെല്ലാം അതിനെ പിന്നവലിച്ച് ആത്മാവിൽ തന്നെ ഉറപ്പിക്കണം.

പ്രശാന്തമനസം ഹോനം യോഗിനം സുവമുത്തമം

ഉപൈതി ശാന്തരജസം ബേഹദ്വൈതമകള്ളഷം

(27)

ഇളക്കമറ്റ മനസ്സാടുകൂടിയവനും രജോഗുണമടങ്ങിയവനും നിഷ്ടാപനും ബേഹതാദാത്ത്യം പ്രാപിച്ചവനുമായ ഈ യോഗി ഉത്തമമായ സുവത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

യുജ്ജനേവം സദാത്മാനം യോഗി വിഗതകള്ളഷഃ

സുവേന ബേഹസംസ്തർശമത്യന്തം സുവമഴുതേ

(28)

ഇപ്രകാരം എപ്പോഴും യോഗമദ്യസിക്കുന്നവനും പാപമറ്റവനുമായ യോഗി നിഷ്ടയാസം ആത്യന്തികമായ ബേഹാനന്ദം അനുഭവിക്കുന്നു.

സർവ്വദ്വൈതസ്ഥമാത്മാനം സർവ്വദ്വൈതാനി ചാത്മനി

ഇംക്ഷതേ യോഗയുക്താത്മാ സർവ്വത്ര സമദർശനഃ

(29)

യോഗത്തിൽ ഉറച്ച മനസ്സാടുകൂടിയവനും എല്ലായിടത്തും സമദ്വാശിയുള്ളവനുമായ യോഗി തന്നെ എല്ലാ പ്രാണികളിലും, എല്ലാ പ്രാണികളെയും തന്നിൽ തന്നെയും ദർശിക്കുന്നു.

യോ മാം പശ്യതി സർവ്വതെ സർവ്വം ച മയി പശ്യതി

തസ്യാഹം ന പ്രണശ്യാമി സ ച മേ ന പ്രണശ്യതി

(30)

യാതോരുത്തൻ എന്ന എല്ലായിടത്തും കാണുകയും എല്ലാത്തിനെയും എന്നിലും കാണുകയും ചെയ്യുന്നുവോ അവൻ അന്നിൽ നിന്നും, തൊൻ അവനിൽ നിന്നും ഒരിക്കലും പിരിയുന്നില്ല.

സർവ്വദുതസ്മിതം യോ മാം ഭജത്യേകത്യമാസ്മിതഃ

സർവ്വമാ വർത്തമാനോധി സ യോഗി മയി വർത്തതേ

(31)

എതോരുവൻ എകത്രബോധം നേടി എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളിലും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന എന്ന ഭജിക്കുന്നുവോ, ആ യോഗി എങ്ങിനെയെല്ലാം ഇരുന്നാലും എന്നിൽതന്നെ വർത്തിക്കുന്നു.

ആത്മാപമേന സർവ്വതെ സമം പശ്യതി യോധിജുന

സുവം വാ യദി വാ ദുഃഖം സ യോഗി പരമോ മതഃ

(32)

ഹേ അർജ്ജുനാ, എല്ലാവരിലുമുള്ള സുവമായാലും ദുഖമായാലും തന്റെതിനോപമായി കാണുന്ന യോഗി എറ്റവും ശ്രേഷ്ഠനാണെ നന്താണ് എന്ന് അഭിപ്രായം.

അർജുന ഉവാച

യോധം യോഗസ്ത്രയാ പ്രോക്തഃ സാമേന മധുസുദന
എതസ്യാഹം ന പശ്യാമി ചഞ്ചലത്രാഞ്ചിതിം സ്മിരാം (33)

അർജുനന് പറഞ്ഞു: ഹേ മധുസുദന, സമചിത്തതാ ലക്ഷണമായി ഏതൊരു യോഗമാണോ അങ്ങ് പറഞ്ഞത്, എൻ്റെ മനസിന്റെ ചാഞ്ചലയും നിമിത്തം അതിനു സുധിരമായ നിലനിൽപ്പ് താൻ കാണുന്നില്ല.

ചഞ്ചലം ഹി മനഃ കൃഷ്ണ പ്രമാധി ബലവദ്ദൃഡം
തസ്യാഹം നിഗ്രഹം മന്യേ വായോരിവ സുദുഷ്ടരം (34)

എന്തനാൽ ഹേ കൃഷ്ണ, മനസ്സ് ചഞ്ചലവും ക്ഷുണ്ണവും നിയന്ത്രണ ത്തിനു വഴങ്ങാത്തതും അയവില്ലാത്തതുമാണ്. അതിന്റെ നിയന്ത്രണം വായുവിന്റെതന്നപോലെ ദുഷ്കരമായി താൻ കരുതുന്നു.

ശ്രീഗവാനുവാച

അസംഗയം മഹാബാഹോ മനോ ദുർനിഗ്രഹം ചലം
അദ്യാസേന തു കൗന്തേയ വൈരാഗ്യണ ച ഗൃഹ്യതേ (35)

ശ്രീ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: ഹേ മഹാബാഹോ, നിസംഗയമായും മനസ്സ് നിയന്ത്രിക്കാൻ വിഷമമുള്ളതും ചഞ്ചലവുമാണ്. എന്നാൽ കുന്തിപുത്രാ, അദ്യാസം കൊണ്ടും, വൈരാഗ്യം കൊണ്ടും അത് നിയന്ത്രണവിധേയമാക്കപ്പെടുന്നു.

അസംയതാത്മനാ യോഗോ ദുഖ്നാപ ഇതി മേ മതിഃ

വശ്യാത്മനാ തു യതതാ ശക്ര്യാവാളുമുപായതഃ (36)

വെവരാഗ്യം കൊണ്ടു മനസ്സിനെ നിയന്ത്രിക്കാനാവാത്തവനു യോഗസിദ്ധി ലഭിക്കാൻ വിഷമമാണ് എന്നാണു എൻ്റെ അഭിപ്രായം. എന്നാൽ നിയന്ത്രിതചിത്തനു ശരിയായ ഉപാധമനുസരിച്ച് യതിച്ചാൽ യോഗപ്രാളി സാധ്യവുമാണ്.

അർജുന ഉവാച

അയതിഃ ശ്രദ്ധയോപത്രോ യോഗാച്ചലിതമാനസഃ

അപ്രാപ്യ യോഗസംസിദ്ധിം കാം ഗതിം കൃഷ്ണ ഗച്ഛതി (37)

അർജുനന് ചോദിച്ചു: കൃഷ്ണ, ശ്രദ്ധയോദ ശ്രമിച്ചിട്ടും യോഗ പരിശീലനത്തിൽ മനസ്സുറക്കാതെ യോഗിയായി കഴിത്തിട്ടില്ലാ തത്വൻ യോഗലക്ഷ്യം. നേടാതെ ഏത് ഗതിയെ പ്രാപ്തിക്കും.

കച്ചിന്നോഭയവിഭ്രഞ്ഞശ്രിന്നാഭമീവ നശ്യതി

അപ്രതിജ്ഞാ മഹാബാഹോ വിമുഖ്യോ ബൈഹമഃ പമി (38)

ഹോ മഹാബാഹോ, ബൈഹമാർഗ്ഗത്തിലെ നിന്ന് തെറ്റി എങ്ങുമുറയ്ക്കാതെ ലഭകികമാർഗ്ഗം, യോഗമാർഗ്ഗം ഇപ്പ രണ്ടിലും ധ്യാനമില്ലാതെ ശ്രിന്നാഭിനമായ മേലും പോലെ അവൻ നശിക്കുകയില്ലോ?

എത്തേരെ സംശയം കുണ്ട് ചേരുതുമർഹസ്യശേഷതഃ

ത്രദന്യഃ സംശയസ്യാസ്യ ചേരുതാ ന ഹ്യുപപദ്യതേ

(39)

ഹേ കുണ്ട്, എൻ്റെ ഈ സംശയത്തെ നിഃശേഷം അങ്ങു തീർത്തുതരേണ്ടതാണ്. ഈ സംശയം പരിഹരിക്കാൻ അങ്ങല്ലാതെ മറ്റാരാൾ യോഗ്യനായില്ല.

ശ്രീഗീവാനുവാച

പാർമ നെനവേഹ നാമുത്ര വിനാശസ്ത്രസ്യ വിദ്യതേ

ന ഹി കല്യാണകൃതുശ്വിദ്വ ദുർഗതിം താത ഗച്ഛതി

(40)

ശ്രീ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: ഹേ പാർമ്മ, അവനു ഈ ലോകത്തിൽ വിനാശം ഇല്ല തനെ; പരലോകത്തുമില്ല. കുണ്ഠേ, നല്ലത് ചെയ്യുന്ന രൂവൻ ഒരിക്കലും ദുർഗതി പ്രാപിക്കുന്നില്ല.

പ്രാപ്യ പുണ്യകൃതാം ലോകാനുഷ്ഠിതാം ശാശ്രതീഃ സമാഃ

ശുചീനാം ശ്രീമതാം ഗ്രഹേ യോഗദ്രോജ്യാഭിജായതേ

(41)

യോഗസിദ്ധി നേടാത്തവൻ പുണ്യവാന്മാരുടെ ലോകത്തിൽചെന്നു ദീർഘകാലം വാണിജ്യ ശുദ്ധമനസ്കരും എംശ്രദ്യരുക്കരുമായവരുടെ കുടുംബത്തിൽ ജനിക്കുന്നു.

അമവാ യോഗിനാമേവ കുലേ വേതി യീമതാം

എത്തുംി ദുർഘ്രാതേരം ലോകേ ജന യദീദ്യശം

(42)

അല്ലകിൽ ബുദ്ധിമാനാരാധ യോഗികളുടെ കുലത്തിൽ തന്ന ജനിക്കുന്നു. ലോകത്തിൽ ഇങ്ങിനെയുള്ള ജനം ലഭിക്കാൻ അത്യന്തം പ്രയാസമാണ്.

തത്ര തം ബുദ്ധിസംയോഗം ലഭ്യതേ പാരവേഹികം

യത്തേ ച തത്തോ ഭൂയഃ സംസിദ്ധം കുരുന്നന

(43)

കുരുവംശജനാധ അർജ്ജുനാ, ഈ ജനത്തിൽ മുഖ്യമത്തിലെ സംസ്കാരം ലഭിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് വീണ്ടും യോഗസിദ്ധിക്കായി യത്തിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

പുർവ്വാദ്യാസേന തേരെനവ ഹ്രിയതേ ഹ്യവശോരപി സഃ

ജിജ്ഞാസുരപി യോഗസ്യ ശബ്ദബേഹാതിവർത്തതേ

(44)

മുഖ്യമത്തിലെ ആ അദ്യാസം കൊണ്ടുമാത്രം. താൻ അറിയാതെയാണെങ്കിലും. അവൻ യോഗസാധനയിലേക്ക് നയിക്കപ്പെടുന്നു. യോഗരഹസ്യമറിയാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നവൻ പോലും ശബ്ദബേഹത്തെ (വൈദികകർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളെ) അതിക്രമി ക്കുന്നുണ്ട്.

പ്രയത്നാദ്യത്മാനസ്തു യോഗി സംശൂദ്ധകില്പിഷഃ

അനേകജ്ഞസംസിദ്ധസ്തുതോ യാതി പരാം ഗതിം

(45)

തീവ്രമായി പരിശ്രമിക്കുന്ന യോഗിയാകട്ടെ പാപം നീങ്ങി അതിനുശ്രേഷ്ഠം അനേകജ്ഞങ്ങൾ കൊണ്ടു സിദ്ധനായി പിന്നീട് പരമമായ ഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

തപസ്വിദ്യോധ്യികോ യോഗി ഇതാനിദ്യോധ്യി മതോധ്യികഃ

കർമ്മിദ്യോധ്യികോ യോഗി തസ്മാദ്യോഗി ഭവാർജ്ജുന

(46)

കർമ്മയോഗി തപസ്വികളെക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠനാണ്. അയാൾ ഇതാനികളെക്കാളും ശ്രേഷ്ഠനാണെന്നാണ് എൻ്റെ പക്ഷം. യോഗി കാമ്യകർമ്മങ്ങളും അനുഷ്ഠിക്കുന്നവരെക്കാളും ശ്രേഷ്ഠനാണ്. അതുകൊണ്ട് അർജ്ജുനാ, നീ യോഗിയായിത്തീരുക.

യോഗിനാമവി സർവ്വേഷാം മദ്ഗതേനാന്തരാത്മനാ

ശദ്യാവാന്തജതേ യോ മാം സ മേ യുക്തതമോ മതഃ

(47)

സകല യോഗികളിലും വച്ച് എന്നിൽ ഉറച്ച മനസ്സാട ശദ്യാപുർണ്ണനായി ആരെനെ ഭജിക്കുന്നുവോ അവനാണ് എൻ്റെ അഭിപ്രായത്തില് അത്യന്തം ശ്രേഷ്ഠൻ!

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസൂപ്തിഷ്ഠ

ബേഹവിദ്യായാം യോഗശാസ്നേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുനസംവാദേ

ആത്മസംയമയോഗേ നാമ ഷണ്മൂർഖായഃ

അദ്യായം 7

ജനക
വിജയാനയോഗഃ

അമ സപ്തമോധ്യാധ:

ജ്ഞാനവിജ്ഞാനയോഗഃ

ശ്രീഗവാനുവാച

മയ്യാസക്തമനാഃ പാർമ യോഗം യുണ്ടം ദാശയഃ

അസംശയം സമഗ്രം മാം യമാ ജ്ഞാനസ്യസി തച്ചാണു (1)

ശ്രീ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: മേ പാർത്ഥ, എന്നിൽ ആസക്തചിത്തനായി എന്ന ആശയിച്ച് യോഗം അദ്യസിച്ച് എങ്കിന എന്ന നിസ്സംശയമായും പൂർണ്ണമായും നീ അറിയുമോ ആ വിധം കേടുകൊള്ളുക.

ജ്ഞാനം തേര്യഹം സവിജ്ഞാനമിദം വക്ഷ്യാമ്യശ്രേഷ്ഠതഃ

യജ്ഞം താത്രാ നേഹ ഭൂയോഗ്യജ്ഞം താതവ്യമവശിഷ്യതേ (2)

യാതോന്നരിത്താൽ പിന്ന അരിയേണ്ടതായി മറ്റാനും ഈ ലോകത്തിൽ അവശ്രേഷ്ഠികയില്ലയോ ആ ജ്ഞാനം വിജ്ഞാനത്തോടുകൂടി താൻ പൂർണ്ണമായി നിനക്കിതാ ഉപദേശിക്കാൻ പോകുന്നു.

മനുഷ്യാണാം സഹസ്രാംഗം കശ്വിദ്യത്തി സിദ്ധയേ

യതതാമഹി സിദ്ധാനാം കശ്വികാം വേതതി തത്ത്വതഃ (3)

അനേകായിരം മനുഷ്യരിൽ ഓർമ്മ മാത്രമേ ഇതാനസിദ്ധിക്കായി യത്തിക്കുന്നുള്ളു. യത്തിക്കുന്നവരിൽത്തന്നെ ആരക്കിലും ഓർമ്മ മാത്രമേ എന്ന ഉള്ളവല്ലോ. അറിയുന്നുള്ളു.

ഭൂമിരാപോനലോ വായുഃ വം മനോ ബുദ്ധിരേവ ച

അഹംകാര ഇതിയം മേ ഭിന്നാ പ്രകൃതിരഷ്ട്യാ (4)

ഭൂമി, ജലം, അണി, വായു, ആകാശം, മനസ്സ്, ബുദ്ധി, അഹകാരം എന്നിങ്ങനെ എൻ്റെ പ്രകൃതി എട്ടായി വേർത്തിരിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

അപരേയമിതസ്ത്രന്യാം പ്രകൃതിം വിദ്യി മേ പരാം

ജീവഭൂതാം മഹാബാഹോ യയേദം ധാര്യതേ ജഗത് (5)

മഹാബാഹോ, ഇഷ്ടിന്തത്ത് അപരാപ്രകൃതിയാണ്. എന്നാൽ ഇതിൽനിന്നു ഭിന്നവും ഇവ ജഗത്തിനെ ധരിക്കുന്നതും ജീവസ്യരൂപവുമായ എൻ്റെ പരാപ്രകൃതിയെയും നീ അറിയുക.

എത്തോന്നിനി ഭൂതാനി സർവ്വാണിത്യുപധാരയ

അഹം കൃഷ്ണസ്യ ജഗതഃ പ്രഭവഃ പ്രലയസ്മാ (6)

എല്ലാ ഭൂതങ്ങളും ഇവയിൽനിന്നുണ്ടാകുന്നവയാണ് എന്ന് ധരിക്കുക. അങ്ങിനെ താൻ ലോകത്തിന്റെ മുഴുവൻ ഉത്തവധാനവും നാശകാരണവുമാണ്.

മത്തഃ പരതരം നാന്യത്തിശ്വിഭസ്മി ധനജയ

മയി സർവമിദം പ്രോതം സുത്രേ മണിഗണാ ഇവ (7)

ഹേ ധനജയാ, എന്നിൽ നിന്ന് അന്യമായി ഒന്നും ഇല്ല. ഇതെല്ലാം ചരിൽ രത്നങ്ങളെന്നപോലെ എന്നിൽ കോർക്ക്ക്ലേജ്ടിരിക്കുന്നു.

രസോധമല്ലു കൗതേയ പ്രഭാസ്മി ശശിസുര്യയോഃ

പ്രണവഃ സർവവേദേശു ശബ്ദഃ വേ പഞ്ചുഷം നൃഷ്മാ (8)

ഹേ കൗതേയ, താൻ ജലത്തിലെ രസമാകുന്നു. ചന്ദ്രസുര്യൻമാരിലെ ശോഭയാകുന്നു. വേദമന്ത്രങ്ങളിൽ പ്രണവമാകുന്നു. ആകാശത്തിലെ ശബ്ദമാകുന്നു. മനുഷ്യരിലെ പഞ്ചുഷവുമാകുന്നു.

പുണ്യാ ഗന്യഃ പുമിവ്യാം ച തേജശ്വാസ്മി വിഭാവസം

ജീവനം സർവ്വഭൂതേഷു തപശ്ചാസ്മി തപസ്വിഷു (9)

ഭൂമിയിലെ പുണ്യമായ ഗന്യവും അശ്വിയിലെ തേജസ്സും താനാണ്. എല്ലാ ജീവികളിലെയും ജീവശക്തിയും തപസ്വികളിലെ തപസ്സും താൻ തന്നെ ആകുന്നു.

ബീജം മാം സർവ്വഭൂതാനാം വിഭു പാർമ സനാതനം

ബുദ്ധിർബുദ്ധിമതാസ്മി തേജസ്സേജസ്വിനാമഹം (10)

ഹേ പാർത്ഥ, എല്ലാ ഭൂതങ്ങളുടെയും ശാശ്വതമായ ബീജമായി എന്ന അറിയുക. ബുദ്ധിമാന്മാരുടെ ബുദ്ധി താനാണ്. തേജസ്വികളുടെ തേജസ്സും താനാകുന്നു.

ബലം ബലവതാം ചാഹം കാമരാഗവിവർജ്ജിതം

ധർമാവിരുദ്ധോ ഭൂതേഷു കാമോസ്മി ഭരതർഷ്ണഭ (11)

ഹേ ഭാരതഗ്രേഷ്മും, ബലവാന്മാരുടെ കാമരാഗരഹിതമായ ബലം താനാണ്. ഭൂതങ്ങളിൽ ധർമ്മവിരുദ്ധമല്ലാത്ത കാമവും താൻ തന്നെ.

യേ ചെചവ സാത്തപികാ ഭാവാ രാജസാസ്താമസാശ്വ യേ

മത്ത ഏവേതി താന്റപിയി ന ത്രഹം തേജ്യു തേ മയി (12)

എതൊക്കെയാണോ സാത്തപികഭാവങ്ങൾ എതൊക്കെയാണോ രാജസങ്കല്ലും താമസങ്കല്ലുമായ ഭാവങ്ങൾ അവയെല്ലാം എന്നിൽനിന്ന് ഉത്തരവിച്ചുവ തന്നെയെന്നറിയുക. തൊൻ അവയിലല്ല എന്നാൽ അവ എന്നിലാണ്.

ത്രിഭിർഗുണമയൈർഭവരേണിഃ സർവ്വമിദം ജഗത്

മോഹിതം നാഭിജാനാതി മാമേദ്യഃ പരമവ്യയം (13)

ഈ ലോകം മുഴുവൻ ഗുണമയങ്ങളായ ഈ മുന്നു ഭാവങ്ങളാലും മോഹിതമായിത്തീരുന്നു. ഇവയ്ക്കപ്പുറത്തുള്ള നിത്യനായ എന്ന ഈ ജഗത്ത് അറിയുന്നില്ല.

ദൈവി ഹ്രോഷാ ഗുണമയി മമ മായാ ദുരത്യയാ

മാമേവ യേ പ്രപദ്യനേ മായാമേതാം തരന്തി തേ (14)

എന്തുകൊണ്ടൊന്നാൽ അമാനുശ്ചികവും, ത്രിഗുണങ്ങൾ ചേർന്നതും ആയ എൻ്റെ ഈ മായ തരണം ചെയ്യാൻ പ്രയാസമുള്ളതാണ്. ആരാണോ എന്ന തന്ന ശരണം പ്രാപിക്കുന്നത് അവർ ഈ മായയെ തരണം ചെയ്യുന്നു.

ന മാം ദുഷ്ടതിനോ മുഡാഃ പ്രപദ്യന്തേ നരാധമാഃ

മായയാപഹൃതജ്ഞതാനാ ആസുരം ഭാവമാശീതാഃ

(15)

പാപികളും മുഡന്മാരുമായ മനുഷ്യാധമന്മാർ മായയാൽ ഇതാനം നശിച്ചവരും ആസുരങ്ങാവം പുണ്ഡവരുമാകയാൽ എന്ന ഭജിക്കുന്നില്ല.

ചതുർവ്വിധാ ഭജനേ മാം ജനാഃ സുകൃതിനോർജ്ജുന

ആർത്തേതാ ജിജ്ഞാസുരർമാർമീ ഇതാനി ച ഭരതർഷഭ (16)

ഹേ ഭരതഗ്രേഷ്മനായ അർജ്ജുനാ, നാലു തരക്കാരായ പുണ്യവാന്മാർ എന്ന ഭജിക്കുന്നു. ആർത്തനും, ജിജ്ഞാസുവും (ഇതാനമാഗ്രഹി ക്കുന്നവനും), അർമാർമ്മിയും (കാര്യലാഭം ആഗ്രഹിക്കുന്നവനും), ഇതാനിയും.

തേജാം ഇതാനി നിത്യയുക്ത ഏകക്കെതിർവിശിഷ്യതേ

പ്രിയോ ഹി ഇതാനിനോർത്യർമമഹം സ ച മമ പ്രിയഃ (17)

ആ നാലുതരം ഭക്തന്മാരില്ല എപ്പോഴും യോഗനിഷ്ടനും ഭക്തിക്കൊഴിച്ച് മറ്റാനിനും മനസ്സിൽ ധ്യാനമില്ലാത്തവനുമായ ഇതാനിയാണ് വിശിഷ്ടനായിരിക്കുന്നത്. എന്തുകൊണ്ടെങ്ങനാൽ ഇതാനികൾക്കു താൻ അത്യധികം പ്രിയനാണ്. അവൻ എനിക്കും പ്രിയനാണ്.

ഉദാരാഃ സവാ ഏവെതെ അതാനി ത്രാതെമവ മേ മതം

ആസ്മിതഃ സ ഹി യുക്താത്മാ മാമേവാനുത്തമാം ഗതിം (18)

അവരെല്ലാവരും ഉദാരന്മാർ തന്നെയാണ്. എന്നാൽ അതാനി ആത്മസ്വരൂപൻ തന്നെ എന്നാണു എൻ്റെ അഭിപ്രായം. അവൻ എന്നിൽ തന്നെ ഏകാഗ്രചിത്തനായി എന്നെന്നെന്നെ പരമലക്ഷ്യമായി കരുതി ആശയിച്ചിരിക്കുന്നു.

ബഹുനാം ജനനാമന്തേ അതാനവാന്മാം പ്രപദ്യതേ

വാസുദേവഃ സർവ്വമിതി സ മഹാത്മാ സുദുർഭദഃ (19)

വളരെ ജീവിതം അതാനി എന്ന പ്രാപിക്കുന്നു. എല്ലാം വാസുദേവൻ തന്നെ എന്നും ആ മഹാത്മാവ് അത്യന്തം ദുർഘടനാണ്.

കാമേഖസ്ത്രഹൃതജതാനാഃ പ്രപദ്യതേന്യദേവതാഃ

തം തം നിയമമാസ്യായ പ്രകൃത്യാ നിയതാഃ സ്വര്യാ (20)

തങ്ങളുടെ സ്വഭാവത്താൽ സ്വര്യം നിയന്ത്രിതരായി അതാതു ആശഹങ്ങൾക്കയീനമായ ബുദ്ധിയോടു കൂടിയവർ അന്യദേവതകളെ അതാതു നിയമങ്ങൾ അനുശ്ചിച്ചു ഭജിക്കുന്നു.

യോ യോ യാം യാം തന്നും ഭക്തഃ ശ്രദ്ധയാർച്ചിതുമിച്ചതി

തസ്യ തസ്യാചലാം ശ്രദ്ധാം താമേവ വിദ്യാമ്യഹം

(21)

എത്തെത്തു ഭക്തൻ എത്തെത്തു ദേവതാ സ്വരൂപത്തെ ശ്രദ്ധയോടെ അർച്ചിക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നുവോ അവരുടെയെല്ലാം ആ ശ്രദ്ധയെ തന്ന ഞാൻ ഇളക്കമെറ്റാക്കുന്നു.

സ തയാ ശ്രദ്ധയാ യുക്തസ്സിസ്യാരാധനമീഹതേ

പദ്ധതേ ച തതഃ കാമാന്തരയെവ വിഹിതാന്ന ഹി താന്ന

(22)

അവൻ ആ ശ്രദ്ധയോടെ ആ ദേവൻ്റെ ആരാധന നടത്തുന്നു. അതിൽനിന്നു ഞാൻ തന്ന നല്ലുന്ന അതാതു കാമങ്ങൾ ആർജിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

അന്തവത്തു മലം തേഷാം തദ്ദേവത്യല്ലമേധസാം

ദേവാനേവയജ്ഞാ യാന്തി മദ്ഭക്താ യാന്തി മാമഹി

(23)

എന്നാൽ അല്പബുദ്ധികളായ അവർക്കു സിദ്ധിക്കുന്ന ആ മലം നശിച്ചുപോകുന്നതാണ്. ദേവാരാധകർ ദേവൻമാരെ പ്രാപിക്കുന്നു. എന്റെ ഭക്തൻമാർ എന്നയും പ്രാപിക്കുന്നു.

അവ്യക്തം വ്യക്തിമാപനം മന്യനേ മാമബുദ്ധയഃ

പരം ഭാവമജാനന്തോ മമാവ്യയമനുത്തമം

(24)

എൻ്റെ അവ്യയവും അനുത്തമവും തമോഗുണസ്മൃഷ്ടില്ലാത്തതുമായ സർവാതീതഭാവത്തെ അറിയാതെ അവ്യക്തനായ എന്ന വ്യക്തിത്വം പ്രാപിച്ചുവന്നു ബുദ്ധിഹീനർ വിചാരിക്കുന്നു.

നാഹം പ്രകാശഃ സർവ്വസ്യ യോഗമായാസമാവുതഃ

മുഖ്യാര്യം നാഭിജാനാതി ലോകോ മാജജമവ്യയം

(25)

യോഗമായയാൽ സമാവുതനായ ഞാൻ എല്ലാവർക്കും പ്രത്യേകഷന്തി. ഈ മുഖ്യമായ ലോകം എന്ന ജന്മരഹിതനും നാശമറ്റവനുമായി അറിയുന്നില്ല.

വേദാഹം സമതീതാനി വർത്തമാനാനി ചാർജുന

ഭവിഷ്യാണി ച ഭൂതാനി മാം തു വേദ ന കശ്വന

(26)

ഹേ അർജുനാ, കഴിഞ്ഞതും ഇപ്പോഴുള്ളതും ഇനിയുണ്ടാകുന്നതുമായ ജീലജാലങ്ങളെയും ഞാനറിയുന്നു. എന്നാൽ എന്നയാകട്ടെ ഒരുത്തരും അറിയുന്നില്ല.

ഇച്ചാദേശസമുത്തേന ദ്രാവ്രമോഹന ഭാരത

സർവഭൂതാനി സമോഹം സർഗ്ഗേ യാന്തി പരന്തപ

(27)

ഹേ ശ്രദ്ധയംസകനായ ഭരതവംശജാ, ഇച്ചാ, ദേശം എന്നിവയിൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന ദ്രാവ്രമോഹത്താൽ സർവഭൂതങ്ങളും സ്വാശിഗതിയിൽ മോഹം പ്രാപിക്കുന്നു.

യേഷാം ത്രാന്തഗതം പാപം ജനാനാം പുണ്യകർമ്മണാം

തേ ദ്രാവ്രമോഹനിർമ്മകതാ ഭജനേ മാം ദ്വാഡശവതാഃ

(28)

എന്നാൽ പുണ്യചരിത്രമാരും പാപം നിശ്ചേഷം നശിച്ചിട്ടുള്ളവരുമായ ജനങ്ങൾ ദ്രാവ്രമോഹമകനു ദ്വാധവൃത്തരായി എന്ന ഭജിക്കുന്നു.

ജരാമരണമോക്ഷായ മാമാശ്രിത്യ യതന്തി യേ

തേ ബേഹ തദ്വിദുഃ കൃത്സ്നമധ്യാത്മം കർമ ചാവിലം

(29)

യാതൊരുത്തൻ ജരാമരണങ്ങളിൽനിന്നും മുക്തി നേടാൻ എന്ന ആശയിച്ച് പ്രയത്നിക്കുന്നവോ അവർ ആ ബേഹത്തെയും സമ്പൂർണ്ണമായ അദ്ധ്യാത്മവിദ്യയേയും അവിലകർമ്മത്തെയും അറിയുന്നു.

സാധിഭൂതാധിദൈവം മാം സാധിയജ്ഞതം ച യേ വിദ്യഃ

പ്രയാണകാലോപി ച മാം തേ വിദ്യുര്യുക്തചേതസഃ (30)

അധിഭൂതത്തേതാടും അധിദൈവത്തേതാടും അധിയജ്ഞത്തേതാടും കൂടിയവനായി എന്ന ആരുഡിയുന്നുവോ അവർ മരണസമയത്തും യോഗയുക്തചിത്തരായി എന്ന സാക്ഷാത്കരിക്കുന്നു.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസൂപ്തിഷ്ഠ

ബൈഹിഡ്യായാം യോഗശാസ്നേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുനസംവാദേ

ജ്ഞാനവിജ്ഞാനയോഗേ നാമ സപ്തമോധ്യാധഃ

അദ്ദ୍ୟାତ୍ ୪

അക୍ଷର
ബഹുധୋଗഃ

അക്ഷരപേരുകളും

അർജുന ഉവാച

കിം തദ് ബേഹ കിമധ്യാത്മം കിം കർമ പുരുഷാത്മമ
അധിഭൂതം ച കിം പ്രോക്തമധിദൈവം കിമുച്യതേ (1)

അർജുനന് ചോദിച്ചു: ഹേ പുരുഷാത്മമാ, ആ ബേഹം എന്താണ്? അധ്യാത്മമെന്താണ്? കർമ്മമെന്താണ്?
അധിഭൂതമെന്താണ്? അധിദൈവമെന്നു പറയപ്പെടുന്നതുമെന്താണ്?

അധിയജ്ഞഃ കമം കോട്ടേ ദേഹോസ്മിന്ധ്യസുദന
പ്രയാണകാലേ ച കമം ജ്ഞത്യോറസി നിയതാത്മഭി: (2)

ഹേ മധുസുദനാ, അധിയജ്ഞൻ ആർ? എങ്ങിനെയിരിക്കുന്നു? ഇവിടെ ഈ ദേഹത്തിലുണ്ടോ? മരണകാലത്ത്
നിയന്ത്രിതചിത്ത നാരാൽ എങ്ങിനെയാണ് അങ്ങ് അറിയപ്പെടുന്നത്?

അക്ഷരം ബ്രഹ്മ പരമം സ്വഭാവോധ്യാത്മമുച്യതേ

ദുതഭാവോദ്ഭവകരോ വിസർജ്ജഃ കർമ്മസംജ്ഞതിതഃ (3)

ശ്രീ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: ബ്രഹ്മം സവോത്തുഷ്ടവും അക്ഷരവും (അനശ്വരവും) ആകുന്നു. അധ്യാത്മം സ്വഭാവമാണെന്ന് പറയപ്പെടുന്നു. സകലജീവജാലങ്ങളും ഉദ്ഭവത്തിന് കാരണമായ വിശിഷ്ടമായ സ്വഷ്ടിവ്യാപാരമാണ് കർമ്മമെന്നറിയപ്പെടുന്നത്.

അധിഭൂതം ക്ഷരോ ഭാവഃ പുരുഷശ്വായിദൈവതം

അധിയജ്ഞത്വാർഹമേവാത്ര ദേഹേ ദേഹഭൂതാം വര (4)

ദേഹധാരികളിൽവച്ച് ശ്രേഷ്ഠനായ അർജുന! അധിഭൂതം നശ്വരമായ ഭാവമാണ്. അധിദൈവതം പുരുഷനാണ്. ഈ ദേഹത്തിലുള്ള താൻ തന്നെയാണ് അധിയജ്ഞനെന്ന്.

അന്തകാലേ ച മാമേവ സ്ഥരനുക്ത്വാ കലേവരം

യഃ പ്രയാതി സ മദ്ഭാവം യാതി നാസ്യത്ര സംശയഃ (5)

മരണസമയത്ത് എന്ന തന്നെ സൂരിച്ചുകൊണ്ടു ശരീരം വിട്ടു പോകുന്നവൻ എന്ന തന്നെ പ്രാപിക്കുമെന്നതിൽ സംശയമില്ല.

യം യം വാപി സ്ത്രീഭാവം ത്യജത്യന്തേ കലേവരം

തം തമേവേവതി ക്രത്യേയ സദാ തദ്ഭാവഭാവിതഃ (6)

ഹേ കുന്തി പുത്രാ, ഏതേതു ഭാവം സ്ത്രീച്ഛകാണ്ഡു ഒടുവിൽ ശരീരം വിടുന്നുവോ എപ്പോഴും തന്മയഭാവമാർന്നു അതാതുഭാവത്തെത്തന്നെന പ്രാപിക്കുന്നു.

തസ്മാത്സർവ്വേഷ്യു കാലേഷ്യു മാമനുസ്തര യുധ്യ ച

മയ്യർഷിതമനോബുദ്ധിർമാമേവേഷ്യസ്യസംശയഃ (7)

അതുകൊണ്ഡു ഏത് കാലത്തും എന്ന സ്ത്രീകയും യുദ്ധം ചെയ്യുകയും ചെയ്യുക. ഏനിൽ മനസ്സും ബുദ്ധിയും അർഷിച്ച നീ എന്ന തന്നെ നിസ്സംശയമായും പ്രാപിക്കും.

അഭ്യാസയോഗയുക്തന ചേതസാ നാന്യഗാമിനാ

വരമം പുരുഷം ദിവ്യം യാതി പാർമാനുചിന്തയന്ത് (8)

ഹേ പാർത്ഥ! നിരന്തരമായ അഭ്യാസം കൊണ്ഡു യോഗയുക്തവും മറ്റാന്നിലേക്ക് പ്രോവാത്തത്തുമായ മനസ്സോടുകൂടി യാനിക്കുന്നവൻ ആ ദിവ്യനായ പരമപുരുഷനെ പ്രാപിക്കുന്നു.

കവിം പുരാണമനുശാസിതാര-

മണ്ണാരണ്ണിയംസമനുസ്ത്രേഃ

സർവ്വസ്യ ധാതാരമചിത്യരൂപ-

മാദിത്യവർണ്ണം തമസഃ പരസ്വാത്

(9)

പ്രയാണകാലേ മനസാചലേന

ഭക്ത്യാ യുക്തോ യോഗബലേന ചെവ

ഭൂവോർമധ്യേ പ്രാണമാവേശ്യ സമ്യക്ക്

സ തം പരം പുരുഷമുപെതി ദിവ്യം

(10)

എതാരുവൻ അഭിജ്ഞതനും, പണ്ഡയുള്ളവനും, ജഗന്നിയന്താവും, അണുവിനേക്കാളും സുക്ഷ്മരൂപനും, എല്ലാത്തിന്റെയും താങ്ങും, മനസ്സുകൊണ്ട് ശ്രദ്ധിക്കാന് കഴിയാത്ത രൂപത്രേതാട് കൂടിയവനും, അജ്ഞതാനാന്തകാരത്തിൽനിന്നുകന്ന് ആദിത്യനെപ്പോലെ ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നവനുമായ പുരുഷനെ മരണസമയത്ത് ഇളക്കമെറ്റ് മനസ്സാടെ ഭക്തിയോടും യോഗബലത്രേതാടും കൂടി ഭൂമധ്യത്തിൽ പ്രാണവായുവിനെ വേണ്ടവള്ളം ആവേശിപ്പിച്ച് അനുസ്ത്രിക്കുന്നുവോ അവൻ ദിവ്യനായ ആ പരമപുരുഷനെത്തന്നെ പ്രാപിക്കുന്നു.

യദക්ෂරം വേദവിദ്വാ വദന്തി

വിശന്തി യദ്യതയോ വിതരാഗാഃ

യദിച്ചുന്നോ ബേദചര്യം ചരന്തി

തത്തേ പദം സംഗ്രഹേണ പ്രവക്ഷ്യ

(11)

യാതാനിന വേദജ്ഞതർ അക්ෂരം എന്ന് പറയുന്നുവോ, യാതാനിന രാഗഹീനരായ യതികൾ പ്രാപിക്കുന്നുവോ, യാതാനിന ആഗഹിക്കുന്നവർ ബേദചര്യമനുഷ്ടിക്കുന്നുവോ ആ പദത്തെ നിനക്കു സംക്ഷിപ്തമായി താൻ പറഞ്ഞു തരാം.

സർവ്വദാരാണി സംയദ്യ മനോ ഹൃദി നിരുധ്യ ച

മുർധ്യാധാധാത്മനഃ പ്രാണമാസ്മിതോ യോഗധാരണാം

(12)

ഓമിത്യേകാക්ෂരം ബേദ വ്യാഹരണാമനുസ്തരം

യഃ പ്രയാതി ത്യജന്നേഹം സ യാതി പരമാം ഗതിം

(13)

യാതാരുവൻ എല്ലാ ഇന്ദ്രിയദാരങ്ങളെയും നിരോധിച്ച് മനസിന ഉള്ളിലെതുകൾ തന്റെ പ്രാണന മുർദ്ദാവില് ഉറപ്പിച്ച്, യോഗനിഷ്ഠയെ പ്രാപിച്ച് ഓം എന്ന എകാക්ෂരമന്ത്രത്തെ ഉച്ചരിച്ച് കൊണ്ടും എന്ന അനുസ്തരിച്ചു കൊണ്ടും ദേഹം ത്യജിച്ച് പോകുന്നുവോ അവൻ പരമഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

അനന്യചേതാഃ സതതം യോ മാം സ്മരതി നിത്യഃ

തസ്യാഹം സുലഭഃ പാർമ നിത്യയുക്തസ്യ യോഗിനഃ (14)

ഹേ പാർത്ഥ, എന്നിൽ തന്നെ മനസ്സു ഉറപ്പിച്ച് മറ്റാനുമോർക്കാതെ എഴോഴും യാതൊരുവൻ എന്ന സ്മരിക്കുന്നുവോ നിത്യമുക്തനായ ആ യോഗിക്ക് താൻ സുലഭനാണ്.

മാമുപേത്യ പുനർജ്ജന ദൃഃവാലയമശാശ്രതം

നാഖുവന്തി മഹാത്മാനഃ സംസിദ്ധിം പരമാം ഗതാഃ (15)

എന്ന പ്രാപിച്ച് പരമമായ സിദ്ധി ലഭിക്കുന്ന മഹാത്മാക്കൾ ദൃഃവത്തിനിരിപ്പിടവും അനിത്യവുമായ ജന്മത്തെ പിന്ന പ്രാപിക്കുന്നില്ല.

ആഖ്യാഹാവനാല്ലോകാഃ പുനരാവർത്തിനോർജ്ജന

മാമുപേത്യ തു കാര്യത്വാന്വേഷിക്കുന്ന ന വിദ്യതേ (16)

ഹേ അർജ്ജുനാ, ഖൈമലോകം വരെയുള്ള ലോകങ്ങൾ വിശദും ജനിക്കാനിടന്ത്കുന്നവയാണ്. കുന്തീപുത്രാ, എന്ന പ്രാപിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ പുനർജ്ജന്മം സംഭവിക്കുകയില്ല.

സഹസ്രയുഗപര്യन്തമഹർജ്ജ ബേഘ്രണാ വിദുഃ

രാത്രിം യുഗസഹസ്രാന്താം തേരോരാത്രവിഭോ ജനാഃ (17)

ബേഘ്രാവിന്റെ പകൽ ആയിരം യുഗത്തോളമുള്ളതാണെന്നും രാത്രി ആയിരം യുഗം കൊണ്ടവസാനിക്കുന്നതാണെന്നും അറിയുന്നവർ അഹോരാത്രങ്ങളെക്കുറിച്ച് അറിയുന്നവരാണ്.

അവ്യക്താം വ്യക്തയഃ സർവ്വാഃ പ്രഭവത്യഹരാഗമേ

രാത്ര്യാഗമേ പ്രലീയന്തേ തത്ത്വവാവ്യക്തസംജ്ഞകേ (18)

ബേഘ്രാവിന്റെ പകൽ തുടങ്ങുമ്പോൾ അവ്യക്തതയിൽ നിന്നും എല്ലാ വസ്തുകളും ഉത്തഭവിക്കുന്നു. അവയെല്ലാം ബേഘ്രാവിന്റെ രാത്രിയുടെ ആരംഭത്തിൽ ആ മുലപ്രകൃതിയിൽ തന്നെ ലയിച്ചുചേരുകയും ചെയ്യുന്നു.

ഭൂതഗ്രാമഃ സ ഏവായം ഭൂതരാഭൂതരാ പ്രലീയതേ

രാത്ര്യാഗമേരവശഃ പാർശ്വ പ്രഭവത്യഹരാഗമേ (19)

ഹേ പാർത്ഥ! ഈ സർവഭൂതങ്ങളും വീണ്ടും വീണ്ടും ഉണ്ടായി രാത്രിയുടെ ആരംഭത്തിൽ പ്രകൃതിയിൽ ലയിക്കയും പരാധീനരായി പ്രഭാതത്തിൽ വീണ്ടും ഉത്തഭവിക്കയും ചെയ്യുന്നു.

പരസ്യസ്ഥാത്തു ഭാവോ/നോ/വ്യക്താവ്യക്താസനാതനഃ

യഃ സ സർവ്വേഷ്യു ഭൂതേഷ്യു നശ്യത്സു ന വിനശ്യതി (20)

എന്നാൽ ആ അവ്യക്തത്തിനുമണ്ണുരത്ത് സനാതനമായ മറ്റാരവ്യക്തഭാവമുണ്ട്. ഏതൊന്നാണോ എല്ലാ ഭൂതങ്ങളും നശിക്കുമ്പോഴും നശിക്കാതിരിക്കുന്നത് അത് ആ രണ്ടാമത് പരിഞ്ഞ അവ്യക്തമാണ്.

അവ്യക്താർക്ഷര ഇത്യുക്തസ്ഥമാണുഃ പരമാം ഗതിം

യം പ്രാപ്യ ന നിവർത്തനേ തദ്യാമ പരമം മമ (21)

ആ അവ്യക്തം അക്ഷരമെന്നു പറയണ്ടുന്നു. അതിനെ പരമമായ ഗതി (ലക്ഷ്യം) എന്ന് പറയുന്നു. ഏതിനെ പ്രാപിച്ചാൽ തിരിച്ചു വരുന്നില്ലയോ അതാണ് എൻ്റെ പരമമായ ധ്യാനം.

വുരുഞ്ഞഃ സ പരഃ പാർമ ഭക്ത്യാ ലഭ്യസ്യന്യയാ

യസ്യാന്തഃസ്ഥാനി ഭൂതാനി യേന സർവ്വമിദം തതം (22)

ഹേ പാർത്ഥ, യാതോരുവൻ്റെ ഉള്ളിലാണോ ഭൂതങ്ങള് ധ്യിതിചെയ്യുന്നത്, യാതോരുവനാൽ ഇതെല്ലാം വ്യാപ്തമായിരിക്കുന്നവോ ആ പരമപുരുഷനെ ഏകാന്തഭക്തികൊണ്ട് പ്രാപിക്കാവുന്നതാണ്.

യതു കാലേ ത്രനാവൃത്തിമാവൃത്തിം ചെചവ യോഗിനഃ

പ്രയാതാ യാന്തി തം കാലം വക്ഷ്യാമി ഭരതർഷഭ (23)

ഭരതഗ്രേശം, യോഗികൾ ഏത് കാലത്തു പുനർജമവും ഏത് കാലത്ത് പുനർജമമില്ലായ്യും മരിച്ചിട്ട് പ്രാപിക്കുമോ ആ കാലത്തെക്കുറിച്ച് താൻ പറഞ്ഞുതരാം.

അഖിർജ്ജ്യാതിരഹഃ ശുക്ലഃ ഷണ്മാസാ ഉത്തരാധിനം

തത്ര പ്രയാതാ ഗച്ഛന്തി ബഹ ബേഹവിദോ ജനാഃ (24)

അഖി, ജ്യാതിസ്, വെളുത്ത പക്ഷം, ഉത്തരാധിനം ഇവയിൽ ഇവയുടെ അധിശ്രായ ഭേദതകൾ വഴിയായി, ഗമിക്കുന്ന ബേഹജ്ഞത്തോടു കൂടി ബേഹത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

ധൂമോ രാത്രിസ്തമാ കൃഷ്ണഃ ഷണ്മാസാ ദക്ഷിണാധിനം

തത്ര ചാന്ദമസം ജ്യാതിർധോഗി പ്രാവ്യ നിവർത്തതേ (25)

ധൂമം, രാത്രി, അതുപോലെ കൃഷ്ണപക്ഷം, ദക്ഷിണാധിനം ഇവയിൽ ഇവയുടെ ഭേദതകൾ വഴി ഗമിക്കുന്ന യോഗി ചന്ദനിലുള്ള ജ്യാതിസിനെ പ്രാപിച്ച് തിരിച്ച് ഭൂമിയിൽ വരുന്നു.

ശുക്കുഞ്ജി ഗതി ഹോതേ ജഗതഃ ശാശ്രതേ മതേ

എകയാ യാത്യനാവൃത്തിമന്യയാവർത്തതേ പുനഃ

(26)

ജഗത്തിൽ ഈ അശ്വിയുമമാർഗങ്ങളും നിത്യങ്ങളായി കരുതപ്പെടുന്നു. അവയിലൊരു ഗതിയിലുടെ പുനർജനമില്ലായ്ക്കുന്നു. മറ്റെത്തിൽകൂടി വീണ്ടും തിരിച്ചുവരുന്നു.

നെന്തെ സൃഷ്ടി പാർമ ജാനന്യോഗി മുഹ്യതി കണ്ണന്

തസ്താസർവ്വേഷ്യു കാലേഷ്യു യോഗയുക്കോ ഭവാർജ്ജുന

(27)

ഹേ അർജ്ജുന! ഈ രണ്ടു മാർഗ്ഗങ്ങളെ യമാർത്ഥമായിരിയുന്ന യാതൊരു കർമ്മയോഗിയും മോഹത്തെ പ്രാപിക്കുന്നില്ല.. അതുകൊണ്ടു ഹേ അർജ്ജുന, സമല കാലങ്ങളിലും കർമ്മയോഗയുക്കന്നയി ഭവിക്കുക.

വേദേശ്യു യജ്ഞത്തേഷ്യു തപഃസ്യു ചെചവ

ദാനേശ്യു യത്തുണ്യമലം പ്രദിഷ്ടം

അത്യേതി തസർവ്വമിദം വിദിതരാ

യോഗി പരം സ്ഥാനമുഖേപതി ചാദ്യം

(28)

മേൽ വിവരിച്ചതായ ഈ തത്വത്തെ മുഴുവനും മനസ്സിലാക്കിയാല് കർമ്മയോഗി, വേദത്തിലും യജ്ഞത്തിലും തപസ്സിലും ദാനത്തിലും പരയപ്പെട്ടതായ പുണ്യങ്ങളെയെല്ലാം അതിക്രമിച്ച് പുരാതനവും ശ്രേഷ്ഠവുമായ പദ്ധതെ പ്രാപിക്കുന്നു.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസൂപ്തിഷ്ഠ

ബേഹവിദ്യായാം യോഗശാസ്നേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുനസംവാദേ

അക്ഷരബേഹയോഗേ നാമാഖ്യമോധ്യായഃ

അദ്യായം 9

രാജവിഭൂ രാജഗുഹ്യത്യാഗഃ

അമ നവമോധ്യാധഃ

രാജവിദ്യാരാജഗുഹ്യയോഗഃ

ശ്രീഗീവാനുവാച

ഇദം തു തേ ഗുഹ്യതമം പ്രവക്ഷ്യാമ്യനസ്തുയവേ

ജ്ഞാനം വിജ്ഞാനസഹിതം യജ്ഞം താത്രാ മോക്ഷ്യസേശുഭാത് (1)

യാതൊന്നിനെ അറിഞ്ഞാല് ഒരുവന് പാപത്തില് നിന്ന് മുക്തനാകുമോ, ഏറ്റവും ഗുഹ്യവും അനുഭവസഹിതവുമായിട്ടുള്ള ഈ ജ്ഞാനത്തെ അസുധാരഹിതനായ നിനക്ക് ഉപദേശിക്കാം.

രാജവിദ്യാ രാജഗുഹ്യം പവിത്രമിദമുത്തമം

പ്രത്യക്ഷാവഗമം ധർമ്മം സുസുഖം കർത്തുമവ്യയം (2)

വിദ്യകളിലും, രഹസ്യങ്ങളിലും വെച്ച് ശ്രേഷ്ഠവും, പവിത്രവും, ഉത്തമവുമായ ഈ ജ്ഞാനം പ്രത്യക്ഷമായി അറിയാവുന്നതും, ധർമ്മാനുസ്യതവും, എളുപ്പം ആചരിക്കാവുന്നതും, നാശരഹിതവുമാണ്.

അശ്രദ്ധയാനാഃ പുരുഷാ യർമ്മസ്യാസ്യ പരന്പ

അപ്രാപ്യ മാം നിവർത്തനേ മൃത്യുസംസാരവർത്തനി

(3)

അർജുനാ, ഈ യർമ്മത്തില്ല (ഈ അനാനന്തതിൽ) വിശ്വാസ മില്ലാത്തവർ എന്ന പ്രാപിക്കുവാൻ കഴിയാതെ മൃത്യുരുപമായ ഈ സംസാരമാകുന്ന മാർഗ്ഗത്തിലേക്ക് തിരിച്ചു വരുന്നു.

മയാ തതമിദം സർവ്വം ജഗദവ്യക്തമുർത്തിനാ

മത്സ്യമാനി സർവ്വഭൂതാനി ന ചാഹം തേജ്വവസ്ഥിതഃ

(4)

ഈ പ്രപത്യം മുഴുവനും അവ്യക്തസ്വരൂപനായ എന്നാൽ വ്യാഴ്മ മാണ്. സർവചരാചരണങ്ങളും എന്നിൽ ധ്യിതിചെയ്യുന്നുമില്ല. തൊൻ അവയിൽ ധ്യിതിചെയ്യുന്നുമില്ല.

ന ച മത്സ്യമാനി ഭൂതാനി പശ്യ മേ യോഗമെശാരം

ഭൂതഭോന ച ഭൂതസ്നേഹാ മമാത്മാ ഭൂതഭാവനഃ

(5)

(വാസ്തവത്തിൽ) ഭൂതങ്ങള് എന്നിൽ ധ്യിതി ചെയ്യുന്നുമില്ല. എന്തെ ഈശ്വരീയമായ യോഗത്തെ (സാമർധ്യത്തെ) കണ്ടാലും. തൊൻ സർവഭൂതങ്ങളേയും സ്വാഖ്യിക്കുന്നവനും, പാലിക്കുന്നവനുമാണെങ്കിലും. തൊൻ അവയില് ധ്യിതി ചെയ്യുന്നില്ല.

യമാകാശസ്ഥിതോ നിത്യം വായുഃ സർവ്വത്രഗോ മഹാൻ്

തമാ സർവ്വാണി ഭൂതാനി മത്സ്യാനിത്യുപധാരയ (6)

സർവ്വത സഖ്യരിക്കുന്നതും മഹത്തായതുമായ വായു എപ്രകാരം സദാ ആകാശത്തിൽ ധ്യിതി ചെയ്യുന്നുവോ അപ്രകാരം തന്നെയാണ് സർവ്വഭൂതങ്ങളും എന്നിൽ കൂടിക്കൊള്ളുന്നത് എന്ന് അറിഞ്ഞാലും.

സർവ്വഭൂതാനി ക്രാന്തേയ പ്രകൃതിം യാനി മാമികാം

കല്പക്ഷയേ പുനസ്താനി കല്പാദം വിസ്യൂജാമ്യഹം (7)

അർജുനാ! കല്പാന്തത്തിൽ പ്രളയം വരുമ്പോൾ സർവ്വഭൂതങ്ങളും എൻ്റെ പ്രകൃതിയിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു പോകുന്നു. അടുത്ത കല്പത്തിൻ്റെ തുടക്കത്തിൽ അവയെയെല്ലാം തോന്ന് വീണ്ടും സ്വാഞ്ചിക്കുന്നു.

പ്രകृതിം സ്വാമവഞ്ച്ച്യ വിസ്യജാമി പുനഃ പുനഃ

ദേത്രഗാമമിമം കൃത്സ്നമവശം പ്രകृതേർവ്വശാത് (8)

ന ച മാം താനി കർമാണി നിബാധ്യന്തി ധനജയ

ഉദാസീനവദാസീനമസകതം തേഷ്വു കർമംസു (9)

പ്രകृതിയ്ക്ക് വശപ്പെട്ടതുമുലം അസ്വത്തന്ത്രമായ ഈ ജീവജാല അഭേദയൈല്ലാം എന്ന് പ്രകृതിയെ ആശ്രയിച്ചുകൊണ്ട് താന് വിണ്ടും വിണ്ടും സ്വാഖ്യിക്കുന്നു.

(സ്വാഖ്യി തുടങ്ങിയ) ഈ കർമ്മങ്ങളില് ആസക്തിയില്ലാത്തവനും, ഉദാസീനനേഷ്ഠാലൈറിക്കുന്നവനുമായ എന്ന അവബന്ധിക്കു നില്ല.

മയാധ്യക്ഷണ പ്രകृതിഃ സുയതേ സചരാചരം

ഹേതുനാനേന കാനേയ ജഗദ്വിപരിവർത്തനേ (10)

അർജ്ജുനാ! എന്ന് സാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ പ്രകृതി സർവചരാചരങ്ങളേയും കൂടിയ ഈ ജഗത്തിനെ ജനിപ്പിക്കുന്നു. മേൽപ്പറഞ്ഞ കാരണം കൊണ്ടുതന്നെ ഈ പ്രപഞ്ചത്തിന് വിവിധ പരിവർത്തനങ്ങള് സംഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

അവജാനന്തി മാം മുഡാ മാനുഷിം തനുമാശിതം

പരം ഭാവമജാനന്തോ മമ ഭൂതമഹേശാരം

(11)

സർവ്വചരാചരങ്ങളുടെയും മഹേശാരനായ ആന്റ് ശ്രേഷ്ഠമായ സ്വരൂപത്തെ അറിയാത്ത മുഡമാർ ആനെ
മനുഷ്യശരീരത്തെ അവലംബിച്ചുവന്നു (സാധാരണ മനുഷ്യനെന്ന്) കരുതി അനാദരിക്കുന്നു.

മോഖാശാ മോഖകർമ്മാണോ മോഖജതാനാ വിചേതസഃ

രാക്ഷസിമാസുരീം ചെചവ പ്രകൃതിം മോഹിനിം ശ്രിതാഃ (12)

വ്യർദ്ധമായ ആശയോടും, കർമത്തോടും, അതാനത്തോടും കൂടിയ അവിവേകികൾ മോഹജനകവും രാക്ഷസീയവും
ആസുരവുമായ സ്വഭാവത്തോടുകൂടിയവരാണ്.

മഹാത്മാനസ്യു മാം പാർശ്വ ദൈവിം പ്രകൃതിമാശിതാഃ

ജേന്ത്യന്യമനസോ അതാത്രാ ഭൂതാദിമവ്യയം (13)

അർജുന! മഹാത്മാക്ലോവദ്യ ദിവ്യമായ സ്വഭാവത്തെ കൈകൈകാണ്ക്ക്, ഭൂതങ്ങളുടെയെല്ലാം അവിനാശിയായ
ദ്രോതസ്യാണ് താൻ ആന്റിന്തു ഏകാഗ്രചിത്തരായി (ആനെ) ഭജിക്കുന്നു.

സത്തം കീർത്യനോ മാം യതന്ത്രശ്വ ദ്വാഡ്യവ്രതാഃ

നമസ്യന്ത്രശ്വ മാം ഭക്ത്യാ നിത്യയുക്താ ഉപാസനേ

(14)

എപ്പോഴും എന്നിൽ ഉറപ്പിച്ച മനസ്സാടുകൂടിയ അവർ സദാ എന്ന സ്തുതിക്കുകയും, ദ്വാഡ്യവ്രതമാരായി പ്രയതിക്കുകയും, നമസ്കരിക്കുകയും ചെയ്യു കൊണ്ട് ഭക്തിയോടെ എന്ന ആരാധിക്കുന്നു.

ഇതാന്യജ്ഞതന ചാപ്യന്നേ യജനോ മാമുപാസനേ

എക്ത്രേന പുമക്ത്രേന ബഹുധാ വിശ്രതോമുഖം

(15)

മറ്റു ചിലർ ഇതാന്യജ്ഞത്തിലുടെ വിരുദ്ധരുപനായ എന്ന ഏകഭാവത്തേതാടെയും, ഭേദഭാവത്തേതാടെയും വിവിധമായി പുജിച്ച് ആരാധിക്കുന്നു.

അഹം ക്രതുരഹം യജ്ഞഃ സ്വധാഹമഹമഞ്ചയം

മദ്രോഹമഹമഹമോജ്യമഹമശിരഹം ഹൃതം

(16)

ക്രതു താനാണ്; യജ്ഞം താനാണ്; പിത്യക്കർക്കുള്ള അന്വും താനാണ്; താനാണ് ഒഴ്ചയം; മന്ത്രവും, ഹോമദ്രവ്യങ്ങളും താൻ തന്നെ; അശിയും ഹോമവും താൻ തന്നെയാകുന്നു.

ക്രതു ഒരു തരത്തിലുള്ള വേദോക്ത കർമ്മാണ്.

പിതാഹമസ്യ ജഗതോ മാതാ യാതാ പിതാമഹഃ

വേദ്യം പവിത്രമോംകാര ഒക്കാമ യജുരേവ ച (17)

ഈ ജഗത്തിന്റെ പിതാവും, മാതാവും, രക്ഷകനും, പിതാമഹനും താൻ തന്നെയാണ്. അറിയപ്പെടേണ്ട ഒരേ ഒരു വസ്തുവും, പരിശുദ്ധവുമായ ഓകാരവും, ഒക്ക്, സാമ, യജുർവേദങ്ങളും താൻ തന്നെയാണ്.

ഗതിർഭർത്താ പ്രദുഃ സാക്ഷി നിവാസഃ ശരണം സുഹൃത്ത്

പ്രദവഃ പ്രലയഃ സ്ഥാനം നിധാനം ബീജമവ്യയം (18)

(ഈ ജഗത്തിന്റെ) ലക്ഷ്യവും, പാലകനും, സ്വാമിയും, സാക്ഷിയും, നിവാസധാനവും, ശരണ്യനും, സുഹൃത്തും, ഉദ്ഭവവും, പ്രളയവും, ആധാരവും, നികേഷപവും, അവിനാശിയായ ഉൽപ്പത്തികാരണവും താൻ തന്നെ.

തപാമ്യഹമഹം വർഷം നിഗ്നഹിന്മായുത്സ്യജാമി ച

അമൃതം ചെചവ മൃത്യുശ്വര സദസച്ചാഹമർജുന (19)

അർജുന! താൻ ചുടുണ്ടാക്കുന്നു. താൻ മഴ പെയ്യിക്കുയ്ക്കും, അതു തടുക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അമൃതത്രാവും, മൃത്യുവും, ഉണ്മയുള്ളതും, ഇല്ലാത്തതും താൻ തന്നെ.

തെന്തെവിഭ്യാ മാം സോമപാഃ പുതപാപാ

യജേജ്ഞതൈരിഷ്ട്രാ സ്വർഗതിം പ്രാർധമയനേ

തേ പുണ്യമാസാദ്യ സുരേന്ദ്രലോക-

മഴ്ലി ദിവ്യാനിവി ദേവദോഹാൻ

(20)

മുനുവേദങ്ങളും അറിയുന്നവർ യജ്ഞങ്ങളാല്ല എന്ന പുജിച്ച്, സോമരണം പാനം ചെയ്തിട്ട് പാപഹീനമാരായി സ്വർഗ്ഗപ്രാളിക്കായി പ്രാർധമിക്കുന്നു. അവർ പുണ്യലോകമായ സ്വർഗത്തില് ചെന്ന് അവിടത്തെ ദിവ്യങ്ങളായ ദേവദോഹങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നു.

തേ തം ഭൂക്തരാ സ്വർഗലോകം വിശാലം

ക്ഷീണേ പുണ്യേ മർത്യലോകം വിശന്തി

എവം ത്രയീയർമ്മമനുപ്രപന്നാ

ഗതാഗതം കാമകാമാ ലഭ്യനേ

(21)

അവർ വിശാലമായ സ്വർഗലോകത്തില് ഭോഗമനുഭവിച്ചിട്ട്, പുണ്യം ക്ഷയിക്കുമ്പോൾ മർത്യലോകത്തിലേക്കു തിരിച്ചുവരുന്നു. ഇപ്രകാരം വേദോക്തയർമ്മത്തെ ആചരിക്കുകയും സുവഭോഗങ്ങളെ ആഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവർ (ഒരു ലോകത്തിൽ നിന്ന് മരുന്നിലേയ്ക്ക്) വരുകയും പോകുകയും ചെയ്യുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

അനന്യാശവിന്തയനോ മാം യേ ജനാഃ പര്യുപാസതേ

തേജാം നിത്യാഭിയുക്താനാം യോഗക്ഷേമം വഹാമ്യഹം (22)

എന്ന അനന്യനായി (തങ്ങളിൽ നിന്ന് അഭിനന്നനായി) ധ്യാനിച്ചു കൊണ്ട്, സകല ഭൂതങ്ങളിലും എന്ന ആരാധിക്കുന്നതില് സദാ മനസ്സുറപ്പിച്ചിട്ടുള്ളവരുടെ യോഗക്ഷേമത്തെ താന്ന് വഹിക്കുന്നു.

(ഒരുവർഗ്ഗ കൈവശം ഇല്ലാത്തത് നല്ലുന്നതാണ് യോഗം; ഉള്ളതിനെ സംരക്ഷിക്കുന്നത് ക്ഷേമവും).

യോപ്യന്യദേവതാ ഭക്താ യജനേ ശ്രദ്ധയാന്വിതാഃ

ത്രൈപി മാമേവ കൗന്തേയ യജന്ത്യവിധിപുർവ്വകം (23)

അർജുനാ! (എന്നിൽ നിന്ന് ഭിന്നരായ) മറ്റു ദേവതകളെ ശ്രദ്ധ യോടുകൂടി പൂജിക്കുന്ന ഭക്തമാരും വിധിപുർവ്വമായിട്ടല്ലാതെ എന്ന തന്നെന്നയാണ് പൂജിക്കുന്നത്.

അഹം ഹി സർവ്വയജ്ഞത്വാനാം ഭോക്താ ച പ്രദുരേവ ച

ന തു മാമഭിജാനന്തി തത്ത്വത്വാത്മശ്വവന്തി തേ (24)

സർവ്വയജ്ഞങ്ങളുടെയും ഭോക്താവും പ്രദുരവും താനാണ്. അവർ എന്ന യമാർധത്തില് അറിയുന്നില്ല. അതുകൊണ്ട് അവർ (യജ്ഞപുണ്യമലമായി പുണ്യലോകങ്ങളെ പ്രാപിച്ചു ശ്രേഷ്ഠം പുണ്യം ക്ഷയിക്കുമ്പോൾ) പതിക്കുന്നു.

യാന്തി ദേവദ്വതാ ദേവാൻ പിതൃന്ത യാന്തി പിതൃദ്വതാഃ

ഭൂതാനി യാന്തി ഭൂതേജ്യാ യാന്തി മദ്യാജിനോപി മാം (25)

ദേവമാരെ ആരാധിക്കുന്നവർ ദേവമാരെയും പിതൃക്കലേ പുജിക്കുന്നവർ പിതൃക്കലേയും, ഭൂതഗണങ്ങളേയും മറ്റും ആരാധിക്കുന്നവർ ഭൂതഗണങ്ങളേയും, എന്ന ആരാധിക്കുന്നവർ എന്നയും പ്രാപിക്കുന്നു.

പത്രം പുഞ്ചം മിലം തോയം യോ മേ ഭക്ത്യാ പ്രയച്ഛതി

തദഹം ഭക്ത്യുപഹൃതമശ്രാമി പ്രയതാത്മനഃ (26)

യാതൊരുവൻ ഭക്തിയോടു കൂടി ഇല, പുവ്, മലം, ജലം എന്നിവ എനിക്കായി നിവേദിക്കുന്നവോ, ശുദ്ധചിത്തനായ അവനാൽ ഭക്തിയോടെ നല്കിയിട്ടും അതിനെ താൻ സീകരിക്കുന്നു.

യത്തോഷി യദശ്രാസി യജുഹോഷി ദദാസി യത്

യത്തപസ്യസി കാനേയ തത്തുരുഷ്യ മദർപണം (27)

അർജ്ജുനാ! നീ യാതൊന്നു ചെയ്യുന്നവോ, യാതൊന്ത് ഭക്ഷിക്കു നുവോ, യാതൊന്നു ഹോമിക്കുന്നവോ, യാതൊന്നു നിവേദിക്കു നുവോ, യാതൊരു തപസ്സുചെയ്യുന്നൊവോ അതൊക്കയും എന്നില്ല സമർപ്പിച്ചാലും.

ശുഭാശുഭവല്ലരേവം മോക്ഷാസേ കർമ്മബന്ധനനഃ

സംന്യാസയോഗയുക്താത്മാ വിമുക്തേനാ മാമുപൈപ്പഃസി (28)

ഇപ്പകാരം ചെയ്യുകയാണെങ്കിൽ ശുഭാശുഭകർമ്മങ്ങളുടെ ബന്ധ അള്ളിൽ നിന്ന് നീ മുക്തനാകും; സന്യാസയോഗത്തിൽ മനസ്സുറപ്പിച്ച് വനായ നീ മുക്തനായി എന്ന പ്രാപ്തിക്കും.

സമോഹം സർവ്വരൂതേഷു ന മേ ദ്രോഹ്യാർസ്തി ന പ്രിയഃ

യേ ഭജന്തി തു മാം ഭക്ത്യാ മയി തേ തേഷു ചാപ്യഹം (29)

താൻ സകല ജീവജാലങ്ങളോടും സമഭാവത്തോടുകൂടിയാണ് വർത്തിക്കുന്നത്. എനിക്കു വിരോധിയില്ല. പ്രിയനുമില്ല. എന്നാൽ ഭക്തിയോടുകൂടി എന്ന ഭജിക്കുന്നവർ എന്നില്ലും താൻ അവരിലും വർത്തിക്കുന്നു.

അപി ചേത്സുദുരാചാരോ ഭജതേ മാമനന്യഭാക്ത്

സാധുരേവ സ മന്ത്രഃ സമ്യഗ്രവസിതോ ഹി സഃ (30)

എറ്റവും ദുരാചാരനായവൻ പോലും എന്ന ഏകാഗ്രചിത്തനായി ഭജിക്കുന്നുവെങ്കില് അവനെ ശിഖ്തനായി കരുതേണ്ടതാണ്. അവൻ ശരിയായ നിശ്ചയം എടുത്തിട്ടുള്ളവനാണ്.

ക്ഷीघം ഭവതി ധർമ്മാത്മാ ശശ്രച്ഛാന്തിം നിഗച്ഛതി

ക്രാന്തേയ പ്രതിജാനിഹി ന മേ ഭക്തഃ പ്രണശ്യതി (31)

അവൻ വേഗം തന്ന ധർമ്മാത്മാവായിത്തീർന്ന് ശാശ്വതമായ ശാന്തിയെ നേടുന്നു. ഹേ അർജുന! എൻ്റെ ഭക്തൻ നശിക്കുന്നില്ലെന്ന് ഉദ്ദേശിച്ചാലും.

മാം ഹി പാർമ വ്യപാശിത്യ യേരപി സ്യുഃ പാപയോനയഃ

സ്ത്രീയോ വൈശ്യാസ്ത്രമാ ശുദ്ധാസ്ത്രപി യാന്തി പരാം ഗതിം (32)

അർജുന! എന്ന ശരണം പ്രാപിച്ചിട്ട് സ്ത്രീകളും, വൈശ്യമാരും, ശുദ്ധമാരും, നീചയോനികളിൽ ജനിച്ചവരുമെല്ലാം പരമഗതിയെ പ്രാപിക്കുക തന്ന ചെയ്യുന്നു.

കിം പുനർബോധണാഃ പുണ്യാ ഭക്താ രാജർഷയസ്തമാ

അനിത്യമസുവം ലോകമിമം പ്രാപ്യ ഭജസ്യ മാം (33)

അങ്ങനെയിരിക്കേ പുണ്യവാന്മാരായ ബേമണ്ണമാരേയും ഭക്തമാരായ രാജർഷിമാരേയും കുറിച്ച് പറയേണ്ടതുണ്ടോ? അനിത്യവും സുവഹീനവുമായ ഈ ലോകത്തെ പ്രാപിച്ചുകഴിഞ്ഞ നീ എന്ന ഭജിച്ചാലും.

മനനാ ഭവ മദ്ദക്കേതാ മദ്യാജി മാം നമസ്കുരു

മാമേവൈഷ്യസി യുക്കൈക്തവമാത്മാനം മത്രായണഃ (34)

എന്നിൽ മനസ്സുറപ്പിക്കു, എന്തേ ഭക്തകുകയും, എന്ന പുജിക്കുകയും എന്ന നമസ്കരിക്കുകയും ചെയ്യു. ഇപ്പകാരം എന്നത്തനെ ലക്ഷ്യമായി സ്വീകരിച്ചിട്ട്, മനസ്സിനെ എന്നിലുറപ്പിച്ചവനായ നീ എന്നത്തനെ പ്രാപിക്കും.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു

ബേഹവിദ്യായാം യോഗശാസ്നേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുനസംവാദേ

രാജവിദ്യാരാജഗുഹ്യയോഗോ നാമ നവമോധ്യായഃ

രാജഗുഹ്യയോഗമന ഓപ്പതാമദ്യായം സമാപ്തം.

അദ്യായം 10

വിഭൂതിയോഗഃ

അമ ദശമോധ്യാധഃ

വിഭൂതിയോഗഃ

ശ്രീഗവാനുവാച

ദുയ ഏവ മഹാബാഹോ ശ്രാം മേ പരമം വചഃ

യത്തേരഹം പ്രീയമാണായ വക്ഷ്യാമി ഹിതകാമ്യയാ (1)

ശ്രീകൃഷ്ണന് പറഞ്ഞു: അർജുന! പ്രിയമുള്ളവനായ നിഞ്ഞ ഹിത മാഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ട് താന് വീണ്ടും പറയുന്ന ഉത്കാശമായ വാക്കുകളെ കേട്ടാലും.

ന മേ വിദു: സുരഗണാ: പ്രഭവം ന മഹർഷിയഃ

അഹമാദിർഹി ദേവാനാം മഹർഷിണാം ച സർവരാഃ (2)

ദേവമാരോ മഹർഷിമാരോ എൻ്റെ ഉദ്ഭവത്തെ അറിയുന്നില്ല. എല്ലാ പ്രകാരത്തിലും മഹർഷിമാരുടെയും, ദേവമാരുടെയും ഉദ്ഭവധ്യാനം താനാണ്.

യോ മാമജമനാദിം ച വേത്തി ലോകമഹേശരം

അസമുഖഃ സ മർത്തേഷ്വ സർവ്വപാപേഃ പ്രമുച്യതേ (3)

എന്ന അനാദിയായും ജനമില്ലാത്തവനായും ജഗത്തിന്റെ പരമേശര നായും അറിയുന്നവൻ മനുഷ്യരില്ല് വെച്ച് വ്യാമോഹമില്ലാത്ത വനാണ്. അവൻ എല്ലാ പാപങ്ങളില്ല നിന്നും മുക്തനാവുന്നു.

ബുദ്ധിർജ്ജതാനമസ്മോഹഃ ക്ഷമാ സത്യം ഭമഃ ശമഃ

സുവം ദുഃഖം ഭവോര്ഭാവോ ഭയം ചാദ്യമേവ ച (4)

അഹിംസാ സമതാ തുഷ്ടിസ്തപോ ഭാനം യശോരയശഃ

ഭവതി ഭാവാ ഭൂതാനാം മത്ത ഏവ പുമഗ്രിയാഃ (5)

ബുദ്ധി, ജ്ഞാനം, വ്യാമോഹമില്ലായ്തു, ക്ഷമ, സത്യം, ഭമം, ശമം, സുവം, ദുഃഖം, ജനനം, മരണം, ഭയം, അഭയം, അഹിംസ, സമത്വം, സന്തോഷം, തപസ്സ്, ഭാനം, യശസ്സ്, അയശസ്സ് എന്നീ വിവിധ ഭാവങ്ങൾ ജീവികൾക്ക് എന്നില്ല നിന്നാണ് ഉണ്ടാകുന്നത്.

മഹർഷിയാം സഖാ പുർവ്വോ ചത്രാരോ മനവസ്ത്രം

മദ്ഭാവാ മാനസാ ജാതാ യേഷാം ലോക ഇമാഃ പ്രജാഃ (6)

പ്രാചീനരും, എന്നിൽ മനസ്സുറപ്പിച്ചവരുമായ ഏഴു മഹർഷിമാരും, നാലു മനുകളും എന്തേ മനസ്സിൽ നിന്ന് ഉദ്ഭവിച്ചവരാണ്. ലോകത്തിലുള്ള ഈ പ്രജകളെല്ലാം അവരിൽ നിന്നുണ്ടായവരാണ്.

എതാം വിഭൂതിം യോഗം ച മമ യോ വേതതി തത്ത്വതഃ

സോറവികമ്പേന യോഗേന യുജ്യതേ നാത സംശയഃ (7)

യാതൊരുവൻ എന്തേ ഈ വിഭൂതിയെയും (മഹതാം അമവാ ഏശ്വര്യം), യോഗശക്തിയെയും ശരിയായി അറിയുന്നവോ അവൻ അചന്വലമായ യോഗത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിതനാകുന്നു; അതിലും സംശയമില്ല.

അഹം സർവ്വസ്യ പ്രഭവോ മത്തഃ സർവ്വം പ്രവർത്തതേ

ഇതി മത്രാ ഭജനേ മാം ബുധാ ഭാവസമന്വിതാഃ (8)

ഞാനാണ് എല്ലാത്തിന്തേയും ഉദ്ഭവധമാനമെന്നും സകലതും എന്നിൽ നിന്നാണ് പ്രവർത്തിക്കുന്നതെന്നും അറിഞ്ഞ ബുദ്ധിമാനാർ ഭക്തിഭാവത്തോടുകൂടി എന്ന ഭജിക്കുന്നു.

മച്ചിത്താ മദ്ഗതപ്രാണാ ബോധയയന്തഃ പരസ്സരം

കമയന്ത്രശ്വ മാം നിത്യം തുഷ്യന്തി ച രമന്തി ച (9)

എന്നില്ല മനസ്സുറപ്പിച്ചവരും, എല്ലാ ഇന്ത്രിയങ്ങളും എന്നിൽ ലയിപ്പിച്ചവരുമായ ഭക്തന്മാർ സദാ എന്നെക്കുറിച്ച് പരസ്സരം അറിയിക്കുകയും, സംസാരിക്കുകയും ചെയ്യുകൊണ്ട് സന്തോഷിക്കുകയും ആനന്ദിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

തേജാം സതതയുക്താനാം ഭജതാം പ്രീതിപുർവ്വകം

ദദാമി ബുദ്ധിയോഗം തം യേന മാമുപയാന്തി തേ (10)

സദാ എന്നിൽ മനസ്സുറപ്പിച്ചവരും, പ്രീതിപുർവ്വം എന്ന ഭജിക്കുന്ന വരുമായ അവർക്ക് താന് ബുദ്ധിയോഗത്തെ നല്കുകയും അതിലുടെ അവർ എന്ന പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

തേജാമേവാനുകമ്പാർമ്മമഹമജ്ഞാനജം തമഃ

നാശയാമ്യാത്മഭാവസ്ന്യാ അതാനദിപേന ഭാസ്യതാ (11)

(അവരുടെ) ഹൃദയത്തിലിരിക്കുന്നവനായ താന് അവരോടുള്ള അനുകമ്പപ ഹേതുവായി (അവരിലുള്ള) അജ്ഞാനത്തില് നിന്നുണ്ടായ അന്യകാരത്തെ ഉജ്ജ്വലമായ അതാനദിപം കൊണ്ട് നശിപ്പിക്കുന്നു.

അർജുന ഉവാച

വരം ബൈഹ പരം ധാര പവിത്രം പരമം ഭവാനം

പുരുഷം ശാശ്വതം ദിവ്യമാദിദേവമജം വിഭും

(12)

അഹുസ്ത്രാമ്യഷയഃ സർവ്വേ ദേവർഷിർനാരദസ്മാ

അസിതോ ദേവലോ വ്യാസഃ സ്രയം ചെചവ ബൈഷി മേ (13)

അർജുനന് പറഞ്ഞു: പരബ്രഹ്മവും, പരമമായ നിവാസധാനവും, പരമപാവകനും അങ്ങുതനെ. അങ്ങ് ശാശ്വതനും, ദിവ്യനും, ആദിദേവനും, ജനഹീനനും, സർവവ്യാപിയുമായ പുരുഷനാണെന്നു ദേവർഷിയായ നാരദനും, അസിതൻ, ദേവലൻ, വ്യാസൻ എന്നീ ഫഷിമാരും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അവിടുന്നു സ്രയം അതുതനെ എന്നോടു പറയുന്നു.

സർവ്വമേതദ്യതം മന്യേ യന്മാം വദസി ക്ഷേവ

ന ഹി തേ ഭഗവന്രക്തിം വിഭുർദേവാ ന ഭാനവാഃ

(14)

ക്ഷേവാ! അങ്ങ് പറയുന്നതെല്ലാം സത്യം തന്നെയെന്ന് താന് കരുതുന്നു. ഭഗവാനേ! അങ്ങയുടെ പ്രഭാവത്തെ ദേവമാരും ഭാനവ മാരും അറിയുന്നില്ല.

സ്വയമ്പേബാത്മനാത്മാനം വേത്മ ത്രം പുരുഷാത്തമ
ദുതഭാവന ഭൂത്രേശ ദേവദേവ ജഗത്തുതേ (15)

പുരുഷാത്തമനും സർവഭൂതങ്ങളുടെയും ഉദ്ഭവധ്യമാനവും, ഇംശ്വരനും, ജഗത്തിയുമായ ക്ഷണിക്കാ! അങ്ങ് സ്വയം അങ്ങയെ
ആത്മാവായി (ഞാൻ ആത്മാവാണ് എന്ന്) അറിയുന്നു.

വക്തുമർഹസ്യശ്രേഷ്ഠനാ ദിവ്യാ ഹ്യാത്മവിഭൂതയഃ
യാദിർവിഭൂതിഭിർലോകാനിമാംസ്ത്രം വ്യാപ്യ തിജ്ഞസി (16)

അങ്ങയുടെ ദിവ്യങ്ങളായ വിഭൂതികളെയും, അങ്ങ് ഏതേതു വിഭൂതികളാൽ ഈ ലോകങ്ങളെ വ്യാപിച്ചു നിൽക്കുന്നുവോ
അവയേയും അങ്ങു പുർണ്ണമായി പറയേണ്ടതാണ്.

കമം വിദ്യാമഹം യോഗിംസ്ത്രാം സദാ പരിചിന്തയന്ക
ക്രഷ്ണ ക്രഷ്ണ ച ഭാവേഷ്ണു ചിന്ത്യാരസി ശ്രവനയാ (17)

ശ്രവാനേ! നിരന്തരം ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ട് ഞാൻ അങ്ങയെ എങ്ങനെന യാണ് അറിയുക? ഏതേതു ഭാവങ്ങളിലാണ്
(വസ്തുകളിലാണ്) ഞാൻ അങ്ങയെ ധ്യാനിക്കേണ്ടത്?

വിസ്തരേണാത്മനോ യോഗം വിഭൂതിം ച ജനാർദ്ദന
ദ്രോ കമയ താഴ്ലിർഹി ശൃംഗതോ നാസ്തി മേമൃതം. (18)

ജനാർദ്ദനാ! അങ്ങയുടെ യോഗത്തെയും വിഭൂതികളെയും വിണ്ണും വിസ്തരിച്ച് പറഞ്ഞാലും. അങ്ങയുടെ അമൃതസമമായ വാക്കുകൾ കേടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന എനിക്ക് ഒരിക്കലും താഴ്ലി ഉണ്ടാകുന്നില്ല.

ശ്രീഗ്രന്ഥവാച

ഹന്ത തേ കമയിഷ്യാമി ദിവ്യാ ഹ്യാത്മവിഭൂതയഃ
പ്രാധാന്യതഃ കുരുശ്രേഷ്ഠ നാസ്ത്യനോ വിസ്തരസ്യ മേ (19)

കൃജ്ഞൻ പറഞ്ഞു: ഹേ അർജുനാ! എൻ്റെ ദിവ്യങ്ങളായ വിഭൂതികളെ അവയുടെ പ്രാധാന്യമനുസരിച്ച് നിന്നോടു പറയാം. അവയെ വിശദികരിക്കുകയാണെങ്കിൽ അതിന് ഒന്നതവുമുണ്ടാവില്ല.

അഹമാത്മാ ഗുഡാക്കേശ സർവ്വഭൂതാശയസ്ഥിതഃ
അഹമാദിശു മധ്യം ച ഭൂതാനാമന്ത ഏവ ച (20)

അർജുനാ! ഞാന് സകലഭൂതങ്ങളുടെയും ഹൃദയത്തില് ധ്യിതി ചെയ്യുന്ന ആത്മാവാണ്. സകലചരാചരങ്ങളുടെയും ആദിയും മദ്യവും അന്തവും ഞാനാണ്.

ആദിത്യാനാമഹം വിജ്ഞുർജ്ജോതിഷാം രവിരംശുമാന്

മരീചിർമംരുതാമസ്തി നക്ഷത്രാണാമഹം ശശീ (21)

ആദിത്യമാരില്ല വിജ്ഞുവും, ജ്യോതിംഗ്രുകളില്ല അത്യുജ്ജ്വലനായ സുര്യനും, വായുദേവമാരിൽ മരീചിയും, നക്ഷത്രങ്ങളിൽ (നശിക്കാത്ത വസ്തുകളിൽ) ചന്ദനം താനാണ്.

വേദാനാം സാമവേദോർസ്തി ദേവാനാമസ്തി വാസവഃ

ഇന്ത്രിയാണാം മനശ്വാസ്തി ഭൂതാനാമസ്തി ചേതനാ (22)

വേദങ്ങളിൽ താന് സാമവേദമാണ്; ദേവമാരിൽ താന് ഇന്ദനുമാണ്. ഇന്ത്രിയങ്ങളില്ല താന് മനസ്സാകുന്നു. ഭൂതങ്ങളില്ല ബുദ്ധിയും താനാണ്.

രൂദ്രാണാം ശകരശ്വാസ്തി വിത്തേശോ യക്ഷരക്ഷസാം

വസ്തുനാം പാവകശ്വാസ്തി മേരുഃ ശിവരിണാമഹം (23)

രൂദ്രമാരില്ല ശകരനും, യക്ഷമാരിലും രാക്ഷസമാരിലും കുബേരനും താനാണ്. വസ്തുകളിൽ അണിയും, പർവതങ്ങളില്ല മഹാമേരുവും താനാണ്.

പുരോധസാം ച മുഖ്യം മാം വിഭൂ പാർമ ബ്യൂഹസ്തിം

സേനാനീനാമഹം സ്കൂനഃ സരസാമസ്തി സാഗരഃ (24)

അർജുനാ! പുരോഹിതനാരില്ല മുഖ്യനായ ബ്യൂഹസ്തിയാണ് താൻ ഏന്നറിഞ്ഞാലും. സൈന്യാധിപനാരിൽ താന് സ്കൂനനാണ്. ജലാശയങ്ങളിൽ സമുദ്രവും താനാണ്.

മഹർഷിസാം ഭൂഗുരഹം ഗിരാമസ്യുകമക്ഷരം

യജതാനാം ജപയജ്ഞതാർസ്തി സ്ഥാവരാണാം ഹിമാലയഃ (25)

താൻ മഹർഷിമാരില്ല ഭൂഗുവും, വാക്കുകളിൽ ഏകാക്ഷരമായ ഓക്കാരവുമാകുന്നു. യജതങ്ങളില് ജപയജ്ഞവും സ്ഥാവരങ്ങളിൽ ഹിമാലയവും താനാണ്.

അശ്രത്മഃ സർവവ്യക്ഷാണാം ദേവർഷിണാം ച നാരദഃ
ഗന്ധർവാണാം ചിത്രമും സിദ്ധാന്താം കപിലോ മുനിഃ (26)

ഉച്ചേച്ചുഃശ്വരസമശ്രാന്താം വിദ്യി മാമമുതോദ്ദേവം
ഹൃദാവതം ഗജേന്ദ്രാണാം നരാണാം ച നരാധിപം (27)

എല്ലാ വ്യക്ഷങ്ങളിലും വെച്ച് അശ്രത്മവും, ദേവർഷിമാരിലും നാരദനും, ഗന്ധർവമാരിലും ചിത്രമനും, സിദ്ധാന്താരിൽ കപിലമുനിയും താനാണ്. അശ്രങ്ങളിലും അമൃതത്തിലും നിന്നുണ്ടായ (അമൃത തതിനുവേണ്ടി സമുദ്രമധനം ചെയ്യപ്പോൾ ഉദ്ദേശ്യം) ഉച്ചേച്ചുഃശ്വരസും, ഗജേന്ദ്രമാരിലും ഹൃദാവതവും, മനുഷ്യരിലും രാജാവും താനാണ് ആന്തരിഞ്ഞാലും.

ആയുധാനാമഹം വജ്രം യേന്നുനാമസ്തി കാമയുക്
പ്രജനശ്വാസ്തി കനർപഃ സർപാണാമസ്തി വാസുകിഃ (28)

അനന്തശ്വാസ്തി നാഗാനാം വരുണോ യാദസാമഹം
പിത്യാണാമര്യമാ ചാസ്തി യമഃ സംയമതാമഹം (29)

ആയുധങ്ങളിലും വജ്രവും, പശുകളെല്ലിൽ കാമയേന്നുവും, ജനകമാരിൽ കാമദേവനും, സർപ്പങ്ങളിലും വാസുകിയും താനാണ്. നാഗങ്ങളിലും അനന്തനും താനാണ്. ജലദേവതമാരിൽ വരുണനും, പിത്യാകളെല്ലിൽ അരുമാവും, നിയന്താകളെല്ലിൽ യമനും താനാണ്.

**പ്രഹ്ലാദശ്വാസ്മി ദൈത്യാനാം കാലഃ കലയതാമഹം
മൃഗാണാം ച മൃഗേന്ദ്രാഹം വൈനതേയശ്വ പക്ഷിണാം (30)**

ദൈത്യമാരില്ല പ്രഹ്ലാദന് താനാണ്. കണക്കെടുക്കുന്നവരില്ല കാലവും താനാണ്. മൃഗങ്ങളില്ല സിംഹവും, പക്ഷികളിൽ ശരൂയനും താനാണ്.

**വവനഃ പവതാമസ്മി രാമഃ ശ്രേഷ്ഠതാമഹം
ത്യജാണാം മകരശ്വാസ്മി സ്നോതസാമസ്മി ജാഹനവി (31)**

ശുദ്ധീകരിക്കുന്നവരിൽ വായു താനാണ്. ആയുധധാരികളില്ല രാമനും താനാണ്. മത്സങ്ങളില്ല സ്നാവും, നദികളില്ല ശംഗയും താനാണ്.

**സർഗാണാമാദിരന്തശ്വ മധ്യം ചെചവാഹമർജ്ജുന
അധ്യാത്മവിദ്യാ വിദ്യാനാം വാദഃ പ്രവദതാമഹം (32)**

അർജ്ജുന! സ്വാഖ്യികളുടെ ഉള്ളത്തിധിതിലയങ്ങള് താനാണ്. വിദ്യകളിൽ അദ്ധ്യാത്മവിദ്യയും, തർക്കിക്കുന്നവരുടെ വാദവും താനാണ്.

അക്ഷരാണാമകാരോഗ്നി ദ്രാവഃ സാമാസികസ്യ ച

അഹമേവാക്ഷയഃ കാലോ യാതാഹം വിശ്രതോമുവഃ

(33)

അക്ഷരങ്ങളില് അകാരവും, സമാസങ്ങളിൽ ദ്രാവവും താനാകുന്നു. ക്ഷയമില്ലാത്ത കാലവും, സകലദിക്കുകളിലും മുവമുള്ള ജഗത്താലകനും താനാകുന്നു.

മൃത്യുഃ സർവ്വഹരശ്വാഹമുദ്ദേശ്യത്വം

കീർത്തിഃ ശ്രീർവാക്ച നാരീണാം സ്ത്രിർമേധാ യൃതിഃ ക്ഷമാ

(34)

സകലതിനെയും സംഹരിക്കുന്ന മൃത്യു താനാകുന്നു. സമൃദ്ധിയുള്ളവരാ കുവാൻ പോകുന്നവരുടെ സമൃദ്ധിയും, ശ്രേണിഗുണങ്ങളായ കീർത്തി, ശ്രീ, വാക്ക്, സ്ത്രി, ബുദ്ധി, യെരും, ക്ഷമ എന്നിവയും താനാകുന്നു.

ബ്രഹ്മത്വാമ ത്യാ സാംഖ്യാം ഗായത്രീ ചര്ണസാമഹം

മാസാനാം മാർഗ്ഗശീർഷാരമൃത്യുനാം കുസുമാകരഃ

(35)

സാമമന്ത്രങ്ങളിൽ ബ്രഹ്മത്വമവും, ചര്ണസ്ത്രൂകളിൽ ഗായത്രിയുമാണ് താൻ. മാസങ്ങളില് മാർഗ്ഗശീർഷവും, ഒരുക്കളിൽ വസന്തവും താനാകുന്നു.

ദ്യുതം ചലയതാമസ്സി തേജസ്സേജസ്സിനാമഹം

ജയോരസ്സി വ്യവസായോരസ്സി സത്ത്വം സത്ത്വവതാമഹം (36)

വഞ്ചിക്കുന്നവർ കളിക്കുന്ന ചുതുകളിയും, തേജസ്സികളുടെ തേജസ്സും, വിജയവും, പ്രയത്നവും, സാത്രികമാരുടെ സത്യഗുണവും താനാകുന്നു.

വാഞ്ഛിനാം വാസുദേവോരസ്സി പാണ്ഡവാനാം ധനജയഃ

മുനിനാമപ്യഹം വ്യാസഃ കവിനാമുശനാ കവിഃ (37)

വാഞ്ഛികളില്ല താന് വാസുദേവനാകുന്നു. താൻ പാണ്ഡവമാരില്ല അർജുനനും, മുനികളില്ല വ്യാസനും, കവികളിൽ (ഇതാനികളിൽ) ശുക്രനുമാകുന്നു.

ദണ്ഡാ ദമയതാമസ്സി നീതിരസ്സി ജിഗീഷതാം

മഹം ചെചവാസ്സി ഗുഹ്യാനാം ഇതാനം ഇതാനവതാമഹം (38)

ശ്രീക്ഷ നല്കുന്നവരുടെ ദണ്ഡവും (ശ്രീക്ഷയും), ജയേച്ചുകളെല്ലാം നയവും താനാകുന്നു. രഹസ്യങ്ങളിൽ മഹംവും, ഇതാനികളുടെ ഇതാനവും താനാകുന്നു.

യച്ചापி സർവ്വഭൂതാനാം ബീജം തദഹമർജ്ജുന

ന തദസ്തി വിനാ യദ്യാന്വയാ ഭൂതം ചരാചരം (39)

അർജ്ജുനാ! സകലഭൂതങ്ങളുടേയും ഉൽപ്പത്തികാരണമായത് യാതൊന്നാണോ അത് ഞാനാണ്. എന്നുക്കൂടാതെ ജീവിക്കുവാൻ കഴിയുന്നതായി ചരവും അചരവുമായ യാതൊരു വസ്തുവുമില്ല.

നാനോട്ടി മമ ദിവ്യാനാം വിഭൂതിനാം പരതപ

എം തുദ്രേശതഃ പ്രോക്ഷതാ വിഭൂതേർവിസ്ത്രോ മയാ (40)

അർജ്ജുനാ! എൻ്റെ ദിവ്യങ്ങളായ വിഭൂതികൾക്ക് അന്തമില്ല. എൻ്റെ വിഭൂതികളെക്കുറിച്ചുള്ള ഈ വിവരണം ഞാന് സംക്ഷേപിച്ച് പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതാണ്.

യദ്യദിഭൂതിമത്സത്തം ശ്രീമദ്ഭുർജിതമേവ വാ

തത്തദേവാവഗച്ച ത്യം മമ തേജോഃസനംഭവം (41)

വിഭൂതിയോടുകൂടിയോ, ഏശരാരയതോടുകൂടിയോ, കരുതോടു കൂടിയോ ഉള്ള ഏതെല്ലാം വസ്തുവുണ്ടോ അവയെല്ലാം എൻ്റെ തേജസ്സിന്റെ അംശത്തിൽ നിന്നുണ്ടായതുതന്നെയെന്ന് നീ അറിഞ്ഞാലും.

അമവാ ബഹുനെന്തേന കിം അതാനേന തവാർജുന
വിഷ്ണുഭാഹമിദം കൃഷ്ണമേകാംഗേന സ്ഥിതോ ജഗത് (42)

അർജുനാ! അല്ലെങ്കിൽ തന്നെ വിസ്ത്യതമായ ഇതിനെയെല്ലാം അറിഞ്ഞിട്ട് നിന്നക്കുന്നു കാര്യം? എന്തേ ഒരംഗം കൊണ്ട് ഇള ജഗത്തിനെ മുഴുവൻ താങ്ങിയിട്ട് താൻ വർത്തിക്കുന്നു.

വിഭൂതിയോഗം എന്ന പത്താമദ്യാധം സമാപ്തം.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു
ബേദവിദ്യാധാരം യോഗശാഖാഭ്യം ശ്രീകൃഷ്ണാർജുനസംവാദേ
വിഭൂതിയോഗേ നാമ ദശമോധ്യാധഃ

അദ്യായം 11

വിശ്വരൂപദർശന ദ്രോഹഃ

അമൈകാദശോധ്യാധികാരി

വിശ്വരൂപദർശനയോഗഃ

അർജുന ഉവാച

മദനുഗഹായ പരമം ശുഖ്യമധ്യാത്മസംജ്ഞതിതം

യത്ത്രയോക്തം വച്ചേന മോഹോധ്യം വിശ്വതോ മമ (1)

അർജുനന് പറഞ്ഞു: എന്ന അനുഗ്രഹിക്കുവാനായി (എന്നോടുള്ള കാരുണ്യം ഹേതുവായി) അങ്ങ് പറഞ്ഞ ആദ്യാത്മികവും, പരമരഹസ്യവുമായ വാക്കുകളാൽ എൻ്റെ ഇപ്പോൾ മോഹം അകന്നു പോയി.

ഭോപ്യയു ഹി ഭൂതാനാം ശ്രൂതം വിസ്തരശോ മധ്യാ

ത്രത്തഃ കമലപത്രാക്ഷ മാഹാത്മ്യമപി ചാവ്യയം (2)

കൃഷ്ണ! ഭൂതങ്ങളുടെ ഉത്തരവത്തെയും, നാശത്തെയും കുറിച്ചും, അങ്ങങ്ങളുടെ അനശ്വരമായ മാഹാത്മ്യത്തെക്കുറിച്ചും അങ്ങയിൽ നിന്ന് താന് വിശദമായി കേടു.

രൂപമേതദ്യമാതെ ത്രമാത്മാനം പരമേശ്വര

ദ്രോഹിച്ഛാമി തേ രൂപമേശ്വരം പുരുഷാത്മമ (3)

ക്ഷാണ്ടാ! അങ്ങയുടെ സ്വരൂപത്തെക്കുറിച്ച് അങ്ങ് പറയുന്നതെല്ലാം അപ്രകാരം തന്നെയാണ്. ഹേ പുരുഷാത്മമാ! തൊൻ
അങ്ങയുടെ ഇംഗ്രേസിയമായ രൂപത്തെ കാണുവാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

മന്യസേ യദി തച്ചക്യം മയാ ദ്രോഹിതി പ്രദോ

യോഗേശ്വര തതോ മേ ത്രം ദർശയാത്മാനമവ്യയം (4)

യോഗേശ്വരാ! എനിക്ക് ആ രൂപം കാണുവാൻ സാധ്യമാണെന്ന് അങ്ങ് കരുതുന്നുവെങ്കിൽ അങ്ങയുടെ അവിനാശിയായ
സ്വരൂപത്തെ എനിക്കു കാണിച്ചുതന്നാലും.

ശ്രീഗീവാനുവാച

പശ്യ മേ പാർമ രൂപാണി ശതഗ്രാമ സഹസ്രഃ

നാനാവിധാനി ദിവ്യാനി നാനാവർണ്ണാകൃതീനി ച (5)

ശ്രീക്ഷാണ്ടി പറഞ്ഞു: അർജുനാ! നാനാവിധത്തിലുള്ളവയും, ദിവ്യങ്ങളും, നാനാവർണ്ണങ്ങളോടും

ആകൃതികളോടുംകൂടിയവയുമായ നൂറുകണക്കിനും, ആയിരക്കണക്കിനുമുള്ള എന്തെല്ലാം രൂപങ്ങളെ നീ കാണുക.

പശ്യാദിത്യാന്തസ്തുന്ത രൂദ്രാന്തശ്രീന്ത മരുതസ്ത്രം

ബഹുന്യദ്രാജ്ഞപ്രവർവാണി പശ്യാശ്വര്യാണി ഭാരത

(6)

അർജുനാ! ആദിത്യമാരെയും, വസുക്കലേയും, രൂദ്രമാരെയും, അശ്രീനികലേയും, മരുത്തുകലേയും നീ (എൻ്റെ വിശ്വരൂപത്തിൽ) കാണുക. മുമ്പു കണ്ടില്ലാത്ത അനവധി ആശ്വര്യങ്ങളേയും കാണുക.

ഇഹൈക്ഷമം ജഗത്ക്ഷണം പശ്യാദ്യ സചരാചരം

മമ ദേഹേ ഗുഡാക്കേശ യച്ചാന്യദ്ദേശ്വരമിച്ചസി

(7)

അവിലചരാചരങ്ങളോടുകൂടിയ സമ്പൂർണ്ണ ജഗത്തും, നീ കാണുവാനിച്ചിക്കുന്ന മറ്റൊന്തകിലുമുണ്ടകിൽ അതും എൻ്റെ ശരീരത്തില്ല ഒരുമിച്ചിരിക്കുന്നത് ഇതാ നീ കാണുക.

ന തു മാം ശക്യസേ ദ്രേശ്വമനേനൈനവ സ്വചക്ഷുഷാ

ദിവ്യം ദദാമി തേ ചക്ഷുഃ പശ്യ മേ യോഗമെമശരം

(8)

എന്നാൽ, നിന്റെ ഈ കണ്ണുകൾ കൊണ്ട് എന്ന കാണുവാൻ നിന്നക്ക് സാധിക്കുകയില്ല. ഞാന് നിന്നക്കു ദിവ്യമായ ചക്ഷുസ്സ് നല്കാം. (അവയിലുടെ) നീ എൻ്റെ ഇംഗ്രേയമായ യോഗശക്തിയെ കണ്ടാലും.

സജ്യ ഉവാച

എവമുക്തരാ തതോ രാജമഹായോഗ്യശ്രാരോ ഹരിഃ

ദർശയാമാസ പാർമ്മായ പരമം രൂപമെശരം (9)

സജ്യയൻ പരിഞ്ഞു: രാജാവേ! ഇപ്രകാരം പരിഞ്ഞിട്ട് മഹായോഗ്യശ്രാരനായ ശ്രീകൃഷ്ണന് തന്റെ പരമവും ഇഷ്ടരീയവുമായ രൂപത്തെ അർജ്ജുനന്ന് കാണിച്ചു.

അനേകവക്രതനയനമനേകാദ്ഭുതദർശനം

അനേകദിവ്യാദരണം ദിവ്യാനേകാദ്യതായുധം (10)

ദിവ്യമാല്യംബരയരം ദിവ്യഗന്ധാനുലേപനം

സർവ്വാശ്വര്യമയം ദേവമനന്തം വിശ്രതോമുഖം (11)

അനേകം മുഖങ്ങളും, കണ്ണുകളുമുള്ളതും, അത്ഭുതകരങ്ങളായ അനേക ദ്വശ്യങ്ങളുള്ളതും, ദിവ്യങ്ങളായ അനേകം ആയുധങ്ങളേന്തിയ കൈകളുള്ളതും, അനേകം ദിവ്യാദരണങ്ങളും, ദിവ്യമാല്യങ്ങളും, വസ്ത്രങ്ങളും, ദിവ്യസുഗന്ധങ്ങളും അണിഞ്ഞിട്ടുള്ളതും, എല്ലാ പ്രാക്രിയയിലും ആശ്വര്യകരവും, ശ്രോദനവും, അനന്തവുമായിരിക്കുന്ന തന്റെ വിശ്രരൂപത്തെ കാണിച്ചു.

ദിവി സുര്യസഹസ്രസ്യ ഭവേദ്യുഗപദ്മത്മിതാ

യദി ഭാഃ സദ്ഗംശി സാ സ്യാദ്ദാസസ്ത്രസ്യ മഹാത്മനഃ

(12)

ആയിരം സുര്യമാരുടെ ശ്രോദ ഒരുമിച്ച് ആകാശത്തില് ഉദിച്ചാലുണ്ടാകുന്നതിനു സദ്ഗംശമായിരുന്നു ആ മഹാത്മാവിന്റെ (വിശ്വരൂപത്തിന്റെ) ദീപ്തി.

തത്രത്രക്രമം ജഗത്കൃത്സ്തം പ്രവിഭക്തമനേകയാ

അപശ്യദ്വേവദേവസ്യ ശരീരേ പാണ്യവസ്ത്വാ

(13)

അപ്രോള്ള് അർജുനന് പ്രപഞ്ചം മുഴുവൻ, അനേകവിധത്തിലുള്ള വേർത്തിരിവുകളോടെ, ദേവദേവനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ആ ശരീരത്തില് ഒന്നിച്ചു ധ്യിതിചെയ്യുന്നത് കണ്ണു.

തതഃ സ വിസ്തയാവിജ്ഞാ ഹൃഷിരോമാ ധനജയ:

പ്രണമ്യ ശിരസാ ദേവം കൃതാജ്ജലിരഭാഷത

(14)

അതുകണ്ണ്, ആശ്വര്യഭരിതനും, പുളകിതഗാത്രനും ആയിത്തീർന്ന ആ അർജുനന് ഭഗവാനെ ശിരസ്സുകൊണ്ട് വണങ്ങിയിട്ട് ഇപ്രകാരം സംസാരിച്ചു.

അർജുന ഉവാച -

പശ്യാമി ദേവാംസ്തവ ദേവ ദേഹേ

സർവ്വാംസ്തവമാ ഭൂതവിശ്രഷ്ടസംഖ്യാൻ

ബഹാണമിശം കമലാസനസ്മ-

മൃഷിംശു സർവ്വാനുരഗാംശു ദിവ്യാൻ

(15)

അർജുനന് പറഞ്ഞു: ഭഗവാനേ! എന്ന അങ്ങയുടെ ഈ ശർബത്തിൽ എല്ലാ ദേവമാരേയും, സകല ഭൂതഗണങ്ങളേയും, താമരയിലിരിക്കുന്ന ബഹമദേവനെയും, ഫഞ്ചിമാരേയും, സകല ദിവ്യസർപ്പങ്ങളേയും കാണുന്നു.

അനേകബാഹ്യദരവക്രമന്തരേ

പശ്യാമി ത്രാം സർവ്വതോർന്നത്രുപം

നാനം ന മധ്യം ന പുനസ്ത്വാദിം

പശ്യാമി വിശ്രേഷര വിശ്രരുപ

(16)

വിശ്രരുപനും വിശ്രേഷരനുമായ ഹേ കൃഷ്ണ! അനേകം കൈകളും, ഉദരങ്ങളും, മുഖങ്ങളും, നേത്രങ്ങളുമുള്ളവനും അനന്തരുപനുമായ അങ്ങയെ ഒരാളെ മാത്രമേ സകലദിക്കുകളിലും എന്ന കാണുന്നുള്ളു. അവിടത്തെ അന്തമോ മദ്യമോ ആദിയോ എന്നെന്നു കാണുന്നുമില്ല.

കിരീടം ഗദിനം ചക്രിണം ച

തേജോരാശിം സർവതോ ദീപിമനം

പശ്യാമി ത്രാം ദുർനിരീക്ഷ്യം സമന്താർ

ദീപാനലാർക്കദ്യുതിമഹേയം

(17)

കിരീടവും ഗദയും ചക്രവും ധരിച്ചവനും, സർവത്ര ശ്രാഭിക്കുന്ന തേജോരാശിയെപ്പോലെയുള്ളവനും, നോക്കിക്കാണുവാൻ വയ്യാത്ത വിധത്തില് കത്തിജ്ജലിക്കുന്ന അഖിസുര്യമാരുടെ ശ്രാഭയോടു കൂടിയവനും, അപരിമേയനുമായ അങ്ങയെ താൻ കാണുന്നു.

ത്രമക്ഷരം പരമം വേദിതവ്യം

ത്രമസ്യ വിശ്രസ്യ പരം നിധാനം

ത്രമവ്യയഃ ശാശ്വതയർമഗോഡ്വാ

സനാതനസ്ത്രം പുരുഷോ മതോ മേ

(18)

അങ്ങ് നാശമില്ലാത്തവനും, ഒല്ലാവരാലും അറിയപ്പേണ്ടേണ്ടവനായ പരമപുരുഷനും, ഈ ലോകത്തിന്റെ പരമമായ ആശ്രയവുമാകുന്നു. അങ്ങ് ശാശ്വതമായ ധർമ്മത്തിന്റെ അമരനായ പരിപാലകനും, പുരാതനനായ പുരുഷനുമാണെന്നാണ് താൻ കരുതുന്നത്.

അനാദിമധ്യാന്തമനനവീര്യ-

മനനവാഹും ശശിസുര്യനേതേം

പശ്യാമി ത്രാം ദീപ്തിഹുതാശവക്ത്രം

സ്രത്ജസാ വിശ്രമിദം തപന്തം

(19)

ആദിമദ്യാന്തങ്ങളില്ലാത്തവനും, അളവറ്റ ശക്തിയോടുകൂടിയവനും, അനേകം കൈകളുള്ളവനും, സുര്യചന്ദ്രമാരാകുന്ന കണ്ണുകളോടുകൂടിയവനും, ജ്യലിക്കുന്ന അശ്വിയാകുന്ന വക്ത്രതേതാടുകൂടിയവനും, സ്രത്ജസ്സിനാല് ഈ ലോകം മുഴുവനും തപിപ്പിക്കുന്നവനുമായ അങ്ങയെ താൻ കാണുന്നത്.

ദ്യാവാപുമിവ്യാരിദമന്തരം ഹി

വ്യാളം ത്രയൈക്കേന ദിശശ്വ സർവ്വാഃ

ദ്വാഷ്ട്വാദ്വാതം രൂപമുഗ്രം തവേദം

ലോകത്രയം പ്രവ്യമിതം മഹാത്മൻ

(20)

ഹോ മഹാത്മാവോ! ഭൂമിയ്ക്കും ദ്യുലോകത്തിനുമിടയിലുള്ള ഈ ആകാശവും, എല്ലാ ദിക്കുകളും ഏകനായ അങ്ങയാൽ വ്യാളുമായി രിക്കുന്നു. അങ്ങയുടെ അദ്വാതകരവും അത്യുഗ്രമായ ഈ രൂപം കണ്ണ് മുന്നു ലോകവും നടുങ്ങിപ്പോകുന്നു.

അമീ ഹി ത്രാം സുരസംഘാ വിശന്തി

കേചിഡിതാഃ പ്രാജ്ജലയോ ഗൃണന്തി

സ്രസ്തിത്യുക്തരാ മഹർഷിസിദ്ധസംഘാഃ

സ്തുവന്തി ത്രാം സ്തുതിഭിഃ പുഷ്ടിലാഭിഃ

(21)

ഈ ദേവഗണങ്ങൾ അങ്ങയുടെ ശരീരത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു. ചിലർ ഭീതരായി അങ്ങയെ കൈകുഴി വാഴ്തുന്നു. മഹർഷിമാരും സിദ്ധമാരും "സ്രസ്തി" (സുവമായിരിക്കുന്ന) എന്നു പറഞ്ഞ് ഉത്തമങ്ങളായ സ്തുതികളാൽ അങ്ങയെ വാഴ്തുകയും ചെയ്യുന്നു.

രൂദ്രാദിത്യാ വസവോ യേ ച സാധ്യാ

വിശ്വേരശ്വരിനാം മരുത്തശ്വാഷ്ടപാശ്വാ

ഗന്ധർവ്വയക്ഷാസുരസിദ്ധസംഘാ

വീക്ഷന്തേ ത്രാം വിസ്തിതാശ്വേവ സർവോ

(22)

രൂദ്രമാരും, ആദിത്യമാരും, വസുക്കലും, സാധ്യമാരും, വിശ്വേര ദേവമാരും, അശ്വനീദേവമാരും, മരുത്തുകലും, പിതൃഗണങ്ങലും, ഗന്ധർവമാരും, യക്ഷമാരും, അസുരമാരും, സിദ്ധഗണങ്ങലുമെല്ലാം അത്ഭുതപരതയ്ക്കരായി അങ്ങയെ വീക്ഷിക്കുന്നു.

രൂപം മഹത്തേ ബഹുവക്തനേത്രം

മഹാബാഹോ ബഹുബാഹുരൂപാദം

ബഹുദരം ബഹുദംശ്ചാകരാലം

ദൃഷ്ടാം ലോകാഃ പ്രവ്യമിതാസ്മാഹം

(23)

ഹോ മഹാബാഹോ, അനേകം മുവങ്ങേളും, നേത്രങ്ങളും, കൈകളും, തുടകളും, പാദങ്ങളും, ഉദരങ്ങളും, ഭീതിദമായ ദംശ്ചകളും ഉള്ള ഭോഗ്ര മഹത്തായ ഈ രൂപത്തെക്കണ്ണ് ലോകരല്ലാം നടുങ്ങിയിരിക്കുന്നു. താനും അങ്ങനെതന്നെ ദ്രോകുലനായിരിക്കുന്നു.

നദഃസ്നാശം ദീപ്തമനേകവർണ്ണം

വ്യാത്താനനം ദീപ്തവിശാലനേത്രം

ദൃഷ്ടാം ഹി ത്രാം പ്രവ്യമിതാന്തരാത്മാ

ധ്യതിം ന വിനാമി ശമം ച വിജ്ഞാ

(24)

ഹോ വിജ്ഞാ, ആകാശം സ്വർശിക്കുന്നവനും, അനേകവർണ്ണങ്ങളോടു ശേഖിക്കുന്നവനും, തുറന്ന വക്രങ്ങളോടുകൂടിയവനും, ജൂലിക്കുന്ന വിശാലനേത്രങ്ങളുള്ളവനുമായ അങ്ങങ്ങൾ കണ്ടിട്ട് എൻ്റെ ഹ്യദയം ദ്രോക്കുന്നു. എനിക്കു ദൈര്ഘ്യവും സമാധാനവും ലഭിക്കുന്നില്ല.

ഒംഖ്രാകരാലാനി ച തേ മുവാനി
ദൃശ്യോരവ കാലാനപസന്നിഭാനി
ദിശോ ന ജാനേ ന ലഭേ ച ശർമം
പ്രസീദ ദേവേശ ജഗന്നിവാസ

(25)

ശ്ലോരമായ ഒംഖ്രാകളുള്ളതും, പ്രളയകാലത്തെ അശ്വിയെ പ്രാബല്യുള്ളവയുമായ അവിടുത്തെ മുവങ്ങേള്ള് കണ്ടിട്ട് എനിക്ക് ദിക്കുകൾ അറിയാതായിരിക്കുന്നു. മനസ്സിന് ശാന്തിയും ഉണ്ടാകുന്നില്ല. ഹേ ജഗത്വ്യാപിയും ദേവേശനുമായ കൃഖ്ലാം, എന്നിൽ പ്രസാദിച്ചാലും.

അമീചത്രാം ധൃതരാഞ്ചിസ്യ പുത്രാഃ

സർവ്വേ സഹൈവാവനിപാലസംജൈഃ

ഭീജ്ഞാ ദ്രോണഃ സൃതപുത്രസ്ഥമാസഃ

സഹാസ്യദീയൈരപി യോധമുവൈഃ

(26)

വക്രതാണി തേ ത്രമാണാ വിശന്തി

ദംജ്ഞാകരാലാനി ഭയാനകാനി

കേച്ചിദ്വിലണാ ദശനാന്തരേജ്ഞു

സന്ധൃശ്യനേ ചുർണ്ണിതെരുത്തമാംഗൈഃ

(27)

രാജാക്കന്നാരുടെ സംഘങ്ങളോടൊപ്പം ധൃതരാഞ്ചിസ്ത് പുത്രമാരെല്ലാ വരും, ഭീജ്ഞരും, ദ്രോണരും, ഈ കർണ്ണനും, തന്മുഖത്വാനും പ്രമുഖയോദ്യാക്കളും ശ്രദ്ധാർമായ ദംജ്ഞകളാൽ ഭയാനകമായിരിക്കുന്ന അങ്ങയുടെ വക്രതങ്ങളിലേയും വളരെ വേഗതയോടെ പ്രവേശിക്കുന്നു. ചിലർ തകർന്നു പൊടിഞ്ഞ തലകളോടുകൂടി അങ്ങയുടെ പല്ലുകൾക്കിടയില് കുടുങ്ങിക്കിടക്കുന്നതായും കാണുണ്ടുന്നു.

യമാ നദീനാം ബഹവോംബുവേഗാഃ

സമുദ്രമേവാഭിമുഖാ ദ്രവന്തി

തമാ തവാമീ നരലോകവീരാ

വിശന്തി വക്ത്രാണ്യഭിവിജ്രലന്തി

(28)

എപ്രകാരം അനവധി നദികളുടെ പ്രവാഹങ്ങളും സമുദ്രത്തെന്ന ലക്ഷ്യമാക്കി ഒഴുകുന്നുവോ അപ്രകാരം ഈ വീരനാർ അങ്ങയുടെ തീക്ഷ്ണമായി ജൂലിക്കുന്ന വക്ത്രങ്ങളിലേയ്ക്ക് പ്രവേശിക്കുന്നു.

യമാ പ്രദീപ്തം ജ്രപനം പതംഗാ

വിശന്തി നാശായ സമൃദ്ധവേഗാഃ

തമൈവ നാശായ വിശന്തി ലോകാ-

സ്ത്രവാപി വക്താണി സമൃദ്ധവേഗാഃ

(29)

പാറകളും എങ്ങനെന്ന നശിക്കാനായി കത്തിക്കാളുന്ന തീയിലേയ്ക്ക് അതിവേഗത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നുവോ, അതുപോലെ തന്നെ ഈ ജനങ്ങളും നശിക്കുന്നതിനായി അതിവേഗത്തോടെ അങ്ങയുടെ വക്ത്രങ്ങളിലേയ്ക്ക് പ്രവേശിക്കുന്നു.

പേരിലൂസേ ശ്രസ്മാനഃ സമന്താത്

ലോകാന്മ സമഗ്രാന്മദനേനർ ജ്യലദംഭിഃ

തേജോഭിരാപുരാ ജഗത്സമഗ്രം

ഭാസസ്വോഗ്രാഃ പ്രതപന്തി വിജ്ഞോ (30)

ജ്യലിക്കുന്ന വക്രങ്ങളാല് സകലലോകങ്ങളെയും വിശുദ്ധിക്കൊണ്ട് അങ്ങ് ചുണ്ടുകൾ തുടയ്ക്കുന്നു. ഹേ വിജ്ഞോ! അവിടുത്തെ തീക്ഷ്ണങ്ങളായ കിരണങ്ങള് സമസ്തപ്രഭാത്തയും തേജസ്സുകൊണ്ട് ആപുരിത മാക്കിക്കൊണ്ട് അതിനെ തപിപിക്കുന്നു.

ആവ്യാഹി മേ കോ ഭവാനുഗ്രഹുപോ

നമോറസ്യു തേ ദേവവര പ്രസീദ

വിജതാതുമിച്ചാമി ഭവതമാദ്യം

ന ഹി പ്രജാനാമി തവ പ്രവൃത്തിം (31)

ഹേ ശ്രേഷ്ഠനായ ദേവാ! ഉഗ്രുപത്രതാടുകൂടിയ അങ്ങ് ആരാണെന്നു പറഞ്ഞാലും. അങ്ങേയ്ക്കു നമസ്കാരം! ഏനില് പ്രസാദിക്കു മാറാക്കോ! ആദിപുരുഷനായ അങ്ങയെ ശരിയായി അറിയുവാൻ താനാഗ്രഹിക്കുന്നു. അങ്ങയുടെ ഉദ്ദേശമനെന്ന് താൻ അറിയുന്നുമില്ല.

കാലോറസ്സി ലോകക്ഷയകൃത്യവും

ലോകാന്നമാഹർത്തുമിഹ പ്രവൃത്തഃ

ഒത്രേപി ത്രാം ന ഭവിഷ്യന്തി സർവ്വേ

യേരവസ്ഥിതാഃ പ്രത്യനീകേഷ്ടു യോധാഃ (32)

ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: താന് ലോകത്തെ നശിപ്പിക്കുന്ന കാലമാകുന്നു. ഇപ്പോൾ താന് ലോകസംഹാരമാകുന്ന കൃത്യത്തിലേർപ്പെട്ടി റിക്കുകയാണ്. നീ ഇല്ലെങ്കിൽ പോലും ഇവിടെക്കൂടിയിരിക്കുന്ന ശത്രു പക്ഷത്തിലെ യോദ്ധാക്കളാരും ജീവിച്ചിരിക്കുകയില്ല.

തസ്മാത്തമുത്തിഷ്ടു യശോ ലഭസു

ജീത്രാ ശത്രുന്ന ഭൂക്ഷ്മ രാജ്യം സമ്പദം

മദ്യവൈത്തേ നിഹതാഃ പുർവ്വമേവ

നിമിത്തമാത്രം ഭവ സവ്യസാചിൻ (33)

ഹേ അർജുന! നീ എഴുനേൽക്കുക, യുദ്ധം ചെയ്യു വിജയവും കീർത്തിയും നേടുക. ശത്രുക്കളെ ജയിച്ച് സമ്പദമായ രാജ്യം ഭരിച്ചു വാഴുക. ഇവരെല്ലാം മുമ്പു തന്നെ എന്നാൽ വധിക്കേണ്ടു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. നീ അതിന് ഒരു നിമിത്തം മാത്രമായാൽ മതി.

ദ്രോണം ച ഭീഷ്മം ച ജയദ്രോം ച
കർണം തമാന്യാനപി യോധവീരാൻ
മയാ ഹതാംസ്പം ജഹി മാ വ്യമിഷ്വാ
യുധ്യസ്യ ജേതാസി രണേ സപതാൻ

(34)

എന്നാൽ വധിക്കപ്പെട്ടവരായ ദ്രോണരെയും ഭീഷ്മരെയും ജയദ്രമനെയും കർണനെയും മറ്റു യുദ്ധവീരമാരെയും നീ വധിച്ചാലും. നീ വ്യസനിക്കരുത്. യുദ്ധം ചെയ്യു, നീ യുദ്ധത്തിൽ ശത്രുക്കളെ ജയിക്കും.

സജയ ഉവാച
എത്തച്ചുത്രാ വചനം കേശവസ്യ
കൃതാജ്ജലിർവ്വേപമാനഃ കിരീടി
നമസ്കാരാ ഭൂയ എവാഹ കൃഷ്ണം
സഗംഗദം ഭീതഭീതഃ പ്രണമ്യ

(35)

സജയൻ പറഞ്ഞു: ശ്രീകൃഷ്ണൻ്റെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടിട്ട് അർജുനന് വിരച്ചുകൊണ്ട് കൈകുഴി നമസ്കരിച്ചിട്ട്, ഭയത്തോടുകൂടി വീണ്ടും തൊഴുതുകൊണ്ട് ഗംഗദത്തോട് പിന്നെയും പറഞ്ഞു:

സ്ഥാനേ ഹൃഷിക്ഷേ തവ പ്രകീർത്യാ

ജഗത്തുമൃഷ്യത്യനുരജ്യതേ ച

രക്ഷാംസി ഭീതാനി ദിശോ ഭ്രവന്തി

സർവ്വേ നമസ്യന്തി ച സിദ്ധസംഘാഃ

(36)

അർജുനന് പറഞ്ഞു: ഹേ ഹൃഷിക്ഷേ! അങ്ങയെ സ്തുതിക്കുന്നതിൽ ലോകം ആനന്ദിക്കുകയും, തൃഷ്ണിയടയുകയും ചെയ്യുന്നതും, രാക്ഷസമാർ ഭീതരായി സകലദിക്കുകളിലേയ്ക്കും ഓടുന്നതും, സിദ്ധസംഘങ്ങളെല്ലാവരും അങ്ങയെ നമസ്കരിക്കുന്നതും യുക്തം തന്നെ.

കസ്താച്ച തേ ന നമേരുഹാത്മൻ

ഗരീയസേ ബേഹമണ്ണാർപ്പാദികർത്ത്രേ

അനന്ത ദേവേശ ജഗന്നിവാസ

ത്രമക്ഷരം സദസത്തത്തുരം യത്

(37)

ഹേ മഹാത്മൻ! ബേഹാവിശ്രീയും ആദിഅകർത്താവും, ശ്രേഷ്ഠനു മായ അങ്ങയെ (അവർ) എങ്ങനെ നമസ്കരിക്കാതെയിരിക്കും? ജഗന്നിവാസനും അനന്തനുമായ ദേവേശാ! സത്തും അസത്തും അവയ്ക്കപ്പുറമുള്ളതും അവിനാശിയായ തത്ത്വവും അങ്ങു തന്നെയാകുന്നു.

ത്രമാദിദേവഃ പുരുഷഃ പുരാണഃ-

സ്ത്രമസ്യ വിശ്രസ്യ പരം നിധാനം

വേതതാസി വേദ്യം ച പരം ച ധാമ

ത്രയാ തതം വിശ്രമന്തരുപ

(38)

ഹോ ക്യാണ്ടാ! അങ്ങ് ആദിദേവനും പുരാണപുരുഷനും ആകുന്നു. അങ്ങ് ഈ ലോകത്തിന്റെ പരമമായ ആധാരമാകുന്നു. അറിയുന്നവനും, അറിയപ്പേണ്ടേണ്ടവനും പരമമായ ലക്ഷ്യവും അങ്ങു തന്നെ. അനന്തരുപനായ അങ്ങയാല് ഈ ലോകം വ്യാപ്തമായിരിക്കുന്നു.

വായുർധമോർജ്ജിർവ്വരുണഃ ശശാഷ്കഃ

പ്രജാപതിസ്യം പ്രവിതാമഹശ്വ

നമോ നമസ്ത്രസ്യു സഹസ്രകൃത്യഃ

പുനശ്ച ഭൂയോധി നമോ നമസ്ത്ര

(39)

അങ്ങ് വായുവും, യമനും, അണിയും, വരുണനും, ചന്ദ്രനും, പ്രജാപതിയും, മുതുമുത്തച്ചനും (ബേഹാവിന്റെ സംശ്ലാവും) അങ്ങ് ആകുന്നു. അങ്ങയ്ക്ക് ആയിരമായിരം നമസ്കാരം ഭവിക്കേണ്ടും. അങ്ങയ്ക്ക് വിണ്ണും വിണ്ണും നമസ്കാരം.

നമഃ പുരസ്താദമ പുഞ്ചത്ത്വേ

നമോസ്യു തേ സർവ്വത ഏവ സർവ്വ

അനന്തവീര്യാമിതവിക്രമസ്യം

സർവ്വം സമാപ്ലോഷി തത്ത്വാസി സർവ്വഃ (40)

ഹോ സർവ്വാത്മന്! അങ്ങയുടെ മുന്നിലും പിന്നിലും, എന്നല്ല എല്ലാഭാഗത്തും അങ്ങേയ്ക്കു നമസ്കാരം. അനന്തവീര്യവും അതിരറ്റ പരാക്രമവുമുള്ള അങ്ങ് എല്ലായിടവും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ എല്ലാം അങ്ങ് തന്നെയാകുന്നു.

സവേതി മത്രാ പ്രസംഗം യദുക്തം

ഹേ കൃഷ്ണ! ഹേ യാദവ! ഹേ സവേതി!

അജാനതാ മഹിമാനം തവേദം

മയാ പ്രമാദാത്മണ്ണയേന വാഹി

(41)

യച്ചാവഹാസാർമ്മസത്ക്രതോസി

വിഹാരശയ്യാസനംഭോജനേഷ്യു

എക്കാട്യമവാപ്യച്യുത തത്സമക്ഷം

തത്ക്ഷാമയേ ത്രാമഹമപ്രമേയം

(42)

ഹേ അച്യുതാ! അങ്ങ് എൻ്റെ സുഹൃത്താണെന്നു കരുതി അങ്ങയുടെ ഈ മാഹാത്മ്യമരിയാതെ ഞാൻ അശ്രദ്ധയാലോ സ്നേഹത്താലോ അങ്ങയെ ഹേ കൃഷ്ണാ, ഹേ യാദവ, ഹേ സവേ എന്നാക്കെ അതിരുവിട്ട് പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതും, നടക്കുമ്പോഴും, കിടക്കുമ്പോഴും, ഇരിക്കുമ്പോഴും, ഉള്ളുമ്പോഴും, തനിച്ചിരിക്കുമ്പോഴും, കൂട്ടത്തിലി രിക്കുമ്പോഴും ഞാൻ വിനോദത്തിനായിപ്പോലും അങ്ങയെ അപമാനിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അതൊക്കെയും ക്ഷമിക്കണമെന്നു ഞാൻ അപ്രമേയനായ അങ്ങയോടു പ്രാർമ്മിക്കുന്നു.

പിതാസി ലോകസ്യ ചരാചരസ്യ

ത്രമസ്യ പുജ്യശ്ശ ഗുരുർഗരീയാന്

ന ത്രസമോസ്യഭ്യാസികഃ കുതോസ്യന്മോ

ലോകത്രയേപ്യപ്രതിമപ്രഭാവ

(43)

അങ്ങ് ചരാചരാത്മകമായ ഈ ലോകത്തിന്റെ പിതാവാകുന്നു. അങ്ങ് ഈ ലോകത്തിനു പുജനീയനും, ശ്രേഷ്ഠനായ ഗുരുവുമാകുന്നു. അതുല്യരക്തിയുള്ള ഹേ ഭഗവാനേ! മുന്നു ലോകങ്ങളിലും അങ്ങയ്ക്കു തുല്യനായിട്ട് ആരുമില്ല. അങ്ങയെ വെല്ലുന്ന മറ്റാരുവൻ എവിടെയുണ്ടാകും?

തസ്മാത്മണ്യ പ്രണിധായ കായം

പ്രസാദയേ ത്രാമഹമീശമീധ്യം

പിതേവ പുത്രസ്യ സവേവ സവ്യസ്യഃ

പ്രിയഃ പ്രിയാധാർഹസി ദേവ സോഡ്യം

(44)

ഹേ ദേവ! അതുകൊണ്ട് ഞാൻ ആരാധ്യനും ഇംഗ്രഹമനുമായ അങ്ങയെ വണങ്ങിക്കൊണ്ട് അങ്ങയോട് ക്ഷമ യാചിക്കുന്നു. പിതാവ് മകൾന്റെയും, സ്ത്രീഹിതൻ സ്ത്രീഹിതന്റെയും, പ്രിയൻ പ്രിയതമയുടെയും അപരാധങ്ങൾ ക്ഷമിക്കുന്നപോലെ അങ്ങ് എൻ്റെ അപരാധങ്ങളെയും ക്ഷമിക്കണം.

അദ്ദേഹം ഹാജിതോരസി ദാഖ്താ

ഭയേന ച പ്രവ്യമിതം മനോ മേ

തദേവ മേ ദർശയ ദേവ രൂപം

പ്രസീദ ദേവേശ ജഗന്നിവാസ

(45)

ഹോ ജഗന്നിവാസ! മുമ്പു കണ്ടിട്ടില്ലാത്ത (ഈ വിശ്വരൂപം) കണ്ടിട്ട് താൻ സന്തുഷ്ടനായിരിക്കുന്നു. (എക്കിലും) എൻ്റെ മനസ്സ് ഭയവിഹരിപ്പാണ്. അങ്ങയുടെ ആ (ശ്രീകൃഷ്ണക്യതിയിലുള്ള) രൂപം തന്നെ എനിക്കു കാണിച്ചു തരിക. ദേവേശ! എനിൽ പ്രസാദിക്കേണമേ!

കിരീടിനം ഗദിനം ചക്രഹസ്തം

ഇച്ചാമി ത്രാം ദ്രോഷ്ടുമഹം തമേമവ

തേരെനവ രൂപേണ ചതുർഭുജേന

സഹസ്രബാഹോ ഭവ വിശ്വമുർത്തേ

(46)

താൻ അങ്ങയെ പശ്യതുപോലെ കിരീടവും, ഗദയും, ചക്രവും ധരിച്ചവനായിത്തന്നെ കാണ്ണാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. ആയിരം കൈകളുള്ളവനും വിശ്വരൂപധാരിയുമായ ശ്രീരാമ! നാലു കൈകളോടു കൂടിയ ആ പശ്യ രൂപത്തെത്തന്നെ പ്രാപിച്ചാലും!

മയാ പ്രസന്നേന തവാർജുനേം.

രൂപം പരം ദർശിതമാത്മയോഗാത്

തേജാമയം വിശ്വമനന്തമാദ്യം

യനേ ത്രബന്യേന ന ദ്വാഷ്ടപുർവ്വം

(47)

ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: ഹോ അർജുന! എൻ്റെ യോഗശക്തിയാല് ഞാൻ നിന്നക്കു കാട്ടിത്തന്നതായ തേജാമയവും അനാദിയും അനന്തവുമായ എൻ്റെ ഈ വിശ്വരൂപം നീയല്ലാതെ മറ്റാരും ഈതുവരെ കണ്ടിട്ടുള്ളതല്ല.

ന വേദയജ്ഞതായയതെനർന ദാനൈനർ

ന ച ക്രിയാഭിർന തപോഭിരുഗ്രേഃ

ദ്വാവംരൂപഃ ശക്യ അഹം നൃപോകേ

ദ്വാഷ്ടും ത്രബന്യേന കുരുപ്രവീര

(48)

ഹോ കൗരവഗ്രേഹി! വേദാധ്യയനം, യജ്ഞതാനുഷ്ഠാനം, ദാനം, സത്തുർമ്മാണങ്ങൾ, ഉഗ്രമായ തപസ്സ് എനിവ ഒന്നുകൊണ്ടും ഈ മനുഷ്യലോകത്തിൽ എന്ന ഈ രൂപത്തിൽ നിന്നകല്ലാതെ മറ്റാർക്കും കാണുവാൻ കഴിയുന്നതല്ല.

മാ തേ വ്യമാ മാ ച വിമുഖാവോ

ദൃഷ്ടാ രൂപം ശ്ലാരമീദൃംമേദം

വ്യപേതഭിഃ പ്രീതമനാഃ പുനസ്ത്രം

തദേവ മേ രൂപമിദം പ്രപശ്യ

(49)

എൻ്റെ ശ്ലാരമായ ഈ രൂപം കണ്ടിട്ട് നീ ഭയപ്പെടുകയോ സംഭവിക്കുകയോ വേണ്ട. ഭയം വെടിഞ്ഞ് സന്തുഷ്ടചിത്തനായി എൻ്റെ ആ സൗമ്യമായ (സൗമ്യമായ)രൂപത്തെ വീണ്ടും കാണുക.

സജയ ഉവാച

ഇത്യർജ്ജുനം വാസുദേവസ്ത്രമോക്തരാ

സ്രകം രൂപം ദർശയാമാസ ഭൂയഃ

ആശ്രാസയാമാസ ച ഭീതമേനം

ഭൂതരാ പുനഃ സഹമ്യവപുർമഹാത്മാ

(50)

സജയൻ പറഞ്ഞു: അർജ്ജുനോട് ഇപ്പകാരം പറഞ്ഞിട്ട് ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്റെ രൂപം വീണ്ടും കാണിച്ചുകൊടുത്തു. ആ മഹാത്മാവ് സൗമ്യ രൂപം ധരിച്ചിട്ട് ഭീതനായിരുന്ന അർജ്ജുനനെ ആശ്രസിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

അർജുന ഉവാച

ദൃഷ്ടാദം മാനുഷം രൂപം തവ സമ്മാം ജനാർദ്ദന
ഇദാനീമസ്തി സംവൃതത്ഃ സചേതാഃ പ്രകൃതിം ഗതഃ (51)

അർജുനന് പറഞ്ഞു: ഹേ ജനാർദ്ദന! അങ്ങയുടെ സമ്മായ മനുഷ്യരൂപം കണ്ടിട്ട് ഈന്തോ എന്തോ മനസ്സ് സ്വയമ്മാകുകയും, തൊൻ എന്തോ സ്വാഭാവികധിതിയിലാകുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

ശ്രീഗീവാനുവാച

സുദുർദർശമിദം രൂപം ദ്വാഷ്ടവാനസി യമമ
ദേവാ അപ്യസ്യ രൂപസ്യ നിത്യം ദർശനകാംക്ഷിണഃ (52)

ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: എന്തോ ഈ ഇള രൂപം ദർശിക്കുവാൻ വളരെ പ്രയാസമുള്ളതാണ്. അത് നീ കാണുകയുണ്ടായി. ദേവമാർ പോലും ഈ രൂപത്തെ കാണുവാൻ എന്നും ആഗ്രഹിക്കുന്നവരാണ്.

നാഹം വേദൈർന്ന തപസാ ന ഭാനേന ന ചേജ്യയാ
ശക്യ ഏവംവിധ്യാ ദ്രഷ്ടും ദ്വാഷ്ടവാനസി മാം യമാ (53)

നീ എന്ന ഏപ്രകാരം കണ്ടുവോ, വേദങ്ങളാലോ തപസ്സ്, വേദങ്ങൾ, ഭാനം, യാഗം എന്നിവ കൊണ്ടാനും അപ്രകാരം. എന്ന കാണുവാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല.

കെത്യാ ത്രന്നന്നയാ ശക്യ അഹമേവംവിധ്യാർജ്ജുന

ജ്ഞാതും ഭ്രഷ്ടും ച തത്ത്വത്രന പ്രവേഷ്ടും ച പരമപ

(54)

ഹേ ശ്രദ്ധുനാശകനായ അർജ്ജുന! ഏകാഗ്രമായ ഭക്തിയൈാനുകൊണ്ടു മാത്രമേ എന്ന ഇപ്രകാരം യമാർമ്മത്തില് അറിയാനും കാണുവാനും പ്രാപിക്കുവാനും കഴിയുകയുള്ളൂ.

മത്തുർമകൃമത്തുരമോ മദ്ദക്തഃ സംഗവർജിതഃ

നിർവ്വൈരഃ സർവ്വഭൂതേഷ്യ യഃ സ മാമേതി പാണ്യവ

(55)

ഹേ പാണ്യവ! എനിൽ സമർപ്പിച്ച കർമം ചെയ്യുന്നവനും, എന്ന ലക്ഷ്യമായി കരുതുന്നവനും, എനില് ഭക്തിയുള്ളവനും, ആസക്തി യക്കന്നവനും, സകലജീവികളോടും വൈരമില്ലാത്തവനുമായവൻ ആരാഞ്ഞോ അവൻ എന്ന പ്രാപിക്കുന്നു.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസൂപനിഷത്സു ബേഘ്രവിദ്യായാം യോഗശാസ്നേശ ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുനസംവാദേ വിശ്വരൂപദർശനയോഗോ നാമേകാദശോധ്യാധ്യായഃ

വിശ്വരൂപദർശനയോഗമെന്ന പതിനൊന്നാം അദ്യാധ്യായം സമാപ്തം.

അദ്ദ୍ୟାଯ় 12

ଭକ୍ତିଯୋଗः

ഭക്തിയോഗഃ

അർജുന ഉവാച

എവം സത്തയുക്താ യേ ഭക്താസ്ത്രം പര്യുപാസതേ

യേ ചാപ്യക്ഷരമവ്യക്തം തേഷാം കേ യോഗവിത്തമാഃ (1)

അർജുനന് പറഞ്ഞു: ഇപ്രകാരം സദാ അങ്ഗയിൽ മനസ്സുറപ്പിച്ച് അങ്ഗയെ ഉപാസിക്കുന്ന ഭക്തനാരോ, അതോ അവ്യക്തമായ അക്ഷരഭേദത്തെ ഉപാസിക്കുന്നവരോ, ഇവരിൽ എറ്റവും ശ്രദ്ധ രായ യോഗികൾ ആരാണ്?

ശ്രീഭഗവാനുവാച

മയ്യാവേശ്യ മനോ യേ മാം നിത്യയുക്താ ഉപാസതേ

ശ്രദ്ധയാ പരയോപേതാഃ തേ മേ യുക്തതമാ മതാഃ (2)

ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: എന്നിൽ മനസ്സുറപ്പിച്ച് ധ്യിരമായ നിശ്ചയോടും പരമമായ ശ്രദ്ധയോടും കൂടി എന്ന ആരാധിക്കുന്നുവർ ആരാണോ അവരാണ് എറ്റവും ശ്രദ്ധരായ യോഗികൾ എന്നാണ് എന്ന് അഭിപ്രായം.

യേ ത്രക്ഷരമനിർദ്ദേശമവ്യക്തം പര്യുപാസതേ

സർവ്വത്രഗമചിന്ത്യം ച കൃതസ്ഥമചലം യുവം

(3)

സന്നിധിമേന്തിയശാമം സർവ്വത്ര സമബുദ്ധയഃ

തേ പ്രാണ്യുവന്തി മാമേവ സർവ്വഭൂതഹിതേ രതാഃ

(4)

എന്നാൽ ഇന്തിയ സംയമനം ചെയ്യുകൊണ്ട് അവിനാശിയും, അവർണ്ണനീയവും, അവ്യക്തവും, സർവ്വത്ര വ്യാഴവും, അചിന്തനീയവും, മാറ്റമില്ലാത്തതും, ചലിക്കാത്തതും, നിത്യവുമായ ബേഘ്രതെന്ന ഉപാസിക്കുകയും, സകലതിലും സമബുദ്ധിയോടെ യിരിക്കയും, സകലചരാചരങ്ങളുടെയും ഹിതത്തിനായി പ്രവർത്തി കുകയും ചെയ്യുന്നരും എന്നത്തെന്ന പ്രാപിക്കുന്നു.

ക്ഷേണ്ടാധികതരസേഷാമവ്യക്താസക്തചേതസാം

അവ്യക്താ ഹി ഗതിർദ്ദുഃഖം ദേഹവദ്ദിരവാപ്യതേ

(5)

അവ്യക്തത്തില് (നിർഗുണബേഘ്രത്തില്) മനസ്സുറപിച്ചവർക്ക് ക്ഷേണ്ടം അധികമായി ഉണ്ടാകുന്നതാണ്. എന്നനാൽ അവ്യക്തത്തിനെ ഉപാസിക്കുന്നത് ദേഹികൾക്ക് ദുഷ്ടരമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു.

യേ തു സർവ്വാണി കർമാണി മയി സംന്യസ്യ മത്രഃ

അനന്യേനൈ യോഗേന മാം യ്യായന്ത ഉപാസതേ (6)

തേജാമഹം സമുദ്രത്വാ മൃത്യുസംസാരസാഗരാത്

ഭവാമി നചിരാത്മാർമ്മ മയ്യാവേശിതചേതസാം (7)

സമലകർമ്മങ്ങളേയും എന്നിൽ സമർപ്പിച്ചിട്ട് എന്ന പരമ ലക്ഷ്യമായി കരുതുന്നവരും, അന്യവിഷയങ്ങളില് നിന്ന് വിട്ട്, അനന്യഭക്തിയോടെ എന്ന യാനിക്കുന്നവരുമായവർ ആരാണോ, എന്നിൽ ഉറപ്പിച്ച മനസ്സാട്ടുകൂടിയവരായ അവരെ തൊന്ത് വേഗം തന്ന സംസാരസാഗരത്തിൽ നിന്നു കരകയറ്റുന്നതാണ്.

മയ്യേവ മന ആധത്വം മയി ബുദ്ധിം നിവേശയ

നിവസിഷ്യസി മയ്യേവ അത ഉള്ളഡ്യം ന സംശയഃ (8)

നീ എന്നിൽ തന്ന നിന്റെ മനസ്സുറപ്പിക്കുക. നിന്റെ ബുദ്ധിയെയും എന്നിൽ ധ്യാപിക്കുക. അതിനുശേഷം നീ എന്നിൽ തന്ന നിവസിക്കും, സംശയമില്ല.

അമ ചിത്തം സമാധാതും ന ശക്കാഷി മയി സ്ഥിരം

അദ്യാസയോഗേന തതോ മാമിച്ചാളും ധനജയ

(9)

എന്നിൽ ധ്യിരമായി മനസ്സിനെ നിർത്തുവാന് കഴിയുന്നില്ലെങ്കിൽ പിന്ന അദ്യാസയോഗത്തലുടെ എന്ന പ്രാപിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കു.

(മനസ്സിനെ നിരന്തരം മറ്റു വിഷയങ്ങളിൽ നിന്ന് പിൻ തിരിപ്പിച്ച് ഇഷ്യറനിൽ ഉറപ്പിക്കുന്ന അദ്യാസമാണ് അദ്യാസയോഗം).

അദ്യാസോപ്യസമർമ്മോധി ഭവ

മദർമമവി കർമാണി കുർവ്വന് സിദ്ധിമവാള്യസി

(10)

അദ്യാസയോഗം അനുഷ്ഠിക്കുവാനും നിനക്ക് കഴിയില്ലെങ്കിൽ എന്നിൽ സമർപ്പിച്ച് കർമ്മം ചെയ്യുക. എന്നിൽ സമർപ്പിച്ച് കർമ്മം ചെയ്യുകൊണ്ടും നീ സിദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നതാണ്.

അമൈതദപ്യശക്താർസി കരും മദ്യാഗമാശിതഃ

സർവകർമ്മഹലത്യാഗം തതഃ കുരു യതാത്മവാൻ

(11)

ഇതിനും (എനിൽ സമർപ്പിച്ച കർമ്മം ചെയ്യുവാനും) നീ അശക്തനാണെങ്കിലും, പിന്നീട് എന്ന ശരണം പ്രാപിച്ച് ആത്മസംയമനത്തോടുകൂടി സകലകർമ്മങ്ങളുടെയും ഹലത്തെ ത്യജിച്ചാലും.

(കർമ്മഹലത്യാഗമന്നുകൊണ്ട് കർമ്മഹലത്തിനോടുള്ള ആസ ക്രതിയെ ത്യജിക്കലാണ് ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളത്).

ശ്രദ്ധയാ ഹി ഇതാനമദ്യാസാജ്ജ്ഞാനാഭ്യാനം വിശിഷ്യതേ

ധ്യാനാത്മകർമ്മഹലത്യാഗസ്ത്രാഗാച്ഛാന്തിരന്തരം

(12)

അദ്യാസത്തകാളും ഇതാനവും, ഇതാനത്തകാളും ധ്യാനവും ശ്രദ്ധാകുന്നു. കർമ്മഹലത്യാഗം ധ്യാനത്തകാളും വിശിഷ്ടമാണ്. (കർമ്മഹല) ത്യാഗത്തിലെ നിന്ന് ഉടൻതന്നെ ശാന്തി ഉണ്ടാകുന്നു.

അദ്ദേശ്യം സർവ്വഭൂതാനാം മെത്രഃ കരുണ ഏവ ച

നിർമ്മോ നിരഹകാരഃ സമദൃഃവസുവഃ ക്ഷമീ

(13)

സന്തുഷ്ടഃ സതതം യോഗി യതാത്മാ ദ്യാഡനിശ്വയഃ

മയ്യർപ്പിതമനോബുദ്ധിർയോ മദ്ഭക്തഃ സ മേ പ്രിയഃ

(14)

സകല ജീവജാലങ്ങളോടും ദ്രോഷമില്ലാത്തവനും, മെത്രിയും, കരുണയുമുള്ളവനും, മമതയില്ലാത്തവനും, അഹകാരരഹിതനും, സുവദൃഃവങ്ങളെ ഒരുപോലെ കണക്കാക്കുന്നവനും, ക്ഷമയുള്ളവനും, സന്തുഷ്ടനും, യോഗനിഷ്ഠനും, ആത്മസംയമനവും, ദ്യാഡനിശ്വയ വുമുള്ളവനും, മനസ്സും ബുദ്ധിയും എന്നില്ല അർപ്പിച്ചവനുമായ എൻ്റെ ഭക്തന് ആരാണോ, അവന് എനിക്കു പ്രിയപ്പെട്ടവനാകുന്നു.

യസ്താനോദ്ധരിജതേ ലോകോ ലോകാനോദ്ധരിജതേ ച യഃ

ഹർഷാമർഷഭയോഗേഗർമുക്തോ യഃ സ ച മേ പ്രിയഃ

(15)

ലോകത്തെ ക്ഷേഖപ്പെടുത്താതിരിക്കുകയും, ലോകത്താൽ ക്ഷേഖിക്ക പ്രഭാതിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവനും, സന്തോഷം, അസുഖ, ഭയം, ഉള്ളണ്ണ എന്നിയവയിൽ നിന്ന് മുക്തനുമായവൻ ആരാണോ, അവനും എനിക്ക് പ്രിയപ്പെട്ടവനാകുന്നു.

അനപേക്ഷാഃ ശുചിർഭക്ഷ ഉദാസീനോ ഗതവ്യമഃ

സർവാരംഭപരിത്യാഗി യോ മദ്ഭക്തഃ സ മേ പ്രിയഃ (16)

ആഗ്രഹങ്ങളില്ലാത്തവനും ശുചിത്രമുള്ളവനും, സമർത്ഥനും, ഉദാസീനനും, ദുഃഖമില്ലാത്തവനും, സ്വാർമ്മകർമ്മങ്ങളെല്ലാം പരിത്യജിച്ച വനുമായ ഭക്തന്ന് എനിക്ക് പ്രിയപ്പെട്ടവനാകുന്നു.

യോ ന ഹ്യാഖ്യതി ന ദ്രോഷ്ടി ന ശ്രോചതി ന കാംക്ഷതി

ശുഭാശുഭപരിത്യാഗി ഭക്തിമാനി യഃ സ മേ പ്രിയഃ (17)

സന്തോഷിക്കുകയോ ദ്രോഷിക്കുകയോ ദുഃഖിക്കുകയോ ആഗ്രഹി ക്കുകയോ ചെയ്യാത്തവനും, ശുഭാശുഭകർമ്മങ്ങളെല്ലാം പരിത്യജിച്ചവനും, ഭക്തിയുള്ളവനുമായവൻ എനിക്ക് പ്രിയപ്പെട്ടവനാകുന്നു.

സമഃ ശത്രു ച മിത്രേ ച തമാ മാനാപമാനയോഃ

ശീതോഷ്ണസുവദുഃഖേണു സമഃ സംഗവിവർജ്ജിതഃ (18)

തുല്യനിന്മാസ്യുതിർമഹനി സന്തുഷ്ടാ യേന കേനചിത്ത്

അനികേതഃ സ്ഥിരമതിർക്കെതിമാന് മേ പ്രിയോ നരഃ (19)

ശത്രുമിത്രങ്ങൾ, മാനാപമാനങ്ങൾ, സുവദുഃഖങ്ങൾ, ശീതോഷ്ണങ്ങൾ എന്നിവയെ സമമായി കാണുന്നവനും, ആസക്തിയില്ലാത്തവനും, നിന്മാസ്യുതികളെ തുല്യമായി കാണുന്നവനും, മഹനിയും, കിട്ടിയതുകൊണ്ടു താഴ്ന്നിയടയുന്നവനും, വീടില്ലാത്തവനും, ധമിരമായ ബുദ്ധിയോടുകൂടിയവനുമായ ഭക്തൻ എനിക്കു പ്രിയപ്പെട്ടവനാകുന്നു.

യേ തു ധർമ്മാമൃതമിദം ധമോക്തം പര്യുപാസതേ

ശദ്രധാനാ മത്രരമാ ഭക്താസ്ന്തീവ മേ പ്രിയാഃ (20)

അമൃതമയമായ ഈ ധർമ്മത്തെ ഞാൻ ഉപദേശിച്ചതു പോലെ അനുഷ്ഠിക്കുന്നവർ ആരാനോ, ശ്രദ്ധയുള്ളവരും, എന്ന പരമലക്ഷ്യവുമായി കാണുന്നവരുമായ ആ ഭക്തനാർ എനിക്ക് അത്യന്തം പ്രിയപ്പെട്ടവരായേ.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു

ബൈഖവിദ്യായാം യോഗശാസ്നേം ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുനസംവാദേ

ഭക്തിയോഗോ നാമ ദ്രാദശോധ്യാധാരഃ

ഭക്തിയോഗം എന്ന പ്രതിബന്ധാമാദ്യാധികാരം സമാപ്തം.

അദ്യായം 13

ക്രഷ്ണക്രഷ്ണജ്ഞ വിഭാഗയോഗഃ

അമ ത്രയോദശോധ്യാധഃ

ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞതവിഭാഗങ്ങൾ

അർജുന ഉവാച

പ്രകൃതിം പുരുഷം ചെവാ ക്ഷേത്രം ക്ഷേത്രജ്ഞതമേവ ച
ദ്വത്രേഡിതുമിച്ഛാമി അതാനം ജ്ഞതയം ച കേശവ (1)

അർജുനന് പറഞ്ഞു: ഹേ കൃഷ്ണ! ഞാൻ പ്രകൃതിയെയും പുരുഷനെന്നും, ക്ഷേത്രത്തെയും, ക്ഷേത്രജ്ഞതനെന്നും, അതാന ത്തിനെന്നും (അറിവ്), ജ്ഞതയുടെനെന്നും (അറിയപ്പെടേണ്ടത്) അറിയാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

ശ്രീഗണ്ഡാനുവാച

ഇദം ശരീരം കാന്തേയ ക്ഷേത്രമിത്യഭിധിയതെ
ദ്വത്രേഡാ വേത്തി തം പ്രാഹുഃ ക്ഷേത്രജ്ഞ ഇതി തദ്വിദഃ (2)

ശ്രീകൃഷ്ണന് പറഞ്ഞു: ഹേ കൃഷ്ണ! ഇംഗ്ലീഷ് ശരീരം ക്ഷേത്രം എന്നു പറയപ്പെടുന്നു. യാതൊരുവൻ ഇതിനെ അറിയുന്നുവോ അവനെ ക്ഷേത്രജ്ഞന്ന് എന്ന് അവയെ (രണ്ടിനെന്നും) അറിയുന്നവർ പറയുന്നു.

ക്ഷेत्रങ്ങളം ചാപി മാം വിദ്യി സർവക്ഷേത്രങ്ങു ഭാരത

ക്ഷേത്രക്ഷേത്രങ്ങളേയോർജ്ജതാനം യത്തജ്ജ്ഞതാനം മതം മമ (3)

ഹേ പാർമ്മാ! എല്ലാ ക്ഷേത്രങ്ങളിലും (ശരീരങ്ങളിലും) താനാണ് ക്ഷേത്രങ്ങളെന്നു നീ അറിയുക.

ക്ഷേത്രക്ഷേത്രങ്ങളും (ദേഹാത്മാക്ലേ) ക്ഷുറിച്ചുള്ള അറിവാണ് അതാനമെന്ന് താൻ കരുതുന്നു.

തത്ക്ഷേത്രം യച്ച യാദ്യക്ച യദ്യികാരി യത്സ്വ യത്

സ ച യോ യത്തുഭ്രാവശ്വ തസമാസേന മേ ശ്രാം (4)

ആ ക്ഷേത്രം എന്താണ്? അത് എങ്ങനെയുള്ളതാണ്? അതിന് എന്തു വികാരങ്ങളാണുള്ളത്? എത്ത് എതില് നിന്നുണ്ടായത്?

ക്ഷേത്രങ്ങൾ ആരാണ്? ക്ഷേത്രങ്ങൾ പ്രഭാവമെന്താണ്? ഇവയെല്ലാം സംക്ഷേപിച്ച് എന്നിൽ നിന്ന് നീ കേട്ടാലും.

ംശിഭിർബഹുധാ ശീതം ചരന്നോഭിർവിവിധേഃ പ്രധക്ഷ

ബേഹസുത്രപദ്ധതശൈവ ഹേതുമദ്ഭിർവിനിശ്ചിതേഃ (5)

ഇത് (ക്ഷേത്രക്ഷേത്രങ്ങളും ക്ഷുറിച്ചുള്ള ഇള അതാനം) ംശിശരമാരാൽ യുക്തിയുക്തവും സുനിശ്ചിതവുമായ വിവിധ വേദമന്ത്രങ്ങളിലുണ്ടായും ബേഹസുത്രപദങ്ങളിലുണ്ടായും വർണ്ണിക്കേണ്ടി ടുള്ളതാണ്.

മഹാഭൗതാന്യഹംകാരോ ബുദ്ധിരവ്യക്തമേവ ച
ഇന്തിയാണി ദശകം ച പണ്വ ചേന്തിയഗോചരാഃ (6)

ഇച്ചാ ദേശഃ സുവം ദുഃവം സംജ്വാതശ്വേതനാ യൃതിഃ
ക്രൂതത്ക്ഷേത്രം സമാസേന സവികാരമുദാഹരാതം (7)

പണ്വമഹാഭൗതങ്ങള് (സുക്ഷ്മതമാത്രകള്), അഹകാരം, ബുദ്ധി, അവ്യക്തം (മുലപ്രകാരി അമവാ മായ), അഞ്ച്
ഇന്താനേന്തിയങ്ങള്, അഞ്ച് കർമ്മന്തിയങ്ങള്, അഞ്ച് ഇന്തിയവിഷയങ്ങള്, ഇച്ചാ, ദേശം, സുവം, ദുഃവം, ശരീരം, ചേതന,
ഡെരാം എന്നിവയെല്ലാം ഉർജ്ജതാണ് ക്ഷേത്രമെന്നു അതിന്റെ രൂപദേവങ്ങളോടൊപ്പം സംക്ഷപിച്ച്
വർണ്ണിക്കേണ്ടിരിക്കുന്നു.

അമാനിത്രമദംഭിത്രമഹിംസാ ക്ഷാന്തിരാർജവം

ആചാര്യോപാസനം ശൗചം സൈമര്യമാത്മവിനിഗ്രഹഃ (8)

ഇന്ത്യാർമേഷു വൈരാഗ്യമനഹംകാര ഏവ ച

ജനമൃത്യുജരാവ്യാധിദുഃഖാനുഭർശനം (9)

അസക്തിരന്തിഷ്യംഗഃ പുത്രദാരഗൃഹാദിഷ്യു

നിത്യം ച സമചിത്തത്രമിഷ്ടാനിഷ്ടാപപത്തിഷ്യു (10)

മയി ചാനന്യയോഗേന ഭക്തിരവ്യഭിചാരിണി

വിവിക്തദേശസേവിത്രമരതിർജനസംസദി (11)

അദ്യാത്മജഞ്ഞാനനിത്യത്രം തത്ത്രജഞ്ഞാനാർമ്മദർശനം

എതജ്ജഞ്ഞാനമിതി പ്രോക്തമജഞ്ഞാനം യദതോറന്യമാ (12)

വിനയം, ആത്മപ്രശംസ ചെയ്യായ്ക്കുക, ഹിംസിക്കാതിരിക്കുക, ക്ഷമ, ഒജുത്രം (കളവില്ലായ്ക്കുക), ഗുരുശുശ്രൂഷ, ശുചിത്രം, നിഷ്ഠം, ആത്മനിയന്ത്രണം, ഇന്ത്യാർമേഷയങ്ങളില് വിരക്തി, അഹരകാര രാഹിത്യം, ജനനം, മരണം, ജര, വ്യാധി, ദുഃഖം എന്നിവയുടെ ദോഷവശങ്ങളുകുറിച്ച് വിചാരം ചെയ്യാക്കുക, ആസക്തിയില്ലായ്ക്കുക, പുത്രകളത്രഗൃഹാദികളില് താദാത്മയമില്ലാതിരിക്കുക, ഇഷ്ടമുള്ളതോ ഇഷ്ടമില്ലാത്തതോ വന്നുചേരുമ്പോൾ സദാ സമചിത്തനായിരിക്കുക, എന്നില് അനന്യവും അചാശ്വലമായ ഭക്തിയുണ്ടായിരിക്കുക, നിർജനമായ ധ്യാനത്ത് താമസിക്കുക, ജനമദ്യത്തിലിരിക്കാന് ഇഷ്ടപ്രഭായ്ക്കുക,

ആത്മജന്മാനത്തിൽ നിശ്ചി, തത്ത്വജന്മാനത്തിന്റെ സാരം അറിയുക എന്നിവയാണ് ജന്മാനമെന്ന് പറയപ്പെടുന്നത്. ഇതിന് വിരോധമായിട്ടുള്ളത് അജന്മാനവുമാകുന്നു.

ജ്ഞനേയം യത്തത്തുവൈക്ഷ്യാമി യജ്ഞനാത്ര മൃതമണ്ണുതേ

അനാദിമത്തുരം ബേഹ ന സത്തനാസദുച്യതേ (13)

അറിയപ്പെടുന്നതേനോ അതു ഞാന് പറയാം. യാതൊന്നിനെ അറിഞ്ഞാലാണോ മരണമില്ലാത്ത നിലയെ പ്രാപിക്കുന്നത്, അതാണ് അനാദിയും. അതിശ്രേഷ്ഠവുമായ ബേഹം. അത് സത്ത് (ഉള്ളത്) എന്നോ അസത്ത് (ഇല്ലാത്തത്) എന്നോ പറയുവാൻ നിവൃത്തിയില്ല.

സർവ്വതഃ പാണിപാദം തത്സർവ്വതോർക്ഷിശിരോമുവം

സർവ്വതഃ ശ്രൂതിമല്ലാകേ സർവ്വമാവൃത്യ തിശ്ചതി (14)

എല്ലാഭാഗത്തും കൈകാലുകളുള്ളതും, എല്ലായിടത്തും നേത്രശിരോ മുവങ്ങളുള്ളതും, സർവ്വത കർണ്ണങ്ങളോടു കൂടിയതുമായ അത് സർവ്വത വ്യാപിച്ചു ധ്യിതി ചെയ്യുന്നു.

സർവോന്നിയഗുണാഭാസം സർവോന്നിയവിവർജിതം

അസക്തം സർവാദ്യച്ചേരു നിർഗുണം ഗുണങ്ങോക്ത്വം ച

(15)

ബഹിരന്ത്രം ഭൂതാനാമചരം ചരമേവ ച

സുക്ഷ്മത്രാത്തദവിജ്ഞതെയം ദുരസ്ഥം ചാന്തികേ ച തത്ത്

(16)

അവിഭക്തം ച ഭൂതേഷ്വു വിഭക്തമിവ ച സ്ഥിതം

ഭൂതഭർത്താ ച തജ്ജതെയം ശ്രസിജ്ഞു പ്രഭവിജ്ഞു ച

(17)

ഇന്നിയങ്ങളില്ലാതെ തന്ന ഇന്നിയഗുണങ്ങളാല് പ്രശ്രോഭിക്കുന്നതും, ഒന്നിലും ബന്ധപ്പെടുന്നില്ലകിലും എല്ലാറിനേയും ഭരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതും, ഗുണമില്ലാതെ ഗുണങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നതും, ജീവരാശികളുടെ ഉള്ളിലും പുറത്തും ധ്യിതിചെയ്യുന്നതും, ചരവും അചരവുമായിരിക്കുന്നതും, അടുത്തും, ദുരൈയും വർത്തിക്കുന്നതുമാണ് അത്. അത് വിഭജിക്കപ്പെട്ടില്ലകിലും വിഭജിക്കപ്പെട്ടതുപോലെ ഭൂതങ്ങളില് ഇരിക്കുന്നു. അത് ഭൂതങ്ങളെ ഭരിക്കുകയും സംഹരിക്കുകയും സ്വാഖ്യിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നറിയണം.

ജ്യാതിശാമപി തജ്ജ്യാതിസ്ഥമസഃ പരമുച്യതേ

ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം ജ്ഞാനഗമ്യം ഹൃദി സർവ്വസ്യ വിശ്വിതം 18)

പ്രകാശങ്ങൾക്കുള്ളാം പ്രകാശമായിട്ടുള്ള ആ ബേഹം അന്യകാര തതിന്നഞ്ചുറമായിട്ടുള്ളതാണെന്നു പറയുന്നു. അറിവും (ജ്ഞാനം) അറിയപ്പെടേണ്ടതും (ജ്ഞേയം) അറിവിനാല്ല എത്തിച്ചേരേണ്ടതും (ജ്ഞാനഗമ്യം) എല്ലവരുടെയും ഹൃദയത്തെ അധിവസിക്കുന്നതും അതു (ബേഹം) തന്നെ.

ഇതി ക്ഷേത്രം തമാ ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം ചോകതം സമാസതഃ

മദ്ഭക്ത ഏതദ്വാരിജ്ഞായ മദ്ഭാവായോപവദ്യതേ (19)

ഇപ്രകാരം ക്ഷേത്രം, ജ്ഞാനം, ജ്ഞേയം എന്നിവയെഴുറ്റി താന് സംക്ഷേപിച്ചു പറത്തു കഴിത്തു. എൻ്റെ ഭക്തൻ ഇതിനെ അറിഞ്ഞിട്ടും എൻ്റെ ഭാവത്തിന് (താനുമായി എക്കും പ്രാപിക്കുവാൻ) അർഹനായിത്തീരുന്നു.

പ്രകൃതിം പുരുഷം ചെവവ വിദ്യനാഡി ഉഭാവപി

വികാരാംശു ഗുണാംശേഖവ വിദ്യി പ്രകൃതിസംഭവാൻ (20)

പ്രകൃതി, പുരുഷൻ എന്നിവ രണ്ടും അനാദികളാണ് എന്നറിയണം. വികാരങ്ങളും ഗുണങ്ങളും പ്രകൃതിയില്ല നിന്ന് ഉട്ടഭവിക്കുന്ന വയാണെന്നും അറിയുക.

കാര്യകാരണകർത്താതേരേ ഹെതുസ് പ്രകാരതിരുച്ചയ്ക്കു

പുരുഷഃ സുവദ്യഃവാനാം ഭോക്ത്യത്വതേ ഹേതുരുച്യതേ (21)

ദേഹേന്ദ്രിയമനോബുദ്ധികളുടെ ഉൽപ്പത്തികൾ മേതു പ്രകൃതിയാകുന്നു. പുരുഷന് (ജീവൻ) ആണ് സുവദ്യുഃവങ്ങളുടെ അനുഭൂതിക്കു കാരണം മായിത്തീരുന്നത്.

പുരുഷഃ പ്രകൃതിസ്ഥാ ഹി ഭൂക്കേ പ്രകൃതിജാന് ഗുണാന്

കാരണം ഗുണസംഗ്രഹിക്കുന്ന സഭന്മേഖനിജക്കമ്പ് (22)

പുരുഷൻ (ജീവൻ) പ്രക്യാതിയിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ട്, പ്രക്യാതിയില് നിന്നുണ്ടാകുന്ന സുവദ്യഃവാദി ഗുണങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നു. ഈ പുരുഷൻ ഉത്തമവും നീചവുമായ യോനികളിൽ ജനിക്കുവാൻ കാരണം പ്രക്യാതിഗുണങ്ങളോടുള്ള സംഗമാണ്.

ഉപദേശ്വരനുമന്ത്രാ ച ഭർത്താ ഭോക്താ മഹാശരാ:

പരമാത്മത്തി ചാപ്യുക്കേതാ ദേഹാസ്ഥിന്പുരുഷഃ പരഃ (23)

ഈ ശരീരത്തിലെ വർത്തനകളുന്ന പരമപുരുഷൻ സാക്ഷിയെന്നും, അനുവദിക്കുന്നവനെന്നും, ഭരിക്കുന്നവനെന്നും, അനുഭവിക്കുന്നവ എന്നും, മഹോഷ്ഠരെന്നും, പരമാത്മാവെന്നും, വിജ്ഞിക്കേണ്ടുന്നു.

യ ഏവം വേത്തി പുരുഷം പ്രകൃതിം ച ഗുണാഃ സഹ
സർവ്വമാ വർത്തമാനോപി ന സ ഭൂയോഭിജായതേ (24)

പുരുഷനെയും ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയ പ്രകൃതിയെയും ഇപ്രകാരം അറിയുന്നവൻ ഏതുവിധത്തില് ജീവിച്ചാലും അവന് വീണ്ടും ജനിക്കുന്നതല്ല.

ധ്യാനേനാത്മനി പശ്യന്തി കേചിദാത്മാനമാത്മനാ
അന്യേ സാംഖ്യന യോഗേന കർമ്മയോഗേന ചാപരേ (25)

ചിലർ ധ്യാനംകൊണ്ട് ശുദ്ധമായ ഹ്യദയത്താൽ ആത്മാവിനെ ബുദ്ധിയിലറിയുന്നു; മറ്റു ചിലർ സാംഖ്യയോഗം കൊണ്ടും വേരെ ചിലർ കർമ്മയോഗം കൊണ്ടും ആത്മാവിനെ ദർശിക്കുന്നു.

അന്യേ ത്രൈവമജാനന്തഃ ശ്രൂത്രാന്യോദ്യ ഉപാസതേ
ത്രൈപി ചാതിതരന്യേവ മൃത്യും ശ്രൂതിപരായണാഃ (26)

ഇത് ഇപ്രകാരം അറിയാത്തവർ അന്യമാർ പറഞ്ഞുകേട്ടതനുസരിച്ച് ഉപാസിക്കുന്നു. കേട്ടിന്ത്യത്തിനെ പരമലക്ഷ്യമായി കരുതുന്നവരായ അവരും മരണത്തെ തരണം ചെയ്യുന്നതാണ്.

യാവത്സജായതെ കിഞ്ചിത്സത്താം സ്ഥാവരജംഗമം

ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞത്വസംയോഗാത്തദ്വാരിയി ഭരതർഷഭ

(27)

ഹേ ഭരതവംശദ്രോഷജ്ഞാ, ധ്യാവരവും ജംഗമവുമായുള്ള ജനിക്കുന്ന തല്ലാം തന്ന ക്ഷേത്ര-ക്ഷേത്രജ്ഞത്വമാരുടെ സംയോഗത്തില് നിന്മാണം ഉണ്ടാക്കുന്നത് എന്ന് അറിയു.

സമം സർവ്വോഷ്യു ഭൂതേഷ്യു തിഞ്ചുന്തം പരമേശ്വരം

വിനശ്യത്സവിനശ്യന്തം യഃ പശ്യതി സ പശ്യതി

(28)

ജീവജാലങ്ങളിലെല്ലാം സമമായി ധ്യിതിചെയ്യുന്നവനും നശിക്കുന്നവയിലെല്ലാം അവിനാശിയായി വർത്തിക്കുന്നവനുമായ പരമേശ്വരനെ ആരാണോ ദർശിക്കുന്നത് അവന് ശരിയായി കാണുന്നു (അവൻ സത്യത്തെ അറിയുന്നു).

സമം പശ്യൻ ഹി സർവ്വത സമവസ്ഥിതമീശ്വരം

ന ഹിന്ദുസ്ഥാത്മനാത്മാനം തതോ യാതി പരാം ഗതിം

(29)

ഇംഗ്രേസ് സർവ്വത ഒരുപോലെ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നതായി കാണുന്നവൻ (അജ്ഞാനം നിമിത്തം ആത്മാവിനെ അറിയാതിരിക്കുന്നതിലൂടെ) തന്ന സ്വയം നശിപ്പിക്കുന്നില്ല. അതുകൊണ്ട് അവന് പരമപദത്തെ അണ്ടായുന്നു.

പ്രകාශतෙව ച കർമാണി ക്രിയമാണാനി സർവ്വശഃ

യഃ പശ്യതി തമാത്മാനമകർത്താരം സ പശ്യതി (30)

കർമങ്ങളോടു ചെയ്യപ്പെടുന്നത് പ്രകාශിയാൽ മാത്രമാണെന്നും ആത്മാവ് ഒന്നും ചെയ്യാത്തവനാണെന്നും ആരാണോ കാണുന്നത് അവൻ യഥാർത്ഥത്തെ അറിയുന്നു.

യദാ ഭൂതപ്യമഗംഭാവമേകസ്ഥമനുപശ്യതി

തത ഏവ ച വിസ്താരം ബ്രഹ്മ സമ്പദ്യതേ തദാ (31)

വൈവിധ്യമാർന്ന ജീവജാലം ഏകവസ്തുവില് തന്നെ ധ്യിതിചെയ്യുന്നതായും, അതില് നിന്നു തന്നെ വികാസം പ്രാപിക്കുന്നതായും ഒരുവൻ എഴോള്ള് അറിയുന്നുവോ, അഞ്ചോള്ള് അവൻ ബ്രഹ്മമായിത്തീരുന്നു.

അനാദിത്രാനിർഗുണത്രാത് പരമാത്മായമവ്യയഃ

ശരീരസ്ഥാപി കാണ്ടേയ ന കരോതി ന ലിപ്യതേ (32)

ഹേ കാണ്ടേയ! അനാദിയും നിർഗുണനും ആക്രയാല് ഈ പരമാത്മാവ് ശരീരത്തില് വർത്തിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും യാതൊന്നും ചെയ്യുകയോ ഒന്നിനോടും സക്തനാകുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല.

യമാ സർവഗതം സഖ്യാദാകാശം നോപലിപ്യതേ
സർവത്രാവസ്ഥിതോ ദേഹേ തമാത്മാ നോപലിപ്യതേ (33)

സർവവ്യാപിയായ ആകാശം സുക്ഷ്മത്വം നിമിത്തം എപ്രകാരം മലിനപ്പെടാതിരിക്കുന്നുവോ, അപ്രകാരം തന്ന ദേഹത്തില് സർവത്ര വ്യാളുനായിരിക്കുന്ന ആത്മാവും മലിനപ്പെടുന്നില്ല.

യമാ പ്രകാശയത്യേകം കൃഷ്ണം ലോകമിമം രവിഃ
ക്ഷേത്രം ക്ഷേത്രീ തമാ കൃഷ്ണം പ്രകാശയതി ഭാരത (34)

ഹേ ഭാരത! സുര്യൻ ഏകനായി ഈ ലോകത്തെ മുഴുവൻ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതുപോലെ ദേഹത്തിൽ വർത്തിക്കുന്ന പുരുഷന് ദേഹത്തെ മുഴുവൻ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു.

ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞയോരേവമന്തരം ജ്ഞാനചക്ഷുഷം
ഭൂതപ്രകൃതിമോക്ഷം ചയേ വിദുർധാന്തി തേ പരം (35)

ഇപ്രകാരം ക്ഷേത്രവും ക്ഷേത്രജ്ഞതനും തമിലുള്ള വ്യത്യാസത്തെയും, ഭൂതപ്രകൃതിമോക്ഷത്തെയും ജ്ഞാനദ്വാഷിക്കാണ്ഡു കണ്ണിയുന്നവർ പരമമായ പദ്ധതെ പ്രാപിക്കുന്നു. (ഭൂതങ്ങളുടെ ഹേതുവായ പ്രകൃതിയുടെ അഭാവമാണ് ഭൂതപ്രകൃതിമോക്ഷം. പ്രകൃതി അമവാ അവിദ്യ ഇല്ലാത്തതാണ് എന്ന് അറിയുന്നവൻ മോക്ഷം പ്രാപിക്കുന്നു എന്നു താത്ത്വം).

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസൂപ്തിഷ്ഠ

ബേഹവിദ്യായാം യോഗശാസ്നേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുനസംവാദേ ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞതവിഭാഗയോഗോ നാമ ത്രയോദശോർധ്യായഃ

ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞതവിഭാഗയോഗമന പതിമുന്നമദ്യായം സമാപ്തം.

അദ്യായം 14

ഗുണത്വാ വിഭാഗങ്ങാശഃ

അമ ചതുർബശോധ്യാധഃ

ഗുണത്രയവിഭാഗങ്ങളാണ്

ശ്രീഭഗവാനുവാച

പരം ഭൂയഃ പ്രവക്ഷ്യാമി ഇതാനാനാം ഇതാനമുത്തമം

യജ്ഞിതാത്രാ മുനയഃ സർവ്വേ പരാം സിദ്ധിമിത്രോ ഗതാഃ (1)

ശ്രീ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: ഇതാനങ്ങളിൽ വെച്ച് ഏറ്റവും ഉത്തമവും പരമവുമായ യാത്രാരു ഇതാനത്തെ അറിഞ്ഞിട്ടിട്ടും മുനിമാർ ഈ സംസാരത്തിൽ നിന്ന് മുക്തരായി പരമസിദ്ധി പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നുവോ, ആ ഇതാനത്തെ താൻ വീണ്ടും പറയാം.

ഇദം ഇതാനമുപാശിത്യ മമ സാധർമ്മ്യമാഗതാഃ

സർഫ്രോപി നോപജായനേ പ്രലയേ ന വ്യമനി ച (2)

ഈ ഇതാനത്തെ ആശ്രയിച്ച് എന്നോട് എക്കും പ്രാപിക്കുന്നവർ സ്വാജ്ഞിയുടെ ആരംഭത്തിൽ ജനിക്കുകയോ പ്രളയകാലത്ത് വ്യസനിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല.

മെ യോനിർമഹദ്ദ് ബ്രഹ്മ തസ്മീൻ ഗർഭം ദധാമ്യഹം

സംഭവഃ സർവ്വഭൂതാനാം തതോ ഭവതി ഭാരത (3)

ഹേ അർജുനാ, മഹാപ്രകൃതി എൻ്റെ യോനിയാകുന്നു. തൊൻ അതിൽ ബീജത്തെ നിക്ഷേപിക്കുന്നു. സർവ്വ
ജീവരാശികളുടെയും ജനം അതിൽ നിന്നാണ് ഉണ്ടാകുന്നത്.

സർവ്വയോനിഷു കൗന്തേയ മുർത്തയഃ സംഭവതി യാഃ

താസാം ബ്രഹ്മ മഹദ്ദോനിരഹം ബീജപ്രദഃ പിതാ (4)

ഹേ കൗന്തേയ, (ദേവമാർ, പിതാക്കളും, മനുഷ്യരും തുടങ്ങിയ) സർവ്വയോനികളിലുമുണ്ടാകുന്ന ശരീരങ്ങളുടെയെല്ലാം യോനി
മഹാപ്രകൃതിയാകുന്നു. അവയ്ക്കുള്ളാം ബീജം പ്രദാനം ചെയ്യുന്ന പിതാവ് താനുമാകുന്നു.

സത്യം രജസ്മ ഇതി ഗുണാഃ പ്രകൃതിസംഭവാഃ

നിബധ്യന്തി മഹാബാഹോ ദേഹേ ദേഹിനമവ്യയം (5)

ഹേ മഹാബാഹോ, പ്രകൃതിയിൽ നിന്നുംഭവിക്കുന്ന സത്യം, രജസ്മ, തമസ്മ എന്നീ ഗുണങ്ങൾ അവിനാശിയായ ദേഹിയെ
(ആത്മാവിനെ) ദേഹത്തിൽ ബന്ധിക്കുന്നു.

തത്ര സത്ത്യം നിർമ്മലതാത്മകാശകമനാമയം

സുവസംഗേന ബധാതി ജ്ഞാനസംഗേന ചാനജഃ

(6)

ഹേ അനജഃ (പാപരഹിത)! ഇവയിൽ, നിർമ്മലത്യം മുലം പ്രകാശമാനവും, ദോഷരഹിതവുമായ സത്രഗുണം സുവം, ജ്ഞാനം എനിവയോടുള്ള ആസക്തിയാൽ (ദേഹിയെ) ബന്ധിക്കുന്നു.

രജോ രാഗാത്മകം വിഭു തൃജ്ഞാസംഗസമുദ്ഭവം

തനിബധാതി കൗതേയ കർമ്മസംഗേന ദേഹിനം

(7)

ഹേ കൗതേയ, രജസ്സിന്റെ സ്വഭാവം രാഗമാണെന്നിയു. അത് തൃജ്ഞായെയയും ആസക്തിയെയയും ജനിപ്പിക്കുന്നതാണ്. അത് കർമ്മതോടുള്ള ആസക്തിയാൽ ദേഹിയെ ബന്ധിക്കുന്നു.

തമസ്ത്രജ്ഞാനജം വിഭു മോഹനം സർവ്വദേഹിനാം

പ്രമാദാലസ്യനിദ്രാഭിസ്ഥനിബധാതി ഭാരത

(8)

ഹേ ഭാരത, തമസ്ത്രജ്ഞാനത്തിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്നതാണെന്ന് അറിയു. അത് എല്ലാ ദേഹികളെയും (ജീവന്മാരെയും) മോഹിപ്പിക്കുന്നതാണ്. അശ്രദ്ധ, ആലസ്യം, ഉറക്കം എനിവയാൽ അത് ദേഹിയെ ബന്ധിക്കുന്നു.

സത്യം സുവേ സജയതി രജഃ കർമണി ഭാരത

ജ്ഞാനമാവൃത്യ തു തമഃ പ്രമാദേ സജയത്യുത (9)

ഹേ ഭാരത, സത്യം സുവത്തേടും, രജസ്സ് കർമ്മത്തേടും ആസക്തി ജനിപ്പിക്കുന്നു, എന്നാൽ തമസ്സാകട്ട, ജ്ഞാനത്തെ ആവശ്യം ചെയ്തിട്ട് അശ്രദ്ധയോട് ആസക്തി ജനിപ്പിക്കുന്നു.

രജസ്സമശ്വാഭിഭൂയ സത്യം ഭവതി ഭാരത

രജഃ സത്യം തമശ്വവ തമഃ സത്യം രജസ്സമാ (10)

സത്യഗുണം (മറ്റു ഗുണങ്ങളെക്കാൾ അധികമായിരിക്കുമ്പോൾ) അത് രജസ്സിനെയും തമസ്സിനെയും കീഴ്പെടുത്തുന്നു. അതുപോലെ, രജസ്സ് (മറ്റു ഗുണങ്ങളെക്കാൾ അധികമായിരിക്കുമ്പോൾ) അത് സത്യ ത്വിനെയും തമസ്സിനെയും കീഴ്ചെടുത്തുകയും, തമസ്സ് (മറ്റു ഗുണങ്ങളെക്കാൾ അധികമായിരിക്കുമ്പോൾ) അത് സത്യത്വിനെയും രജസ്സിനെയും കീഴ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു.

സർവ്വദാരേഷ്യു ദേഹോസ്തിന്ന് പ്രകാശ ഉപജായതേ

ജ്ഞാനം യദാ തദാ വിദ്യാദ്വിവ്യാദം സത്യമിത്യുത (11)

എപ്പോഴോണോ ശരീരത്തിലെ എല്ലാ ഇന്ത്യങ്ങളിലും ജ്ഞാനം പ്രകാശിക്കുന്നത് അപ്പോൾ സത്യഗുണം മറ്റു ഗുണങ്ങളെക്കാള് അധികമായിരിക്കുന്നു എന്ന് അറിയണം.

ലോഭഃ പ്രവൃത്തിരാരംഭഃ കർമണാമശമഃ സ്നൗഹാ

രജസേയതാനി ജായനേ വിവൃദ്ധേ ഭരതർഷഭ (12)

രജോഗുണം മറ്റു ഗുണങ്ങളെക്കാള് അധികമായിരിക്കുമ്പോള് ലോഭം, പ്രവൃത്തി, പ്രവൃത്തികളുടെ ആരംഭം, അശാന്തി, ആഗ്രഹം എന്നിവ ഉട്ടഭവിക്കുന്നു.

അപ്രകാശോപ്രവൃത്തിശ്വ പ്രമാദോ മോഹ എുവ ച

തമസേയതാനി ജായനേ വിവൃദ്ധേ കുരുനൗന (13)

ഹോ കുരുനൗന! തമോഗുണം മറ്റു ഗുണങ്ങളെക്കാള് അധികമായി രിക്കുമ്പോൾ അജ്ഞാനം, ആലസ്യം, പ്രമാദം (അശ്രദ്ധ), മോഹം എന്നിവ ഉണ്ടാകുന്നു.

യദാ സത്തേ പ്രവൃദ്ധേ തു പ്രലയം യാതി ദേഹഭൃത്

തദോത്തമവിദാം ലോകാനമലാൻ പ്രതിപദ്യതേ (14)

സത്യഗുണം വർദ്ധിച്ചിരിക്കുമ്പോള് മരിക്കുന്നവൻ ഉത്തമരായ ജന്താനികൾ വസിക്കുന്ന വിശുദ്ധങ്ങളായ ലോകങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നു.

രാജസി പ്രലയം ഗത്രാ കർമ്മംസംഗിഷ്ഠി ജായതെ

തമാ പ്രലീനസ്തമസി മുഖ്യയോനിഷ്ഠി ജായതെ

(15)

രജോഗുണം വർദ്ധിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ മരിക്കുന്നവർ കർമ്മത്തേതാട് ആസക്തിയുള്ളവരുടെ ഇടയിൽ ജനിക്കുന്നു. അതുപോലെ, തമോഗുണം വർദ്ധിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ മരിക്കുന്നയാർ മുഖ്യയോനികളെ പ്രാപിക്കുകയും

കർമ്മണഃ സുകൃതസ്യാഹുഃ സാത്രികം നിർമ്മലം മലം

രജസ്ത്വം മലം ദുഃഖമജതാനം തമസഃ മലം

(16)

പുണ്യകർമ്മത്തിന്റെ മലം സാത്രികവും നിർമ്മലവും, രജസ്ത്വിന്റെ (രാജസികകർമ്മത്തിന്റെ) മലം ദുഃഖവും, തമസ്ത്വിന്റെ (താമസിക കർമ്മത്തിന്റെ) മലം അജതാനവുമാകുന്നു.

സത്രാത്സജ്ജായതെ ജ്ഞാനം രജസോ ലോഭ ഏവ ച

പ്രമാദമോഹണ തമസോ ഭവതോജ്ഞാനമേവ ച

(17)

സത്രഗുണത്തിൽ നിന്നു ജ്ഞാനവും, രജോഗുണത്തിൽ നിന്നു ലോഭവും, തമോഗുണത്തിൽ നിന്നു പ്രമാദം (അശ്രദ്ധ), മോഹം, അജതാനം എന്നിവയും ഉട്ടഭവിക്കുന്നു.

ഉർധ്വം ഗച്ഛത്തി സത്ത്വസ്ഥാ മദ്യേ തിഷ്ഠത്തി രാജസാഃ

ജപന്യഗുണവൃത്തിസ്ഥാ അധ്യാ ഗച്ഛത്തി താമസാഃ (18)

സത്ത്വഗുണമുള്ളവർ ഉയർന്ന (ഉത്തമ) ലോകങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നു. രജോഗുണമുള്ളവർ മദ്യത്തിൽ നില്ക്കുന്നു (മധ്യമമായ ലോകങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നു). അധമഗുണമുള്ള താമസികർ അധ്യാലോകങ്ങളെയും പ്രാപിക്കുന്നു

നാന്യം ഗുണേഭ്യഃ കർത്താരം യദാ ദ്രോഷ്ടാനുപശ്യതി

ഗുണേഭ്യശ്ച പരം വേത്തി മദ്ഭാവം സോധിഗച്ഛതി (19)

എഷാർ ദ്രോഷ്ടാവ് ഗുണങ്ങളിൽ നിന്നു ഭിന്നനായ ഒരു കർത്താവിനെ കാണാതിരിക്കുകയും ഗുണങ്ങൾക്കെതിനായ ആത്മാവിനെ അറിയുകയും ചെയ്യുന്നുവോ അഷാർ അവൻ എൻ്റെ ഭാവത്തെ (ബേഹ്മത്തെ) പ്രാപിക്കുന്നു.

ഗുണാനേതാനതീത്യ ത്രീനേഹി ദേഹസമുദ്ഭവാണ്

ജമമാത്യുജരാദുഃഖേവർവിമുക്തോമാതമഞ്ഞുതേ (20)

ശരീരോത്തത്തിയ്ക്കു കാരണമായ ഈ മുന്നു ഗുണങ്ങളെ അതിവർത്തിച്ചിട്ട്, ജമം, മാത്യു, ജരാ, ദുഃഖം എന്നിവയിൽ നിന്നു മുക്തനായി ദേഹി അമൃതത്തെത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

കൈർപ്പിംഗേസ്റ്റിന് ഗുണാനേതാന്തിത്വാ ഭവതി പ്രദോ
കിമാചാരഃ കമം ചെതാംസ്റ്റിന് ഗുണാന്തിവർത്തതേ (21)

അർജുനന് പറഞ്ഞു: ഹോ പ്രദോ! ഈ മുന്നു ഗുണങ്ങളെ അതി വർത്തിച്ചവർന്ന് ലക്ഷണങ്ങളേതാക്കയാണ്? അവരെ പെരുമാറ്റം എപ്പകാരമുള്ളതായിരിക്കും? എങ്ങനെന്നയാണ് ഈ മുന്നു ഗുണങ്ങളെ അതിവർത്തിക്കുന്നത്?

പ്രകാശം ച പ്രവൃത്തിം ച മോഹമേവ ച പാണ്യവ

ന ദേശ്ചി സമ്പ്രവൃത്തതാനി ന നിവൃത്തതാനി കാംക്ഷതി (22)

ഉദാസീനവദാസീനോ ഗുണ്ണൻരയോ ന വിചാല്യതേ

ഗുണാ വർത്തന ഇത്യേവം യോരവതിജ്ഞതി നേംഗതേ (23)

സമദുഃഖസുഖഃ സ്വന്മഃ സമലോച്ചാഗ്രകാണ്വനഃ

തുല്യപ്രിയാപ്രിയോ ധീരസ്തുല്യനിനാത്മസംസ്തുതിഃ (24)

മാനാപമാനയോസ്തുല്യസ്തുല്യാ വിത്രാരിപക്ഷയോഃ

സർവാരംഭവരിത്യാശി ഗുണാതീതഃ സ ഉച്യതേ (25)

ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: ആരാണോ സത്രഗുണകാര്യമായ പ്രകാശവും, രജോഗുണകാര്യമായ പ്രവൃത്തിയും, തമോഗുണകാര്യമായ മോഹവും പ്രവർത്തിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ അവയെ ദേശികകാതിരി ക്കുകയും, അവ പ്രവർത്തികകാതിരിക്കുമ്പോള് അവയെ കാംക്ഷിക്കാ തിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നത്; ആരാണോ ഉദാസീനനായിരിക്കുകയും, ഗുണങ്ങളാൽ വിചലിതനാകാതിരിക്കുകയും, ഗുണങ്ങൾ സ്വയം പ്രവർത്തിക്കുന്നുവെന്നിൽത്ത് ഇളകാതിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നത്; ആരാണോ സുവദുഃഖങ്ങളെയും, സ്വർണ്ണത്തിനെയും മൺകടയെയയും, പ്രിയത്തെയും അപ്രിയത്തെയും, സ്തുതിയെയും നിന്നയെയും തുല്യമായി കാണുകയും ചെയ്യുന്നത്; ആരാണോ മാനാപമാനങ്ങള് ശത്രുമിത്രങ്ങൾ എന്നിവയെ തുല്യമായി കാണുകയും, എല്ലാ പ്രവൃത്തികളെയും ത്യജിക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്നത് അവൻ ത്രിഗുണാതീതൻ (മുന്നു ഗുണങ്ങളെ അതിവർത്തിച്ചവൻ) ആകുന്നു.

മാം ചയോവ്യഭിചാരേണ ഭക്തിയോഗേന സേവതേ
സ ഗുണാൻ സമർപ്പിത്യതാൻ ബേഹ്മദ്യായ കല്പതേ (26)

യാതൊരുവനാണോ അചഞ്ചലമായ ഭക്തിയോടെ എന്ന ഭജിക്കുന്നത് അവൻ ത്രിഗുണങ്ങളെ അതിവർത്തിച്ച്
ബേഹ്മദാവത്തെ പ്രാപിക്കുവാൻ യോഗ്യനാകുന്നു.

ബേഹ്മണാ ഹി പ്രതിജ്ഞാഹമമ്യതസ്യാവ്യയസ്യ ച
ശാശ്രതസ്യ ച ധർമ്മസ്യ സുവബ്രഹ്മന്യകാന്തികസ്യ ച (27)

തൊൻ അമ്യതവും (അന്ശരവും) അവ്യയവുമായ (മാറ്റമില്ലാ തത്ത്വമായ) ബേഹ്മത്തിന്റെയും, ശാശ്രതമായ
ധർമ്മത്തിന്റെയും, പരമമായ സുവത്തിന്റെയും നിവാസധ്യാനമാകുന്നു.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു
ബേഹ്മവിദ്യാധാരണേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുനസംവാദേ
ഗുണത്രയവിഭാഗയോഗേ നാമ ചതുർഭ്രഹ്മാധ്യായ:
ഗുണത്രയവിഭാഗയോഗമെന പതിനാലാമമദ്യാധ്യായം സമാപ്തം

അദ്യായം 15

പുരുഷാത്തമ
ധ്യാഹഃ

അമ പഞ്ചാംഗാധ്യായഃ

പുരുഷാത്തമയോഗഃ

ശ്രീഗവാനുവാച

ഉർധ്യമുലമധികാവശ്യത്വം പ്രാഹുരവ്യയം

ചരണാംസി യസ്യ പർണ്ണാനി യസ്തം വേദ സ വേദവിത് (1)

ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: ഈ സംസാരത്തെ ശാവകൾ താഴെയും വേരുകൾ മുകളിലുമായുള്ള നാശമില്ലാത്ത ഒരു അശൈത്വം (അരയാൽ) വ്യക്ഷമായും, വേദങ്ങളെ അതിന്റെ ഇലകളായും (പുർവ്വികനാർ) പറയുന്നു. ഈ വ്യക്ഷത്തെ അറിയുന്നവൻ വേദങ്ങളെ അറിയുന്നവനാണ്.

അധികാർധം പ്രസ്താസ്തസ്യ ശാഖാ

ഗുണപ്രവൃദ്ധാ വിഷയപ്രവാലാഃ

അധിഷ്ഠ മുലാന്യനുസന്ധാനി

കർമ്മാനുബന്ധിനി മനുഷ്യലോകേ

(2)

തിഗുണങ്ങളാൽ പോഷിപ്പിക്കപ്പെടുന്ന അതിന്റെ ശാവകൾ മുകളിലും താഴെയുമായി പരന്നുകിടക്കുന്നു. വിഷയങ്ങളാണ് അതിന്റെ തളിരുകൾ. കർമ്മത്തോടു ബന്ധപ്പെട്ടവയായ അതിന്റെ വേരുകൾ മനുഷ്യലോകത്തിൽ വ്യാപിച്ചുകിടക്കുന്നു.

ന രൂപമസ്യൂഹ തമോപലഭ്യതേ

നാനോ ന ചാദിർന ച സംപ്രതിഷ്ഠാ

അശ്രതമേനം സുവിരുഡ്യമുലം

അസംഗശഭ്രംബ ഭൂമേന കരിത്തരാ

(3)

തതഃ പദം തത്ത്വരിമാർഗ്ഗിതവ്യം

യസ്തിന ശതാ ന നിവർത്തത്തി ഭൂത്യഃ

തമേവ ചാദ്യം പുരുഷം പ്രവദേ

യതഃ പ്രവൃത്തിഃ പ്രസ്താ പുരാണി

(4)

ഇഹത്തിൽ അതിന്റെ രൂപവും, ആദിയും, അന്തവും, അസ്തിത്വവും അങ്ങനെന അറിയപ്പെടുന്നില്ല. തീവ്രവേരാഗ്യമാകുന്ന ആയുധത്താൽ വേരുറച്ച ഈ അശ്രതമവ്യക്ഷത്തിനെ മുറിച്ചതിനുശ്രേഷ്ഠം, യാതൊരു പരമപദത്തെ പ്രാപിച്ചാൽ പിന്നീട് തിരിച്ചുവരവില്ലയോ, അതിനെ തേണ്ടണ്ടതാണ്. അതിനായി അനാദിയായ ഈ സംസാരത്തിന് ഉറവിടമായ ആദിപുരുഷനെ തൊൻ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു.

നിർമ്മാനമോഹാ ജിതസംഗദോഷാ

അധ്യാത്മനിത്യാ വിനിവൃത്തകാമാഃ

ദ്രഗന്ധർവിമുക്താഃ സുവദുഃഖസംജ്ഞാതർ

ഗച്ഛന്ത്യമുഖാഃ പദമവ്യയം തത്ത്

(5)

അഭിമാനം, മോഹം എന്നിവയിൽ നിന്ന് മുക്തരും, സംഗമാകുന്ന ദോഷത്തെ ജയിച്ചവരും, സദാ ആത്മനിഷ്ടരും, കാമമില്ലാത്തവരും, സുവദുഃഖാദി ദ്രഗന്ധങ്ങളിൽ നിന്ന് മുക്തരും വ്യാമോഹ മില്ലാത്തവരുമായ മഹാനാർ ആ പരമപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

ന തദ്ഭാസയതേ സുരോ ന ശശാങ്കോ ന പാവകഃ

യദ്ഗത്യാ ന നിവർത്തനേ തദ്യാമ പരമം മമ

(6)

യാതൊന്നിനെ സുര്യചന്ദ്രനാരോ അശനിയോ പ്രകാശി പ്രിക്കുന്നില്ലയോ, യാതൊന്നിനെ പ്രാപിച്ചാൽ തിരിച്ചുവരവില്ലയോ അതാണ് എന്ന് പരമമായ പദം (ധ്യാനം).

മമെമവാംശോ ജീവലോകേ ജീവഭൂതഃ സനാതനഃ

മനഃഷണ്ണാനീന്ത്രിയാണി പ്രകൃതിസ്ഥാനി കർഷതി

(7)

എൻ്റെ തന്നെ സനാതനമായ അംശമായ ജീവലോകത്തിൽ ജീവനായിട്ട് അഭിന്നിന്ത്രിയാണെല്ലെങ്കും മനസ്സിനെങ്കും തന്നിലേയ്ക്കാ കർഷിക്കുന്നു.

ശരീരം യദവാഭ്ലോതി യച്ചാപ്യുത്തുമതീശ്വരഃ

ഗൃഹീതെത്രതാനി സംയാതി വായുർഗന്ധാനിവാശയാത്ത്

(8)

ഇഷ്വരൻ (ഇന്ത്രിയാണെല്ലുണ്ടെങ്കും മനസ്സിന്റെയും അധിശനായ ജീവൻ) ശരീരത്തെ പ്രാപിക്കുമ്പോഴും വിട്ടുപോകുമ്പോഴും, പുണ്ണിത്തിൽ നിന്ന് വായു ഗന്ധത്തെയെന്ന പോലെ ഇവയെയെല്ലാം കൊണ്ടുപോകുന്നു.

ശ്രോത്രം ചക്ഷുഃ സ്നൂർശനം ച രസനം ശ്രദ്ധാണമേവ ച

അധിജ്ഞായ മനശ്വായം വിഷയാനുപസേവതേ

(9)

ഇന്ന് ജീവൻ ചെവി, കണ്ണ്, ത്രക്ക്, നാക്ക്, മുക്ക് എന്നി അഭിന്നിന്ത്രിയാണെല്ലെങ്കും മനസ്സിനെങ്കും ആശയിച്ച് വിഷയാണെല്ലെങ്കും.

ഉത്തരമന്തം സ്ഥിതം വാപി ഭുജാനം വാ ഗുണാന്വിതം
വിമുഖാ നാനുപശ്യന്തി പശ്യന്തി അതാനചക്ഷുഷഃ (10)

ശരീരം വിട്ടുപോകുന്നതോ, ശരീരത്തിലിരിക്കുന്നതോ, വിഷയങ്ങൾ ഉന്നുവെിക്കുന്നതോ ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കുന്നതോ ആയ ഈ ജീവനെ അജ്ഞാനികൾ അറിയുന്നില്ല. അതാനദ്യാശ്ചിയുള്ളവർ മാത്രം ഇതിനെ കാണുന്നു.

യതന്ത്രാ യോഗിനശ്വരനം പശ്യന്ത്യാത്മന്യവസ്ഥിതം
യതന്ത്രാവ്യക്താത്മാനോ നെന്നനം പശ്യന്ത്യചേതസഃ (11)

സിദ്ധിയ്ക്കായി പ്രയത്നിക്കുന്ന യോഗികൾ തങ്ങളുടെയുള്ളിൽ ധ്യിതിചെയ്യുന്ന ഈ ജീവനെ കാണുന്നു. എന്നാൽ അനധികാരികളായ മുഖ്യമാർ പ്രയത്നിച്ചാലും ഈ ജീവനെ കാണുന്നില്ല.

യദാദിത്യഗതം തേജോ ജഗദ്ഭാസയത്രേവിലം
യച്ചന്മസി യച്ചാശാ തത്ത്വജോ വിദ്യി മാമകം (12)

ഈ ലോകത്തയാകമാനം പ്രകാശിപിക്കുന്ന സൂര്യൻ്റെ തേജസ്സും, ചന്ദ്രനിലും അണിയിലുമുള്ള തേജസ്സും എന്നേതു തന്നെയെന്നറിയു.

ഗാമാവിശ്യ ച ഭൂതാനി ധാരയാമ്യഹമോജസാ

വുണ്ണാമി ചാഞ്ചയിഃ സർവഃ സോമോ ഭൂത്രാ രസാത്മകഃ (13)

തൊൻ ഓജസ്സായി ഭൂമിയിൽ പ്രവേശിച്ച് ജീവജാലങ്ങളെ നിലനിർത്തുകയും, രസാത്മകനായ ചാന്ദനായി എല്ലാവിധ സസ്യങ്ങളെയും പോഷിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

അഹം വൈശ്വാനരോ ഭൂത്രാ പ്രാണിനാം ദേഹമാശിതഃ

പ്രാണാപാനസമായുക്തഃ പചാമ്യനം ചതുർവ്വായം (14)

തൊൻ പ്രാണികളുടെ ശരീരങ്ങളിൽ അണിയുടെ രൂപത്തിലിരുന്ന് പ്രാണൻ, അപാനൻ എന്നിവയോടു ചേർന്ന നാലുതരത്തിലുള്ള ഭക്ഷണത്തെയും ഭക്ഷിപ്പിക്കുന്നു.

സർവസ്യ ചാഹം ഹൃദി സന്നിവിശ്വാ

മത്തഃ സ്നൃതിർജ്ജതാനമപോഹനന്തഃ

വേദങ്ങളു സർവവൈരഹമേവ വേദ്യോ

വേദാന്തകൃത്യോദിത്വേവ ചാഹം

(15)

ഞാൻ സർവരൂപങ്ങളും ഹൃദയത്തിൽ സന്നിഹിതനാണ്. ഓർമ്മ, അറിവ്, മറവി എന്നിവയുണ്ടാകുന്നതും എന്നിൽ നിന്നാണ്. എല്ലാ വേദങ്ങളിലും അറിയപ്പെടുന്നവൻ ഞാനാണ്. വേദാന്തത്തിന്റെ കർത്താവും വേദജ്ഞനും ഞാൻ തന്നെയാണ്.

ദ്രാവിംഗ പുരുഷാ ലോകേ ക്ഷരശ്വാക്ഷര ഏവ ച

ക്ഷരഃ സർവാണി ഭൂതാനി കൃടസ്മോറക്ഷര ഉച്യതേ

(16)

ക്ഷരൻ (നാശമുള്ളവൻ), അക്ഷരൻ (നശിക്കാത്തവൻ) എന്നീ രണ്ടു പുരുഷമാരാണ് ഈ ലോകത്തിലുള്ളത്. എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളും ക്ഷരപുരുഷനാണ്. നാശരഹിതനും കൃടധ്യനുമായ ആത്മാവാണ് അക്ഷരപുരുഷൻ.

ഉത്തമഃ പുരുഷസ്ത്രന്യഃ പരമാത്മത്യുദാഹരാതഃ

യോ ലോകത്രയമാവിശ്യ ബിഭർത്യവ്യയ ഇഷ്ടാഃ (17)

മുന്നു ലോകങ്ങളെയും വ്യാപിച്ച് അവയെ ഭരിക്കുന്ന നാശരഹിതനും പരമാത്മാവെന്നു വിളിക്കേണ്ടുന്നവനുമായ ഇഷ്ടാർക്ക് മേലുന്നതു രണ്ടു പുരുഷമാരിൽ നിന്നും ഭിന്നനായ ഉത്തമപുരുഷൻ.

യസ്ത്രാത്ക്ഷരമതിതോർഹമക്ഷരാദി ചോത്തമഃ

അതോർസ്തി ലോകേ വേദേ ച പ്രമിതഃ പുരുഷോത്തമഃ (18)

ക്ഷരത്തിനതീതനും, അക്ഷരത്തിനേക്കാൾ ഉത്തമനുമായതിനാൽ ഞാൻ ഈ ലോകത്തിലും വേദത്തിലും പുരുഷോത്തമ നന്നായിപ്പെടുന്നു.

യോ മാമേവമസ്തുഡോ ജാനാതി പുരുഷോത്തമം

സ സർവ്വവിഡ്ജേതി മാം സർവ്വഭാവേന ഭാരത (19)

ഹേ ഭാരത, പുരുഷോത്തമനായ എന്ന ഇപ്രകാരം മോഹരഹിതനായ യാതൊരുവന്നാണോ അറിയുന്നത്, എല്ലാം അറിഞ്ഞവനായ അവൻ എല്ലാ ഭാവത്തിലും എന്ന ഭജിക്കുന്നു.

ഹേര ഭാരത, ഇപ്രകാരം താനുപദേശിച്ച തികച്ചും രഹസ്യമായ ഈ ശാസ്ത്രത്തെ അറിയുന്നവർ ബുദ്ധിമാനായും കൃതകൃത്യനായും (ചെയ്യേണ്ടതെല്ലാം ചെയ്യു തീർത്തവൻ) ഭവിക്കുന്നു.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസൂപ്തിഷ്ടു

ബൈഹിഡ്യായാം യോഗശാസ്നേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ

പുരുഷാത്തമയോഗോ നാമ പഞ്ചദശോധ്യാധ്യായഃ

അദ്യായം 16

ബഹുസുര സംപ്രവിഭാഗയോഗഃ

ദൈവാസുരസമ്പദ്വിഭാഗങ്ങളും

ശ്രീഗവാനുവാച

അദ്യം സത്ത്രസംശുദ്ധിർ ഇതാനയോഗവ്യവസ്ഥിതിഃ

ദാനം ദമശ്വ യജ്ഞത്രശ്വ സ്രാധ്യായസ്ത്രപ ആർജവം (1)

അഹിംസാ സത്യമക്രോധസ്യാഗഃ ശാന്തിരവൈശ്വരം

ദയാ ഭൂതേഷ്വലോലുള്ളം മാർദവം ഹീരചാപലം (2)

തേജഃ ക്ഷമാ യൃതിഃ ശൗചമദ്രോഹാ നാതിമാനിതാ

വേന്തി സമ്പദം ദൈവിമഭിജാതസ്യ ഭാരത (3)

ഭയമില്ലായ്ക്കുന്നതിലും യോഗത്തിലുമുള്ള നിഷ്ഠ, ദാനം, ഇന്നിയസംയമനം, യജ്ഞം, ശാസ്ത്രപാരാധാരം, തപസ്സ്, ആർജജവം, അഹിംസാ, സത്യം, ക്രോധസ്യാഗഃ, ത്യാഗം, ശാന്തി, പരദുഷണം ചെയ്യാതിരിക്കുക, ഭൂതദയാ, ആഗ്രഹമില്ലായ്ക്കുന്നതിലും സൗമ്യത, ലജ്ജ, ചാപല്യമില്ലായ്ക്കുന്നതിലും തേജസ്സ്, ക്ഷമാ, ശുചിത്വം, ദ്രോഹിക്കാതിരിക്കൽ, അഹക്കാരമില്ലായ്ക്കുന്നതിലും എന്നിവ ദൈവിസമ്പത്തോടെ ജനിച്ചവനുണ്ടാകുന്ന ഗുണങ്ങളാണ്.

ഒംഭോ ദർശനാട്ടിമാനശ്വ ക്രോധഃ പാരുഷ്യമേവ ച

അജ്ഞാനം ചാഭിജാതസ്യ പാർമ സമ്പദമാസുരീം

(4)

ധംഭ്, അഹക്കാരം, അഭിമാനം, ക്രോധം, പാരുഷ്യം, അജ്ഞാനം എന്നിവ ആസുരീസമ്പദത്താട ജനിച്ചവനുണ്ടാകുന്ന ശുണങ്ങളാണ്.

ദൈവി സമ്പദവിമോക്ഷായ നിബന്ധായാസുരീ മതാ

മാ ശുചഃ സമ്പദം ദൈവിമഭിജാതോരസി പാശ്യവ

(5)

ദൈവിസമ്പത്ത് മോക്ഷത്തിലേയ്ക്കും, ആസുരീസമ്പത്ത് ബന്ധനത്തിലേയ്ക്കും നയിക്കുന്നു. നീ ദൈവി സമ്പദത്താട ജനിച്ചവനാണ്. അതുകൊണ്ട് ദുഃഖിക്കേണ്ടുണ്ട്.

ദ്രു ഭൂതസർഗ്ഗം ലോക്രസ്തി ദൈവ ആസുര ഏവ ച

ദൈവോ വിസ്തരശഃ പ്രോക്ത ആസുരം പാർമ മേ ശുണു (6)

ഈ ലോകത്തിൽ പ്രാണിസ്യം ദൈവം, ആസുരം എന്നീ രണ്ടു വിധത്തിലാണ്. ദൈവിസ്യം യീരക്കുരിച്ച് ആദ്യം വിശദമായി പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. ഇന്നി ആസുരിസ്യം യീരക്കുരിച്ച് കേട്ടാലും.

പ്രവൃത്തിം ച നിവൃത്തിം ച ജനാ ന വിദുരാസുരാഃ

ന ശൗചം നാപി ചാചാരോ ന സത്യം തേഷു വിദ്യതേ (7)

ആസുരരായ ജനങ്ങൾക്ക് എന്തു പ്രവർത്തിക്കണം. ഏതിൽ നിന്ന് നിവർത്തിക്കണം. എന്നറിയില്ല. അവരിൽ ശൗചമോ, ആചാരമോ, സത്യമോ കാണപ്പെടുന്നില്ല.

അസത്യമപ്രതിഷ്ഠം തേ ജഗദാഹുരനിശ്വരം

അപരസ്പരസംഭൂതം കിമന്യത്വാമഹൈതുകം (8)

അവർ ഈ ജഗത്തിനെ ഇഷ്വരനില്ലാത്തതും, മിധ്യയായതും, അടിധ്യാനമില്ലാത്തതുമാണെന്നു പറയുന്നു. ഈ ലോകം ഭൂതങ്ങളുടെ പരസ്പരസംയോഗത്താലുണ്ടായതാണെന്നും കാമത്തിൽ നിന്നും ഉദ്ഭവിച്ചതല്ലാതെ മറ്റാരു കാരണവുമതിനില്ലെന്നും അവർ പറയുന്നു.

എതാം ദ്വാഷ്ടിമവഷ്ടഭ്യ നഷ്ടാത്മാനോർജ്ജബുദ്ധയഃ

പ്രവേത്യുഗ്രകർമ്മാണഃ ക്ഷയായ ജഗതോർഹിതാഃ (9)

അഘജുദികളായ അവർ ഈ ചിന്താഗതിയെ സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ട് സ്വയം നശിക്കുകയും, ക്രൂരകർമ്മങ്ങളെചെറ്റ് ലോകത്തിന് നാശം വരുത്തിവെയ്ക്കുന്നു.

കാമമാശിത്യ ദുഷ്ടരം ദംഭോനമദാന്വിതാഃ

മോഹാദ്ഗൃഹിത്രാസദ്ഗ്രാഹാന്മ പ്രവർത്തന്ത്രേശുചിവതാഃ (10)

ഡംഭവും മാനവുമുള്ള ഇവർ തൃപ്തിപ്പെടുത്തുവാൻ വിഷമമായ കാമത്തിന് അധീനരായി മോഹവശാൽ ദുരാഗ്രഹങ്ങളെ നിറവേറ്റുവാൻ അശുദ്ധവതരായി പ്രവൃത്തിക്കുന്നു.

ചിന്താമപരിമേയാം ച പ്രലയാന്താമുപാശിതാഃ

കാമോപദോഗപരമാ ഷ്ടതാവദിതി നിശ്ചിതാഃ (11)

ആശാപാശശതൈർബദ്ധാഃ കാമക്രോധപരാധാഃ

ഇംഗ്രഹന്തേ കാമദോഗാർധമന്യായേനാർമ്മസന്ത്രയാന്മ (12)

മരണം വരെ ഒടുക്കമെല്ലാത്ത ചിന്തകൾക്കയീനരായി വിഷയദോഗങ്ങളെ പരമലക്ഷ്യമായിക്കണ്ട്, അതിനജുറം

നേടാനൊന്നുമില്ലെന്നുള്ള നിശ്ചയത്തോടെ, നൂറുകണക്കിനു ആഗ്രഹപാശങ്ങളാൽ ബദ്ധരായി, കാമക്രോധങ്ങളിൽ മുഴുകിംഗ്രീയ ഭോഗത്തിനായി തെറ്റായ വഴിയിലൂടെ സമ്പത്ത് വാരിക്കുടുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നു.

ഇദമദ്യ മയാ ലബ്ദമിമം പ്രാജ്ഞേ മനോരമം

ഇദമസ്തിഷ്ഠപി മേ ഭവിഷ്യതി പുനർധനം

(13)

അസം മയാ ഹതഃ ശത്രുർഹനിഷ്യ ചാപരാനപി

ഇംഗ്രേസ്രോഹമഹം ഭോഗീ സിദ്ധോധം ബലവാന്തി സുവീ (14)

ആദ്യോധിജനവാനസ്തി കോരന്യോധസ്തി സദ്യഗ്രോ മയാ

യക്ഷ്യ ഭാസ്യാമി മോദിഷ്യ ഇത്യജ്ഞതാനവിമോഹിതാഃ (15)

അനേകചിത്തവിഭ്രാന്താ മോഹജാലസമാവൃതാഃ

പ്രസകതാഃ കാമദോഗ്രഷ്യു പതന്തി നരകോശുചാ (16)

"ഇന്ന് താൻ ഇതു നേടി. ഈ ആഗ്രഹം താൻ സാധിക്കും. ഇത് എന്തെന്താണ്. ഈ സമ്പത്തും ഭാവിയിൽ എന്തെന്താകും. ഈ ശത്രുവിനെ താൻ വധിച്ചു. മറ്റു ശത്രുക്കളെയും താൻ വധിക്കുക തന്നെ ചെയ്യും. താൻ പ്രദുവ്വും, ഭോഗമനുഭവിക്കുന്നവനും, എല്ലാം നേടിയവനും, ബലവാനും, സുവിയുമാണ്. താൻ ധനികനും, ഉന്നതകുലജാതനുമാണ്. എന്നപ്പോലെ വേരെയാരുണ്ട്? താൻ യജതം നടത്തും, ഭാനം നല്കുകയും, ആനന്ദിക്കുകയും ചെയ്യും". എന്നിങ്ങനെ അജ്ഞതാനത്താൽ മോഹിതനായി അനേകചിത്ത കളാൽ വിഭ്രാന്തരായി മോഹജാലത്താൽ വലയപ്പെട്ട്, വിഷയഭോഗാസക്തരായി അശുദ്ധമായ നരകത്തിൽ പതിക്കുന്നു.

ആത്മസംഭാവിതാഃ സ്ത്രോ ധനമാനമദാനവിതാഃ

യജന്തേ നാമയജ്ജത്തേണ്ടേ ദംഭേനാവിധിപുർവ്വകം (17)

സ്വര്യം പുക്കഴ്തുനവരും, പിടിവാശിക്കാരും, ധനം, മാനം എന്നിവയിൽ അഹകരിക്കുനവരുമായ അവർ നാമമാത്രമായി ധംഭേദ വിധികളെ പാലിക്കാതെ യജത്തങ്ങളിലുടെ എന്ന യജിക്കുന്നു.

അഹംകാരം ബലം ദർപ്പം കാമം ക്രോധം ച സംശ്രിതാഃ

മാമാത്മപരദേഹേഷു പ്രദിഷ്ടേര്യസുയകാഃ (18)

അഹകാരം, ബലം, അഭിമാനം, കാമം, ക്രോധം എന്നിവയ്ക്കു വശജ്ഞ ഈ അസുയാലുകൾ അവരുടെയും അന്യരുടെയും ശരീരങ്ങളിലും കൂടികൊള്ളുന്ന എന്ന വെറുക്കുന്നു.

താനഹം ദ്രിഷ്ടഃ ക്രുരാൻ സംസാരേഷു നരാധമാൻ

ക്ഷിപാമ്യജസമശുഭാനാസുരീഞ്ചുവ യോനിഷു (19)

ദേഹിക്കുനവരും ക്രുരമാരുമായ ഈ നരാധമമാരെ താൻ എന്നുന്നും അശുദ്ധങ്ങളായ ആസുരയോനികളിൽ എറിയുന്നു (ജനിക്കുവാനിടയാക്കുന്നു).

ആസുരീം യോനിമാപനാ മുഡാ ജനനി ജനനി

മാമപ്രാപേവ കൗന്തേയ തതോ യാന്ത്യധമാം ഗതിം 20)

ഹേ കൗന്തേയ, ആസുരയോനികളിൽ ജനിക്കുന്ന ഈ മുഡമാർ ഓരോ ജനങ്ങളിലും എന്ന പ്രാപിക്കാതെ അധ്യമഗതിയെ
പ്രാപിക്കുന്നു.

ത്രിവിധം നരകസ്യദം ദ്രാരം നാശനമാതമനഃ

കാമഃ ക്രോധസ്തമാ ലോഭസ്തസ്താദേതത്തയം ത്യജേത് 21)

കാമം, ക്രോധം, ലോഭം എന്നിവ നരകത്തിലേയ്ക്കുള്ള മുന്നു കവാടങ്ങളാണ്. ഈ ആത്മനാശത്തിന് കാരണവുമാണ്.
അതിനാൽ ഈ വയ മുന്നിനെയും ത്യജിക്കേണ്ടതാണ്.

എതെർവിമുക്തഃ കൗന്തേയ തമോദ്രാരൈസ്തിഭിർന്നരഃ

ആചരത്യാതമനഃ ശ്രേയസ്തോ യാതി പരാം ഗതിം 22)

തമോദ്രാരങ്ങളായ ഈ മുന്നിൽ നിന്നും മുക്തരായ മനുഷ്യർ ആത്മശ്രേയസ്തിനാവശ്യമായ കാര്യങ്ങളുണ്ടിച്ച് പരമമായ
ഗതിയെ (മോക്ഷത്തെ) പ്രാപിക്കുന്നു.

യഃ ശാസ്നവിധിമുഖ്യജ്യ വർത്തതേ കാമകാരതഃ

ന സ സിദ്ധിമവാപ്ലോതി ന സുവം ന പരാം ഗതിം

(23)

യാതൊരുവൻ ശാസ്നവിധിയെ ലംഘിച്ച് ആഗ്രഹങ്ങൾക്കു വശംവദനായി വൂണിക്കുന്നുവോ, അവൻ സിദ്ധിയോ സുവമോ, പരമമായ ഗതിയോ പ്രാപിക്കുന്നില്ല.

തസ്മാച്ചാസ്നം പ്രമാണം തേ കാര്യാകാര്യവ്യവസ്ഥിതം

ജ്ഞാതരാ ശാസ്നവിധാനോക്തം കർമ കർത്തുമിഹാർഹസി (24)

അതികൊണ്ട്, എന്തു ചെയ്യണം എന്തു ചെയ്യരുത് എന്നറിയുന്നതിന് നിനക്ക് ശാസ്നം പ്രമാണമായിരിക്കേണ്ട്. നീ ശാസ്നവിധികളെ അറിഞ്ഞത് അതനുസരിച്ച് കർമ്മം ചെയ്യണ്ടതാണ്.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു

ബേഹവിദ്യായാം യോഗശാസ്നേ കൃഖ്ലാർജ്ജുനസംവാദേ

ദൈവാസുരസമ്പദ്വിഭാഗയോഗോ നാമ ഷോധണോ/ധ്യായഃ

അദ്ദ୍ୟାଯ় । 17

ଶର୍ମାତର ବିଭାଗଯୋଗः

ശ്രദ്ധാത്മയവിഭാഗങ്ങളാണ്

അർജുന ഉവാച

യേ ശാസ്ത്രവിഡിമുത്സ്വജ്യ യജന്തേ ശ്രദ്ധയാന്വിതാഃ

തേഷാം നിഷ്ടാ തു കാ കൃഞ്ഞ സത്ത്വമാഹോ രജസ്താഃ (1)

അർജുനന് പറഞ്ഞു: ഹേ കൃഞ്ഞ, ശാസ്ത്രവിഡി പാലിക്കാതെയാ സ്നേഹിലും ശ്രദ്ധയോടെ യജിക്കുന്നവരുടെ ധ്യിതിയെന്താകും? അതു സാത്രികമോ, രാജസികമോ താമസികമോ എതാണ്?

ശ്രീശ്രവാനുവാച

ത്രിവിധാ ഭവതി ശ്രദ്ധാ ദേഹിനാം സാ സ്രഭാവജാ

സാത്രികി രാജസി ചെചവ താമസി ചേതി താം ശ്വാണു (2)

ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: മനുഷ്യരുടെ സ്രഭാവത്തിൽ നിന്നുംഭവിക്കുന്ന ശ്രദ്ധ സാത്രികം, രാജസികം, താകസികം എന്നിങ്ങനെ മുന്നു വിധത്തിലാണ്.

സത്ത്വാനുരൂപാ സർവ്വസ്യ ശ്രദ്ധാ ഭവതി ഭാരത
ശ്രദ്ധാമയോര്യം പുരുഷോ യോ യച്ചുഭ്യഃ സ ഏവ സഃ (3)

ഹേ ഭാരത, എല്ലാവരുടെയും ശ്രദ്ധ അവരവരുടെ ശ്രദ്ധയെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ മനുഷ്യൻ ശ്രദ്ധാമയനാണ്. ഒരുവൻ ശ്രദ്ധ ഏതാണോ അവൻ ആ തരത്തിലുള്ളവനായിരിക്കും.

യജന്തേ സാത്തവികാ ദേവാന്തി യക്ഷരക്ഷാംസി രാജസാഃ
പ്രേതാന്തി ഭൂതഗണാംശ്വാന്തേ യജന്തേ താമസാ ജനാഃ (4)

സാത്തവികമാർ ദേവമാരെയും, രാജസമാർ യക്ഷരാക്ഷസമാരെയും, മറ്റുള്ള താമസികരായ മനുഷ്യർ പ്രേതങ്ങളെയും, ഭൂതഗണങ്ങളെയും യജിക്കുന്നു.

അശാസ്ത്രവിഹിതം ബ്ലോറം തപ്യന്തെ യേ തപോ ജനാഃ

ദംഭാഹംകാരസംയുക്താഃ കാമരാഗബലാന്വിതാഃ (5)

കർഷയന്തഃ ശരീരസ്യം ഭൂതഗ്രാമമചേതസഃ

മാം ചെചവാന്തഃശരീരസ്യം താന്വിഭ്യാസുരനിശ്വയാം (6)

ആരാണോ ഡംഭ്, അഹകാരം എന്നിവയോടുകൂടി, കാമം, രാഗം എന്നിവയ്ക്കയീനരായി ശാസ്ത്രത്തിൽ വിഡിച്ചിട്ടില്ലാത്ത തരത്തിൽ ബ്ലോരമായ തപസ്സനും കൂടിക്കുന്നത്, തങ്ങളുടെ ഇന്ത്യാദിഭാഗങ്ങളും, ശരീരത്തിൽ വൂരീകൂന എന്നയും പീഡിപ്പിക്കുന്ന അവിവേകികളായ അവർ ആസുരനിശ്വയം ചെയ്തുവരാണെന്ന നിശ്ചാലം.

ആഹാരസ്രവി സരസ്യ ത്രിവിധ്യാ ഭവതി പ്രിയഃ

യജ്ഞതസ്ത്വപസ്ത്രമാ ഭാനം തേഷാം ഭേദമിമം ശ്രാംകം (7)

എല്ലാവർക്കും പ്രിയപ്പെട്ട ആഹാരവും മുന്നു വിധത്തിലുണ്ട്. യജ്ഞം, തപസ്സ്, ഭാനം എന്നിവയുടെയും ഭേദം നീ കേടും.

ആയുംസത്തവലാരോഗ്യസുവഹിതിവർധനാഃ

രസ്യാഃ സ്ത്രീഗ്രാഃ സ്ഥിരാ ഹൃദ്യാ ആഹാരാഃ സാത്തവികപ്രിയാഃ (8)

ആയുസ്സ്, മനഃശക്തി, ബലം, ആരോഗ്യം, സുവം, പ്രീതി എന്നിവ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്ന രൂചികരമായ, എല്ലാമയമുള്ള, പോഷകവും ഇഷ്ടപ്പെടുന്നതുമായ ആഹാരങ്ങളാണ് സാത്തവികമാർക്ക് പ്രിയമായിട്ടുള്ളത്.

കട്ടരലവണാത്യുജ്ജതീക്ഷ്ണരൂക്ഷവിഭാഗിനഃ

ആഹാരാ രാജസസ്യം ദുഃവശോകാമയപ്രദാഃ (9)

എരിവും, പുളിയും, ഉഞ്ചും, അതിയായ ചുടും, വരൾച്ചയും, ദാഹവുള്ള ആഹാരങ്ങളാണ് രാജസികമാർക്ക് പ്രിയമായിട്ടുള്ളത്. ഇവ ദുഃഖം, ശോകം, രോഗം എന്നിവയെ ഉണ്ടാക്കുന്നു.

യാതയാമം ഗതരസം പുതി പര്യുഷിതം ചയത്

ഉച്ചിഷ്ടമഹി ചാമേധ്യം ഭോജനം താമസപ്രിയം (10)

ഉണ്ടാക്കിയിട്ട് ഒരു യാമം (മുന്നു മണിക്കൂർ) കഴിഞ്ഞതും, സ്വാദു പോയതും, ദുർഗസ്യമുള്ളതും, ഒരു രാത്രി കഴിഞ്ഞതും, ഉച്ചിഷ്ടവും, അശുദ്ധവുമായ ആഹാരമാണ് അതാമസികമാർക്ക് പ്രിയമായിട്ടുള്ളത്.

അഹലാംക്ഷിഭിർയജ്ഞതോ വിധിദുഷ്ടാ യ ഇജ്യതേ

യഷ്ടവ്യമേവതി മനഃ സമാധായ സ സാത്തരികഃ (11)

ഹലാകാംക്ഷയില്ലാതെ, ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരം യജ്ഞതും ചെയ്യപ്പെടേണ്ട താണ് എന്ന ഭാവത്തേനാടെ മനസ്സിനെ യജ്ഞത്തിൽ സമാഹിതമാക്കി യജീക്രഷ്ണപ്പെടുന്ന ആ യജ്ഞതും സാത്തരികമാണ്.

അഭിസന്ധായ തു ഹലം ദംഭാർമ്മമവി ചെചവ യത്ത്

ഇജ്യതേ ഭരതഗ്രേഷ്ടു തം യജ്ഞതും വിദ്യി രാജസം (12)

ഹേ ഭരതഗ്രേഷ്ടു, ഹലാകാംക്ഷയോടെ ധാരാനോടെ യജീക്രഷ്ണപ്പെടുന്ന യജ്ഞതും രാജസമാണ്.

വിധിഹീനമസ്യഷ്ടാനം മന്ത്രഹീനമദക്ഷിണം

ശ്രദ്ധാവിരഹിതം യജ്ഞതും താമസം പരിചക്ഷതേ (13)

ശാസ്ത്രവിധിയനുസരിക്കാതെയും, അന്നവും ദക്ഷിണയും കൊടുക്കാതെയും, മന്ത്രഹീനവും, ശ്രദ്ധയില്ലാതെയും ചെയ്യുന്ന യജ്ഞതും താമസികമാണ്.

ദേവദിജഗുരുപ്രാഞ്ചേപുജനം ശൗചമാർജ്ജവം

ബേഘ്രചര്യമഹിംസാ ച ശാരീരം തപ ഉച്ചയ്തേ (14)

ദേവമാർ, ബോധാണമാർ, ഗുരുക്കമാർ, അതാനികൾ എന്നിവരെ പുജിക്കുക, ശുചിത്വം, ആർജ്ജവം, ബേഘ്രചര്യം, അഹിംസാ എന്നിവയാണ് ശാരീരികമായ തപസ്സ് എന്ന് പറയണ്ടുന്നത്.

അനുദ്രോഗകരം വാക്യം സത്യം പ്രീയഹിതം ച യത്

സ്രാധ്യാത്മകസനം ചെചവ വാഞ്ചമയം തപ ഉച്ചയ്തേ (15)

ക്ഷേശം ജനിപ്പിക്കാത്തതും എന്നാൽ സത്യവും, പ്രീയവും, ഹിതവുമായ വാക്കും, ശാന്തിപാരായണവുമാണ് വാചികമായ തപസ്സും പറയണ്ടുന്നു.

മനഃ പ്രസാദഃ സഖ്യത്വം മഹാമാത്രവിനിഗ്രഹഃ

ഭാവസംശുദ്ധിരീത്യേതത്തപോ മാനസമുച്ചയതേ (16)

മനസ്സിന്റെ പ്രസന്നത, സഖ്യത, മഹാം, ആത്മസംയമം, സ്വഭാവശുദ്ധി എന്നിവയാണ് മാനസികമായ തപസ്സുന്ന് പറയണ്ടുന്നത്.

ശദ്ധയാ പരയാ തള്ളം തപസ്സത്തിവിധം നിരീക്ഷണം

അവലാകാംക്ഷിഭിർയുക്കൈതഃ സാത്തവികം പരിചക്ഷണതേ (17)

പരമമായ ശദ്ധയോദയും മലകാംക്ഷയില്ലാതെയും നിശ്ചയോദയും ചെയ്യപ്പെടുന്ന മുന്നു വിധത്തിലുമുള്ള തപസ്സ സാത്തവികമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

സത്താരമാനപുജാർമ്മം തപോ ഭംഗേന ചെചവ യത്ക

ക്രിയതേ തദിഹ പ്രോക്തം രാജസം ചലമയുവം (18)

സത്താരം, അന്തസ്സ്, ബഹുമതി എന്നിവയ്ക്കുവേണ്ടി ധാരാട്ടുകൂടി ചെയ്യപ്പെടുന്നതും, ചഞ്ചലവും, അധിവാസമായ തപസ്സ രാജസികമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മുഡഗാഹേണാത്മനോ യത്കീഡയാ ക്രിയതേ തപഃ

വരസ്യാത്മാദനാർമ്മം വാ തത്താമസമുദാഹ്യതം (19)

അവദാനക്ലോടുകൂടി ചെയ്യപ്പെടുന്നതും സ്വയം പീഡയനുഭവിച്ചോ, അന്യൈന നശിപ്പിക്കുവാനുദ്ദേശിച്ചോ ഉള്ള തപസ്സ താമസികമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

ഭാതവ്യമിതി യദ്വാനം ദീയത്രേനുപകാരിണം

ദേശേ കാലേ ച പാത്രേ ച തദ്വാനം സാത്രവികം സ്ത്രതം (20)

നല്ലേണ്ടതാണെന്നുള്ള ബോദ്ധനത്തോടെ പ്രത്യുപകാരം ചെയ്യാൻ ശക്തിയില്ലാത്തവൻ യോഗ്യതയും ഉചിതമായ ധമലവും സമയവും നോക്കി ചെയ്യപ്പെടുന്ന ഭാനം സാത്രവികമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

യത്തു പ്രത്യുപകാരാർമ്മം ധമലമുദ്ധിശ്യ വാ പുനഃ

ദീയതേ ച പരിക്കീഴ്ത്തം തദ്വാനം രാജസം സ്ത്രതം (21)

പ്രത്യുപകാരം പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടോ ധമലമുദ്ധേശിച്ചോ വൈമനസ്യത്തോടെ ചെയ്യപ്പെടുന്ന ഭാനം രാജസികമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

അദേശകാലേ യദ്വാനമപാത്രത്രഭ്യശ്വ ദീയതേ

അസത്കൃതമവജ്ഞതാതം തത്താമസമുദാഹ്യതം (22)

യോഗ്യതയില്ലാത്തവൻ അനുചിതമായ ദേശകാലങ്ങളിൽ ബഹുമാനം കൂടാതെ അവജ്ഞയോടെ ചെയ്യപ്പെടുന്ന ഭാനം താമസികമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

ഓം തത്സദിതി നിർദ്ദേശോ ബോഹ്മണ്ണീവിധഃ സ്മാതഃ

ബോഹ്മണ്ണേന വേദാശ്വ യജത്താശ്വ വിഹിതാഃ പുരാ (23)

ഓം, തത്ത്, സത്ത് എന്നിങ്ങനെയുള്ള ബോഹ്മത്തിന്റെ മുന്നു വിധത്തിലുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങളാല് ബോഹ്മണ്ണും, വേദവും, യജത്തങ്ങളും ആദിയിൽ കല്പിക്കാണെന്നു.

തസ്മാദോമിത്യുദാഹാത്യ യജത്താനതപഃക്രിയാഃ

പ്രവർത്തനേ വിധാനോക്താഃ സതതം ബോഹ്മവാദിനാം (24)

അതിനാൽ ബോഹ്മവാദികൾ (വേദജ്ഞതമാർ) ഓം (ബോഹ്മത്തിന്റെ മുഖ്യനാമം) എന്നുചുരിച്ച് ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരം യജത്തം, ഭാനം, തപസ്സ് എന്നീ ക്രിയകൾ നടത്തുന്നു.

തദിത്യനഭിസന്ധായ മലം യജത്തപഃക്രിയാഃ

ഭാനക്രിയാശ്വ വിവിധാഃ ക്രിയനേ മോക്ഷകാംക്ഷിഭിഃ (25)

മോക്ഷാർധികള്ള് തത്ത് (അത്) എന്നുചുരിച്ച് മലാകാംക്ഷയില്ലാതെ യജത്തം, ഭാനം, തപസ്സ് എന്നീ ക്രിയകൾ നടത്തുന്നു.

സദ്ഭാവേ സാധുഭാവേ ച സദിത്യേതത്തുയുജ്യതേ

പ്രശ്നേ കർമ്മണി തമാ സച്ചബ്ദഃ പാർമ യുജ്യതേ

(26)

ഹേ പാർമ, ഉള്ളത് എന അർമത്തിലും, നല്ലത് എന അർമത്തിലും സത് എന പദം പ്രയോഗിക്കണ്ടുനു. അതുപോലെ, ശ്രേഷ്ഠമായ കർമ്മത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചും സത് എന്ന് ശബ്ദം ഉപയോഗിക്കണ്ടുനു.

യജേത തപസി ഭാനേ ച സ്ഥിതിഃ സദിതി ചോച്യതേ

കർമ ചെചവ തദർമ്മിയം സദിത്യേവാഭിയീയതേ

(27)

യജതം, ഭാനം, തപസ്സ് എന്നിവയിലുള്ള നിഷ്ഠയും സത് എന്ന് അറിയണ്ടുനു. ബേഹത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചുള്ള കർമ്മവും സത് എന്ന് പറയണ്ടുനു.

അശ്രദ്ധയാ ഹൃതം ദത്തം തപസ്സിലും കൃതം ച യത്

അസദിത്യുച്യതേ പാർമ ന ച തത്തേത്യ നോ ഇഹ

(28)

ഹേ പാർമ, അശ്രദ്ധയോടെ ചെയ്യണ്ടുനു യജതവും, ഭാനവും, തപസ്സും അസത് എന്ന് പറയണ്ടുനു. ഇതി കൂടാതെ അശ്രദ്ധയോടെ ചെയ്യണ്ടുനു സകലകർമ്മങ്ങളും അസത് തന്നെയാണ്. അത് ഇപ്പ ലോകത്തിലോ പരലോകത്തിലോ പ്രയോജനണ്ടുനില്ല.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസൂപ്തിഷ്ഠ

ബേഹവിദ്യായാം യോഗശാസ്നേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുനസംവാദേ

ശ്രദ്ധാത്മയിഭാഗവ്യോഹരാ നാമ സപ്തദശോധ്യായഃ

അദ്യായം 18

മോക്ഷ
സന്ധാസയോഗഃ

മോക്ഷസംന്യാസയോഗഃ

അർജുന ഉവാച

സംന്യാസസ്യ മഹാബാഹോ തത്ത്വമിച്ചാമി വേദിതും
ത്യാഗസ്യ ച ഹൃഷീക്ഷേ പ്രാമക് ക്രഷിനിഷ്ടുംന (1)

അർജുനന് ചോദിച്ചും മേ ഹൃഷീക്ഷേ, തൊൻ സന്യാസത്തിന്റെയും ത്യാഗത്തിന്റെയും തത്പര പ്രത്യേകമായി അറിയാനാഗ്രഹിക്കുന്നു.

ശ്രീഭഗവാനുവാച

കാമ്യാനാം കർമ്മാം ന്യാസം സംന്യാസം കവയോ വിദുഃ
സർവ്വകർമ്മഹലത്യാഗം പ്രാഹൃസ്ത്യാഗം വിചക്ഷണാഃ (2)

ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു

ഹലമുദ്രേശിച്ചുള്ള കർമ്മങ്ങളെ വെടിയലാണ് സന്യാസമന്നു ജനാനികൾ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്. സകലകർമ്മങ്ങളുടെ ഹലങ്ങളെ ത്യജിക്കുന്നതാണ് ത്യാഗം എന്നു പറയപ്പെടുന്നത്.

ത്യാജ്യം ദോഷവദിത്യകേ കർമ്മ പ്രാഹുർമനീശിണഃ

യജ്ഞത്വാന്തപഃകർമ്മ ന ത്യാജ്യമിതി ചാപരേ (3)

കർമ്മങ്ങളെയെല്ലാം ദോഷമായിക്കണ്ട് ത്യജിക്കണമെന്ന് ചില വിദ്യാക്കാർ പറയുന്നു. യജ്ഞം, ഭാനം, തപസ്സ് എന്നീ കർമ്മങ്ങളെ ത്യജിക്കരുതെന്ന് വേരെ ചിലർ പറയുന്നു.

നിശ്ചയം ശുണ്ണു മേ തത്ര ത്യാഗേ ഭരതസത്തമ

ത്യാഗോ ഹി പുരുഷവ്യാഹ്യ ത്രിവിധഃ സമ്പ്രകീർത്തിതഃ (4)

ഹേ അർജുന, ത്യാഗത്തെക്കുറിച്ചുള്ള എൻ്റെ അഭിപ്രായം കേൾക്കു. ത്യാഗം മുന്നു വിധത്തിലുള്ളതാണെന്ന് പറയണ്ടുന്നു.

യജ്ഞത്വാന്തപഃകർമ്മ ന ത്യാജ്യം കാര്യമേവ തത്ത്

യജ്ഞത്വാ ഭാനം തപസ്സേവ പാവനാനി മനീശിണാം (5)

യജ്ഞം, ഭാനം, തപസ്സ് എന്നീ കർമ്മങ്ങളെ ത്യജിക്കരുത്. അവ നിശ്ചയമായും ചെയ്യപ്പേണ്ടതാണ്. യജ്ഞം, ഭാനം, തപസ്സ് എന്നിവ ബുദ്ധിമാനാർക്ക് മനഃശുദ്ധിയുണ്ടാക്കുന്നവയാണ്.

എതാന്യവി തു കർമ്മണി സംഗം ത്യക്ത്രാ മലാനി ച
കർത്തവ്യാനിതി മേ പാർമ നിശ്ചിതം മതമുത്തമം. (6)

ഈ കർമ്മങ്ങളെ (യജ്ഞം, ഭാനം, തപസ്സ്) ആസക്തിയും മലവുമുപേക്ഷിച്ച് ചെയ്യേണ്ടതാണ് എന്നാണ് എൻ്റെ നിശ്ചിതമായ അഭിപ്രായം.

നിയതസ്യ തു സംന്യാസഃ കർമ്മണാ നോപപദ്യതേ
മോഹാത്തസ്യ പരിത്യാഗസ്താമസഃ പരികീർത്തിതഃ (7)

നിയതകർമ്മങ്ങളെ (ശാസ്ത്രവിഹിതമായ കർമ്മങ്ങളെ) ത്യജിക്കുവാൻ പാടുള്ളതല്ല. മോഹത്താൽ അവയെ ത്യജിക്കുന്നത് താമസികമായ ത്യാഗമാണെന്ന് പറയണ്ടുണ്ട്.

ദു:ഖമിത്യേവ യത്കർമ കായക്കേശദയാത്ത്യജേത്
സ കൃത്രാ രാജസം ത്യാഗം നൈവ ത്യാഗമലം ലഭേത് (8)

ദു:ഖകരമാണെന്നു കരുതി ശരീരക്കേശത്തെ ഒഴിവാക്കാനായി ത്യജിക്കുകയാണെങ്കിൽ അത് രാജസികത്യാഗമാണ്. അതിലും ശരിയായ ത്യാഗത്തിന്റെ മലം ലഭിക്കുകയില്ല.

കാര്യമിത്യേവ യത്കർമ നിയതം ക്രിയത്രേർജ്ജുന

സംഗം ത്യക്തരാ മലം ചെവ സ ത്യാഗഃ സാത്ത്വികോ മതഃ (9)

ചെയ്യേണ്ടതാണെന്നുള്ള ബോദ്ധ്യത്തോടെ ശാസ്ത്രവിഹിതമായ കർമ്മം ആസക്തിയെയും മലത്തെയും ത്യജിച്ച് ചെയ്യുകയാണെങ്കിൽ അതിനെ സാത്വികത്യാഗമെന്നു പറയുന്നു.

ന ദ്രോഞ്ചകുശലം കർമ കുശലേ നാനുശജതേ

ത്യാഗി സത്ത്വസമാവിജ്ഞാ മേധാവി ചരിന്നസംഗയഃ (10)

സത്ത്വഗുണത്തെ പ്രാപിച്ചവനും, ബുദ്ധിമാനും, സംശയമില്ലാത്ത വനുമായ ത്യാഗി അസുവകരമായ കർമ്മത്തെ വെറുക്കുകയോ സുവകരമായ കർമ്മത്തോട് ആസക്തി കാണിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല.

ന ഹി ദേഹഭൂതാ ശക്യം ത്യക്തും കർമാണ്യശേഷതഃ

യസ്യ കർമഹലത്യാഗി സ ത്യാഗിത്യദിഡിയതേ (11)

ദേഹിയ്ക്ക് കർമ്മങ്ങളെ തികച്ചും പരിത്യജിക്കുവാൻ സാദ്ധ്യമല്ല. കർമ്മഹലത്തെ ത്യജിക്കുന്നവൻ തന്നെയാണ് ശരിയായ ത്യാഗി എന്നു പറയജെടുന്നു.

അനിഷ്ടമിഷ്ടം മിശ്രം ച ത്രിവിയം കർമ്മണഃ മലം

വേത്യത്യാഗിനാം പ്രേത്യ ന തു സംന്യാസിനാം ക്രച്ചിത് (12)

കർമ്മത്തിന്റെ മലം അനിഷ്ടം, ഇഷ്ടം, മിശ്രം എന്നിങ്ങനെ മുന്നു വിധമാണ്. ത്യാഗികള്ളാത്തവർക്കു മാത്രമേ ഈ മലങ്ങൾ അനുഭവപ്പെടുന്നുള്ളൂ. അല്ലാതെ സന്യാസികൾക്ക് ഒരിക്കലുമില്ല.

വാനേവതാനി മഹാബാഹോ കാരണാനി നിബോധ മേ

സാംഖ്യ കൃതാന്തേ പ്രോക്താനി സിദ്ധയേ സർവ്വകർമ്മണാം (13)

ഹോ മഹാബാഹോ, എല്ലാ കർമ്മങ്ങളുടെ സിദ്ധിയ്ക്കായി സാംഖ്യത്തിൽ പരഞ്ഞിരിക്കുന്ന അഞ്ചു ഘടകങ്ങൾ കേട്ടാലും.

അധിഷ്ഠാനം തമാ കർത്താ കരണം ച പുമഗ്രിയം

വിവിധാശ പുമക്ക്രഷ്ടാ ദൈവം ചെചവാത്ര പദ്മം (14)

അധിഷ്ഠാനമായ ശരീരം, കർത്താവ്, വിവിധ കരണങ്ങൾ (ഇന്ത്യങ്ങൾ), വിവിധ ചേജ്ഞകൾ, ദൈവം (വിധി അധിവാ പ്രാരംഭകർമ്മം) എന്നിവയാണ് ഈ അഞ്ചു ഘടകങ്ങൾ.

ശരീരവാംഗമനോഭിരൂപത്വം പ്രാരംഭത്തേ നരഃ

ന്യായ്യം വാ വിപരീതം വാ പണ്ണഞ്ഞതേ തസ്യ ഹേതവഃ (15)

ശരീരം, മനസ്സ്, വാക്ക് എന്നിവയാൽ മനുഷ്യൻ ചെയ്യുന്ന ശരിയോ തെറ്റോ ആയ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളുടെയും കാരണങ്ങൾ ഇവയണ്ണുമാകുന്നു.

തത്ത്വത്വം സതി കർത്താരമാത്മാനം കേവലം തു യഃ

പശ്യത്യക്യതബുദ്ധിത്രാന സ പശ്യതി ദുർമതിഃ (16)

അങ്ങനെയിരിക്കു, കേവലനായ ആത്മാവിനെ കർത്താവായി കാണുന്ന അവിവേകിയായ ദുർമതി യാമാർധ്യം അറിയുന്നില്ല.

യസ്യ നാഹംക്യതോ ഭാവോ ബുദ്ധിര്യസ്യ ന ലിപ്യതേ

ഹത്യാരാഹി സ ഇമാംല്ലോകാന ഹന്തി ന നിബയതേ (17)

കർത്തൃത്രഭാവമില്ലാത്തവനും, ശുഭാശുഭങ്ങളായ യാതൊന്നിലും ആസക്തമല്ലാത്ത ബുദ്ധിയുള്ളവനുമായ ഒരുവൻ (യുദ്ധം ചെയ്യാനായി വന്നു ചേർന്ന) ഈ ജനങ്ങളെയെല്ലാം കൊല്ലുന്നില്ല. അവനെ ആ കർമ്മം ബന്ധിക്കുന്നുമില്ല.

ജനാനം ജ്ഞയെം പരിജനാതാ ത്രിവിധാ കർമചോദനാ

കരണം കർമ കർത്തേതി ത്രിവിധഃ കർമസംഗ്രഹഃ (18)

അറിവ്, അറിയപ്പെടുന്നത്, അറിയുന്നവൻ എന്നിങ്ങനെ കർമ്മത്തെ പ്രേരിപ്പിക്കുന്ന മുന്നു ഘടകങ്ങൾ ഉണ്ട്. കർമ്മത്തിന് കർത്താവ്, കർമ്മം, കരണം (ഇന്നിയങ്ങൾ) എന്നീ മുന്നു ഘടകങ്ങൾ ഉണ്ട്.

ജനാനം കർമ ച കർത്താച ത്രിഡൈവ ഗുണദേവതഃ

പ്രോച്യതേ ഗുണസംഖ്യാനേ യമാവച്ഛാണു താന്യപി (19)

ജനാനവും, കർമ്മവും, കർത്താവും ഗുണദേവമനുസരിച്ച് സാംഖ്യത്തിൽ മുന്നു തരത്തിലാണെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. അവയെ കേട്ടാലും.

സർവ്വരൂപത്വാശു യേനെനകം ഭാവമവ്യയമീക്ഷതേ

അവിഭക്തം വിഭക്താശു തജ്ജനാനം വിദ്യി സാത്തവികം (20)

വിഭക്തങ്ങളായ സകലരൂപത്വങ്ങളിലും അവിഭക്തമായി വർത്തിക്കുന്ന അവിനാശിയായ ബേഘ്രത്തെ കാണുന്നത് എന്നുകൊണ്ടോ, അതാണ് സാത്തവികമായ ജനാനം.

പുമക്കേരന് തു യജ്ഞത്താനം നാനാഭാവാൻ പുമഗ്രിയാൻ
വേത്തി സർവ്വേഷ്യു ഭൂതേഷ്യു തജ്ജത്താനം വിദ്യി രാജസം (21)

യാതൊരു അതനമാണോ സർവ്വജീവജാലങ്ങളിലും നാനാതരത്തിലുള്ള ഭാവങ്ങളെ ദർശിക്കുന്നത് അത് രാജസമാണ്.

യത്തു കൃത്സ്നവദേകസ്തിന് കാരേ സക്തമഹേതുകം
അതത്രാർമ്മവദ്ധം ച തത്താമസമുദാഹ്യതം (22)

യാതൊരു അതാനം ഒരു കാര്യത്തിൽ (ശരീരത്തിൽ) തന്ന പുർണ്ണമാണെന്നുള്ള ധാരണയിൽ ആസക്തിയോടെയും, കാരണ മില്ലാതെയും, സത്യത്തെ അറിയാതെയും, അല്ലെങ്കിൽ മിരിക്കുന്നുവോ അത് താമസികാജ്ഞതാനമാണ്.

നിയതം സംഗരഹിതമരാഗദേശതഃ കൃതം
അഹലപ്രേപ്പുനാ കർമ യത്തസാത്തവികമുച്യതേ (23)

ശാസ്ത്രവിഹിതവും, ആസക്തിയില്ലാത്തത്തും, രാഗദേശരഹിതവും ധലാകാംക്ഷയില്ലാത്ത ഒരു വ്യക്തിയാൽ ചെയ്യപ്പെട്ടതുമായ കർമ്മം സാത്തവികമാണ്.

യത്തു കാമേല്ലുനാ കർമ സാഹംകാരേണ വാ പുനഃ

കീയതേ ബഹുലായാസം തദ്വാജസമുദാഹൃതം (24)

ഹലാകാംക്ഷയോടെയും അഹങ്കാരത്തോടെയും വളരെ കഷ്ടപ്പെട്ടു ചെയ്യുന്ന കർമ്മം രാജസമാണ്.

അനുബന്ധം ക്ഷയം ഹിംസാമനപേക്ഷ്യ ച പാരുഷം

മോഹാദാരഭ്യതേ കർമ യത്തത്താമസമുച്യതേ (25)

മോഹത്തോടെ ആരംഭിക്കപ്പെട്ടും, കർമ്മത്തിന്റെ ഹലമോ, അതുകൊണ്ടുള്ള നഷ്ടമോ, അപകടമോ, സ്വന്തം കഴിവോ കണക്കിലെടുക്കാതെ ചെയ്യപ്പെടുന്നതുമായ കർമ്മം താമസികമാണ്.

മുക്തസംഗോധനഹംവാദി യുത്യുത്സാഹസമന്വിതഃ

സിദ്ധ്യസിദ്ധ്യാർന്നിർവ്വികാരഃ കർത്താ സാത്ത്രീക ഉച്യതേ (26)

ആസക്തിയും അഹന്തയും ഇല്ലാത്തവനും, ബെയരും, ഉത്തയഹം എന്നിവയുള്ളവനും, ജയപരാജയങ്ങളിൽ ഇളക്കാത്തവനുമായ കർത്താവ് സാത്ത്രീകനാണെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

രാഗി കർമ്മലപ്രേളുർ ലുബ്ബോ ഹിംസാത്മകോശുചിഃ

ഹർഷശോകാന്വിതഃ കർത്താ രാജസഃ പരികീർത്തിതഃ (27)

ആസക്തിയുള്ളവനും, കർമ്മലപ്രത്യേകിയും, ആഗ്രഹിക്കുന്നവനും, പിശുക്കനും, അശുചിയും, ഹിംസാത്മകനും, (ജയപരാജയങ്ങളിൽ) സന്തോഷിക്കുകയും ദുഃഖിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവനുമായ കർത്താവ് രാജസികനന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

അയുക്തഃ പ്രാകൃതഃ സ്ത്രീഃ ശാം നെന്ത്രികോഡിസഃ

വിഷാദി ഭീർജ്ജസുത്രി ച കർത്താ താമസ ഉച്ചതേ (28)

ധമിരതയില്ലാത്തവനും, പ്രാകൃതനും, അഹങ്കാരവും ദർശവുമുള്ളവനും, നീചനും അലസനും, ദുഃഖിതനും, ഭീർജ്ജസുത്രിയുമായ (ചെയ്യാനുള്ള കാര്യങ്ങൾ നീട്ടിവെയ്ത്തുനന്ന സ്വഭാവമുള്ളയാൾ) കർത്താവ് താമസികനാണ് എന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

ബുദ്ധേർഭേദം ധ്യനേത്രശ്വവ ഗുണതസ്തിവിധം ശ്രാം

പ്രോച്യമാനമശ്രേഷ്ഠണ പുമക്കേരന ധനജ്ജയ (29)

ഗുണങ്ങളുടെ അടിധാനത്തിൽ മുന്നു വിധത്തിലുള്ള ബുദ്ധിയെയും, ദൈര്ഘ്യത്തെയും കുറിച്ച് താൻ ഓരോന്നായി വിശദികരിക്കുന്നതു കേട്ടാലും.

പ്രവൃത്തിം ച നിവൃത്തിം ച കാര്യാകാരേ ദ്രോഡേ
ബന്ധം മോക്ഷം ച യാ വേത്തി ബുദ്ധിഃ സാ പാർമ സാത്രികി (30)

പ്രവൃത്തിമാർഗ്ഗവും, നിവൃത്തിമാർഗ്ഗവും, ചെയ്യേണ്ടതും, ചെയ്യേണ്ടാത്തതും, ഭയവും, അഭയവും, ബന്ധവും, മോക്ഷവും അറിയുന്ന ബുദ്ധി സാത്രികബുദ്ധിയാകുന്നു.

യയാ ധർമ്മധർമം ച കാര്യം ചാകാര്യമേവ ച
അയമാവത്രജ്ഞാനാതി ബുദ്ധിഃ സാ പാർമ രാജസി (31)

ധർമ്മം, അധർമ്മം, ചെയ്യേണ്ടത്, ചെയ്യേണ്ടാത്തത് എന്നിവയെ തെറ്റായി അറിയുന്ന ബുദ്ധി രാജസികബുദ്ധിയാകുന്നു.

അധർമം ധർമമിതി യാ മന്യതേ തമസാവൃതാ
സർവ്വാർധമാന്വിപരീതാംശു ബുദ്ധിഃ സാ പാർമ താമസി (32)

അജ്ഞാനത്താൽ ആവരണം ചെയ്യേണ്ടതുകൊണ്ട് അധർമ്മത്തെ ധർമ്മമായി തെറ്റിയരിക്കുകയും, സകലതിനെയും നേരേ വിപരീതമായ വിധത്തിൽ അറിയുകയും ചെയ്യുന്ന ബുദ്ധി താമസികബുദ്ധിയാകുന്നു.

യൃത്യാ യയാ ധാരയതെ മനഃപ്രാണേന്നിയകിയാഃ
യോഗേനാവ്യഭിചാരിണ്യാ യൃതിഃ സാ പാർമ സാത്തരികി (33)

മനസ്സിന്റെയും, പ്രാണന്റെയും, ഇന്നിയങ്ങളുടെയും വ്യാപാരങ്ങളെ ഒടും വ്യതിചലിക്കാത്ത യോഗത്താൽ അടക്കിനിർത്തുന്ന ദൈര്യം (യൃതി) സാത്തരികമാണ്.

യയാ തു ധർമകാമാർമ്മധ്യത്യാ ധാരയതേരജ്ജുന
പ്രസംഗേന മലാകാംക്ഷി യൃതിഃ സാ പാർമ രാജസി (34)

ധർമ്മം, അർമ്മം, കാമം എന്നിവയെ ആസക്തിയോടെയും മലാകാംക്ഷയോടെയും അടക്കിനിർത്തുന്ന ദൈര്യം. രാജസികമാണ്.

യയാ സ്വപ്നം ഭയം ശോകം വിശ്വാദം മദമേവ ച
ന വിമുഖതി ദുർമ്മോഡ്യാ യൃതിഃ സാ പാർമ താമസി (35)

ദുർബുദ്ധിയായ ഒരുവൻ യാതൊരു ദൈര്യത്താൽ സ്വപ്നം, ഭയം, ദുഃഖം, വ്യസനം, അഹങ്കാരം എന്നിവയെ പരിത്യജിക്കാതിരിക്കുന്നുവോ അത് താമസികമാണ്.

സുവം ത്രിഭാന്മിം ത്രിവിധിം ശൃംഗാര മേ ഭരതർഷ്ണദ

അഭ്യാസാദ്വമതേ യത്ര ദൃഃവാന്തം ച നിഗച്ഛതി (36)

യത്തദഗ്രേ വിഷമിവ പരിണാമേരമുതോപമം

തസുവം സാത്രാക്കം പ്രോക്തമാത്മബുദ്ധിപ്രസാദജം (37)

ഹേ അർജുന, ഇനി മുന്നു വിധത്തിലുള്ള സുവത്തെ കേടുകൊള്ളുക. അഭ്യാസം കൊണ്ട് യാതൊരു സുവത്തിൽ സന്തോഷിച്ചു തുടങ്ങുകയും, ദൃഃവത്തിനറുതി വരുകയും ചെയ്യുന്നുവോ, ആദ്യം വിഷം പോലെയും ഒടുവിൽ അമൃതസമാനമായും അനുഭവപ്പെടുന്നുവോ, ആത്മജ്ഞാനത്തിൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന ആ സുവം സാത്രാക്കമാണ്.

വിഷയേന്ദ്രിയസംയോഗാദ്യത്തദഗ്രേമുതോപമം

പരിണാമേ വിഷമിവ തസുവം രാജസം സ്മാതം (38)

വിഷയങ്ങളുടെയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെയും സമ്പർക്കം കൊണ്ടുണ്ടാകുന്നതും ആദ്യം അമൃതു പോലെയും ഒടുവിൽ വിഷസമാനമായുമിരിക്കുന്നുവോ ആ സുവം രാജസികമാണ്.

യദഗ്രേ ചാനുബന്ധേ ച സുവം മോഹനമാത്മനഃ

നിദ്രാലസ്യപ്രമാദോത്ഥം തത്താമസമുദാഹരാതം (39)

ഉറക്കം, ആലസ്യം, അശ്രദ്ധ എന്നിവയിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്നതും തുടക്കത്തിലും ദടുവിലും ഒരുവനെ മോഹിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന സുവം താമസികമാണ്.

ന തദസ്തി പുമിവ്യാം വാ ദിവി ദേവേഷു വാ പുനഃ

സത്ത്വം പ്രകൃതിജൈജർമ്മകതം യദേശിഃ സ്യാത്രതിഭിരംഗുണാഃ (40)

പ്രകൃതിജ്യാങ്ഗളായ ഈ ഗുണങ്ങളില്ലാത്ത ധാതാരു വസ്തുവോ, വ്യക്തിയോ തന്നെ ഈ ഭൂമിയിലോ, ആകാശത്തിലോ, ദേവമാരുടെയിടയിലോ ഈല്ല.

ബോഹമണക്ഷത്രിയവിശാം ശുദ്രാണാം ച പരന്തപ

കർമാണി പ്രവിഭക്താനി സ്രഭാവപ്രഭവൈരംഗുണാഃ (41)

ബോഹമണി, ക്ഷത്രിയൻി, വൈശ്യൻി, ശുദ്രൻി എന്നിവരുടെ കർമ്മങ്ങള് സ്രഭാവജ്യമായ ഈ ഗുണങ്ങളുടെ അടിധ്യാനത്തിൽ വിജേക്കണ്ടിരിക്കുന്നു.

ശ്രമം ദമസ്പഃ ശ്രചം ക്ഷാന്തിരാരൂപമേവ ച

ജ്ഞാനം വിജ്ഞാനമാസ്തിക്യം ബേഹകർമ സ്രാവജം 42)

ശ്രമം (മനഃസംയമനം), ദമം (ഇന്ത്യിയസംയമനം), തപസ്സ്, ശ്രചം, ക്ഷമ, കാപ്യമില്ലായ്ക്കും, ലഭകികവും ആധ്യാത്മികവുമായ അറിവ്, ഇംഗ്രേസിലും എന്നിവയാണ് ബേഹമണ്ണന് സ്രാവാവികമായുള്ള കർമ്മങ്ങൾ.

ശ്രദ്ധം തേജോ ധൃതിർഭാക്ഷ്യം യുദ്ധേ ചാവ്യപലായനം

ദാനമീശ്വരഭാവശ്രൂതം കർമ സ്രാവജം 43)

ശൂരത്വം, തേജസ്സ്, ദൈഹം, സാമർഥ്യം, യുദ്ധത്തിൽ നിന്ന് പിന്തിരിയാതിരിക്കൽ, ദാനം, പ്രഭുത്വം എന്നിവയാണ് ക്ഷത്രിയന്ന് സ്രാവാവികമായുള്ള കർമ്മങ്ങൾ.

കൃഷിഗൗരക്ഷ്യവാണിജ്യം വൈശ്യകർമ സ്രാവജം

പരിചര്യാത്മകം കർമ ശൂദ്ധസ്യാഹി സ്രാവജം 44)

കൃഷി, പശുവിനെ വളർത്തല്, കച്ചവടം എന്നിവ വൈശ്യർന്ന് സ്രാവാവികകർമ്മങ്ങളും, പരിചാരകവൃത്തി ശൂദ്ധരന്ന് സ്രാവാവികകർമ്മങ്ങളുമാകുന്നു.

സേ സേ കർമ്മാഭിരതഃ സംസിദ്ധിം ലഭ്യതേ നരഃ

സ്വകർമ്മനിരതഃ സിദ്ധിം യമാ വിന്ദതി തച്ചുണ്ണു (45)

അവനവർ കർമ്മത്തില്പ് നിഷ്ടയുള്ള മനുഷ്യൻ സിദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. സ്വകർമ്മത്തില്പ് നിരതനായവൻ സിദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നതെങ്ങനെയെന്നു കേട്ടാലും.

യതഃ പ്രവൃത്തിർഭൂതാനാം യേന സർവ്വമിദം തതം

സ്വകർമ്മാ തമദ്യർച്ച സിദ്ധിം വിന്ദതി മാനവഃ (46)

യാതൊന്നിൽനിന്ന് സകലപ്രാണികളുടെയും പ്രവൃത്തിയുണ്ടാ കുന്നുവോ, യാതൊന്നിനാൽ ഈ വിശദമവിലും

വ്യാഴമായിരിക്കുന്നുവോ, ആ ഈ ശ്രദ്ധരനെ അവനവർ കർമ്മം കൊണ്ട് ആരാധിച്ച് മനുഷ്യൻ സിദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

ശ്രദ്ധാർ സ്വയർമ്മോ വിഗുണഃ പരയർമ്മാസ്രനുഞ്ജിതാത്

സ്വഭാവനിയതം കർമ കുർവ്വനാപ്ലാതി കില്പിഷം (47)

അന്യരുടെ ധർമ്മം നല്ല പ്രോലെ അനുഞ്ജിക്കുന്നതിലും ശ്രദ്ധം ഗുണങ്ങളില്ലാതെയാണെങ്കിലും ചെയ്യപ്പെടുന്ന സ്വയർമ്മാകുന്നു. സ്വഭാവാനുസ്യതമായ കർമ്മം ചെയ്യുന്നവൻ പാപം അടയുന്നില്ല.

സഹജം കർമ കൗന്തേയ സദോഷമവി ന ത്യജേത്

സർവ്വാരംഭാഃ ഹി ദോഷണ ധൂമേനാശിരിവാവുതാഃ (48)

ഹേ കൗന്തേയ, ദോഷമുള്ളതാണെങ്കിലും സ്വയർമ്മത്തെ ഉപേക്ഷിക്കരുത്. തീ പുക കൊണ്ടെന്ന പോലെ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും ദോഷങ്ങളാൽ ആവുതമാണ്.

അസക്തവുഡിഃ സർവ്വത്ര ജിതാത്മാ വിഗതസ്ത്വഹഃ

നൈഷ്ഠർമ്മസിദ്ധിം പരമാം സംന്യാസേനാധിച്ഛതി (49)

എല്ലാ വിഷയങ്ങളിലും അനാസക്തനും, മനസ്സിനെ ജയിച്ചവനും, ആഗ്രഹങ്ങളില്ലാത്തവനുമായ മനുഷ്യൻ ത്യാഗത്തിന്റെ മലമായി നൈഷ്ഠർമ്മത്തെ (താൻ കർമ്മം ചെയ്യുന്നു എന്ന ഭാവമില്ലായ്ക്കുന്നു).

സിദ്ധിം പ്രാണ്ഡാ യമാ ബൈഹ തമാണ്ഡാതി നിബോധ മേ

സമാസേനവ കൗന്തേയ നിഷ്ഠാ ജണാനസ്യ യാ പരാ (50)

ഇല്ല നൈഷ്ഠർമ്മത്തെ പ്രാപിച്ചുവൻ ജണാനത്തിന്റെ പരമാവധ്യയായ ബൈഹത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതെങ്ങനെയെന്നെന്നും സംക്ഷിപ്തമായി കേട്ടാലും.

ബുദ്ധാ വിശുദ്ധയാ യുക്തോ യുത്യാത്മാനം നിയമ്യ ച
ശബ്ദാദിനവിഷയാംസ്യകത്രാ രാഗദേശം വ്യുദസ്യ ച (51)

വിവിക്തസേവീ ലഘ്വാശി യതവാക്കായമാനസഃ
ധ്യാനയോഗപരോ നിത്യം വൈരാഗ്യം സമുപാശിതഃ (52)

അഹംകാരം ബലം ദർപ്പം കാമം ക്രോധം പരിഗ്രഹം
വിമുച്യ നിർമ്മാശഃ ശാന്തോ ബേഹ്മദ്യായ കള്ളതേ (53)

പരിശുദ്ധമായ ബുദ്ധിയാൽ മനസ്സിന ദൈരോപുർവ്വം നിയന്തിച്ച്, ശബ്ദം, സ്വർശം, തുടങ്ങിയ വിഷയങ്ങളെ ത്യജിച്ച്, രാഗദേശങ്ങളെ അകറ്റി, വിജനപ്രദേശത്തു വസിച്ച്, മിതമായഹരിച്ച്, ശരീരം, മനസ്സ്, വാക്ക് എന്നിവയെ സംയമിച്ച്, സദാ വൈരാഗ്യത്തോടെ, ധ്യാനയോഗത്തുരന്നായി, അഹക്കാരം, ബലം, അഭിമാനം, കാമം, ക്രോധം, പരിഗ്രഹം എന്നിവയെ വെടിഞ്ഞ്, നിർമ്മമനായി, ശാന്തനായിരിക്കുന്നവൻ ബേഹ്മപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

ബേഹ്മദ്യതഃ പ്രസന്നാത്മാ ന ശോചതി ന കാംക്ഷതി
സമഃ സർവ്വേഷ്യു ഭൂതേഷ്യു മദ്ഭക്തിം ലഭ്യതേ പരാം (54)

ബേഹ്മദാവത്തെ പ്രാപിച്ചവൻ പ്രസന്നമായ മനസ്സിനാടെ, ഒന്നും ആഗ്രഹിക്കുകയോ ഒന്നില്ലും ദുഃഖിക്കുകയോ ചെയ്യാതെ, സർവ്വഭൂതങ്ങളിലും സമനായി എന്നിൽ പരമമായ ഭക്തിയെ നേടുന്നു.

കേത്യാ മാമഭിജാനാതി യാവാന്യശ്വാസി തത്ത്വതഃ

തത്വാ മാം തത്ത്വതോ ജ്ഞാത്വാ വിശ്വതേ തദനന്തരം 55)

ഭക്തികോൺ താൻ തത്വത്തിൽ എങ്ങനെന്നുള്ളവനാണ് എന്നറിയുന്നവൻ അതിന്റെ മലമായി എന്ന പ്രാപിക്കുന്നു.

സർവ്വകർമ്മാണ്യപി സദാ കുർവ്വാണോ മദ്യപാശ്രയः

മത്സ്യാദാദവാള്ളോതി ശാശ്രതം പദമവ്യയം 56)

എല്ലായ്യോഴും എന്ന ശരണം പ്രാപിച്ചുകോണ്ട് എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും ചെയ്യുന്നവൻ എൻ്റെ പ്രസാദത്താൽ ശാശ്രതമായ ധ്യിതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

ചേതസാ സർവ്വകർമ്മാണി മയി സംന്യസ്യ മത്രഃ

ബുദ്ധിയോഗമുപാശിത്യ മച്ചിത്തഃ സതതം ഭവ 57)

എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും മനസാ എന്നിൽ സമർപ്പിച്ച്, ബുദ്ധിയോഗത്തെ ആശയിച്ച്, മനസ്സിനെ സദാ എന്നിൽ തന്നെ ഉറപ്പിക്കുക.

മച്ചിത്തഃ സർവ്വദുർഗാണി മത്സ്യാദാത്തരിഷ്യസി

അമ ചേത്തരമഹംകാരാന ശ്രോഷ്യസി വിനക്ഷ്യസി (58)

എന്നിൽ മനസ്സുറപ്പിച്ചു നിർത്തിയാല് എൻ്റെ പ്രസാദത്താൽ നീ എല്ലാ തടസ്സങ്ങളെയും മറികടക്കും. അമവാ, അഹകാരത്താൽ എൻ്റെ ഉപദേശത്തെ തിരസ്സരിച്ചാൽ നീ നശിക്കുന്നതാണ്.

യദഹംകാരമാശ്രിത്യ ന യോത്സ്യ ഇതി മന്യസേ

മിമെമ്യഷ വ്യവസായസ്തേ പ്രകൃതിസ്ത്രാം നിയോക്ഷ്യതി (59)

അഹകാരം കാരണം നീ "ഞാൻ യുദ്ധം ചെയ്യുകയില്ല" എന്നു കരുതുകയാണെങ്കിൽ നിന്റെ ആ നിശ്ചയം വെറുതെയാണ്. പ്രകൃതി (നിന്റെ സ്വഭാവം) നിന്നെങ്കാണ്ക യുദ്ധം ചെയ്യിപ്പിക്കും.

സ്വഭാവജേന കാരണത്തേയ നിബാദ്യഃ സേന കർമ്മണാ

കർത്തും നേച്ചുസി യമോഹാത്മരിഷ്യസ്യവശോഹി തത്ത് (60)

ഹേ കാരണത്തേയ, നിന്റെ സ്വഭാവജന്യമായ കർമ്മത്താല് ബദ്ധനായ നീ യുദ്ധം ചെയ്യാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നില്ലെങ്കിലും നിനക്ക് ആ കർമ്മം നിസ്തൂരായനായി ചെയ്യണ്ടതായി വരും.

ഇംഗ്ലീഷ് സരഭൂതാനാം ഹൃദേശേർജ്ജുന തിജ്ജതി

ഭോമയന് സർവ്വഭൂതാനി യത്രാരൂഷാനി മായയാ

(61)

ഹേ അർജ്ജുന, ഇംഗ്ലീഷർന്ന് മായയാൽ യത്രത്തിൽ വെച്ചിരിക്കുന്ന വസ്തുക്കളെയെന്ന പോലെ സർവ്വജീവികളെയും പ്രവർത്തിപ്പിച്ചു കൊണ്ട് അവരുടെയെല്ലാം ഹൃദയത്തിൽ വസിക്കുന്നു.

തമേവ ശരണം ഗച്ഛ സർവ്വഭാവേന ഭാരത

തത്സാദാത്മരാം ശാന്തിം സ്ഥാനം പ്രാപ്ന്യസി ശാശ്രതം

(62)

ഹേ ഭാരത, നീ ഇംഗ്ലീഷരനെത്തനെന സർവ്വഭാവത്തിലും ശരണമടഞ്ഞാലും. ഇംഗ്ലീഷർന്ന് പ്രസാദത്താൽ നീ പരമമായ ശാന്തിയെയും ശാശ്രതമായ പദ്ധതയും പ്രാപിക്കും.

ഇതി തേ അതാനമാവ്യാതം ഗുഹ്യാദ്ഗുഹ്യതരം മയാ

വിമൃശ്യതദ്ദേശങ്ങണ യമേച്ചസി തമാ കുരു

(63)

ഇപ്രകാരം രഹസ്യങ്ങളിൽവെച്ച് ഏറ്റവും രഹസ്യമായ അതാനം താൻ നിനക്കുപറേശിച്ചു കഴിഞ്ഞു. അതിനെക്കുറിച്ച് പുർണ്ണമായി വിചിന്നനം ചെയ്ത് നീ ഇച്ചിക്കുന്നതുപോലെ ചെയ്യു.

സർവ്വഗുഹ്യതമം ഭൂത്യഃ ശ്രാംക മേ പരമം വചഃ

ഇഞ്ചോറസി മേ ദൃഡമിതി തതോ വക്ഷ്യാമി തേ ഹിതം 64)

എല്ലാറ്റിലും രഹസ്യവും ശ്രേഷ്ഠവുമായ വാക്കുകൾ വിഞ്ഞും കേൾക്കു. നി എന്നിക്കു പ്രിയപ്പെട്ടവനാകയാൽ നിന്നക്കു ഹിതമായതു ഞാൻ പറയാം.

മനനാ ഭവ മദ്ദക്കേതാ മദ്യാജി മാം നമസ്കരു

മാമേവൈഷ്യസി സത്യം തേ പ്രതിജാനേ പ്രിയോരസി മേ 65)

എന്നിൽ മനസ്സുറപ്പിച്ച് എന്ന ഭജിക്കു. എന്ന ഉദ്ദേശിച്ച് യാഗം ചെയ്യുകയും, നമസ്കരിക്കുകയും ചെയ്യു. നി എന്ന പ്രാപിക്കുമെന്നു ഞാൻ സത്യമായി പ്രതിജ്ഞ ചെയ്യുന്നു. നി എന്നിയ്ക്ക് പ്രിയനാണ്.

സർവ്വധർമ്മാന്പ പരിത്യജ്യ മാമേകം ശരണം വ്രജ

അഹം ത്രാ സർവ്വപാപഭോ മോക്ഷയിഷ്യാമി മാ ശുചഃ 66)

സർവ്വധർമ്മങ്ങളെയും പരിത്യജിച്ച് എന്നമാത്രം ശരണം പ്രാപിച്ചാലും. ഞാൻ നിന്നെ സകലപാപങ്ങളിൽ നിന്നും മോചിപ്പിക്കാം. നി ദുഃഖികരുത്.

ഇം തേ നാതപസ്തായ നാഭക്തായ കദാചന

ന ചാശുശ്രൂഷവേ വാച്യം ന ച മാം യോര്യൈസ്യയതി

(67)

ഈ അതാനം തപസ്സില്ലാത്തവനും, ഭക്തന്മാത്തവനും നീ ഒരിക്കലും ഉപദേശിക്കരുത്. കേൾക്കുവാനിച്ചുയില്ലാത്തവനും, എന്ന നിങ്ങിക്കുന്നവനും ഈത് പരഞ്ഞിക്കാടുക്കരുത്.

യ ഇം പരമം ഗുഹ്യം മദ്ദക്കേതഷ്ടാഭിഡാസ്യതി

ക്രതിം മയി പരാം കൃത്രാ മാമേവൈഷ്യത്യസംശയഃ

(68)

എന്നിൽ പരമമായ ഭക്തിയോടെ എൻ്റെ ഭക്തമാർക്കൾ ഈത് യാതൊരുവൻ പരഞ്ഞുക്കാടുക്കുന്നുവോ, അവൻ എന്ന പ്രാപിക്കുമെന്നതിനു സംശയമില്ല.

ന ച തസ്താനനുജ്ഞ്യഷ്ടു കശ്വിനേ പ്രിയകൃതതമഃ

ഭവിതാ ന ച മേ തസ്താദന്യഃ പ്രിയതരോ ഭൂവി

(69)

മനുജ്യരിൽ അവനേക്കാൾ എന്നിക്കു പ്രിയം ചെയ്യുവനായി ആരുമില്ല. ഈ ഭൂമിയിൽ അവനേക്കാൾ പ്രിയതരനായി വേരെയാരും ഉണ്ടായിരിക്കുകയില്ല.

അയ്യേശ്വരതേ ചയ ഇമം ധർമ്മം സംവാദമാവയോഃ

ജ്ഞാനയജ്ഞതന തേനാഹമിഷ്ടഃ സ്യാമിതി മേ മതിഃ (70)

നമ്മുടെ ധർമ്മമുതമായ ഈ സംവാദത്തെ പഠിക്കുന്നവനാൽ ജ്ഞാനയജ്ഞത്താൽ താൻ യജീക്രഷ്ണനു എന്നാണ് എൻ്റെ അഭിപ്രായം.

ശ്രദ്ധാവാനനസ്തുയശ്വ ശ്വണ്ണയാദവി യോ നരഃ

സോരവി മുക്തഃ ശുഭ്രാംഭോകാന് പ്രാഘ്ന്യാത്മാം കർമ്മാം (71)

ശ്രദ്ധയോടെയും, അസുയയില്ലാതെയും യാതൊരുവനാണോ ഈ ക്രൈക്കുന്നത് അവൻ മുക്തനാകുകയും പുണ്യകർമ്മം ചെയ്യാൻ പ്രാപിക്കുന്ന ശുഭഭ്രാംഭങ്ങളെ പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്യും.

കച്ചിദേത്ത്വുതം പാർമ ത്രയൈകാഗ്രണ ചേതസാ

കച്ചിജ്ഞാനസമോഹഃ പ്രനഷ്ടണ്ണ ധനജ്ജയ (72)

ഹേ പാർമ, നീ ഏകാഗ്രചിത്തനായി ഈത്തല്ലാം കേടുവോ? നിന്റെ അജ്ഞാനവും മോഹവും നഷ്ടമായോ?

അർജുന ഉവാച

നഞ്ചാ മോഹഃ സ്മാതിർലബ്ഷാ തരത്തിസാദാന്തയാച്യുത

സ്മിതോരസ്മി ഗതസന്ദേഹഃ കരിഞ്ഞേ വചനം തവ (73)

അർജുനന് പറഞ്ഞു: ഹേ അച്യുത, അവിടുത്തെ പ്രസാദം കൊണ്ട് എന്തേ മോഹം നഷ്ടമായി. എനിക്ക് ബോധമുണ്ടാകുകയും ചെയ്യു. തൊൻ സംശയങ്ങളില്ലാത്തവനായി അവിടുത്തെ വാക്കു പാലിക്കുവാൻ തയ്യാറായി നില്കുകയാണ്.

സജയ ഉവാച

ഇത്യഹം വാസുദേവസ്യ പാർമ്മസ്യ ച മഹാത്മനഃ

സംവാദമിമമശ്രാഷമദ്ഭുതം രോമഹർഷണം (74)

സജയൻ പറഞ്ഞു: ഈ പ്രകാരം വാസുദേവനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെയും മഹാനായ അർജുനമാരുടെ അത്ഭുതകരവും രോമാഞ്ചജനകവുമായ സംവാദം തൊൻ കേടു.

വ്യാസപ്രസാദാച്ചുതവാനേതദ്ഗുഹ്യമഹം പരം

യോഗം യോഗേശരാത്മാജ്ഞാത്മാക്ഷാത്മയതഃ സ്വയം (75)

വ്യാസമഹർഷിയുടെ പ്രസാദത്താൽ അതീവരഹസ്യവും ഉത്മാജ്ഞവുമായ ഈ യോഗം, ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്നെ പരയുന്നത് കേൾക്കുവാൻ എനിക്കു സാധിച്ചു.

രാജൻ സംസ്കാരത്യ സംസ്കാരത്യ സംവാദമിമർജ്ജുതം

കേശവാർജ്ജുനയോഃ പുണ്യം ഹൃഷ്യാമി ച മുഹൂർമുഹുഃ

(76)

ഹേ രാജൻ, അത്ഭുതകരമായ ആ സംവാദം ഓർക്കുന്നേരും താൻ വീണ്ടും വീണ്ടും സന്നേശിക്കുന്നു.

തച്ച സംസ്കാരത്യ സംസ്കാരത്യ രൂപമത്യർജ്ജുതം ഹരേഃ

വിസ്തയോ മേ മഹാന്മ രാജൻ ഹൃഷ്യാമി ച പുനഃ പുനഃ

(77)

ഹേ രാജൻ, വിജ്ഞുവിന്റെ ആ അത്ഭുതകരമായ രൂപത്തെ (വിശ്വരൂപത്തെ) ഓർക്കുന്നേരും എനിക്ക് പിന്നെയും പിന്നെയും മഹത്തായ വിസ്തയവും ആനന്ദവുമുണ്ടാകുന്നു.

യത്ര യോഗ്യതയോഃ കൃഷ്ണാ യത്ര പാർമ്മോ ധനുഭ്രാഹഃ

തത്ര ശ്രീരാജയോ ഭൂതിർധ്യുവാ നീതിർമതിർമമ

(78)

എവിടെ യോഗ്യതയോഃ കൃഷ്ണനും വിശ്വാളിയായ അർജ്ജുനനുമുണ്ടോ അവിടെ എഴുശ്രാര്യവും, വിജയവും, അഭിവ്യാദിയും, നീതിയും നിശ്ചയമായും ഉണ്ടായിരിക്കുമെന്നാണ് എന്റെ അഭിപ്രായം.

ഓം തത്സിതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസൂപ്തിഷ്ഠ

ബേഹവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുനസംവാദേ

മോക്ഷസംന്ധാസയോഗോ നാമ അഷ്ടാദശോർധ്യാധികഃ